

EUROPOS SĄJUNGOS
TEISINGUMO TEISMAS

METINIS PRANEŠIMAS 2015

TEISMINĖ VEIKLA

EUROPOS SAJUNGOS TEISINGUMO TEISMAS

METINIS PRANEŠIMAS **2015** **TEISMINĖ VEIKLA**

Teisingumo Teismo, Bendrojo Teismo ir
Tarnautojų teismo veiklos apžvalga

Liuksemburgas, 2016

www.curia.europa.eu

EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMAS

TEISINGUMO TEISMAS
2925 LIUKSEMBURGAS
LIUKSEMBURGAS
TEL. +352 4303-1

BENDRASIS TEISMAS
2925 LIUKSEMBURGAS
LIUKSEMBURGAS
TEL. +352 4303-1

TARNAUTOJŲ TEISMAS
2925 LIUKSEMBURGAS
LIUKSEMBURGAS
TEL. +352 4303-1

Teisingumo Teismo interneto svetainė: <http://www.curia.europa.eu>

Redaguoti baigta 2016 m. sausio 1 d.

Atgaminti leidžiama tik nurodant šaltinį. Nuotraukas atgaminti galima tik kartu su šiuo leidiniu. Bet kokiam kitam naudojimui reikia Europos Sąjungos Teisingumo Teismo leidimo.

Daug papildomos informacijos apie Europos Sąjungą galima rasti interneto portale Europa (<http://europa.eu>).

Liuksemburgas: ES Teisingumo Teismas / Komunikacijos direktoratas / Elektroninių leidinių ir spaudos skyrius
Europos Sąjungos leidinių biuras

Print ISBN 978-92-829-2230-9 ISSN 2467-0898 doi:10.2862/859172 QD-AP-16-001-LT-C
PDF ISBN 978-92-829-2130-2 ISSN 2467-1126 doi:10.2862/120343 QD-AP-16-001-LT-N

© Europos Sąjunga, 2016

Nuotraukos © Georges Fessy
Viršelio nuotraukos © Gediminas Karbauskis

Printed in Luxembourg

SPAUDINTA POPIERIUJE, BALINTAME NENAUDOJANT ELEMENTINIO CHLORO (ECF)

TURINYS

Įžanga, parengta Teisingumo Teismo pirmininko Koen LENAERTS	04
---	----

I SKYRIUS

TEISINGUMO TEISMAS

A Teisingumo Teismo raida ir veikla 2015 m	08
B Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktika 2015 m.	12
C Teisingumo Teismo sudėtis	64
1. Teisingumo Teismo sudėties pasikeitimai 2015 m.	65
2. Vyresniškumo tvarka	66
3. Buvę Teisingumo Teismo nariai	69
D Teisingumo Teismo teisminės veiklos statistika	72

II SKYRIUS

BENDRASIS TEISMAS

A Bendrojo Teismo veikla 2015 m.	102
B Bendrojo Teismo sudėtis	152
1. Bendrojo Teismo sudėties pasikeitimai 2015 m.	153
2. Vyresniškumo tvarka	154
3. Buvę Bendrojo Teismo nariai	156
C Bendrojo Teismo teisminės veiklos statistika	158

III SKYRIUS

TARNAUTOJŲ TEISMAS

A Tarnautojų Teismo veikla 2015 m.	180
B Tarnautojų Teismo sudėtis	190
1. Tarnautojų Teismo sudėties pasikeitimai 2015 m.	191
2. Vyresniškumo tvarka	192
3. Buvę Tarnautojų Teismo nariai	193
C Tarnautojų teismo teisminės veiklos statistika	194

Koen LENAERTS

Europos Sąjungos Teisingumo Teismo pirmininkas

Praėję metai paliko institucijoje ypatingą pėdsaką, nes daugiau kaip po šešiolikos darbo Teisingumo Teismo teisėju metų ir išskirtinių dvylikos pirmininkavimo institucijai metų savo pareigas nustojo eiti Vassilios Skouris.

Pastaraisiais mėnesiais turėjome daug progų pagerbti mano pirmtaką: per Liber amicorum įteikimo ceremoniją, surengtą jo garbei 2015 m. birželio 8 d., per iškilmingą 2015 m. spalio 7 d. posėdį arba per ne tokius formalius susitikimus.

Vis dėlto norėčiau pasinaudoti šia įžanga ir dar kartą asmeniškai ir visų teismo narių ir darbuotojų vardu padėkoti mūsų buvusiam pirmininkui. Visi prisiminsime pirmininką Vassilios Skouris kaip žmogų, mokėjusį sukurti sąlygas tam, kad įvairūs neseniai mūsų institucijoje įvykę su plėtra, ypač „didžiąja plėtra“ 2004 m., susiję pokyčiai būtų sėkmingi. Taip pat norėčiau išreikšti jam pagarbą už begalinį atsidavimą tam, kad Europos Sąjungos Teisingumo Teismas įneštų esminį indėlį į Sąjungos teisės vienovę ir teisėtą ir skatintų Sąjungos piliečių pagrindinių teisių apsaugą, o dėl to institucija buvo pagerbta 2015 m. gegužės mėn. Štutgarte gavusi 50-ąją Theodor Heuss premiją.

Kalbant apie statistiką, reikia nurodyti, kad 2015 m. teismo teisminės veiklos tempas buvo išskirtinis. Praėjusiais metais trijuose teismuose gauta

1 711 bylų, o tai yra didžiausias institucijos istorijoje per metus gautų bylų skaičius. Konkrečiai kalbant, praėjusiais metais Teisingumo Teisme gautų bylų skaičius pirmą kartą viršijo simbolinį 700 bylų skaičių (iš viso gauta 713 bylų). Be to, 2015 m. išnagrinėjusi 1 755 bylas, institucija pasiekė precedento neturintį metinį produktyvumą.

Institucija džiaugiasi šia raida, kuri rodo nacionalinių teismų ir teisės subjektų pasitikėjimą Sąjungos teismais, ir kartu džiaugiasi Europos Sąjungos teisėkūros institucijų patvirtinta Europos Sąjungos Teisingumo Teismo struktūros reforma. Šios reformos patvirtinimas žymi ilgos dar 2011 m. pradėtos teisėkūros procedūros pabaigą ir suteiks institucijai galimybę, trimis etapais iki 2019 m. dvigubai padidinus Bendrojo Teismo teisėjų skaičių, ir toliau atlikti savo misiją Sąjungos teisės subjektų labui vykdyti kokybišką ir veiksmingą teisingumą. Šio tikslo siekiama ir nauju Bendrojo Teismo procedūros reglamentu, kuris įsigaliojo 2015 m. liepos 1 d. ir kuriuo sustiprinamos šio teismo galimybės išnagrinėti bylas per protingą terminą laikantis teisingo proceso reikalavimų.

Galiausiai 2015 m. instituciją paliko ne tik jos pirmininkas Vassilios Skouris, bet, iš dalies atnaujinus šio teismo sudėtį, ir kiti trys Teisingumo Teismo nariai ir vienas Bendrojo Teismo narys. Džiaugiamės

tu, kad darbą institucijoje pradėjo du papildomi generaliniai advokatai; taip buvo įgyvendintas 2013 m. birželio mėn. priimtas Tarybos sprendimas dėl Teisingumo Teismo generalinių advokatų skaičiaus padidinimo.

Kartu su šiais instituciniais pokyčiais norėčiau priminti, kad minint 800-ąsias Anglijos karaliaus Džono Magna Carta pasirašymo metines Europos Sąjungos Teisingumo Teismui 2015 m. spalio mėn. vieną savaitę buvo suteikta privilegija eksponuoti vieną iš šios Chartijos – universalaus šaltinio, kuriuo paremta daugelis dokumentų, įtvirtinančių demokratijos vertybes, laisves ir žmogaus teises, originalo versijų.

Šiame pranešime skaitytojui išsamiai pristatoma institucijos raida ir veikla 2015 m. Kaip ir ankstesniais metais, pagrindinė pranešimo dalis skirta pačiai Teisingumo Teismo, Bendrojo Teismo ir Tarnautojų teismo teisminei veiklai glaustai, bet išsamiai apibūdinti. Analizė papildyta ir iliustruota kiekvieno teismo atskirais statistiniais duomenimis.

Naudodamasis šia proga nuoširdžiai dėkoju trijų teismų kolegoms ir visiems institucijos darbuotojams už nuostabų darbą šiais metais.

I SKYRIUS

TEISINGUMO TEISMAS

A | TEISINGUMO TEISMO RAIDA IR VEIKLA 2015 M.

Parengė Teisingumo Teismo pirmininkas **Koen LENAERTS**

Šiame pirmame skyriuje apibendrinama Teisingumo Teismo veikla 2015 m. Šioje skyriaus dalyje (A) pateikiama, pirma, teismo raidos praėjusiais metais apžvalga ir, antra, statistinių duomenų analizė, parodanti Teisingumo Teismo darbo krūvio raidą ir vidutinę proceso trukmę. Antroje dalyje (B), kaip ir kiekvienais metais, aptariamos pagal sritis suskirstytos pagrindinės teismo praktikos tendencijos, trečioje dalyje (C) išsamiai aprašoma Teisingumo Teismo sudėtis referenciniu laikotarpiu, o ketvirtoji dalis (D) skirta 2015 m. teisminės veiklos statistikai.

1.1. Per 2015 m. spalio 7 d. iškilmingą posėdį, be kita ko, surengtą dėl Teisingumo Teismo sudėties atnaujinimo iš dalies, institucija atsisveikino su Vassilios Skouris, kuris daugiau kaip šešiolika metų ėjo Teisingumo Teismo teisėjo ir dvylika metų – Europos Sąjungos Teisingumo Teismo pirmininko pareigas.

Prieš šį iškilmingą renginį 2015 m. birželio 8 d. vyko pirmininko pavaduotojo Antonio Tizzano pirmininkaujamo iniciatyvinio komiteto pastangomis suorganizuota konferencija „Europos Sąjungos Teisingumo Teismas pirmininkaujant Vassilios Skouris“. Šioje konferencijoje, kuriai geranoriškai pirmininkavo Prancūzijos *Conseil d'État* (Valstybės taryba) pirmininko pavaduotojas ir „255 komiteto“ pirmininkas Jean-Marc Sauvé, pasisakė 2003–2015 m. su institucija ryšių turėję įvairūs asmenys, visų pirma nacionalinių aukščiausiųjų teismų teisėjai ir Europos institucijų atstovai. Konferencija užbaigta V. Skouris įteikus *Liber amicorum*, į kurią sudėti Teisingumo Teismo narių ir buvusių narių, ėjusių pareigas jo pirmininkavimo laikotarpiu, straipsniai.

1.2. Kalbant apie institucijos veiklą, vienas svarbiausių 2015 m. įvykių neabejotinai buvo 2015 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES, Euratomas) 2015/2422, kuriuo iš dalies keičiamas Protokolas Nr. 3 dėl Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto (OL L 341, p. 14), priėmimas; šis reglamentas įsigaliojo 2015 m. gruodžio 25 d. Tokiomis aplinkybėmis, kai vis didėja bylų skaičius ir jos tampa sudėtingesnės, šiuo reglamentu padaryti institucijos statuto pakeitimai, šiai 2011 m. kovo mėn. pateikus pasiūlymą, pakeistą 2014 m. spalio mėn., reiškia esminę Sąjungos teismų struktūros reformą. Ši reforma yra ypač svarbi struktūriškai ir tvariai stiprinant bendrą Sąjungos teismų sistemos veiksmingumą teisės subjektų labui.

Reforma vyks trimis etapais, per kuriuos nuo dabar iki 2019 m. nuosekliai padvigubės bendras Bendrojo Teismo teisėjų skaičius: 12 naujų narių pradės eiti pareigas 2016 m. pradžioje, kai bus baigtos atrankos ir skyrimo procedūros; iš dalies atnaujinant Bendrojo Teismo sudėtį 2016 m. rugsėjo mėn. teisėjų skaičius padidės 7 teisėjais Tarnautojų teismą integravus į Bendrąjį Teismą; galiausiai kitą kartą iš dalies atnaujinant Bendrojo Teismo sudėtį 2019 m. rugsėjo mėn. teisėjų skaičius bus padidintas 9 teisėjais ir bendras teisėjų skaičius bus 56. Vykstant šiam procesui valstybės narės turės stengtis užtikrinti, kad galiausiai tarp Bendrojo Teismo narių būtų lyčių pusiausvyra. Be to, institucijos buvo paprašyta reguliariai teikti ataskaitas apie reformos įgyvendinimą, ypač pasibaigus kiekvienam iš jos įgyvendinimo etapų.

Reforma visų pirma ir daugiausia siekiama sudaryti sąlygas Bendrajam Teismui tvariai sumažinti dar neišnagrinėtų bylų skaičių, o dėl to sutrumpės vidutinė proceso šiame teisme trukmė. Dėl to taip pat bus supaprastinta Sąjungos teismų struktūra, padidės jos bendras veiksmingumas ir bus sudarytos palankesnės sąlygos jos teismų praktikos nuoseklumui, nes vienintelis teismas – Teisingumo Teismas – bus atsakingas už vienodo teisės normų aiškinimo nagrinėjant apeliacinius skundus užtikrinimą.

Be šios svarbios institucinės reformos, taip pat reikia pažymėti, kad 2015 m. spalio 7 d. du papildomi generaliniai advokatai – M. Bobek ir H. Saugmandsgaard Øe – pradėjo eiti pareigas. Šiems generaliniams advokatams

pradėjus dirbti Teisingumo Teisme baigtas įgyvendinti 2013 m. birželio 25 d. Tarybos sprendimas 2013/336/ES, kuriuo padidinamas Europos Sąjungos Teisingumo Teismo generalinių advokatų skaičius (OL L 179, p. 92).

2. Iš 2015 m. Teisingumo Teismo veiklos statistikos apskritai matyti, kad išlaikytas didelis produktyvumas ir veiksmingumas, tačiau, svarbiausia, toliau auga bylų skaičius.

2015 m. Teisingumo Teisme iš viso gauta 713 bylų (bendras skaičius, prieš sujungiant bylas dėl jų sąsajų), o tai, kalbant apie per vienus metus gautas bylas, yra didžiausias skaičius Teisingumo Teismo istorijoje¹. Šis išskirtinis skaičius (padidėjimas beveik 15 %, palyginti su 2014 m. (622 gautos bylos)) paaiškinamas bendru gerokai išaugusio apeliacinių skundų skaičiaus (215 apeliacinių skundų, t. y. beveik du kartus daugiau nei 2014 m. (111 apeliacinių skundų) – didžiausias skaičius Teisingumo Teismo istorijoje) ir labai padidėjusio Teisingumo Teismui pateiktų prašymų priimti prejudicinį sprendimą skaičiaus (436 prašymai, t. y. antras didžiausias skaičius po to, kuris buvo 2013 m. (450 prašymų)) poveikiu. Tačiau tiesioginių ieškinių skaičius, palyginti su 2014 m., labai sumažėjo (48 ieškiniai, o 2014 m. – 74 ieškiniai), o tai patvirtina kelerius metus stebimą didelę mažėjimo tendenciją. Be to, 2015 m. buvo pateikti trys prašymai pateikti nuomonę.

2015 m. Teisingumo Teismas užbaigė 616 bylų (bendras skaičius neatsižvelgiant į sujungtas bylas; grynasis skaičius – 570 bylų), o tai, palyginti su 2014 m. (bendras skaičius – 719 bylų; grynasis skaičius – 632 bylos), yra bendras sumažėjimas, kurį iš dalies lėmė mažesnis 2014 m. gautų bylų (622), taigi ir bylų, kurios galėjo būti išnagrinėtos praėjusiais metais, skaičius. 2015 m. šiose baigtose bylose priimti 399 sprendimai ir 171 nutartis.

2015 m. gruodžio 31 d. dar neišnagrinėtų bylų skaičius yra 884 (bendras skaičius prieš sujungiant bylas; grynasis skaičius – 831), o tai, palyginti su situacija 2014 m. pabaigoje (787 bylos, bendras skaičius), rodo padidėjimą, tačiau visiškai atitinka 2013 m. gruodžio 31 d. situaciją ir, esant dviejų bylų skirtumui, 2012 m. gruodžio 31 d. situaciją (886 bylos, bendras skaičius).

Su proceso trukme 2015 m. susiję statistiniai duomenys itin geri. Vidutinė prašymų priimti prejudicinį sprendimą nagrinėjimo trukmė yra 15,3 mėnesio – labai artima rekordiniam 2014 m. skaičiui (15 mėnesių). Kalbant apie tiesioginius ieškinius, pažymėtina, kad ši trukmė 2015 m. buvo 17,6 mėnesio, o tai yra ryškus sumažėjimas, palyginti su ankstesniais metais (nuo 19,7 iki 24,3 mėnesio laikotarpiu 2011–2014 m.). Vidutinė apeliacinių skundų nagrinėjimo trukmė 2015 m. buvo 14 mėnesių, o tai yra pats mažiausias vidurkis per paskutiniuosius metus.

Šiuos rezultatus buvo galima pasiekti tik Teisingumo Teismo nuolat dedamomis pastangomis darbo krūviui įveikti. Veiksmingumo nagrinėjant bylas Teisingumo Teisme išlaikymą galima paaiškinti ne tik pastaraisiais metais įvykdytomis jo darbo metodų reformomis, bet ir tuo, kad naudotasi įvairiomis turimomis procesinėmis priemonėmis, skirtomis tam tikrų bylų nagrinėjimui pagreitinoti (prejudicinio sprendimo priėmimo skubos tvarka procedūra, pagreitinta procedūra, nagrinėjimas pirmenybės tvarka, supaprastinta procedūra ir galimybė priimti sprendimą be generalinio advokato išvados).

Šiais metais taikyti prejudicinio sprendimo priėmimo skubos tvarka procedūrą prašyta 11 bylų, o paskirtoji kolegija nusprendė, kad Procedūros reglamento 107 ir paskesniuose straipsniuose nustatytos sąlygos buvo tenkinamos 5 iš šių bylų. Jos buvo išnagrinėtos vidutiniškai per 1,9 mėnesio.

Taikyti pagreintą procedūrą prašyta 18 kartų, tačiau tik vienu iš jų buvo tenkinamos Procedūros reglamente nustatytos sąlygos. Be to, pirmenybės tvarka nagrinėtos 7 bylos.

1 | Išskyrus 1 324 bylas, gautas 1979 m. Šis nejprastai didelis skaičius paaiškinamas tuo, kad buvo pareikšta labai daug ieškinių dėl panaikinimo, kurių dalykas buvo tas pats.

Atsakydamas į kai kuriuos prejudicinius klausimus Teisingumo Teismas reguliariai taikė ir Procedūros reglamento 99 straipsnyje numatytą supaprastintą procedūrą. Iš viso 37 bylos buvo baigtos remiantis šia nuostata priimtomis nutartimis (35 nutartys).

Galiausiai Teisingumo Teismas dažnai naudojosi Statuto 20 straipsnyje numatyta galimybe priimti sprendimą be generalinio advokato išvados, kai byloje nekyla naujas teisės klausimas. Taigi 43 % 2015 m. paskelbtų sprendimų buvo priimti be išvados.

Dėl bylų paskirstymo įvairios sudėties Teisingumo Teismo kolegijoms pažymėtina, kad 2015 m. didžioji kolegija išnagrinėjo maždaug 8 % visų bylų, penkių teisėjų kolegijos – maždaug 58 %, o trijų teisėjų kolegijos – apie 34 % bylų, kurios baigtos bylų išsprendžiančiais sprendimais ar nutartimis. Palyginti su praėjusiais metais, konstatuotina, kad didžiosios kolegijos išnagrinėtų bylų dalis išliko pakankamai stabili (2014 m. – 8,7 %), o penkių teisėjų kolegijų išnagrinėtų bylų dalis šiek tiek padidėjo (2014 m. – 55 %). Kalbant apie bylas, baigtas nutartimis, kuriomis išsprendžiama byla, pažymėtina, kad 76 % buvo paskirti trijų teisėjų kolegijoms, 18 % – penkių teisėjų kolegijoms, o 6 % tokių bylų buvo priimtose Teisingumo Teismo pirmininko pavaduotojo nutartys.

Išsamesnius 2015 teisminės veiklos metų statistinius duomenis skaitytojas gali rasti šio skyriaus D dalyje.

B | EUROPOS SAJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKA 2015 M.

I. PAGRINDINĖS TEISĖS

2015 m. Teisingumo Teismas priėmė ne vieną sprendimą dėl pagrindinių teisių Sąjungos teisės sistemoje. Kai kurie sprendimai aptariami šiame pranešime². Iš jų ypatingas dėmesys atkreiptinas į tris sprendimus.

Pirmiausia, reikia nurodyti 2015 m. spalio 6 d. priimtą Teisingumo Teismo (didžioji kolegija) sprendimą *Delvigne* ([C-650/13](#), EU:C:2015:648). Šiame sprendime Teisingumo Teismas nagrinėjo, *ar valstybė narė gali numatyti bendrą, neapibrėžtą ir automatiškai taikomą draudimą naudotis pilietinėmis ir politinėmis teisėmis, įskaitant Sąjungos piliečių balsavimo Europos Parlamento rinkimuose teisę*. Pagrindinėje byloje Prancūzijos pilietis įsisteisėjęs teismo nuosprendžiu buvo nuteistas už sunkų nusikaltimą ir pritaikius papildomą bausmę iš jo visam laikui buvo atimtos pilietinės teisės. Po to, kai pareiškėjas pagrindinėje byloje buvo nuteistas, taisyklė, kurioje buvo numatytas automatiškas šios papildomos bausmės taikymas, buvo pakeista. Tačiau kadangi naujoji taisyklė netaikoma iki jos įsigaliojimo įsisteisėjęs nuosprendžiams, pareiškėjas pagrindinėje byloje pasiskundė dėl nevienodo požiūrio ir nacionalinis teismas paprašė Teisingumo Teismo išaiškinti Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 39 ir 49 straipsnius atsižvelgiant į minėtą draudimą naudotis balsavimo teise.

Savo sprendime, kiek tai susiję su Pagrindinių teisių chartijos taikymu pagrindinėje byloje, Teisingumo Teismas nusprendė, kad situacija, kai Sąjungos pilietis valstybės narės valdžios institucijų sprendimu išbraukiamas iš rinkimų sąrašo, todėl praranda savo balsavimo Europos Parlamento rinkimuose teisę, patenka į Sąjungos teisės taikymo sritį. 1976 m. Akte dėl atstovų į Europos Parlamentą rinkimų remiantis tiesiogine, visuotine rinkimų teise³ aiškiai ir tiksliai nenustatyti šią teisę turintys asmenys, todėl pagal šiuo metu galiojančią Sąjungos teisę kompetenciją nustatyti šios teisės turėtojus turi kiekviena valstybė narė, kuri priimdama teisės aktus privalo laikytis Sąjungos teisės. Konkrečiai kalbant, reikia nurodyti, jog įgyvendindamos šią kompetenciją valstybės narės privalo užtikrinti, kad Europos Parlamento nariai būtų renkami tiesioginiuose visuotiniuose rinkimuose laisvu ir slaptu balsavimu. Tad nacionalinės teisės aktai, kuriuose numatytas draudimas nuteistiems Sąjungos piliečiams naudotis balsavimo teise Europos Parlamento rinkimuose, turi būti laikomi Sąjungos teisės įgyvendinimo priemone, kaip tai suprantama pagal Pagrindinių teisių chartijos 51 straipsnio 1 dalį.

Dėl esmės Teisingumo Teismas konstatavo, jog akivaizdu, kad draudimu naudotis balsavimo teise, kaip antai nagrinėjamu pagrindinėje byloje, apribojamas Pagrindinių teisių chartijos 39 straipsnio 2 dalyje užtikrintos balsavimo teisės įgyvendinimas. Tačiau pagal Chartijos 52 straipsnio 1 dalį leidžiama nustatyti tokių teisių įgyvendinimo apribojimus, jei šie apribojimai numatyti įstatyme, nekeičia šių teisių ir laisvių esmės bei atitinka proporcingumo principą. Šioje byloje draudimas naudotis balsavimo teise numatytas įstatyme. Be to, juo nepaneigiama pati Pagrindinių teisių chartijos 39 straipsnio 2 dalyje įtvirtinta balsavimo teisė, nes pagal ją iš turinčių teisę balsuoti Europos Parlamento rinkimuose asmenų grupės esant konkrečioms sąlygoms pašalinami tam tikri asmenys dėl jų elgesio. Toks apribojimas pripažintinas ir proporcingu, nes, pirma, jį taikant

2] Kalbama apie šiuos sprendimus: 2015 m. balandžio 29 d. Sprendimą *Léger* ([C-528/13](#), EU:C:2015:288), su kuriuo supažindinama XVII skyriuje „Visuomenės sveikata“, 2015 m. liepos 16 d. Sprendimą *Lanigan* ([C-237/15](#) PPU, EU:C:2015:474), su kuriuo supažindinama X skyriuje „Teismų bendradarbiavimas baudžiamosiose bylose“, 2015 m. liepos 16 d. Sprendimą *Coty Germany* ([C-580/13](#), EU:C:2015:485), su kuriuo supažindinama XIV.1 skyriuje „Intelektinė nuosavybė“, 2015 m. rugsėjo 8 d. Sprendimą *Taricco ir kt.* ([C-105/14](#), EU:C:2015:555), su kuriuo supažindinama XIII skyriuje „Mokesčių nuostatos“, 2015 m. spalio 6 d. Sprendimą *Schrems* ([C-362/14](#), EU:C:2015:650), su kuriuo supažindinama XIV.2 skyriuje „Asmens duomenų apsauga“, 2015 m. gruodžio 17 d. Sprendimą *Imtech Marine Belgium* ([C-300/14](#), EU:C:2015:825), su kuriuo supažindinama IX.3 skyriuje „Europos vykdomasis raštas“.

3] Prie 1976 m. rugsėjo 20 d. Tarybos sprendimo 76/787/EAPB, EEB, Euratomas pridėtas Aktas dėl atstovų į Europos Parlamentą rinkimų remiantis tiesiogine, visuotine rinkimų teise (OL L 278, p. 1), iš dalies pakeistas 2002 m. birželio 25 d. ir 2002 m. rugsėjo 23 d. Tarybos sprendimu 2002/772/EB, Euratomas (OL L 283, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 1 sk., 4 t., p. 137).

atsižvelgiama į padarytos nusikalstamos veikos pobūdį ir laipsnį bei į bausmės trukmę, ir, antra, nacionalinėje teisėje suteikiama galimybė asmeniui, kuriam taikomas draudimas naudotis balsavimo teise, prašyti ir pasiekti, kad jis būtų panaikintas.

Galiausiai Teisingumo Teismas nurodė, kad pagal Pagrindinių teisių chartijos 49 straipsnio 1 dalies paskutiniajame sakinyje įtvirtintą švelnesnio baudžiamojo įstatymo taikymo atgaline data taisyklę negali būti draudžiami nagrinėjami nacionalinės teisės aktai, nes pagal šiuos aktus draudimas naudotis balsavimo teise dėl nuteisimo visa apimtimi taikomas tik įsiteisėjusių nuosprendžių, priimtų paskutinės instancijos teismo pagal anksčiau galiojusius griežtesnius įstatymus, atveju.

Antra, 2015 m. liepos 16 d. Sprendime **CHEZ Razpredelenie Bulgaria (C-83/14, EU:C:2015:480)** Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) aiškino *Direktyvą 2000/43, įgyvendinančią vienodo požiūrio principą asmenims nepriklausomai nuo jų rasės arba etninės priklausomybės*⁴, ir nurodė, kad pagal ją draudžiama tokia praktika, kai rajone, kuriame gyvena daugiausia romai, elektros skaitikliai įrengiami nepasiekiamame aukštyje, o tokie patys skaitikliai kituose to paties miesto rajonuose įrengiami įprastame aukštyje. Pagrindinė byla susijusi su Bulgarijos piliete, kuri minėtame rajone, kurio dauguma gyventojų yra romų kilmės, turi maisto produktų parduotuvę. Nors ši Bulgarijos pilietė pati nėra romų kilmės, ji taip pat jaučiasi diskriminuojama dėl skundžiamos elektros energijos tiekimo įmonės praktikos.

Savo sprendime Teisingumo Teismas iš pradžių priminė, kad, atsižvelgiant į Direktyvos 2000/43 tikslą ir teisių, kurias ja siekiama apsaugoti, pobūdį, ir į tai, kad ši direktyva yra ne kas kita kaip lygybės principo, kuris yra vienas iš bendrųjų Sąjungos teisės principų, pripažintų Pagrindinių teisių chartijos 21 straipsnyje, išraiška, šios direktyvos taikymo sritis negali būti apibrėžiama siaurai. Todėl, kadangi elektros skaitiklių įrengimas papildo elektros energijos tiekimą, privaloma laikytis minėto principo pagal direktyvos 3 straipsnio 1 dalį.

Dėl Direktyvos 2000/43 nuostatų, dėl kurių pateikti prejudiciniai klausimai, Teisingumo Teismas, viena vertus, nurodė, kad ginčijama praktika gali būti laikoma „diskriminacija dėl etninės priklausomybės“ visų pirma pagal direktyvos 1 straipsnį ir 2 straipsnio 1 dalį, nes ši sąvoka taikoma neatsižvelgiant į tai, ar kolektyvinė priemonė susijusi su tam tikros etninės priklausomybės asmenimis ar asmenimis, kurie nors nėra tos etninės priklausomybės, bet dėl šios priemonės kartu su pirmaisiais patiria prastesnes sąlygas ar patenka į gerokai prastesnę padėtį. Be to, vien dėl aplinkybės, kad pagrindinėje byloje aptariamame miesto rajone taip pat gyvena ir ne romų etninės priklausomybės gyventojai, negalima atmesti galimybės, jog ginčijama praktika pradėta taikyti atsižvelgiant į tai, kad dauguma šio rajono gyventojų yra romų etninės priklausomybės.

Kita vertus, Teisingumo Teismas nurodė, kad tuo atveju, jei nacionalinis teismas skundžiamos praktikos nelaikytų tiesiogine diskriminacija dėl etninės priklausomybės, ji galėtų būti laikoma netiesiogine diskriminacija. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas priminė, jog priešingai nei tiesioginė diskriminacija, netiesioginė diskriminacija gali atsirasti tuomet, kai priemonė, nors ir suformuluota neutraliai, t. y. joje nurodyti kiti kriterijai, nesusiję su saugoma savybe, iš tikrųjų daro itin nepalankų poveikį šią savybę turintiems asmenims. Nagrinėjamu atveju pagrindinėje byloje ginčijama praktika, darant prielaidą, kad ji buvo taikyta tik siekiant reaguoti į piktnaudžiavimą atitinkamame rajone, grindžiama atrodytų neutraliais kriterijais, tačiau daug labiau paveikia romų kilmės asmenis. Taigi ja sukeliama būtent šiems asmenims prastesnės sąlygos, palyginti su kitais asmenimis, kurie nėra šios etninės priklausomybės.

Be to, ginčijama priemonė gali būti objektyviai pateisinama siekiu užtikrinti elektros tiekimo tinklo saugumą ir tinkamą suvartotos elektros energijos matavimą tik su sąlyga, kad minėta priemonė neviršija to, kas tinkama ir būtina šiems teisėtiems tikslams pasiekti, ir sukelti nepatogumai nėra pernelyg dideli atsižvelgiant į taip

4 | 2000 m. birželio 29 d. Tarybos direktyva 2000/43/EB, įgyvendinanti vienodo požiūrio principą asmenims nepriklausomai nuo jų rasės arba etninės priklausomybės (OL L 180, p. 22; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 20 sk., 1 t., p. 23).

siekiamus tikslus. Taip nėra, jei nustatoma, kad arba yra kitų tinkamų ir mažiau ribojančių priemonių, leidžiančių pasiekti minėtus tikslus, arba, jei tokių priemonių nėra, kad minėta priemonė pernelyg paveikia atitinkamame rajone gyvenančių elektros energijos galutinių vartotojų teisėtą interesą būti aprūpintiems elektra tokiais sąlygomis, kurios neturėtų įžeidžiamojo ar stigmatizuojamojo poveikio, ir jiems leistų nuolat sekti savo elektros energijos suvartojimą.

Trečia, 2015 m. gruodžio 17 d. Sprendime **WebMindLicenses** (C-419/14, EU:C:2015:832)⁵ Teisingumo Teismas pripažino, kad pagal Sąjungos teisę nedraudžiama *nacionaliniam mokesčių administratoriui*, siekiančiam nustatyti, ar piktnaudžiauta pridėtinės vertės mokesčio (toliau – PVM) srityje, *naudotis įrodymais, gautais per tuo pačiu metu vykstantį ir dar neužbaigtą baudžiamąjį procesą* be apmokestinamojo asmens žinios, pavyzdžiui, perimant telekomunikacijų tinklais perduodamą informaciją ir taikant elektroninių laiškų poėmį, su sąlyga, kad šie įrodymai gauti vykstant minėtam baudžiamajam procesui ir juos naudojant per administracinę procedūrą nepažeidžiamos Sąjungos teisės garantuojamos teisės, visų pirma pagrindinės teisės.

Šioje byloje Teisingumo Teismas iš pradžių priminė, kad patikrinimas, ar yra piktnaudžiavimo požymių, turi būti atliekamas vadovaujantis įrodinėjimą reglamentuojančiomis nacionalinėje teisėje įtvirtintomis taisyklėmis, su sąlyga, kad šios taisyklės nepažeidžia Sąjungos teisės veiksmingumo. Jis nurodė, kad PVM išieškojimu po to, kai buvo nustatytas piktnaudžiavimas, įgyvendinama PVM direktyva⁶ ir SESV 345 straipsnis, taigi Sąjungos teisė, kaip tai suprantama pagal Pagrindinių teisių chartijos 51 straipsnio 1 dalį.

Taigi Teisingumo Teismas nurodė, kad pagal Chartijos 7, 47 ir 52 straipsnius tokiais įrodymais pagrįsto sprendimo dėl PVM išieškojimo teisėtumą kontroliuojantis nacionalinis teismas turi patikrinti, pirma, ar tyrimo priemonės, kurios naudojamos per tuo pačiu metu vykstančią kitą procedūrą, yra numatytos įstatyme ir jai būtinos, ir, antra, ar minėtam administratoriui naudotis šiomis priemonėmis gautais įrodymais taip pat leidžiama pagal įstatymą ir yra būtina. Be to, jis turi patikrinti, ar pagal bendrąjį teisės į gynybą paisymo principą apmokestinamasis asmuo turėjo galimybę per administracinę procedūrą susipažinti su šiais įrodymais ir dėl jų būti išklausytas. Jei nustatytų, kad šis apmokestinamasis asmuo šios galimybės neturėjo arba kad šie įrodymai buvo gauti ar naudoti pažeidžiant Pagrindinių teisių chartijos 7 straipsnį, susijusį su teise į privatų ir šeimos gyvenimą, nacionalinis teismas turi atmesti šiuos įrodymus ir panaikinti minėtą sprendimą, jei dėl šio fakto jis tampa nepagrįstas. Be to, šie įrodymai turi būti atmesti, jei šis teismas neturi įgaliojimų patikrinti, ar jie per baudžiamąjį procesą buvo gauti laikantis Sąjungos teisės arba negali bent jau įsitikinti, kad šie įrodymai buvo gauti laikantis šios teisės, remdamasis baudžiamąsias bylas nagrinėjančio teismo per rungimosi principu grindžiamą procedūrą jau atlikta kontrole.

II. EUROPOS SAJUNGOS PILIETYBĖ

Iš Teisingumo Teismo sprendimų dėl Europos pilietybės verta paminėti du sprendimus. Jie susiję atitinkamai su trečiųjų šalių piliečių teise gyventi valstybėje narėje ir su kitų valstybių narių piliečių teise į socialines išmokas.

2015 m. liepos 16 d. didžiosios kolegijos Sprendime **Singh ir kt.** (C-218/14, EU:C:2015:476) nagrinėjamos *Sąjungos piliečio šeimos narių, kurie yra trečiųjų šalių piliečiai, teisės gyventi valstybėje narėje išsaugojimo po santuokos nutraukimo sąlygos*. Pagrindinė byla susijusi su trimis trečiųjų šalių piliečiais, kurie dėl santuokos su Airijoje gyvenančiomis ir dirbančiomis Sąjungos pilietėmis įgijo teisę gyventi šioje valstybėje narėje pagal

5| Šio sprendimo dalis, susijusi su mokesčiais, aptariama XIII skyriuje „Mokesčių nuostatos“.

6| 2006 m. lapkričio 28 d. Tarybos direktyva 2006/112/EB dėl pridėtinės vertės mokesčio bendros sistemos (OL L 347, p. 1).

Direktyvos 2004/38⁷ 7 straipsnio 2 dalį, kaip Sąjungos pilietes priimančioje valstybėje narėje lydintys ar prie jų prisijungę sutuoktiniai. Santuokos truko bent trejus metus, kai sutuoktiniai mažiausiai vienus metus gyveno priimančioje valstybėje narėje, bet kiekvienu atveju sutuoktinės galiausiai išvyko iš Airijos teritorijos prieš pateikdamos prašymus nutraukti santuoką. Tokiomis aplinkybėmis Teisingumo Teismo buvo paklausta, ar trys sutuoktiniai užsieniečiai gali išsaugoti teisę gyventi Airijoje remdamiesi Direktyvos 2004/38 13 straipsnio 2 dalimi.

Teisingumo Teismas pirmiausia priminė, kad trečiųjų valstybių piliečiai, kurie yra Sąjungos piliečio šeimos nariai, gali pretenduoti į teisę gyventi tik toje priimančioje valstybėje narėje, kur gyvena šis pilietis. Paskui Teisingumo Teismas nusprendė, jog jeigu Sąjungos pilietis išvyksta iš valstybės narės, kurioje gyvena jo sutuoktinis, kuris yra trečiosios šalies pilietis, kad įsikurtų kitoje valstybėje narėje arba trečiojoje šalyje iki skyrybų proceso pradžios, Direktyvos 2004/38 7 straipsnio 2 dalyje numatytos sąlygos nebetenkinamos. Taigi Sąjungos piliečiui išvykstant trečiosios šalies piliečio išvestinė teisė gyventi valstybėje narėje pasibaigia iki skyrybų proceso, todėl negali būti išsaugota remiantis šios direktyvos 13 straipsnio 2 dalies pirmos pastraipos a punktu. Iš tiesų, kad trečiosios šalies pilietis išsaugotų savo teisę gyventi valstybėje narėje remdamasis šia nuostata, jo sutuoktinis Sąjungos pilietis turi gyventi priimančioje valstybėje narėje pagal Direktyvos 2004/38 7 straipsnio 1 dalį iki skyrybų proceso pradžios. Kadangi nagrinėtais atvejais sutuoktinės Sąjungos pilietės išvyko iš Airijos teritorijos dar neprasidėjus skyrybų procesui, jų sutuoktiniai užsieniečiai prarado teisę gyventi šioje valstybėje narėje.

Teisingumo Teismas vis dėlto nurodė, kad tokiu atveju pagal nacionalinę teisę gali būti suteikiama didesnė apsauga trečiųjų šalių piliečiams siekiant jiems leisti toliau gyventi priimančiosios valstybės narės teritorijoje.

2015 m. rugsėjo 15 d. Sprendime **Alimanovic** (C-67/14, EU:C:2015:597) Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nustatė, kad pagal Sąjungos teisę nedraudžiama *valstybės narės teisės nuostata, pagal kurią tam tikros „specialios neįmokinės išmokos pinigais“, kurios taip pat yra „socialinė parama“, neskiriamos kitų valstybių narių piliečiams, kurie ieško darbo* praėjus šešiams mėnesiams po jų paskutinio įsidarbinimo, nors šios išmokos užtikrinamos šios valstybės narės piliečiams, kurių padėtis tokia pati. Pagrindinėje byloje nagrinėtas Vokietijos valdžios institucijų atsisakymas suteikti Švedijos piliečių šeimos nariams, kurių dalis maždaug vienuolika mėnesių buvo dirbę Vokietijoje, pirma, pragyvenimą užtikrinančias išmokas ilgalaikiams bedarbiams ir, antra, socialines išmokas nedarbingiems gavėjams.

Iš pradžių Teisingumo Teismas nurodė, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamos išmokos yra specialios neįmokinės išmokos pinigais, kaip jos suprantamos pagal Reglamento Nr. 883/2004⁸ 70 straipsnio 2 dalį, ir socialinė parama, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 2004/38 24 straipsnio 2 dalį, nes jų vyraujanti funkcija yra užtikrinti pragyvenimo lėšų, reikalingų gyventi žmogaus orumo nežeminančiomis sąlygomis, minimumą.

Kalbėdamas apie šių išmokų suteikimą, Teisingumo Teismas rėmėsi Sprendimu *Dano*⁹ ir pirmiausia priminė, kad Sąjungos pilietis gali reikalauti, kad būtų vertinamas taip pat, kaip ir priimančiosios valstybės narės piliečiai, tik jeigu jo gyvenimas priimančiosios valstybės narės teritorijoje atitinka Direktyvos 2004/38 sąlygas. Todėl Teisingumo Teismas nurodė, kad siekiant nustatyti, ar socialinę paramą gali būti atsisakyta skirti remiantis nuo Direktyvos 2004/38 24 straipsnio 2 dalies leidžiančia nukrypti nuostata, svarbu patikrinti, ar taikomas 24 straipsnio 1 dalyje įtvirtintas vienodo požiūrio į Sąjungos piliečius, kurie pagal šią direktyvą teisėtai gyvena priimančiosios valstybės narės teritorijoje, ir į šios valstybės narės piliečius principas. Taigi reikia patikrinti,

7] 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/38/EB dėl Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių teisės laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, iš dalies keičianti Reglamentą (EEB) Nr. 1612/68 ir panaikinanti direktyvas 64/221/EEB, 68/360/EEB, 72/194/EEB, 73/148/EEB, 75/34/EEB, 75/35/EEB, 90/364/EEB, 90/365/EEB ir 93/96/EEB (OL L 158, p. 77; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 5 t., p. 46, ir klaidų ištaisymas OL L 274, 2009, p. 47).

8] 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 883/2004 dėl socialinės apsaugos sistemų koordinavimo (OL L 166, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 5 t., p. 72).

9] 2014 m. lapkričio 11 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Dano* (C-333/13, EU:C:2014:2358). Taip pat žr. 2014 m. metinį pranešimą, p. 19.

ar atitinkamas Sąjungos pilietis teisėtai gyvena priimančiosios valstybės narės teritorijoje. Nagrinėtu atveju teisė gyventi priimančioje valstybėje narėje pareiškėjams pagrindinėje byloje galėjo būti suteikta pagal dvi Direktyvos 2004/38 nuostatas, t. y. pagal 7 straipsnio 3 dalies c punktą, kuriame numatyta piliečio, tinkamai užregistruoto kaip bedarbio ne savo noru po to, kai dirbo pagal terminuotą darbo sutartį, ir užregistruoto kaip ieškančio darbo kompetentingoje darbo tarnyboje, galimybė išsaugoti darbuotojo statusą ne trumpiau kaip šešis mėnesius, ir pagal 14 straipsnio 4 dalies b punktą, kuriame nurodyta, kad Sąjungos pilietis, kuris atvyko į priimančiosios valstybės narės teritoriją ieškoti darbo, negali būti išsiųstas iš šios valstybės narės, kol gali pateikti įrodymų, kad tebeieško darbo ir turi realių galimybių įsidarbinti.

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas nurodė, kad minėti pareiškėjai nebeturėjo Direktyvos 2004/38 7 straipsnyje numatyto statuso tuo momentu, kai jiems buvo atsisakyta skirti nagrinėjamas išmokas, ir kad net jeigu jie gali teisę gyventi šalyje grįsti minėtu šios direktyvos 14 straipsnio 4 dalies b punktu, priimančioji valstybė narė gali remtis nuo šios direktyvos 24 straipsnio 2 dalies leidžiančia nukrypti nuostata, pagal kurią ši valstybė narė neprivalo suteikti teisės į socialinę paramą per pirmuosius gyvenimo šalyje mėnesius, arba tam tikrais atvejais per 14 straipsnio 4 dalies b punkte numatytą ilgesnį laikotarpį.

Be to, Teisingumo Teismo teigimu, nors pagal Direktyvą 2004/38 reikalaujama, kad priimdama sprendimą išsiųsti arba konstatuodama, kad asmuo, gyvendamas šalyje, tampa nepagrįsta našta socialinės apsaugos sistemai, valstybė narė atsižvelgtų į suinteresuotojo asmens individualią situaciją, tokio individualaus nagrinėjimo nereikia tokiu atveju, kaip nagrinėjamas pagrindinėje byloje, nes pačioje Direktyvoje 2004/38, nustatančioje laisvą darbuotojo statuso išsaugojimo sistemą, pagal kurią siekiama užtikrinti teisę gyventi šalyje ir gauti socialinę paramą, atsižvelgiama į skirtingus veiksnius, apibūdinančius kiekvieno socialinių išmokų prašytojo individualią situaciją, pirmiausia į ekonominės veiklos vykdymo trukmę.

III. INSTITUCINĖS NUOSTATOS

1. SAJUNGOS TEISĖS AKTŲ TEISINIS PAGRINDAS

Kalbant apie ginčus dėl tinkamo institucijų teisės aktų teisinio pagrindo pasirinkimo¹⁰, ypač reikšmingi trys Teismo sprendimai. Pirmasis susijęs su anksčiau TVR sprendimų priėmimui taikyta procedūra, antrasis – su priemonėmis, kurių imtasi įgyvendinant žuvininkystės politiką, o trečiasis – su priemonėmis, kurių imtasi remiantis SESV 349 straipsniu.

Sujungtose bylose, kuriose 2015 m. balandžio 16 d. buvo priimtas Sprendimas *Parlamentas / Taryba* (C-317/13 ir C-679/13, EU:C:2015:223), Teisingumo Teismas panaikino Tarybos sprendimus 2013/129 ir 2013/496 dėl kontrolės priemonių taikymo visoje Sąjungoje naujoms psichoaktyviosioms medžiagoms 4-metilamfetaminui ir 5-(2-aminopropil)indolui¹¹. Šie sprendimai buvo priimti nesikonsultavus su Parlamentu.

Šiose bylose Parlamentas pareiškė Sprendimo 2005/387/TVR¹² 8 straipsnio 3 dalies, kuri buvo ginčijamų sprendimų teisinis pagrindas, neteisėtumu grindžiamą prieštaravimą, motyvuodamas tuo, kad šis pagrindas

10| Ginčai dėl teisinio pagrindo buvo nagrinėjami ir dviejuose kituose šiame pranešime aptariamuose sprendimuose, kurie susiję su Europos patentu: 2015 m. gegužės 5 d. sprendimuose *Ispanija / Taryba* (C-146/13, EU:C:2015:298 ir C-147/13, EU:C:2015:299), su kuriais supažindinama XIV.1 skyriuje „Intelektinė nuosavybė“.

11| 2013 m. kovo 7 d. Tarybos sprendimas 2013/129/ES dėl 4-metilamfetamino kontrolės priemonių (OL L 72, p. 11). 2013 m. spalio 7 d. Tarybos įgyvendinimo sprendimas 2013/496/ES dėl kontrolės priemonių taikymo 5-(2-aminopropil)indolui (OL L 272, p. 44).

12| 2005 m. gegužės 10 d. Tarybos sprendimas 2005/387/TVR dėl keitimosi informacija apie naujas psichoaktyvias medžiagas, jų rizikos įvertinimo ir kontrolės (OL L 127, p. 32).

leidžia nukrypti nuo šių sprendimų priėmimui Sutartyse numatytų procedūrų, nes nenumatyta pareiga konsultuotis su Parlamentu. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas pirmiausia priminė, kad atsižvelgiant į tai, jog taisyklės, susijusios su Sąjungos institucijų valios formavimu, yra įtvirtintos Sutartyse ir jų negali nustatyti nei valstybės narės, nei pačios institucijos, ypatingais atvejais tik Sutartys gali suteikti įgaliojimus institucijai pakeisti jose įtvirtintą sprendimų priėmimo procedūrą. Todėl, jei institucijai būtų pripažinta galimybė nustatyti antrinius teisinius pagrindus, nepaisant to, ar jie padarytų sudėtingesnę ar paprastesnę akto priėmimo tvarką, tai reikštų, kad jai būtų suteikta teisėkūros galia, kuri viršytų numatytą Sutartyse. Šis principas taikomas ne tik teisėkūros procedūra priimamiems aktams, bet ir antrinės teisės akte numatytiems teisiniams pagrindams, kuriais leidžiama nustatyti šio akto įgyvendinimo priemonės padarant Sutartyse numatytą tokių priemonių nustatymo tvarką sudėtingesnę ar paprastesnę.

Teisingumo Teismo teigimu, šioje byloje Sprendimo 2005/387/TVR 8 straipsnio 3 dalies teisėtumas turi būti vertinamas atsižvelgiant į nuostatas, kurios šio sprendimo priėmimo dieną, taigi iki Lisabonos sutarties įsigaliojimo, reglamentavo bendrųjų aktų policijos ir teismų bendradarbiavimo baudžiamosiose bylose srityje įgyvendinimą, t. y. į ES 34 straipsnio 2 dalies c punktą ir ES 39 straipsnio 1 dalį, iš kurių matyti, kad šioje srityje Taryba sprendžia kvalifikuota balsų dauguma pasikonsultavusi su Parlamentu. Taigi, kadangi antrinės teisės aktą reikia aiškinti taip, kad jis kuo labiau atitiktų Sutarčių nuostatas, minėtą 8 straipsnio 3 dalį pagal ES 39 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip, kad pagal ją Taryba gali priimti aktą dėl kontrolės priemonių naujai psichoaktyviajai medžiagai taikymo tik pasikonsultavusi su Parlamentu. Todėl Parlamento argumentas buvo atmestas.

Paskui, kad atmestų Parlamento argumentą, jog Sprendimo 2005/387/TVR 8 straipsnio 3 dalis nesuderinama su procedūros taisyklėmis, taikomomis po Lisabonos sutarties įsigaliojimo, Teisingumo Teismas, remdamasis Protokolo dėl pereinamojo laikotarpio nuostatų 9 straipsniu, nusprendė, jog prieš įsigaliojant Lisabonos sutarčiai tinkamai remiantis ES sutartimi priimto akto nuostata, kurioje įtvirtinta to akto įgyvendinimo priemonių nustatymo tvarka, ir toliau, nepaisant esminių Sutartimi padarytų pakeitimų policijos ir teismų bendradarbiavimo baudžiamosiose bylose srityje, turi teisinę galią, kol ji netenka galios, panaikinama ar iš dalies pakeičiama, ir remiantis ja galima imtis įgyvendinimo priemonių taikant joje nustatytą procedūrą. Taigi aplinkybė, kad Sprendimo 2005/387/TVR 8 straipsnio 3 dalyje numatyta sudėtingesnę ar paprastesnę įgyvendinimo priemonių nustatymo tvarką, palyginti su šiam tikslui ESV sutartyje įtvirtinta procedūra, nereiškia, kad ši nuostata yra neteisėtas antrinis teisinis pagrindas, kuris netaikytinas pripažinus prieštaravimą pagrįstu.

Nors Parlamento argumentai dėl teisinio pagrindo teisėtumo buvo atmesti, ieškinys dėl panaikinimo vis dėlto buvo patenkintas motyvuojant tuo, kad tinkamas konsultavimasis su Parlamentu tais atvejais, kurie numatyti Sąjungos teisės normose, yra esminis procedūros reikalavimas, kurio nesilaikymas lemia ginčijamų sprendimų negaliojimą. Tačiau, kad nebūtų pakenkta veiksmingai sprendimuose nurodytų psichoaktyviųjų medžiagų kontrolei, Teisingumo Teismas paliko galioti šiuos panaikintus sprendimus, kol įsigalios nauji juos pakeičiantys aktai.

2015 m. gruodžio 1 d. Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) sujungtose bylose, kuriose buvo priimtas Sprendimas **Parlamentas ir Komisija / Taryba (C-124/13 ir C-125/13, EU:C:2015:790)**, patenkino Parlamento ir Komisijos ieškinius dėl Reglamento Nr. 1243/2012, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas Nr. 1342/2008, nustatantis menkių išteklių ir šių išteklių žvejybos būdų daugiamečių planų¹³, panaikinimo. Taryba Reglamentą Nr. 1243/2012 priėmė remdamasi SESV 43 straipsnio 3 dalimi, pagal kurią jai suteikiami įgaliojimai patvirtinti priemonės dėl žvejybos galimybių nustatymo ir paskirstymo. Tačiau, remiantis vieninteliu Parlamento ir Komisijos pateiktu pagrindu, šis reglamentas turėjo būti priimtas taikant įprastą teisėkūros procedūrą pagal SESV 43 straipsnio 2 dalį, nes daugiamečiai planai, kaip antai nagrinėjamas šioje byloje, yra „būtinos“ priemonės žuvininkystės politikos tikslams pasiekti.

13 | 2012 m. gruodžio 19 d. Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1243/2012, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (EB) Nr. 1342/2008, nustatantis menkių išteklių ir šių išteklių žvejybos būdų daugiamečių planą (OL L 352, p. 10).

Pirmiausia Teisingumo Teismas priminė savo ankstesnę praktiką¹⁴, pagal kurią tvirtinti priemonės, kurių imtis reikia politinio pasirinkimo, nes reikia įvertinti, ar jos būtinos siekiant bendrosios politikos tikslų, turi būti pavesta tik Sąjungos teisės aktų leidėjui, sprendžiančiam pagal SESV 43 straipsnio 2 dalį. Tačiau pagal SESV 43 straipsnio 3 dalį imantis priemonių dėl žvejybos galimybių nustatymo ir paskirstymo toks vertinimas nebūtinas, nes tokios priemonės iš esmės yra techninio pobūdžio, ir laikoma, kad jų imamasi įgyvendinant pagal SESV 43 straipsnio 2 dalį priimtas nuostatas. Taigi SESV 43 straipsnio 3 dalies taikymo sritis gali apimti priemones, kurios neapsiriboja žvejybos galimybių nustatymu ir paskirstymu, jeigu dėl šių priemonių nereikia daryti tik Sąjungos teisės aktų leidėjui pavesto politinio pasirinkimo.

Antra, Teisingumo Teismas nagrinėjo, ar Reglamentu Nr. 1243/2012 padaryti pakeitimai galėjo būti priimti remiantis SESV 43 straipsnio 3 dalimi. Šiuo klausimu jis konstatavo, kad minėti pakeitimai neapsiriboja vien žvejybos galimybių veiksmingu nustatymu ir skyrimu, tačiau jais siekiama pritaikyti bendrąjį bendro leidžiamo sugauti kiekio nustatymo mechanizmą ir žvejybos pastangų apribojimus, kad būtų pašalinti trūkumai, susiję su ankstesnių taisyklių, kurios trukdė įgyvendinti daugiamečio plano tikslus, taikymu. Todėl, Teisingumo Teismo teigimu, minėtais pakeitimais apibrėžiami teisiniai rėmai, pagal kuriuos nustatomos ir skiriamos žvejybos galimybės. Taigi jos susijusios su politiniu pasirinkimu, turinčiu ilgalaikį poveikį daugiamečiam planui, vadinasi, jos turėjo būti priimtos remiantis SESV 43 straipsnio 2 dalimi.

Vis dėlto atsižvelgęs į svarbius teisinio saugumo motyvus, Teisingumo Teismas nusprendė palikti galioti šio reglamento padarinius, kol per protingą terminą, kuris neviršytų dvylikos mėnesių, skaičiuojant nuo 2016 m. sausio 1 d., įsigalios tinkamu teisiniu pagrindu pagrįstas naujas reglamentas.

Sujungtose bylose, kuriose buvo priimtas 2015 m. gruodžio 15 d. Sprendimas **Parlamentas ir Komisija / Taryba (C-132/14–C-136/14)**, EU:C:2015:813), Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) atmetė ieškinius, kuriuos Parlamentas pateikė bylose C-132/14 ir C-136/14, o Komisija – bylose **C-133/14–C-135/14**, prašydami *panaikinti Reglamentą Nr. 1385/2013¹⁵ ir direktyvas 2013/64¹⁶ ir 2013/62¹⁷, kuriais pakeitus Majoto užjūrio šalies ir teritorijos statusą į atokiausio regiono statusą, kaip tai suprantama pagal SESV 349 straipsnį, iš dalies keičiamas kai kurios antrinės teisės nuostatos*.

Grįsdami savo atitinkamus ieškinius Parlamentas ir Komisija nurodė vienintelį pagrindą – tai, kad Taryba, priimdama ginčijamus aktus pagal SESV 349 straipsnį, pasirinko neteisingą teisinį pagrindą. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas konstatavo, jog iš SESV 349 straipsnio formuluotės matyti, kad, remiantis šiuo straipsniu, Tarybai leidžiama įvairiose srityse patvirtinti konkrečias priemones, kuriomis siekiama atsižvelgti į atokiausių regionų socialinės ir ekonominės struktūros padėtį, kurią sunkina kai kurie šio straipsnio pirmoje pastraipoje nurodyti veiksniai, o jų pastovumas ir derinys labai riboja šių regionų plėtrą. Atmesdamas Komisijos argumentą, kad šis straipsnis taikomas tik kai siekiama nukrypti nuo pirminės teisės taikymo atokiausiems regionams, o ne pritaikyti šiuos antrinės teisės aktus ypatingai situacijai šiuose regionuose, Teisingumo Teismas, nurodęs, kad kelios SESV 349 straipsnio antroje pastraipoje minimos sritys daugiausia reglamentuojamos antrinės teisės nuostatomis, patikslino, kad šiuo straipsniu suteikiami įgaliojimai Tarybai patvirtinti konkrečias priemones, kuriomis siekiama nustatyti ne tik Sutarčių nuostatų, bet ir antrinės teisės nuostatų taikymo šiems regionams

14| 2014 m. lapkričio 26 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Parlamentas ir Komisija / Taryba (C-103/12 ir C-165/12)*, EU:C:2014:2400).

15| 2013 m. gruodžio 17 d. Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1385/2013, kuriuo dėl Majoto statuso dalinio pakeitimo Europos Sąjungos atžvilgiu iš dalies keičiami Tarybos reglamentai (EB) Nr. 850/98 ir (EB) Nr. 1224/2009 bei Europos Parlamento ir Tarybos reglamentai (EB) Nr. 1069/2009, (ES) Nr. 1379/2013 ir (ES) Nr. 1380/2013 (OL L 354, p. 86).

16| 2013 m. gruodžio 17 d. Tarybos direktyva 2013/64/ES, kuria dėl Majoto statuso dalinio pakeitimo Europos Sąjungos atžvilgiu iš dalies keičiamos Tarybos direktyvos 91/271/EEB ir 1999/74/EB bei Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2000/60/EB, 2006/7/EB, 2006/25/EB ir 2011/24/ES (OL L 353, p. 8).

17| 2013 m. gruodžio 17 d. Tarybos direktyva 2013/62/ES, kuria dėl Majoto statuso dalinio pakeitimo Europos Sąjungos atžvilgiu iš dalies keičiama Direktyva 2010/18/ES, įgyvendinanti patikslintą BUSINESSEUROPE, UEAPME, CEEP ir ETUC sudarytą Bendrąjį susitarimą dėl vaiko priežiūros atostogų (OL L 353, p. 7).

sąlygas. Be to, motyvuodamas Parlamento argumentų, kad SESV 349 straipsnis nesuteikia Tarybai įgaliojimų patvirtinti priemonių, kurių vienintelis tikslas – atidėti vėlesniam laikui tam tikrų Sąjungos teisės nuostatų taikymą minėtiems regionams, atmetimą, Teisingumo Teismas pabrėžė, kad iš SESV 349 straipsnio formuluotės ir tikslų matyti, kad negalima atmesti galimybės, jog Sąjungos teisės nuostatos visiškai taikymo atidėjimas vėlesniam laikui gali pasirodyti tinkamiausia priemone atsižvelgti į šio regiono socialinės ir ekonominės struktūros padėtį.

Taigi išnagrinėjęs kiekvieno ginčijamo akto tikslus ir turinį, Teisingumo Teismas nusprendė, kad juose numatytos priemonės patvirtintos atsižvelgiant į Majoto socialinės ir ekonominės struktūros padėtį, kaip tai suprantama pagal SESV 349 straipsnio pirmą pastraipą, ir pagal SESV 349 straipsnio trečią pastraipą yra susijusios su šio regiono ypatumais ir ribotomis galimybėmis. Todėl Komisija ir Parlamentas negali pagrįstai teigti, kad ginčijamų aktų teisinis pagrindas negalėjo būti SESV 349 straipsnis.

2. INSTITUCIJŲ KOMPETENCIJA IR ĮGALIOJIMAI

Kalbant apie bylas, susijusias su institucijų kompetencija ir įgaliojimais¹⁸, galima nurodyti tris Didžiosios kolegijos priimtus sprendimus. Visi jie priimti dėl Komisijos ir susiję atitinkamai su reglamento pasiūlymo atsiėmimu vykstant teisėkūros procedūrai, su pastabų pateikimu Sąjungos vardu tarptautiniame teisme ir su šios institucijos deleguotaisiais ir įgyvendinimo įgaliojimais.

2015 m. balandžio 14 d. Sprendimu **Taryba / Komisija** (C-409/13, EU:C:2015:217) Teisingumo Teismas atmetė Tarybos pateiktą ieškinį dėl *Komisijos sprendimo, kuriuo ši atsiėmė savo pateiktą Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo nustatomos bendrosios nuostatos dėl makrofinansinės pagalbos trečiosioms šalims, pasiūlymą*¹⁹. Šiame ieškinyje Taryba, palaikoma dešimties valstybių narių, be kita ko, teigė, pirma, kad atsiėmusi minėtą pasiūlymą Komisija viršijo įgaliojimus, kurie jai suteikti Sutartimis, ir taip pažeidė institucinę pusiausvyrą, ir, antra, kad Komisija pažeidė lojalios bendradarbiavimo principą.

Savo sprendime Teisingumo Teismas nusprendė, kad iš kartu taikomų ESS 17 straipsnio 2 dalies ir SESV 289 ir 293 straipsnių nuostatų matyti, kad Komisijos įgaliojimai per įprastą teisėkūros procedūrą neapsiriboja pasiūlymo pateikimu ir vėliau ryšių skatinimu bei siekiu suderinti Parlamento ir Tarybos pozicijas. Kaip iš principo Komisija turi nuspręsti, ar pateikti teisėkūros procedūra priimamo akto pasiūlymą, ar jo nepateikti, ir prireikus nustatyti jo dalyką, tikslą ir turinį, ji taip pat turi, kol Taryba nepriėmė sprendimo, įgaliojimus keisti savo pasiūlymą ar prireikus jį atsiimti. Tačiau ši teisė atsiimti pasiūlymą neturėtų šiai institucijai suteikti veto teisės vykstant teisėkūros procedūrai, nes tai prieštarautų įgaliojimų suteikimo ir institucinės pusiausvyros principams.

Teisingumo Teismo teigimu, kai Parlamento ir Tarybos numatyto pakeitimu iškreipiamas teisėkūros procedūra priimamo akto pasiūlymas taip, kad tai sudaro kliūčių juo siekiamiems tikslams įgyvendinti, ir todėl toks pasiūlymas netenka pagrindo, Komisija turi teisę jį atsiimti. Šioje byloje Teisingumo Teismas nusprendė, kad pasiūlymo atsiėmimas yra pagrįstas, nes dėl kiekvieno sprendimo dėl makrofinansinės pagalbos priėmimo Taryba ir Parlamentas norėjo pakeisti Komisijos įgyvendinimo įgaliojimus įprastine teisėkūros procedūra. Reikia nurodyti, kad SESV 289 straipsnio 1 dalyje numatytos procedūros taikymas prieštarauja ne tik pasiūlymo pagrindinio tikslo atsisakyti šio sprendimų priėmimo proceso siekiant pagreikinti sprendimų priėmimą ir taip pagerinti makrofinansinės pagalbos politikos veiksmingumą įgyvendinimui, tačiau taip pat tikslui siekiant darnos

18| Dar vienas šiame pranešime aptariamas sprendimas, susijęs būtent su institucijų kompetencija ir įgaliojimais, – 2015 m. balandžio 28 d. Sprendimas *Komisija / Taryba* (C-28/12, EU:C:2015:282), su kuriuo supažindinama XXI skyriuje „Tarptautiniai susitarimai“.

19| Dėl ieškinio priimtumo šiame sprendime Teisingumo Teismas nusprendė, kad dėl Komisijos sprendimo atsiimti teisėkūros procedūra priimamo akto pasiūlymą gali būti pateikiamas ieškinyje dėl panaikinimo, nes toks sprendimas, kuriuo užbaigiama teisėkūros procedūra, pradėta pateikus pasiūlymą, kliejo Parlamentui ir Tarybai vykdyti, kaip jie to norėtų, savo teisėkūros funkciją remiantis ESS 14 straipsnio 1 dalimi ir 16 straipsnio 1 dalimi.

makrofinansinės pagalbos suteikimo procedūrą suderinti su procedūra, taikoma kitoms Sąjungos finansinėms priemonėms išorės pagalbos srityje. Kadangi Komisijos įgaliojimai atsiimti pasiūlymą yra neatskiriama nuo iniciatyvos teisės, kurią turi ši institucija, ir jų įgyvendinimas apibrėžtas ESS 17 straipsnio 2 dalyje, siejamoje su SESV 289 ir 293 straipsniais, Teisingumo Teismas, be kita ko, nusprendė, jog šiuo atveju negalima kalbėti apie ESS 10 straipsnio 1 ir 2 dalyse įtvirtinto demokratijos principo pažeidimą.

Teisingumo Teismas patikslino, kad Komisija vis dėlto gali atsiimti savo pasiūlymą tik tinkamai atsižvelgusi į Parlamento ir Tarybos motyvus, kuriais grindžiamas pasiūlymo pakeitimas, laikydamosi ESS 13 straipsnio 2 dalyje įtvirtinto lojalaus bendradarbiavimo principo, kuriuo turi būti grindžiami Sąjungos institucijų santykiai vykstant įprastai teisėkūros procedūrai. Šioje byloje nebuvo nustatytas joks lojalaus bendradarbiavimo principo pažeidimas, nes Taryba ir Parlamentas neatsisakė toliau taikyti įprastos teisėkūros procedūros makrofinansinės paramos sprendimų priėmimui, nors suvokė, kad šį pasiūlymą Komisija gali atsiimti, nes ji apie tai kelis kartus ir motyvuotai buvo perspėjusi.

2015 m. spalio 6 d. Sprendimu **Taryba / Komisija** (C-73/14, EU:C:2015:663) Teisingumo Teismas atmetė Tarybos ieškinį dėl *Komisijos sprendimo Sąjungos vardu pateikti Tarptautiniam jūrų teisės tribunolui (toliau – TJTT) raštišką pareiškimą byloje, kurioje jis nagrinėjo Subregioninės žuvininkystės komisijos²⁰ prašymą pateikti patariamąją nuomonę*, panaikinimo. Savo ieškinyje Taryba, palaikoma kelių valstybių narių, iš esmės teigė, kad ji turėjo iš anksto pritarti minėto pareiškimo turiniui pagal ESS 16 straipsnio 1 dalies antrą sakinį, pagal kurį Tarybai suteikiama pareiga apibrėžti Sąjungos politikas.

Grįsdama savo ieškinį Taryba rėmėsi pirmuoju pagrindu, susijusiu su ESS 13 straipsnio 2 dalyje įtvirtinto įgaliojimų suteikimo principo pažeidimu. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas pirmiausia nurodė, kad nagrinėjamas prašymas pateikti patariamąją nuomonę bent iš dalies susijęs su biologinių jūrų išteklių išsaugojimo pagal bendrą žuvininkystės politiką sritimi, kuri pagal SESV 3 straipsnio 1 dalies d punktą yra Sąjungos išimtinės kompetencijos sritis, ir kad Sąjunga, kaip Jungtinių Tautų jūrų teisės konvencijos²¹, kurios pagrindu įsteigtas TJTT, susitariančioji šalis, turėjo kompetenciją dalyvauti per šiame tribunole vykstančią patariamąsios nuomonės pateikimo procedūrą.

Paskui, motyvuodamas kai kurių valstybių narių argumentu, kad SESV 335 straipsnis dėl Komisijos atstovavimo Sąjungai nacionaliniuose teismuose nesusijęs su procesais tarptautiniuose teismuose, atmetimą, Teisingumo Teismas priminė, kad nors ši nuostata remiantis jos formuluote taikoma tik valstybėms narėms, ja išreiškiamas bendrasis principas, pagal kurį Sąjunga turi teisinį subjektiškumą ir šiuo tikslu jai atstovauja Komisija. Taigi SESV 335 straipsniu šiai institucijai suteikiamas pagrindas atstovauti Sąjungai TJTT. Be to, kad nuspręstų, jog SESV 218 straipsnio 9 dalis, pagal kurią Taryba turi kompetenciją visų pirma patvirtinti pozicijas, kurių turi būti laikomasi Sąjungos vardu pagal tarptautinį susitarimą įsteigta „organe“, netaikoma, Teisingumo Teismas pabrėžė, kad ši byla susijusi su pozicijos, pareikštiną Sąjungos vardu tarptautiniam teismui „organui“, kurio prašoma pateikti patariamąją nuomonę, kurią priimti teisę ir pareigą turi tik šio „organo“ nariai, šiuo tikslu veikiantys visiškai nepriklausomai nuo dalyvaujančių šalių, apibrėžimu. Galiausiai nurodęs, kad rašytinio pareiškimo Sąjungos vardu, kuriuo siekiama pasiūlyti atsakymus į bylą dėl žuvininkystės kilusius klausimus, tikslas buvo ne formuoti politiką šioje srityje, kaip tai suprantama pagal ESS 16 straipsnio 1 dalies antrą sakinį, bet pateikti TJTT visas teises pastabas, kad šis tribunolas prireikus galėtų pateikti patariamąją nuomonę, pagrįstą informacija apie jam pateiktus klausimus, Teisingumo Teismas nusprendė, kad Komisija nepažeidė šios nuostatos, todėl atmetė pirmąjį pagrindą.

20| Subregioninės žuvininkystės komisija yra 1985 m. kovo 29 d. konvencija įsteigta tarpvyriausybė organizacija, atsakinga už bendradarbiavimą žuvininkystės srityje, kurią sudaro Žaliojo Kyšulio Respublika, Gambijos Respublika, Gvinėjos Respublika, Bisau Gvinėjos Respublika, Mauritanijos Islamo Respublika, Senegalo Respublika ir Siera Leonės Respublika.

21| Jungtinių Tautų jūrų teisės konvencija, pasirašyta 1982 m. gruodžio 10 d. Montego Bėje ir įsigaliojusi 1994 m. lapkričio 16 d., Europos bendrijos vardu patvirtinta 1998 m. kovo 23 d. Tarybos sprendimu 98/392/EB dėl Europos bendrijos 1982 m. gruodžio 10 d. Jungtinių Tautų jūrų teisės konvencijos ir 1994 m. liepos 28 d. Susitarimo, susijusio su jos XI dalies įgyvendinimu, patvirtinimo (OL L 179, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 4 sk., 3 t., p. 260).

Kad motyvuotų antrojo Tarybos pagrindo, pagal kurį Komisija pažeidė lojalaus bendradarbiavimo principą, atmetimą, nurodęs, jog pagal šį principą reikalaujama, kad Komisija, ketindama Sąjungos vardu pareikšti pozicijas tarptautiniam teismui, iš anksto konsultuotųsi su Taryba, Teisingumo Teismas konstatavo, kad nagrinėjamu atveju prieš Sąjungos vardu TJTT pateikdama rašytinį pareiškimą Komisija išsiuntė Tarybai darbinį dokumentą, kuris buvo kelis kartus pakeistas siekiant atsižvelgti į dviejų Tarybos darbo grupių pareikštas pastabas.

2015 m. liepos 16 d. Sprendimu **Komisija / Parlamentas ir Taryba** (C-88/14, EU:C:2015:499) Teisingumo Teismas atmetė Komisijos pareikštą ieškinį dėl *Reglamento Nr. 1289/2013, kuriuo iš dalies keičiamas Tarybos reglamentas Nr. 539/2001, nustatantis trečiųjų šalių, kurių piliečiai, kirsdami išorines sienas, privalo turėti vizas, ir trečiųjų šalių, kurių piliečiams toks reikalavimas netaikomas, sąrašus*²², 1 straipsnio 1 ir 4 punktų panaikinimo, nes remiantis šiomis nuostatomis Komisijai suteikiami ne įgyvendinimo įgaliojimai pagal SESV 291 straipsnio 2 dalį, o deleguotieji įgaliojimai pagal SESV 290 straipsnio 1 dalį.

Šiame sprendime Teisingumo Teismas pateikė patikslinimų dėl skirtumo tarp deleguotųjų įgaliojimų ir įgyvendinimo įgaliojimų suteikimo. Šiuo klausimu jis priminė, kad iš SESV 290 straipsnio 1 dalies matyti, jog teisėkūros procedūra priimtame akte Komisijai gali būti suteikiami deleguotieji įgaliojimai priimti visuotinai taikomus ne teisėkūros procedūra priimamus aktus, kurie papildo ar iš dalies keičia tam tikras neesmines teisėkūros procedūra priimto akto nuostatas su sąlyga, kad įgaliojimų delegavimo tikslai, turinys, taikymo sritis ir trukmė aiškiai apibrėžiami teisėkūros procedūra priimtuose aktuose, kuriais deleguojami tokie įgaliojimai, o tai reiškia, kad deleguotieji įgaliojimai suteikiami priimti taisyklės, kurios būtų integruotos į teisės normų sistemą, apibrėžtą pagrindiniu teisėkūros procedūra priimtu aktu. Tačiau naudodamasi SESV 291 straipsnio 2 dalimi jai suteiktais įgyvendinimo įgaliojimais atitinkama institucija turi patikslinti teisėkūros procedūra priimto akto turinį siekdama užtikrinti vienodas jo įgyvendinimo sąlygas visose valstybėse narėse. Šiomis aplinkybėmis, kitaip nei naudodamasi deleguotaisiais įgaliojimais, Komisija, naudodamasi įgyvendinimo įgaliojimais, negali pakeisti ar papildyti netgi neesminių teisėkūros procedūra priimto akto nuostatų. Be to, Teisingumo Teismas pabrėžė, jog siekiant nustatyti, ar aktui, kuris turi būti priimtas, taikomas SESV 290 ar 291 straipsnis, nesvarbu nei tai, ar teisėkūros procedūra priimtu aktu Komisijai buvo suteikta diskrecija, nei jos apimtis. Iš SESV 290 straipsnio 1 dalies formuluotės matyti, kad Sąjungos teisės aktų leidėjo pasirinkimo suteikti Komisijai deleguotuosius įgaliojimus teisėtumas priklauso tik nuo to, ar aktai, kuriuos ši institucija turi priimti remdamasi šiais suteiktais įgaliojimais, yra visuotinai taikomi ir ar jais papildomos ar iš dalies keičiamos neesminės teisėkūros procedūra priimto akto nuostatos.

Nagrinėjamoje byloje Teisingumo Teismas nusprendė, jog Sąjungos teisės aktų leidėjas suteikė Komisijai įgaliojimus iš dalies keisti, kaip tai suprantama pagal SESV 290 straipsnio 1 dalį, norminį Reglamento Nr. 539/2001²³, visų pirma šio reglamento II priedo, kuriame pateikiamas sąrašas šalių, kurių piliečiams netaikomas vizų reikalavimas, turinį. Šiuo klausimu reikia nurodyti, kad aktu, priimtu remiantis Reglamento Nr. 539/2001, iš dalies pakeisto Reglamentu Nr. 1289/2013, 1 straipsnio 4 dalies f punktu, dvylikos mėnesių arba aštuoniolikos mėnesių laikotarpiui pakartotinai nustatomas vizos reikalavimas visiems šio reglamento II priedo sąraše esančios trečiosios šalies piliečiams dėl buvimo, kuriam pagal to paties reglamento 1 straipsnio 2 dalį netaikomas toks reikalavimas. Visiems šiems piliečiams aktu, priimtu remiantis Reglamento Nr. 539/2001 1 straipsnio 4 dalies f punktu, bent laikinai keičiamas atitinkamo teisėkūros procedūra priimto akto norminis turinys. Iš tiesų, išskyrus akto, priimto remiantis šia nuostata, pasekmių laikiną pobūdį, visi kiti jo padariniai yra tokie patys kaip ir tie, kurių kyla nuorodą į atitinkamą trečiąją šalį formaliai perkėlus iš Reglamento Nr. 539/2001 su daliniais pakeitimais II priedo į jo I priedą, kuriame pateikiamas sąrašas šalių, kurių piliečiams taikomas vizos reikalavimas.

22| 2013 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1289/2013, kuriuo iš dalies keičiamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 539/2001, nustatantis trečiųjų šalių, kurių piliečiai, kirsdami išorines sienas, privalo turėti vizas, ir trečiųjų šalių, kurių piliečiams toks reikalavimas netaikomas, sąrašus (OL L 347, p. 74).

23| 2001 m. kovo 15 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 539/2001, nustatantis trečiųjų šalių, kurių piliečiai, kirsdami išorines sienas, privalo turėti vizas, ir trečiųjų šalių, kurių piliečiams toks reikalavimas netaikomas, sąrašus (OL L 81, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas liet. k., 19 sk., 4 t., p. 65).

3. GALIMYBĖ SUSIPAŽINTI SU DOKUMENTAIS

2015 m. liepos 16 d. priimtu Sprendimu **ClientEarth / Komisija** ([C-612/13 P](#), EU:C:2015:486) Teisingumo Teismas iš dalies patenkinio *ClientEarth* pateiktą apeliacinį skundą dėl Bendrojo Teismo sprendimo, kuriuo jis atmetė *ieškinį dėl Komisijos eksplisitinio sprendimo atsisakyti leisti susipažinti su visomis studijomis, susijusiomis su įvairių valstybių narių teisės aktų atitiktimi Europos Sąjungos aplinkos teise*²⁴, panaikinimo. Šiame sprendime Teisingumo Teismas turėjo progą patikslinti savo praktiką dėl teisės susipažinti su dokumentais išimties, susijusios su tyrimo tikslų apsauga, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 1049/2001²⁵ 4 straipsnio 2 dalies trečią įtrauką.

Pirma, Teisingumo Teismas nusprendė, kad išorės paslaugų teikėjo studijos, atliktos Komisijos užsakymu ir sąskaita siekiant konkretaus tikslo – patikrinti įvairių direktyvų perkėlimo proceso stadiją tam tikrose valstybėse narėse, patenka į tyrimo sąvoką pagal minėto 4 straipsnio 2 dalį. Iš tiesų tokios studijos yra priskiriamos prie instrumentų, kuriais Komisija disponuoja prižiūradama Sąjungos teisės taikymą, kad nustatytų galimą valstybių narių įsipareigojimų perkelti direktyvas neįvykdymą ir prireikus nuspręstų pradėti procedūrą dėl įsipareigojimų neįvykdymo prieš minėtas valstybes.

Antra, Teisingumo Teismas priminė, kad siekdama pateisinti atsisakymą leisti susipažinti su koku nors dokumentu, atitinkama institucija gali remtis bendrosiomis prezumpcijomis, kurios taikomos tam tikrų kategorijų dokumentams, kaip antai administracinės bylos, susijusios su tyrimu dėl įsipareigojimų neįvykdymo, dokumentams, ir kad panašūs pagrindai gali būti taikomi prašymams atskleisti tokio paties pobūdžio dokumentus. Šioje byloje, Teisingumo Teismo teigimu, Bendrasis Teismas teisingai nusprendė, kad Komisija turėjo teisę manyti, jog apskritai dėl visų nagrinėjamų pirmosios kategorijos studijų, t. y. tų studijų, kurios eksplisitinio sprendimo atsisakyti leisti susipažinti su visais dokumentais priėmimo dieną jau buvo prijungtos prie bylos medžiagos, susijusios su pradėtu ikiteisminiu procedūros dėl įsipareigojimų neįvykdymo, pradėtos išsiųstu oficialiu pranešimu atitinkamai valstybei narei pagal SESV 258 straipsnio pirmą pastraipą, etapu, atskleidimo būtų nukentėjusi tyrimo tikslų apsauga. Iš tiesų toks atskleidimas galėjo pakeisti šio procedūros dėl įsipareigojimų neįvykdymo etapo pobūdį ir eigą ir apsunkinti Komisijos ir atitinkamos valstybės narės derybų procesą, taip pat taikaus susitarimo, kuris leistų užbaigti nurodomą pažeidimą, paiešką. Aplinkybė, kad nagrinėjamas studijas atliko išorės įmonė ir jos neatspindi Komisijos pozicijos, negali paneigti šios analizės.

Kita vertus, Teisingumo Teismas nusprendė, kad Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą, kai pripažino, jog Komisija galėjo teisėtai išplėsti konfidencialumo prezumpcijos taikymo sritį, kad ji apimtų antrąją tyrimų kategoriją, t. y. tą, dėl kurios eksplisitinio sprendimo neleisti susipažinti su dokumentais priėmimo dieną nebuvo išsiųstas oficialus pranešimas. Pirma, tokie argumentai nesuderinami su reikalavimu griežtai aiškinti ir taikyti šią prezumpciją. Antra, jei Komisija nėra išsiuntusi oficialaus pranešimo valstybei narei, eksplisitinio sprendimo atsisakyti leisti susipažinti su dokumentais priėmimo dieną nėra aišku, ar remiantis nagrinėjamomis studijomis bus pradėtas procedūros dėl įsipareigojimų neįvykdymo ikiteisminis etapas. Todėl tokiu atveju Komisija turi kiekvieno atveju nagrinėti, ar visos šios antrosios kategorijos studijos galėjo būti atskleistos.

24| 2013 m. rugsėjo 13 d. Bendrojo Teismo sprendimas *ClientEarth / Komisija* ([T-111/11](#), EU:T:2013:482).

25| 2001 m. gegužės 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1049/2001 dėl galimybės visuomenei susipažinti su Europos Parlamento, Tarybos ir Komisijos dokumentais (OL L 145, p. 43; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 1 sk., 3 t., p. 331).

IV. SAJUNGOS TEISĖ IR NACIONALINĖ TEISĖ

2015 m. rugsėjo 9 d. Sprendime *Ferreira da Silva ir kt.* (C-160/14, EU:C:2015:565), susijusiame su byla dėl verslo perdavimo sąvokos pagal Direktyvą 2001/23 dėl darbuotojų teisių apsaugos įmonių perdavimo atveju²⁶, Teisingumo Teismas pripažino, kad *Sajungos teisė ir, be kita ko, teismų praktikoje suformuluoti principai dėl valstybės atsakomybės už privatiems asmenims padarytą žalą dėl teismų, kurių sprendimai pagal nacionalinę teisę negali būti toliau apskundžiami teismine tvarka, padaryto Sajungos teisės pažeidimo* turi būti aiškinami taip, kad pagal juos draudžiami nacionalinės teisės aktai, kuriose kaip išankstinė ieškinio dėl atsakomybės sąlyga numatyta tai, kad šio teismo sprendimas, kuriuo padaryta žala, turi būti panaikintas, nors toks panaikinimas praktiškai neįmanomas.

Iš tiesų atsižvelgiant į esminį teisminės valdžios vaidmenį saugant privačių asmenų teises, kylančias iš Sajungos teisės normų, būtų paneigtas visiškas šių normų veiksmingumas ir susilpnėtų jose užtikrinamų teisių apsauga, jei privatūs asmenys negalėtų tam tikromis sąlygomis gauti žalos, padarytos jų teisėms valstybės narės galutinės instancijos teismo sprendimu, kuriuo pažeidžiama Sajungos teisė, nes nevykdoma pareiga kreiptis į Teisingumo Teismą su prašymu priimti prejudicinį sprendimą, atlyginimo²⁷. Taigi kai valstybės atsakomybės kilimo sąlygos tenkinamos, valstybė privalo atlyginti padarytos žalos pasekmes remdamasi nacionaline teise su sąlyga, kad nacionalinės teisės aktais nustatytos žalos atlyginimo sąlygos nėra mažiau palankios už tas, kurios susijusios su panašiais nacionaline teise grindžiamais reikalavimais (lygiavertiškumo principas), ir tokios, kad dėl jų netaps beveik neįmanoma arba pernelyg sudėtinga gauti žalos atlyginimą (veiksmingumo principas).

Kliūtis veiksmingai taikyti Sajungos teisę, visų pirma pagrindinį valstybės atsakomybės už Sajungos teisės pažeidimą principą, kuris būdingas Sutarčių, kuriomis grindžiama Sąjunga, sistemai, negali būti pateisinama *res judicata* galios principu, nes bylos dėl valstybės narės atsakomybės dalykas nebūtinai yra tas pats ir jos šalys nebūtinai yra tos pačios kaip bylos, kurioje buvo priimtas *res judicata* galią įgijęs sprendimas. Be to, teisinio saugumo principas niekaip negali paneigti valstybės, pažeidusios Sajungos teisę, atsakomybės už privatiems asmenims padarytą žalą principo.

Todėl kadangi dėl pagrindinėje byloje nagrinėjamų nacionalinės teisės aktų gali tapti pernelyg sudėtinga gauti žalos, padarytos pažeidus nagrinėjamas Sajungos teisės nuostatas, atlyginimą, nes atvejų, kai galima nagrinėjamo teismo sprendimo peržiūra, yra itin nedaug, atsižvelgiant į Teisingumo Teismo dėl esmės pateiktą atsakymą²⁸, valstybė turės atlyginti ieškovų pagrindinėje byloje patirtą žalą.

26 | 2001 m. kovo 12 d. Tarybos direktyva 2001/23/EB dėl valstybių narių įstatymų, skirtų darbuotojų teisių apsaugai įmonių, verslo arba įmonių ar verslo dalių perdavimo atveju, suderinimo (OL L 82, p. 16; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 4 t., p. 98).

27 | Sprendimo dalis, susijusi su šiuo klausimu, aptariama V.1 skyriuje „Prašymai priimti prejudicinį sprendimą“.

28 | Iš esmės byla susijusi su 26 išnašoje nurodytos Direktyvos 2001/23/EB, kurioje numatyta, kad perdavėjo teisės ir pareigos, kylančios iš darbo sutarties arba darbo santykių, galiojančių perdavimo dieną, ryšium su perdavimu yra perduodamos perėmėjui, aiškinimu. Šiame sprendime Teisingumo Teismas aiškino „verslo perdavimo“ sąvoką taip, kad ji apima situaciją, kai užsakomųjų skrydžių rinkoje veikianti įmonė yra likviduojama jos didžiausio akcininko, kuris yra oro transporto įmonė, ir pastaroji įmonė pakeičia likviduotą įmonę orlaivių nuomos sutartyse ir galiojančiose užsakomųjų skrydžių sutartyse, vykdo veiklą, kurią anksčiau vykdė likviduota įmonė, įdarbina kai kuriuos iki tol likviduotoje įmonėje dirbusius darbuotojus ir paveda jiems atlikti tokias pačias užduotis kaip anksčiau ir perima likviduotos įmonės smulkia įrangą.

V. SAJUNGOS TEISME VYKSTANTYS PROCESAI

1. PRAŠYMAI PRIIMTI PREJUDICINĮ SPRENDIMĄ

2015 m. birželio 4 d. Sprendime **Kernkraftwerke Lippe-Ems** (C-5/14, EU:C:2015:354) Teisingumo Teismas išaiškino principus, susijusius su *prejudicinio sprendimo procedūros ir teisės akto konstitucingumo kontrolės „ad hoc“ procedūros derinimu*²⁹. Pagrindinėje byloje nacionaliniam teismui buvo pateiktas klausimas dėl Vokietijos teisės akto, kuriame numatytas branduolinio kuro panaudojimo elektros gamybai mokestis, galiojimo. Reikia nurodyti, kad *Bundesverfassungsgericht* (Federalinis konstitucinis teismas) buvo paraleliai nagrinėjamas šio teisės akto atitiktis Vokietijos Pagrindiniam įstatymui klausimas.

Savo sprendime Teisingumo Teismas priminė, kad SESV 267 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad nacionalinis teismas, kuris abejoja dėl nacionalinės teisės aktų atitikties tiek Sąjungos teisei, tiek atitinkamos valstybės narės Konstitucijai, nei praranda teisę, nei atitinkamai yra atleidžiamas nuo pareigos kreiptis į Teisingumo Teismą su klausimais dėl šios teisės išaiškinimo arba galiojimo dėl to, kad šio teisės akto konstitucingumo kontrolės *ad hoc* procedūra tebevyksta nacionaliniame teisme, kuriam pavesta vykdyti šią kontrolę.

Iš tiesų, pirma, nacionaliniai teismai turi plačias galimybes kreiptis į Teisingumo Teismą, jei mano, kad jų nagrinėjamosiose bylose kyla klausimų dėl Sąjungos teisės nuostatų išaiškinimo ar galiojimo vertinimo, dėl kurių jie turi priimti sprendimą. Antra, Sąjungos teisės efektyvumui kiltų grėsmė, o SESV 267 straipsnio veiksmingumas sumažėtų, jei dėl to, kad, vykstant konstitucingumo kontrolės *ad hoc* procedūrai, nacionaliniam teismui būtų sutrukdyta pateikti Teisingumo Teismui prejudicinius klausimus ir nedelsiant taikyti Sąjungos teisę remiantis Teisingumo Teismo sprendimu ar praktika. Galiausiai taikoma nacionalinė proceso taisyklė negali paneigti nacionalinių teismų teisės pateikti Teisingumo Teismui prašymą priimti prejudicinį sprendimą, jei jiems kyla abejonių, kaip pagrindinėje byloje, dėl Sąjungos teisės aiškinimo.

Kiek tai susiję su *Bundesverfassungsgericht* pradėto proceso poveikiu Sąjungos teisės aiškinimo svarbai ginčo sprendimui pagrindinėje byloje, Teisingumo Teismas priminė, kad, kadangi šis ginčas ir prejudiciniai klausimai, nesvarbu, ar pagrindinėje byloje nagrinėjamos nuostatos atitinka Konstituciją, yra susiję su nacionalinės teisės akto, kuriais numatomas branduolinio kuro mokesčio taikymas, atitiktimi Sąjungos teisei, nėra akivaizdu, jog prašymas išaiškinti Sąjungos teisę yra visiškai nesusijęs su pagrindinės bylos realiais faktais ar dalyku, kad problema yra hipotetinė arba kad Teisingumo Teismui nežinomos faktinės aplinkybės ar teisiniai pagrindai, būtini, kad jis galėtų naudingai atsakyti į jam pateiktus klausimus.

Jau nurodytame Sprendime **Ferreira da Silva ir kt.** (C-160/14, EU:C:2015:565)³⁰ Teisingumo Teismas nagrinėjo nacionalinių teismų, kurių sprendimai negali būti toliau apskundžiami teismine tvarka, pareigą kreiptis į Teisingumo Teismą su prašymu priimti prejudicinį sprendimą, jei kurią nors Sąjungos teisės nuostatą žemesnės instancijos teismai vertina skirtingai. Šioje byloje buvo kalbama apie „verslo perdavimo“ sąvoką, kaip ji suprantama pagal Direktyvą 2001/23.

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas nurodė, kad vien kitų nacionalinių teismų priimtų vienas kitam prieštaraujančių sprendimų egzistavimas iš principo negali būti aplinkybė, lemianti SESV 267 straipsnio trečioje pastraipoje įtvirtintą pareigą. Tačiau tokiomis aplinkybėmis, kai nacionaliniu lygiu teismų praktika, susijusi su Sąjungos teisės nuostatoje įtvirtinta sąvoka, yra prieštaringa ir įvairiose valstybėse narėse kyla sunkumų dėl šios sąvokos aiškinimo, nacionalinis teismas, kurio sprendimai pagal nacionalinę teisę negali būti toliau apskundžiami

29 | Sprendimo dalis, susijusi su mokesčiais, aptariama XIII skyriuje „Mokesčių nuostatos“.

30 | Šis sprendimas aptariamas IV skyriuje „Sąjungos teisė ir nacionalinė teisė“.

teismine tvarka, privalo vykdyti pareigą kreiptis į Teisingumo Teismą, siekdamas išvengti pavojaus, kad Sąjungos teisė bus išaiškinta klaidingai.

2. IEŠKINIAI DĖL PANAIKINIMO

2015 m. balandžio 28 d. Sprendimu *T & L Sugars et Sidul Açúcares / Komisija* ([C-456/13 P](#), EU:C:2015:284) Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) atmetė apeliančių skundą su prašymu *panaikinti Bendrojo Teismo sprendimą*³¹, kuriuo jis, be kita ko, kaip nepriimtina atmetė dviejų Sąjungoje įsteigtų importuoto cukranendrių cukraus rafinavimo įmonių ieškinį dėl Komisijos priimtų reglamentų cukraus sektoriuje, t. y. Reglamento Nr. 222/2011, kuriuo nustatomos išimtinės priemonės dėl cukraus ir izogliukozės išleidimo į Sąjungos rinką 2010–2011 prekybos metais³², Įgyvendinimo reglamento Nr. 293/2011³³, Įgyvendinimo reglamento Nr. 302/2011, kuriuo tais pačiais prekybos metais leidžiama pradėti naudoti importuojamo cukraus tam tikro kiekio tarifinę kvotą³⁴, ir Įgyvendinimo reglamento Nr. 393/2011³⁵, *panaikinimo*.

Kaip vieną iš apeliacinių skundą grindžiančių pagrindų apeliančės visų pirma nurodė tai, kad Bendrasis Teismas, pripažinęs, jog ieškiniai nepriimtini, remiantis išvada, kad nacionalinių institucijų pagal ginčijamus reglamentus priimtos priemonės yra įgyvendinimo priemonės, kaip tai suprantama pagal SESV 263 straipsnio ketvirtą pastraipą, padarė teisės klaidą.

Pateikdamas savo poziciją dėl šio pagrindo Teisingumo Teismas nurodė, kad reglamentai Nr. 222/2011 ir 293/2011 nėra tiesiogiai su apeliančėmis susiję, nes, pirma, jos neturi cukraus gamintojo statuso, kurio reikalaujama pagal ginčijamus reglamentus, ir, antra, šie reglamentai nedaro tiesioginio poveikio jų teisei padėti. Teisingumo Teismas padarė išvadą, kad, ieškinio nepriimtinumą pagrindęs tuo, kad dėl šių reglamentų reikia priimti įgyvendinimo priemones, kaip tai suprantama pagal SESV 263 straipsnio ketvirtos pastraipos pabaigą, ir nenagrinėjęs, ar šie reglamentai tiesiogiai susiję su apeliančėmis, Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą. Tačiau išnagrinėjęs apeliacinių skundą buvo nustatyta, kad ginčijami reglamentai tiesiogiai su apeliančėmis nesusiję, todėl Teisingumo Teismas nusprendė, kad dėl šios teisės klaidos negalima panaikinti Bendrojo Teismo sprendimo.

Be to, Teisingumo Teismas konstatavo, kad reglamentai Nr. 302/2011 ir 393/2011 daro apeliančėms teisinį poveikį tik per nacionalinių institucijų aktus, priimtus po to, kai pateikiamos sertifikatų paraiškos. Nacionalinių institucijų sprendimai dėl tokių sertifikatų išdavimo, kuriais suinteresuotiesiems ūkio subjektams taikomi Sąjungos reglamentu nustatyti koeficientai, ir sprendimai, kuriais visiškai ar iš dalies atsisakoma išduoti tokius sertifikatus, yra įgyvendinimo priemonės, kaip tai suprantama pagal SESV 263 straipsnio ketvirtos pastraipos pabaigą. Šios išvados nepaneigia tariamai mechaniškas nacionalinių lygiu priimtų priemonių pobūdis, nes šis kriterijus nėra svarbus nagrinėjant priimtinumą klausimą pagal šią nuostatą.

31 | 2013 m. birželio 6 d. Bendrojo Teismo sprendimas *T & L Sugars et Sidul Açúcares / Komisija* ([T-279/11](#), EU:T:2013:299).

32 | 2011 m. kovo 3 d. Komisijos reglamentas (ES) Nr. 222/2011, kuriuo nustatomos išimtinės priemonės dėl nekvotinio cukraus ir izogliukozės išleidimo į Sąjungos rinką taikant sumažintą pertekliaus mokestį 2010–2011 prekybos metais (OL L 60, p. 6).

33 | 2011 m. kovo 23 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) Nr. 293/2011, kuriuo nustatomas turimo nekvotinio cukraus kiekio pardavimo Sąjungos rinkoje taikant sumažintą pertekliaus mokestį paskirstymo koeficientas, atmetamos paskesnės paraiškos turimą nekvotinio cukraus kiekį parduoti Sąjungos rinkoje taikant sumažintą pertekliaus mokestį ir baigiamas turimo nekvotinio cukraus kiekio pardavimo Sąjungos rinkoje taikant sumažintą pertekliaus mokestį paraiškų teikimo laikotarpis (OL L 79, p. 8).

34 | 2011 m. kovo 28 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) Nr. 302/2011, kuriuo 2010–2011 prekybos metais leidžiama pradėti naudoti susidarius ypatingoms sąlygoms importuojamo cukraus tam tikro kiekio tarifinę kvotą (OL L 81, p. 8).

35 | 2011 m. balandžio 19 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) Nr. 393/2011, kuriuo nustatomas paskirstymo koeficientas 2011 m. balandžio 1–7 d. pateiktoms importo licencijos paraiškoms dėl cukraus produktų pagal tam tikras tarifines kvotas ir sustabdomas tokių licencijos paraiškų teikimas (OL L 104, p. 39).

3. LAIKINOSIOS APSAUGOS PRIEMONĖS

2015 m. balandžio 23 d. nutartimi byloje **Komisija / Vanbreda Risk & Benefits** [C-35/15 P(R), EU:C:2015:275] Teisingumo Teismo pirmininko pavaduotojas išnagrinėjęs apeliacinį skundą panaikino 2014 m. gruodžio 4 d. Bendrojo Teismo pirmininko nutartį³⁶, kuria šis buvo patenkinęs *prašymą sustabdyti Komisijos sprendimo atmeti dalyvio pasiūlymą, kurį jis pateikė po to, kai buvo paskelbtas konkursas dėl viešojo pirkimo*, susijusio su turto ir asmenų draudimu, ir sudaryti šią sutartį su kita bendrove, vykdomą. Savo nutartyje Bendrojo Teismo pirmininkas sušvelnino skubos sąlygą ir konstatavo, kad dalyviui, kurio pasiūlymas atmestas, sunku įrodyti, kad kyla nepataisomos žalos rizika³⁷. Taigi jis nusprendė, kad reikia sušvelninti sąlygą, susijusią su skuba viešųjų pirkimų srityje, tai yra, kad pakanka įrodyti didelę, o ne nepataisomą žalą, jei *fumus boni juris* yra labai rimtas. Bendrojo Teismo pirmininkas savo išvadą grindė bendruoju Sąjungos teisės principu, susijusiu su Pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnyje įtvirtinta teise į veiksmingą teisinę gynybą.

Savo nutartyje Teisingumo Teismo pirmininko pavaduotojas nurodė, kad nors Direktyva 89/665 dėl viešųjų pirkimų³⁸ skirta valstybėms narėms, ir todėl ji savaime nėra privaloma Sąjungos institucijoms, joje sukonkretintas bendrasis teisės į veiksmingą teisinę gynybą principas konkrečioje viešųjų pirkimų srityje, taigi, kalbant apie pačios Sąjungos sudaromas sutartis, būtina į ją atsižvelgti. Remiantis šios direktyvos nuostatomis, valstybių narių pareiga savo nacionalinėje teisėje numatyti galimybę asmeniui, kuris dėl per viešojo pirkimo procedūrą priimto sprendimo patyrė žalos, prašyti taikyti laikinąsias apsaugos priemones pagal Direktyvos 89/665 2 straipsnio 1 dalį apribota laikotarpiu nuo šio sprendimo priėmimo iki sutarties sudarymo. Todėl Bendrojo Teismo pirmininkas klaidingai konstatavo, kad konkurso dalyvis, kurio pasiūlymas atmestas, privalo turėti galimybę siekti, kad būtų taikomos laikinosios apsaugos priemonės, neapribojės šios išvados laikotarpiu iki perkančiosios organizacijos sutarties sudarymo su konkurso laimėtoju. Pagal šios direktyvos normas sąlygos, susijusios su skuba viešųjų pirkimų srityje, sušvelninimas taikomas tik jeigu konkurso dalyvis, kurio pasiūlymas atmestas, pateikia prašymą taikyti laikinąsias apsaugos priemones prieš sudarant sutartį su konkurso laimėtoju. Be to, pačiam šiam apribojimui laiko atžvilgiu taikomos dvi sąlygos: pirma, kad Reglamento Nr. 1268/2012³⁹ 171 straipsnio 1 dalyje nustatyto dešimties dienų atidėjimo laikotarpio būtų paisoma prieš sudarant sutartį ir, antra, kad konkurso dalyvis, kurio pasiūlymas atmestas, turėtų pakankamai informacijos, kad pasinaudotų teise pateikti prašymą taikyti laikinąsias apsaugos priemones per šį laikotarpį.

Šioje byloje priimdamas galutinį sprendimą dėl ginčo, pirmininko pavaduotojas atmetė prašymą taikyti laikinąsias apsaugos priemones motyvuodamas tuo, kad buvo laikytasi dešimties dienų atidėjimo termino, kol Komisija sudarė sutartį su kitu dalyviu, ir kad nagrinėjama sutartis buvo sudaryta gerokai anksčiau nei dalyvis pareiškė ieškinį dėl panaikinimo ir pateikė prašymą dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo⁴⁰.

36 | 2014 m. gruodžio 4 d. Bendrojo Teismo pirmininko nutartis *Vanbreda Risk & Benefits / Komisija* (T-199/14 R, EU:T:2014:1024).

37 | Ši Bendrojo Teismo pirmininko nutartis detalai aptarta 2014 m. metinio pranešimo 163 ir 164 puslapiuose.

38 | 1989 m. gruodžio 21 d. Tarybos direktyva 89/665/EEB dėl įstatymų ir kitų teisės aktų, susijusių su peržiūros procedūrų taikymu sudarant viešojo prekių pirkimo ir viešojo darbų pirkimo sutartis, derinimo (OL L 395, p. 33; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 6 sk., 1 t., p. 246), iš dalies pakeista 2007 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2007/66/EB (OL L 335, p. 31).

39 | 2012 m. spalio 29 d. Komisijos deleguotasis reglamentas (ES) Nr. 1268/2012 dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES, Euratomas) Nr. 966/2012 dėl Sąjungos bendrajam biudžetui taikomų finansinių taisyklių taikymo taisyklių (OL L 362, p. 1).

40 | Kitose bylose, susijusiose su prašymais taikyti laikinąsias apsaugos priemones viešųjų pirkimų srityje, Bendrojo Teismo pirmininkas turėjo progą taikyti sąlygas, susijusias su skubos sąlygos sušvelninimu, pagal tai, kaip jas apibrėžė Teisingumo Teismo pirmininko pavaduotojas. Žr. 2015 m. birželio 15 d. Nutarties *Close ir Cegelec / Parlamentas* (T-259/15 R, EU:T:2015:378) 37–47 punktus ir 2015 m. liepos 17 d. Nutarties *GSA ir SGI / Parlamentas* (T-321/15 R, EU:T:2015:522) 27–29 punktus.

VI. ŽEMĖS ŪKIS

2015 m. balandžio 23 d. Sprendime **Zuchtvieh-Export** (C-424/13, EU:C:2015:259) Teisingumo Teismas turėjo galimybę spręsti dėl *apsaugos, kuri numatyta Sąjungos teisėje gyvūnams juos vežant į trečiąsias šalis, apimties*. Pagrindinėje byloje nagrinėjamas galvijų gabenimas iš Kempteno (Vokietija) į Andižaną (Uzbekija), dėl kurio išvykimo vietos valdžios institucija pareikalavo planuojamą kelionę pakeisti taip, kad ir kelionės atkarpoje už Sąjungos teritorijos ribų būtų laikomasi Reglamento Nr. 1/2005⁴¹ nuostatų. Tokiomis aplinkybėmis nacionalinis teismas pateikė Teisingumo Teismui klausimą, ar šio reglamento, kurio 14 straipsnio 1 dalyje nustatytos sąlygos, susijusios su kelionės žurnalu, ir išvykimo vietos kompetentingos valdžios institucijos teise prireikus reikalauti pakeitimų, nuostatos taip pat taikomos vežimo iš valstybės narės į trečiąją valstybę atveju tai kelionės atkarpai, kuri driekiasi už Sąjungos ribų.

Teisingumo Teismas į šį klausimą atsakė teigiamai ir nurodė, kad pagal Reglamento Nr. 1/2005 14 straipsnį gyvūnams vežti iš Sąjungos teritorijos į trečiąsias šalis netaikoma speciali leidimų tvarka, kuri skirtųsi nuo Sąjungoje vykdomam vežimui taikomos tvarkos. Todėl, kad išvykimo vietos kompetentinga institucija leistų tokį gyvūnų vežimą, kelionės organizatorius turi pateikti kelionės žurnalą, kuris atitinka tikrovę ir leidžia manyti, kad reglamento nuostatų bus laikomasi, įskaitant minėtos kelionės atkarpą už Sąjungos ribų. Kelionės žurnale suplanuota kelionė turi parodyti, jog numatyto vežimo metu bus laikomasi su girdymo ir šėrimo intervalais, kelionės trukme ir poilsio laiku susijusių techninių taisyklių. Jeigu taip nėra, kompetentinga institucija turi teisę pareikalauti, kad planuojama kelionė būtų pakeista taip, jog minėtų nuostatų laikymasis būtų užtikrintas per visą šią kelionę.

2015 m. gruodžio 23 d. Sprendime **Scotch Whisky Association ir kt.** (C-333/14, EU:C:2015:845) Teisingumo Teismas nurodė, kaip aiškinti „Bendrojo bendro žemės ūkio rinkų organizavimo“ reglamentą⁴², ir pateikė savo poziciją dėl *kiekybiniam apribojimams lygiaverčio poveikio priemonės sąvokos ir pateisinimo*, kaip tai suprantama pagal SESV 34 ir 36 straipsnius.

Gavęs prašymą priimti prejudicinį sprendimą ir atsakyti į kelis klausimus, kilusius nagrinėjant ginčą dėl nacionalinio įstatymo ir dekreto projekto, susijusių su minimalios alkoholio vieneto kainos nustatymu mažmeninei prekybai alkoholiniais gėrimais, galiojimo, Teisingumo Teismas iš pradžių pabrėžė, kad nors „Bendrojo bendro žemės ūkio rinkų organizavimo“ reglamento 167 straipsnio 1 dalies b punkte numatyta, jog valstybės narės negali leisti nustatyti vyno kainų, tai taikytina tik nustatant pasiūlai reguliuoti skirtas prekybos taisykles. Taigi nors tokie nacionalinės teisės aktai gali pažeisti „Bendrąjį bendro žemės ūkio rinkų organizavimo“ reglamentą, nes jie prieštarauja laisvo žemės ūkio produktų pardavimo kainų nustatymo remiantis laisva konkurencija principui, kuriuo grindžiamas šis reglamentas, minėtas reglamentas neužkerta kelio nustatyti minimalios alkoholio vieneto kainos mažmeninei prekybai vynu, jeigu šia priemone siekiama apsaugoti žmonių sveikatą ir gyvybę, ir jeigu, atsižvelgiant į bendros žemės ūkio politikos tikslus ir tinkamą bendro rinkų organizavimo veikimą, ja neviršijama tai, kas būtina minėtam tikslui pasiekti.

Be to, Teisingumo Teismas konstatavo, kad nagrinėjami nacionalinės teisės aktai yra kiekybiniam apribojimams lygiaverčio poveikio priemonė, kaip ji suprantama pagal SESV 34 straipsnį, nes neleidžia, kad mažesnė importuojamų produktų savikaina turėtų įtakos pardavimo vartotojui kainai, ir jais į nacionalinę rinką gali būti kliudoma patekti nagrinėjamoms prekėms. Nors šiais teisės aktais gali būti sumažintas alkoholio vartojimas

41 | 2004 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1/2005 dėl gyvūnų apsaugos juos vežant ir atliekant susijusias operacijas ir iš dalies keičiantis direktyvas 64/432/EEB ir 93/119/EB ir Reglamentą (EB) Nr. 1255/97 (OL L 3, p. 1).

42 | 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1308/2013, kuriuo nustatomas bendras žemės ūkio produktų rinkų organizavimas ir panaikinami Tarybos reglamentai (EEB) Nr. 922/72, (EEB) Nr. 234/79, (EB) Nr. 1037/2001 ir (EB) Nr. 1234/2007 (OL L 347, p. 671).

apskirtai, o konkrečiau – pavojingas ar žalingas vartojimas, jiems netaikoma SESV 36 straipsnyje numatyta leidžianti nukrypti nuostata, kai žmonių sveikata ir gyvybė gali būti vienodai veiksmingai apsaugota mažiau prekybą Sąjungoje ribojančiomis priemonėmis, visų pirma padidinus mokesčius už alkoholinius gėrimus. Nacionalinis teismas turi patikrinti, ar taip yra.

Šioje byloje dėl proporcingumo principo laikymosi kontrolės, kurią turi vykdyti nacionalinis teismas, Teisingumo Teismas pabrėžė, kad kadangi nagrinėjami nacionalinės teisės aktai neįsigaliojo, šis teismas turi remtis aplinkybėmis, kurias jis žinojo sprendimo priėmimo momentu. Iš tiesų jis turi išnagrinėti, ar atitinkamos valstybės narės pateikti įrodymai leidžia pagrįstai manyti, kad leidžianti nukrypti nuo laisvo prekių judėjimo nuostata atitinka proporcingumo principą. Taigi ši kontrolė neapsiriboja tik ta informacija, kurią turėjo nacionalinės teisės aktų leidėjas, kai ėmėsi priemonės⁴³.

VII. JUDĖJIMO LAISVĖS

1. LAISVAS DARBUOTOJŲ JUDĖJIMAS

2015 m. vasario 24 d. Sprendime **Sopora** (C-512/13, EU:C:2015:108) Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) pateikė savo poziciją dėl SESV 45 straipsnio aiškinimo nagrinėdamas Vokietijos piliečio ir Nyderlandų mokesčių administratoriaus ginčą dėl atiesto suinteresuotojo asmens prašymo taikyti fiksuoto dydžio mokesčio lengvatą faktiškai patirtų ekspatriacijos išlaidų kompensacijai, susijusiai su jo darbu Nyderlanduose. Pagrindinėje byloje minėtas mokesčių administratorius nusprendė, kad darbuotojas neturi teisės gauti šios lengvatos, nes neatitinka nacionalinės teisės aktuose nustatytos sąlygos, pagal kurią per paskutinius 24 mėnesius iki įdarbinimo Nyderlanduose pradžios daugiau nei du trečdalius šio laikotarpio jis turėjo būti gyvenęs didesniu nei 150 kilometrų atstumu nuo Nyderlandų sienos.

Savo sprendime Teisingumo Teismas visų pirma patikslino, kad atsižvelgiant į SESV 45 straipsnio 2 dalies, pagal kurią siekiama panaikinti bet kokią „valstybių narių darbuotojų“ diskriminaciją dėl pilietybės, formuluotę, nagrinėjamą kartu su SESV 26 straipsniu, laikytina, kad pagal darbuotojų judėjimo laisvę taip pat draudžiama darbuotojų nerezidentų diskriminacija, jei dėl jos nepagrįstai suteikiamos privilegijos tam tikrų valstybių narių piliečiams, palyginti su kitų valstybių narių piliečiais. Dėl pagrindinėje byloje nagrinėjamų nacionalinės teisės aktų Teisingumo Teismas nurodė, kad visi darbuotojai nerezidentai, nesvarbu, ar jie gyvena toliau nei 150 kilometrų nuo Nyderlandų sienos, ar arčiau, gali naudotis teise į ginčijamą mokestinę lengvatą, nors administracinių formalumų, susijusių su šių ekspatriacijos išlaidų deklaravimu, supaprastinimu, atsirandančiu dėl fiksuoto dydžio taisyklės taikymo, gali naudotis tik darbuotojai, kurie gyvena didesniu nei 150 kilometrų atstumu nuo šios sienos.

Šiuo klausimu jis nusprendė, jog vien aplinkybė, kad siekiant suteikti fiksuoto dydžio lengvatą buvo nustatyti apribojimai, susiję su atstumu iki darbuotojų gyvenamosios vietos ir maksimalia neapmokestinamąja suma, atskaitos tašku laikant atitinkamai darbo vietos valstybės narės sieną ir apmokestinimo bazę, net jei tai neišvengiamai yra nelabai tikslu, negali savaime reikšti netiesioginės diskriminacijos arba laisvo darbuotojų judėjimo ribojimo, nes, pirma, šia priemone siekiama palengvinti laisvą kitose valstybėse narėse gyvenančių darbuotojų, kurie dėl to gali patirti papildomų išlaidų, judėjimą, ir, antra, darbuotojai, kurie gyvena mažesniu nei 150 kilometrų nuo sienos atstumu, pateikę tinkamus įrodymus gali pasinaudoti teise į tą pačią lengvatą. Kitaip vis dėlto galėtų būti tuo atveju, jei minėti apribojimai būtų buvę nustatyti taip, kad dėl fiksuoto dydžio taisyklės reguliariai būtų kompensuojama daugiau ekspatriacijos išlaidų, nei faktiškai patirta.

43 | Kitas šiame pranešime aptariamas su žemės ūkiu susijęs sprendimas – 2015 m. gruodžio 1 d. Sprendimas *Parlamentas ir Komisija / Taryba* (C-124/13 ir C-125/13, EU:C:2015:790), su kuriuo galima susipažinti III.1 skyriuje „Sąjungos teisės aktų teisinis pagrindas“.

2. ĮSISTEIGIMO LAISVĖ IR LAISVAS PASLAUGŲ TEIKIMAS

Įsisteigimo laisvės ir laisvo paslaugų teikimo srityje atkreiptinas dėmesys į tris sprendimus. Pirmasis sprendimas susijęs su „Paslaugų“ direktyva uždraustais reikalavimais, antrasis – su skaidrumo pareiga išduodant paslaugų koncesijas, o trečiajame pateikiami patikslinimai dėl tam tikrų direktyvos, susijusios su audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų teikimu, sąvokų.

2015 m. birželio 16 d. Sprendime **Rina Services ir kt.** ([C-593/13](#), EU:C:2015:399) Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) visų pirma pateikė patikslinimų dėl *ryšio tarp Sutarties ir Direktyvos 2006/123⁴⁴ dėl paslaugų vidaus rinkoje (toliau – „Paslaugų“ direktyva) nuostatų*. Šis sprendimas priimtas byloje, kurioje bendrovių grupė ginčijo Italijos teisės aktų, kuriuose numatyta, kad sertifikavimo įstaigos statusą turinti bendrovė privalo turėti savo registruotą buveinę nacionalinėje teritorijoje, suderinamumą su Sąjungos teise.

Savo sprendime Teisingumo Teismas konstatavo, jog pagrindinėje byloje nagrinėjamas reikalavimas, susijęs su sertifikavimo įstaigų registruotos buveinės vieta, yra vienas iš „Paslaugų“ direktyvos 14 straipsniu draudžiamų reikalavimų ir jis negali būti pateisintas.

Teisingumo Teismo teigimu, jei valstybėms narėms būtų leidžiama, remiantis pirminės teisės nuostata, pateisinti šios direktyvos 14 straipsniu draudžiamą reikalavimą, ši nuostata taptų neveiksminga ir galiausiai paneigtų ją atliktą tikslesnį suderinimą. Iš tiesų, kaip matyti iš „Paslaugų“ direktyvos 6 konstatuojamosios dalies, įsisteigimo laisvės kliūčių neįmanoma pašalinti vien tiesiogiai taikant SESV 49 straipsnį, nes pirmiausia kiekvieno konkretaus šios laisvės ribojimo atvejo nagrinėjimas būtų itin sudėtingas. Jei būtų pripažinta, kad pagal šios direktyvos 14 straipsnį „draudžiamus“ reikalavimus vis dėlto galima pateisinti remiantis pirmine teise, tai būtų reikšmės, kad vėl įvedamas visų įsisteigimo laisvės apribojimų konkrečių atvejų nagrinėjimas pagal ESV sutartį. Reikia nurodyti, kad draudimu, nenustatant galimybės jo pateisinti, siekiama užtikrinti, kad tam tikri įsisteigimo laisvės apribojimai, kurie, Sąjungos teisės aktų leidėjo nuomone ir vadovaujantis Teisingumo Teismo praktika, laikytini kaip darantys didelį neigiamą poveikį tinkamam vidaus rinkos veikimui, būtų šalinami sistemingai ir greitai.

Taigi, net jeigu „Paslaugų“ direktyvos 3 straipsnio 3 dalyje užtikrinamas ESV sutarties, pagal kurios 52 straipsnio 1 dalį dėl vienos iš joje išvardytų priežasčių valstybėms narėms leidžiama pateisinti nacionalines priemones, kurios sudaro įsisteigimo laisvės apribojimą, taikymas, vis dėlto tai nereiškia, kad priimdamos antrinės teisės aktą, kaip antai „Paslaugų“ direktyva, kuriuo sukonkretinama pagrindinė laisvė, Sąjungos teisės aktų leidėjas negali apriboti tam tikrų leidžiančių nukrypti nuostatų taikymo, juolab tada, kai atitinkama antrinės teisės nuostata tik perteikiama nusistovėjusi teismo praktika, pagal kurią toks reikalavimas, kaip antai susijęs su registruotos buveinės vieta, yra nesuderinamas su pagrindinėmis laisvėmis, kuriomis gali remtis ūkio subjektai.

2015 m. gruodžio 17 d. Sprendime **UNIS ir Beaudout Père et Fils** ([C-25/14](#) ir [C-26/14](#), EU:C:2015:821) Teisingumo Teismas nagrinėjo iš *SESV 56 straipsnio kylančią skaidrumo pareigą*. Pagrindinės bylos susijusios su dviem ministrų įsakymais, kuriais atitinkamame veiklos sektoriuje išplečiamas kolektyvinių sutarčių, kuriomis draudimo įstaiga skiriama vienintele įstaiga, atsakinga už vienos ar kelių papildomų socialinio draudimo ar sveikatos priežiūros išlaidų kompensavimo sistemų valdymą, taikymas visiems darbdaviams ir darbuotojams.

Savo sprendime Teisingumo Teismas pirmiausia priminė, kad, kalbant apie paslaugų koncesijos suteikimą, dėl kurio būtinas nacionalinės valdžios institucijos įsikišimas, skaidrumo pareiga taikoma ne kiekvienam sandoriui, bet tik tiems sandoriams, dėl kurių kyla aiškus tarptautinis susidomėjimas, dėl to, kad jie gali objektyviai dominti ūkio subjektus, įsisteigusius kitose valstybėse narėse nei ta, kuriai priklauso sutartį sudaranti institucija.

44 | 2006 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/123/EB dėl paslaugų vidaus rinkoje (OL L 376, p. 36).

Paskui Teisingumo Teismas nurodė, jog kai valdžios institucijos veiksmais siekiama suteikti ūkio subjektui išimtinę teisę, tai iš esmės turi būti daroma laikantis iš SESV 56 straipsnio kylančios skaidrumo pareigos. Tai, kad šiais veiksmais norima išplėsti susitarimo, sudaryto įvykus sektoriaus darbdaviams ir samdomiesiems darbuotojams atstovaujančių organizacijų kolektyvinėms deryboms, taikymo sritį, nereiškia, kad šiems veiksams netaikomi iš SESV 56 straipsnio kylantys skaidrumo reikalavimai. Be to, nors pagal skaidrumo pareigą nebūtinai reikia skelbti konkursą, jį vykdant reikia užtikrinti pakankamą viešumo laipsnį, leidžiantį, pirma, atverti procedūrą konkurencijai ir, antra, patikrinti laimėtojo nustatymo procedūros nešališkumą. Reikia nurodyti, kad nagrinėtu atveju nei aplinkybė, kad kolektyvinės sutartys ir susitarimai ir jų pakeitimai deponuojami administracinei institucijai ir su jais galima susipažinti internete, nei pranešimo, kad numatoma pradėti tokio pakeitimo taikymo srities išplėtimo procedūrą, paskelbimas oficialiajame leidinyje, nei galimybė visiems suinteresuotiesiems asmenims pateikti pastabų po šio pranešimo paskelbimo nesuteikia, net imant kartu, pakankamo viešumo laipsnio, leidžiančio užtikrinti, kad suinteresuotieji subjektai, kaip reikalauja skaidrumo pareigos tikslai, galėtų pareikšti susidomėjimą pagrindinėse bylose nagrinėjamos socialinio draudimo sistemos valdymu prieš visiškai nešališkai priimant sprendimą išplėsti taikymo sritį. Iš tiesų suinteresuotiesiems asmenims suteiktas tik penkiolikos dienų terminas pastaboms pateikti, o tai yra gerokai trumpiau už terminus, numatytus, išskyrus skubos atvejus, antrinės teisės taisyklėse dėl viešojo pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo⁴⁵, kurios nors netaikomos šioje byloje, bet šiuo atžvilgiu gali būti referencinis pagrindas.

Todėl Teisingumo Teismas nusprendė, kad pagal iš SESV 56 straipsnio kylančią skaidrumo pareigą draudžiamas viešųjų valdžios institucijų sprendimas išplėsti pagrindinėse bylose nagrinėjamų kolektyvinių sutarčių taikymo sritį. Tačiau jis apribojo savo sprendimo taikymą laiko atžvilgiu dėl darbdavių ir samdomųjų darbuotojų, kurie remdamiesi nagrinėjamomis išplėstos taikymo srities kolektyvinėmis sutartimis ypač jautriomis socialinėmis aplinkybėmis pasirašė papildomo socialinio draudimo sutartį, situacijos.

2015 m. spalio 21 d. Sprendime **New Media Online** ([C-347/14](#), EU:C:2015:709) Teisingumo Teismas sprendė dėl sąvokų „audiovizualinės žiniasklaidos paslauga“ ir „programa“, kaip jos suprantamos pagal Direktyvos 2010/13⁴⁶ 1 straipsnį, aiškinimo. Pagrindinėje byloje Austrijoje įsteigta bendrovė, leidžianti internetinį laikraštį, ginčijo Austrijos ryšių tarnybos sprendimą dalį jos paslaugų kvalifikuoti kaip „užsakomąją audiovizualinės žiniasklaidos paslaugą“ ir taikyti jai atitinkamuose nacionalinės teisės aktuose numatytą pranešimo pareigą. Net jeigu šios bendrovės interneto svetainėje daugiausia pateikiami rašytinės spaudos straipsniai, vis dėlto aplinkybių laikotarpiu subdomenas suteikė prieigą prie daugiau nei 300 vaizdo įrašų įvairiomis temomis, kurių daugelis nesusiję su straipsniais, esančiais laikraščio interneto svetainėje.

Pirmiausia Teisingumo Teismas patikslino „programos“ sąvoką, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 2010/13 1 straipsnio 1 dalies b punktą. Šiuo klausimu visų pirma jis nurodė, kad šios direktyvos tikslas – taikyti žiniasklaidos srityje, kur konkurencija itin didelė, subjektams, teikiantiems paslaugas tiems patiems vartotojams, tas pačias taisykles ir užkirsti kelią nesažiningai užsakomosios audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų konkurencijai su tradicine televizija. Taigi Teisingumo Teismas konstatavo, kad pagrindinėje byloje dalis laikraščio „video“ subdomene prieinamų vaizdo įrašų konkuruoja su regioninių transliuotojų siūlomomis informavimo paslaugomis ir su muzikos bei sporto kanalais ir pramoginėmis laidomis, todėl gali būti laikomi „programomis“ pagal šią direktyvą.

Antra, Teisingumo Teismo nuomone, vertinant pagrindinį elektroninėje laikraščio versijoje siūlomos vaizdo įrašų rodymo paslaugos tikslą, reikia išnagrinėti, ar ši paslauga savaime turi savarankišką turinį ir funkciją,

45 | 2004 m. kovo 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/18/EB dėl viešojo darbų, prekių ir paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo (OL L 134, p. 114; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 6 sk., 7 t., p. 132, ir klaidų ištaisymas OL L 339, 2014, p. 14), iš dalies pakeista 2011 m. lapkričio 30 d. Komisijos reglamentu Nr. 1251/2011 (OL L 319, p. 43).

46 | 2010 m. kovo 10 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2010/13/ES dėl valstybių narių įstatymuose ir kituose teisės aktuose išdėstytų tam tikrų nuostatų, susijusių su audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų teikimu, derinimo (OL L 95, p. 1).

palyginti su interneto svetainę eksploatuojančio asmens žurnalistinės veiklos turiniu ir funkcija, ir ji nėra tik neatskiriama šios veiklos priedas, pavyzdžiui, dėl siūlomų audiovizualinių ir tekstinių produktų ryšių. Taigi, nors elektroninė laikraščio versija neturi būti laikoma audiovizualine paslauga, jei jos audiovizualiniai elementai yra šalutiniai, audiovizualinė paslauga neturi būti nuolat pašalinama iš Direktyvos 2010/13 taikymo srities vien dėl to, kad atitinkamos interneto svetainės operatorius yra internetinio laikraščio leidėjas. Iš tiesų, jei būtų laikomasi požiūrio, pagal kurį internetinių dienraščių leidėjų administruojamos paslaugos dėl daugialypumo, neatliekant kiekvienu konkrečiu atveju atitinkamos paslaugos „pagrindinio tikslo“ vertinimo, paprastai nepatektų į minėtos direktyvos taikymo sritį, būtų nepakankamai atsižvelgiama į galimų situacijų įvairovę ir tai keltų pavojų, kad operatoriai, faktiškai teikiantys audiovizualinės žiniasklaidos paslaugas, galėtų naudotis daugialypės terpės informaciniu portalu, kad išvengtų šioje srityje jiems taikomuose teisės aktuose numatytų reikalavimų.

VIII. SIENŲ KONTROLĖ, PRIEGLOBSTIS IR IMIGRACIJA

1. SIENŲ KIRTIMAS

2015 m. rugsėjo 8 d. Sprendime *Ispanija / Parlamentas ir Taryba* (C-44/14, EU:C:2015:554) Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) atmetė Ispanijos Karalystės ieškinį dėl Reglamento „Eurosir“, susijusio su pasikeitimu informacija ir bendradarbiavimu su Airija ir Jungtine karalyste⁴⁷, 19 straipsnio panaikinimo. Anot valstybės ieškovės, ši nuostata prieštarauja Šengeno protokolo⁴⁸ 4 ir 5 straipsniams, nes ja, nepaisant šio protokolo 4 straipsnio, nustatoma Airijos ir Jungtinės Karalystės dalyvavimo įgyvendinant šį reglamentą, pasireiškiančio bendradarbiavimo susitarimais, *ad hoc* procedūra.

Teisingumo Teismas visų pirma pabrėžė, kad nors pagal Šengeno protokolo 4 straipsnį ir sprendimus 2000/365⁴⁹ ir 2002/192⁵⁰ Airija ir Jungtinė Karalystė dalyvauja įgyvendinant tam tikras Šengeno *acquis* nuostatas, šis dalyvavimas neapima šio *acquis* nuostatų dėl išorės sienų kirtimo. Taigi Airija ar Jungtinė Karalystė gali dalyvauti įgyvendinant galiojančias su šia sritimi susijusias Šengeno *acquis* nuostatas arba šiuo *acquis* grindžiamus pasiūlymus ar iniciatyvas šioje srityje tik pateikusios prašymą, kurį turi patenkinti Taryba, priimanti sprendimą pagal Šengeno protokolo 4 straipsnyje numatytą procedūrą. Darytina išvada, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas negali teisėtai nustatyti procedūros, besiskiriančios nuo tos, kuri numatyta šio protokolo 4 straipsnyje, nesvarbu, ar ji būtų sudėtingesnė ar paprastesnė, ir skirtos pasiekti, kad Airijai ar Jungtinei Karalystei būtų leista dalyvauti įgyvendinant tokias nuostatas arba priimant tokius pasiūlymus ir iniciatyvas. Be to, Sąjungos teisės aktų leidėjas negali numatyti valstybių narių galimybės tarpusavyje sudaryti tokį poveikį turinčius susitarimus.

Paskui, kalbėdamas apie Reglamento „Eurosir“ 19 straipsnį, kuriame numatyta galimybė pradėti bendradarbiavimą, vykdomą keičiantis informacija dėl išorės sienų kirtimo, remiantis dvišaliais ar daugiašaliais atitinkamai Airijos ar Jungtinės Karalystės ir vienos ar kelių kaimyninių valstybių narių susitarimais, Teisingumo Teismas nagrinėjo, ar šis bendradarbiavimas gali būti laikomas „dalyvavimu“ pagal Šengeno protokolo 4 straipsnį. Šiuo klausimu jis nurodė, kad Reglamento „Eurosir“ 19 straipsnyje minimi susitarimai suteikia galimybę vykdyti ribotą Airijos ir Jungtinės Karalystės bei vienos ar kelių kaimyninių valstybių bendradarbiavimą,

47 | 2013 m. spalio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1052/2013, kuriuo sukurama Europos sienų stebėjimo sistema (Eurosir) (OL L 295, p. 11).

48 | Sutarčių priede esantis Protokolas (Nr. 19) dėl į Europos Sąjungos sistemą integruotos Šengeno *acquis* (OL C 326, 2012, p. 290).

49 | 2000 m. gegužės 29 d. Tarybos sprendimas 2000/365/EB dėl Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės prašymo dalyvauti įgyvendinant kai kurias Šengeno *acquis* nuostatas (OL L 131, p. 43; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 1 t., p. 178).

50 | 2002 m. vasario 28 d. Tarybos sprendimas 2002/192/EB dėl Airijos prašymo dalyvauti įgyvendinant kai kurias Šengeno *acquis* nuostatas (OL L 64, p. 20; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 4 t., p. 211).

tačiau dėl šių susitarimų šios dvi valstybės negali patekti į padėtį, lygiavertę kitų valstybių narių padėčiai. Iš tiesų šiuose susitarimuose teisėtai negali būti numatytos Airijos ir Jungtinės Karalystės teisės ir pareigos, panašios į tenkančias kitoms valstybėms narėms „Eurosūr“ sistemoje ar esminėje jos dalyje.

Tam, kad pagrįstų valstybės ieškovės argumento, jog net ribotos formos bendradarbiavimas turi būti laikomas „dalyvavimu“ pagal Šengeno protokolo 4 straipsnį, atmetimą, Teisingumo Teismas nurodė, kad, pirma, Šengeno protokolo 4 ir 5 straipsniais sukurta sistema negali būti traktuojama kaip įpareigojanti Airiją ir Jungtinę Karalystę dalyvauti įgyvendinant visą Šengeno *acquis*, atmetant bet kokią ribotos formos bendradarbiavimą su šiomis valstybėmis narėmis. Antra, Teisingumo Teismo teigimu, šio 4 straipsnio aiškinimas taip, kad jis netaikomas ribotam bendradarbiavimui, nekelia grėsmės šio straipsnio veiksmingumui, nes dėl tokio aiškinimo Airija ir Jungtinė Karalystė neįgyja panašių teisių į tas, kurias turi kitos valstybės narės, kiek tai susiję su galiojančiomis Šengeno *acquis* nuostatomis, ir negali dalyvauti priimant šio *acquis* nuostatomis grindžiamus pasiūlymus ir iniciatyvas, negavusios išankstinio leidimo dalyvauti įgyvendinant atitinkamas nuostatas, kurį suteikia Taryba vienbalsiai priimdama sprendimą.

Todėl, kadangi ribotos formos bendradarbiavimas nėra dalyvavimo forma pagal Šengeno protokolo 4 straipsnį, Teisingumo Teismas nusprendė, kad Reglamento „Eurosūr“ 19 straipsnis negali būti laikomas numatančiu valstybių narių galimybę sudaryti susitarimus, leidžiančius Airijai ar Jungtinei Karalystei dalyvauti įgyvendinant galiojančias Šengeno *acquis* nuostatas išorės sienų kirtimo srityje.

2. IMIGRACIJOS POLITIKA

2015 m. liepos 9 d. Sprendime **K ir A** ([C-153/14](#), EU:C:2015:453) Teisingumo Teismas turėjo aiškinti *Direktyvos 2003/86 dėl teisės į šeimos susijungimą*⁵¹ 7 straipsnio 2 dalies pirmą pastraipą, aplinkybėmis, kai buvo ginčijamas nacionalinės teisės aktas, pagal kurį norintiems pasinaudoti šeimos susijungimu keliamas reikalavimas išlaikyti pagrindinį pilietinės integracijos egzaminą. Pagrindinės bylos susijusios su dviem trečiųjų šalių pilietėmis, kurios teigė turinčios sveikatos problemų ir psichikos sutrikimų, dėl kurių negalėjo dalyvauti minėtame egzamine. Nors nacionalinės teisės aktuose numatytos išimties, taikomos pareiškėjams, kurie dėl psichinės ar fizinės negalios nuolat negali laikyti egzamino, arba tais atvejais, kai prašymo atmetimas reikštų didelę neteisybę, šioje byloje abiejų suinteresuotų piliečių prašymus išduoti leidimą laikinai gyventi nacionalinės valdžios institucijos atmetė.

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas pirmiausia nurodė, kad valstybės narės, prieš išduodamos trečiųjų šalių piliečiams leidimus atvykti į savo teritoriją ir gyventi joje šeimos susijungimo tikslu, gali reikalauti, jog šie piliečiai išlaikytų pilietinės integracijos egzaminą, kuris apima pagrindinių kalbos žinių ir pagrindinių žinių apie atitinkamos valstybės narės visuomenę įvertinimą ir už kurį reikia sumokėti įvairius mokesčius. Iš tiesų vykstant šeimos susijungimui, kitokiam nei susijęs su pabėgėliais ir jų šeimos nariais, *Direktyvos 2003/86* 7 straipsnio 2 dalies pirmoje pastraipoje valstybėms narėms nedraudžiama susieti leidimų atvykti į jų teritoriją išdavimo su reikalavimu laikytis tam tikrų išankstinių integracijos priemonių.

Tačiau nacionalinės teisės aktuose, kuriais į nacionalinę teisę perkelta *Direktyvos 2003/86* 7 straipsnio 2 dalies pirmą pastraipą, numatytos priemonės turi būti tinkamos šiuose teisės aktuose nurodytiems tikslams pasiekti ir nevirsti to, kas būtina jiems pasiekti. Taigi šios priemonės gali būti laikomos teisėtomis tik tuomet, jei jos leidžia palengvinti šeimos narių integraciją. Atsižvelgiant į tai, pareiga išlaikyti elementaraus lygio pilietinės integracijos egzaminą iš principo leidžia užtikrinti žinių, kurios pasirodo naudingos ryšiams su priimančiąja valstybe nare užmegzti, įgijimą.

51 | 2003 m. rugsėjo 22 d. Tarybos direktyva 2003/86/EB dėl teisės į šeimos susijungimą (OL L 251, p. 12; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 6 t., p. 224).

Vis dėlto pagal proporcingumo kriterijų reikalaujama, kad tokios pareigos taikymo sąlygos neviršytų to, kas reikalinga šeimos susijungimo tikslui pasiekti. Taigi dėl taikymo sąlygų pasinaudojimas teise į šeimos susijungimą neturi tapti neįmanomas arba pernelyg sudėtingas. Taip yra, kai jos neleidžia atsižvelgti į konkrečias aplinkybes, objektyviai kliudančias suinteresuotiesiems asmenims išlaikyti šį egzaminą, ir kai jose nustatoma pernelyg didelė su tokiu egzaminu susijusių mokesčių suma.

2015 m. spalio 1 d. Sprendime **Skerdjan Celaj** (C-290/14, EU:C:2015:640) Teisingumo Teismas aiškino *Direktyvą 2008/115 („Grąžinimo“ direktyva)*⁵², kai nagrinėjo bylą, susijusią su Italijos teritorijoje buvusiu Albanijos piliečiu, dėl kurio buvo priimtas sprendimas dėl išsiuntimo ir nustatytas įpareigojimas išvykti bei draudimas trejus metus atvykti. Po to, kai išvyko iš Italijos teritorijos, suinteresuotasis asmuo pažeidė minėtą draudimą ir vėl sugrįžo, todėl buvo pradėtas baudžiamasis persekiojimas siekiant jį nubausti pagal Italijos teisės aktus, kuriuose numatyta laisvės atėmimo bausmė, taikoma bet kuriam trečiosios šalies piliečiui, kuris pažeidžia draudimą atvykti ir neteisėtai atvyksta į Italiją.

Savo sprendime Teisingumo Teismas pabrėžė, kad pagrindinėje byloje susiklosčiusios aplinkybės aiškiai skiriasi nuo susiklosčiusių bylose, kuriose neteisėtai esantiems trečiųjų šalių piliečiams buvo taikoma pirmoji grąžinimo procedūra⁵³. Be to, nurodęs, jog Direktyva 2008/115 nesiekia suderinti visų valstybių narių taisyklių, susijusių su užsieniečių buvimu, Teisingumo Teismas nusprendė, kad pagal ją nedraudžiama tokiomis aplinkybėmis, kokios nagrinėjamos pagrindinėje byloje, trečiųjų šalių piliečiams skirti baudžiamųjų sankcijų pagal nacionalines baudžiamojo proceso normas.

Vis dėlto Teisingumo Teismas pridūrė, kad, pirma, baudžiamosios sankcijos skyrimas galimas su sąlyga, kad minėtam piliečiui nustatytas draudimas atvykti atitinka šios Direktyvos 2008/115 11 straipsnį, susijusį su draudimu atvykti, ir, antra, kad paisoma tiek pagrindinių teisių, tiek prireikus laikomasi Konvencijos dėl pabėgėlių statuso⁵⁴.

IX. TEISMŲ BENDRADARBIAVIMAS CIVILINĖSE BYLOSE

1. TEISMŲ JURISDIKCIJA CIVILINĖSE IR KOMERCINĖSE BYLOSE

2015 m. gegužės 13 d. Sprendime **Gazprom** (C-536/13, EU:C:2015:316) Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) turėjo galimybę pateikti savo poziciją dėl *Reglamento Nr. 44/2001*⁵⁵ taikymo srities ir visų pirma dėl arbitražo teismo sprendimų, kuriuo viena iš šalių įpareigojama atsisakyti kai kurių minėtame teisme pareiktų reikalavimų arba juos apriboti.

52| 2008 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/115/EB dėl bendrų nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių grąžinimo standartų ir tvarkos valstybėse narėse (OL L 348, p. 98).

53| 2011 m. balandžio 28 d. Teisingumo Teismo sprendimas *El Dridi* (C-61/11 PPU, EU:C:2011:268); 2011 m. gruodžio 6 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Achughbabian* (C-329/11, EU:C:2011:807). Šiuose sprendimuose dėl pirmosios grąžinimo procedūros Teisingumo Teismas nusprendė, kad Direktyvoje 2008/115/EB įtvirtintos normos ir bendros procedūros būtų pažeistos, jei nustačiusi, jog trečiosios šalies piliečio buvimas yra neteisėtas, atitinkama valstybė narė prieš įvykdydama sprendimą dėl grąžinimo, ar net priimdama šį sprendimą, vykdant baudžiamąjį persekiojimą, po kurio galėtų taikyti laisvės atėmimo bausmę per grąžinimo procedūrą, jei tokie veiksmai galėtų suvėlinti išsiuntimą.

54| 1951 m. liepos 28 d. Ženevoje sudaryta Konvencija dėl pabėgėlių statuso (Ženevos konvencija), *Jungtinių Tautų sutarčių rinkinys*, Nr. 2545, 1954 m., 189 t., p. 150.

55| 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (OL L 12, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 4 t., p. 42).

Visų pirma Teisingumo Teismas priminė, kad valstybės narės teismo nustatytas įpareigojimas, kuriuo vienai iš šalių uždraudžiama pradėti kitą procesą nei arbitražo procedūra arba tęsti kitos valstybės narės, kuri turi jurisdikciją pagal Reglamentą Nr. 44/2001, teisme pradėtą procesą, yra nesuderinamas su šiuo reglamentu⁵⁶.

Kalbėdamas apie tokį atvejį, kuris susiklostė šioje byloje, kiek tai susiję su arbitražo teismo sprendimu, Teisingumo Teismas nusprendė, kad atsižvelgiant į tai, jog arbitražas nepatenka į Reglamento Nr. 44/2001 taikymo sritį, nagrinėjamo įpareigojimo, kurį nustatė arbitražo teismas, nebuvo pažeistas valstybių narių pasitikėjimo principas, kuriuo grindžiamas Reglamentas Nr. 44/2001, dėl vienos valstybės narės teismo kišimosi į kitos valstybės narės teismo kompetenciją. Todėl šiuo reglamentu valstybės narės teismui nedraudžiama nei pripažinti ir leisti vykdyti tokį arbitražo teismo sprendimą, koks nagrinėjamas pagrindinėje byloje, nei atsisakyti jį pripažinti ir leisti vykdyti. Galimas valstybės narės teismo, kuris tuo pačiu metu nagrinėja kitą susijusį ginčą, kompetencijos spręsti dėl savo jurisdikcijos ribojimas galėtų būti kildinamas tik iš tos pačios valstybės narės proceso teisės ir tam tikrais atvejais Niujorko konvencijos⁵⁷, kurios reglamentuoja šį į minėto reglamento taikymo sritį nepatenkantį klausimą.

2015 m. gegužės 21 d. Sprendime *El Madjoub* (C-322/14, EU:C:2015:334) Teisingumo Teismo buvo prašoma išaiškinti Reglamento Nr. 44/2001 23 straipsnio 2 dalį, susijusią su susitarimo dėl jurisdikcijos sudarymo elektroninėmis priemonėmis tvarka. Pagrindinė byla susijusi su automobilio pardavimu interneto svetainėje. Bendrosiose pardavimo sąlygose, su kuriomis galima susipažinti šioje svetainėje, buvo įtvirtintas susitarimas dėl valstybėje narėje esančio teismo jurisdikcijos. Nei registruojantis svetainėje, nei vykdant pirkimo sandorį langas, kuriame išdėstytos minėtos bendrosios sąlygos, automatiškai neatsidaro, todėl pirkėjas turi sutikdamas su šiomis sąlygomis pažymėti reikiamą langelį. Teisingumo Teismas turėjo nustatyti, ar sąlygos dėl jurisdikcijos galiojimas gali būti nugrinčytas, kai naudojamas sutikimo „spustelint“ būdas.

Pirmiausia dėl realaus suinteresuotųjų asmenų sutikimo egzistavimo, kuris yra vienas iš minėto reglamento 23 straipsnio 1 dalies tikslų, Teisingumo Teismas konstatavo, kad pagrindinėje byloje aptariamas pirkėjas aiškiai sutiko su nagrinėjamomis bendrosiomis sąlygomis, atitinkamo pardavėjo interneto svetainėje pažymėdamas reikiamą langelį. Antra, jis nusprendė, jog remiantis šio reglamento 23 straipsnio 2 dalies pažodiniu aiškinimu darytina išvada, kad joje reikalaujama, kad būtų suteikta „galimybė“ užtikrinti ilgalaikį susitarimo dėl jurisdikcijos įrašą, neatsižvelgiant į tai, ar pirkėjas prieš pažymėdamas langelį, kad sutinka su bendrosiomis sąlygomis, arba vėliau iš tikrųjų sukūrė ilgalaikį minėtų sąlygų įrašą. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas pabrėžė, jog šios nuostatos tikslas – tam tikras elektroninio perdavimo formas prilyginti rašytinei formai, siekiant supaprastinti sutarčių sudarymą elektroninėmis priemonėmis, nes atitinkama informacija taip pat perduodama, jeigu su ja galima susipažinti ekrane. Tam, kad elektroniniu perdavimu galėtų būti suteiktos tokios pačios garantijos, ypač įrodinėjimo srityje, pakanka, kad prieš sudarant sutartį būtų „galima“ išsaugoti ir atsispausdinti informaciją. Todėl, kadangi naudojant sutikimo „spustelint“ būdą galima prieš sudarant sutartį atsispausdinti ir išsaugoti bendrųjų sąlygų tekstą, dėl aplinkybės, kad registruojantis interneto svetainėje ir vykdant kiekvieną pirkimo sandorį interneto tinklalapis neatsidaro automatiškai, negalima nugrinčyti susitarimo dėl jurisdikcijos galiojimo. Todėl tokia sutikimo technika yra perdavimas elektroninėmis priemonėmis pagal Reglamento Nr. 44/2001 23 straipsnio 2 dalį.

56| 2009 m. vasario 10 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Allianz ir Generali Assicurazioni Generali* (C-185/07, EU:C:2009:69).

57| 1958 m. birželio 10 d. Niujorko pasirašyta Konvencija dėl užsienio arbitražų sprendimų pripažinimo ir vykdymo (*Jungtinių Tautų sutarčių rinkinys*, 330 t., p. 3).

2. TEISMŲ JURISDIKCIJA BYLOSE, SUSIJUSIOSE SU SANTUOKA IR TĖVŲ PAREIGOMIS

2015 m. spalio 21 d. Sprendime *Ivanova Gogova* ([C-215/15](#), EU:C:2015:710), kuris buvo priimtas pagal pagreitinotos procedūros taisykles, Teisingumo Teismas nagrinėjo *Reglamento Nr. 2201/2003*⁵⁸ taikymo sritį ir jurisdikcijos prorogacijos sąlygas pagal šio reglamento 12 straipsnio 3 dalies b punktą. Pagrindinėje byloje ginčas kilo tarp Bulgarijos pilietybę turinčio vaiko tėvų dėl jo paso atnaujinimo. Pagal Bulgarijos teisę dėl tokio atnaujinimo būtinas abiejų tėvų sutikimas. Kadangi Italijoje gyvenantis tėvas savo sutikimo nedavė, su vaiku taip pat Italijoje gyvenanti motina kreipėsi į Bulgarijos teismus prašydama išspręsti šį nesutarimą ir leisti išduoti pasą. Todėl pateiktais klausimais buvo siekiama išsiaiškinti, ar norint nustatyti teismo jurisdikciją šiai situacijai taikomas minėtas reglamentas. Beje, kadangi buvo neįmanoma įteikti atsakovui ieškinio, teismas paskyrė jo atstovą *ad litem*. Šis atstovas neginčijo šio teismo jurisdikcijos, tad kilo klausimas, ar šioje byloje kalbama apie jurisdikcijos prorogaciją, kaip ji suprantama pagal Reglamento Nr. 2201/2003 12 straipsnio 3 dalies b punktą.

Teisingumo Teismas nusprendė, kad pagrindinė byla patenka į Reglamento Nr. 2201/2003 materialinę taikymo sritį, nes šis reglamentas taikomas civilinėms byloms, susijusioms, be kita ko, su tėvų pareigų skyrimu, naudojimusi jomis, perdavimu, apribojimu ar atėmimu, ir kad tėvų pareigų sąvoka priskirtina prie platesnės sąvokos, apimančios visas su vaiko asmeniu ar turtu susijusias teises ir pareigas, suteikiamas fiziniam ar juridiniam asmeniui teismo sprendimu, įstatymų nustatyta tvarka ar galiojančiu susitarimu.

Dėl jurisdikcijos prorogacijos buvimo šioje byloje pagal Reglamento Nr. 2201/2003 12 straipsnio 3 dalies b punktą, Teisingumo Teismas nurodė, jog teismo, į kurį kreiptasi, jurisdikcijai turi pritarti visos proceso šalys. Jei dėl tokio pritarimo galima matyti, kad atsakovui žinoma apie bylą, vis dėlto tokios išvados negalima daryti remiantis nesant atsakovui paskirto atstovo *ad litem* veiksmais.

2015 m. lapkričio 19 d. Sprendime *P* ([C-455/15 PPU](#), EU:C:2015:763) Teisingumo Teismas turėjo galimybę pateikti savo poziciją dėl viešosios tvarkos sąvokos, kaip ji suprantama pagal Reglamento Nr. 2201/2003 23 straipsnio a punktą, kaip pagrindo nepripažinti sprendimų, susijusių su tėvų pareigomis, apimties, kai atliko kilmės valstybės narės teismo jurisdikcijos kontrolę. Pagrindinė byla susijusi su Švedijos teismų galimybe dėl su viešąja tvarka susijusių priežasčių atsisakyti pripažinti Lietuvos teismo sprendimą dėl vaiko globos. Šioje byloje kalbama apie vaiką, kurio gyvenamoji vieta iki išvežimo į Lietuvą buvo Švedijoje; todėl, Švedijos teismo nuomone, tik jis gali spręsti dėl jo gyvenamosios vietos ir globos.

Visų pirma Teisingumo Teismas pabrėžė, kad naudojantis Reglamento Nr. 2201/2003 23 straipsnio a punkte įtvirtinta viešosios tvarkos išlyga būtina atsižvelgti į tai, kas labiausiai atitinka vaiko interesus, ir ja naudotis galima tik tuo atveju, kai atsižvelgiant į vaiko interesus, pripažinus sprendimą, būtų pažeista teisės norma, kuri valstybės, kurioje prašoma pripažinti sprendimą, teisės sistemoje laikoma esmine, arba pagrindinė teisė. Taigi galimas jurisdikcijos taisyklės pažeidimas nesudaro su viešąja tvarka susijusios priežasties, kuri pateisintų atsisakymą pripažinti sprendimą.

Be to, Teisingumo Teismas nagrinėjo klausimą, ar atsisakymo pripažinti pagrindas pagal šią nuostatą gali būti grindžiamas tuo, kad ginčijamą sprendimą priėmęs nacionalinis teismas nusprendė, jog turi jurisdikciją neišnagrinėjęs, ar kitos valstybės narės, su kuria vaiką sieja ypatingas ryšys, teismas yra tinkamesnis nagrinėti bylą, kaip nurodyta minėto reglamento 15 straipsnyje. Šiuo klausimu, kadangi minėto reglamento 24 straipsnyje draudžiama peržiūrėti kilmės valstybės narės teismo jurisdikciją ir neteikiama nuoroda į reglamento 15 straipsnį,

58 | 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo, panaikinantį Reglamentą (EB) Nr. 1347/2000 (OL L 338, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 6 t., p. 243).

Teisingumo Teismo teigimu, šis straipsnis yra išimtinė nuostata, pagal kurią neleidžiama kitos valstybės narės teismui peržiūrėti pirmojo teismo jurisdikcijos.

Galiausiai Teisingumo Teismas nusprendė, jog galimi sunkumai dėl neteisėto vaiko negrąžinimo turėtų būti sprendžiami ne atsisakant pripažinti tokį sprendimą, o prireikus taikant šio reglamento 11 straipsnyje numatytą specialią procedūrą ir laikantis šiuo klausimu nustatytų reikalavimų.

3. EUROPOS VYKDOMASIS RAŠTAS

2015 m. gruodžio 17 d. Sprendime *Imtech Marine Belgium* (C-300/14, EU:C:2015:825) Teisingumo Teismas pirmą kartą aiškino Reglamento Nr. 805/2004⁵⁹ 19 straipsnio 1 dalį, susijusią su minimaliais reikalavimais, taikomais už akių priimto sprendimo peržiūrai. Pagrindinėje byloje Belgijos teismas už akių įpareigojo bendrovę, kurios buveinė įsteigta kitoje valstybėje narėje, sumokėti ieškovui mokėtinas sumas. Tačiau jis atmetė šio prašymą pripažinti sprendimą Europos vykdomuoju raštu motyvuodamas tuo, kad Belgijos teisės aktai neatitinka kai kurių Reglamente Nr. 805/2004 nustatytų minimalių procedūrinių reikalavimų, visų pirma dėl to, kad su peržiūros procedūra susijęs apskundimo terminas gali pasibaigti prieš suteikiant skolininkui apskritai galimybę skųsti.

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas nusprendė, kad Reglamento Nr. 805/2004 19 straipsniu valstybės narės neįpareigojamos nacionalinės teisės aktų pritaikyti prie jame nustatytų minimalių procedūrinių reikalavimų, taigi ir nustatyti specifinės peržiūros procedūros, o vienintelė peržiūros procedūros nebuvimo pasekmė yra negalėjimas sprendimo pripažinti Europos vykdomuoju raštu.

Kad galėtų už akių priimtą sprendimą pripažinti Europos vykdomuoju raštu, teismas, į kurį kreiptasi, privalo patikrinti, ar pagal nacionalinę teisę, įskaitant taisykles, galiojusias iki reglamento įsigaliojimo, leidžiama veiksmingai ir be išimčių prašyti peržiūrėti nagrinėjamą sprendimą. Atlikdamas šį patikrinimą, šis teismas turi išsiaiškinti, ar, siekiant paisyti pagal Pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnio 2 dalį užtikrinamų skolininko teisių į gynybą ir į teisingą teismo procesą, pagal įstatyme numatytas apskundimo priemones leidžiama peržiūrėti visą sprendimą, kiek tai susiję su teise ir faktinėmis aplinkybėmis. Konkrečiai kalbant, šios apskundimo priemonės turi leisti skolininkui prašyti atlikti tokią peržiūrą ne per nacionalinėje teisėje numatytus įprastus terminus, skirtus prieštaravimui ar apeliaciniam skundai dėl sprendimo pateikti, ir tai taikoma tiek *force majeure*, tiek nepaprastomis aplinkybėmis, susidariusiomis dėl nuo skolininko nepriklausančių priežasčių ir ne dėl jo kaltės.

Galiausiai, atsižvelgdamas į Europos vykdomojo rašto teisminį pobūdį, Teisingumo Teismas patikslino skirtumą tarp „faktinio“ pripažinimo ir formalaus Europos vykdomojo rašto pažymėjimo išdavimo veiksmo. Nors pastarąjį veiksmą nebūtinai turi atlikti teisėjas, kitaip yra faktinio pripažinimo atveju, kai reikia atlikti sudėtingus vertinimus, kuriems būtina teisėjo teisinė kvalifikacija.

59 | 2004 m. balandžio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 805/2004, sukuriantis neginčytinų reikalavimų Europos vykdomąjį raštą (OL L 143, p. 15; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 7 t., p. 38).

4. TEISMINIŲ IR NETEISMINIŲ DOKUMENTŲ CIVILINĖSE ARBA KOMERCINĖSE BYLOSE ĮTEIKIMAS

Reikia atkreipti dėmesį į tris sprendimus, kuriuose aiškinamos Reglamento Nr. 1393/2007⁶⁰ nuostatos. Pirmasis susijęs su patikslinimais dėl civilinių ir komercinių bylų sąvokos ir dėl veiksmų ir neveikimo įgyvendinant valstybės valdžią neįtraukimo, antrasis susijęs su atsakymu priimti įteikiamą aktą, o trečiasis – su neteisminio dokumento sąvoka.

2015 m. birželio 11 d. Sprendimu **Fahnenbrock** (C-226/13, C-245/13, C-247/13 ir C-578/13, EU:C:2015:383) Teisingumo Teismas aiškino *civilinių ir komercinių bylų sąvoką bei valstybės atsakomybės už veiksmus ar neveikimą įgyvendinant valstybės valdžią („acta jure imperii“) sąvoką, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 1393/2007 1 straipsnio 1 dalį*. Pagrindinėse bylose Vokietijos teismai gavo ieškinius dėl žalos atlyginimo, dėl sutartinių įsipareigojimų įvykdymo ir dėl delspinigių priteisimo, kuriuos Graikijos valstybei pateikė Vokietijoje gyvenantys Graikijos valstybės obligacijų turėtojai. Šie turėtojai jautėsi nukentėję dėl to, kad 2012 m. kovo mėn. Graikija, jų teigimu, juos privertė pakeisti jų turimus vertybinius popierius naujomis valstybės obligacijomis, kurių nominali vertė yra žymiai mažesnė, ir tą ji darė taikydama įstatymą, priimtą siekiant kovoti su didele finansų krize. Nė vienas atitinkamas privatus asmuo nepriėmė Graikijos valstybės pasiūlymo dėl pakeitimo. Per teisminių dokumentų įteikimo Graikijos valstybei procedūrą iškilo klausimas, ar šie dokumentai priskirtini prie civilinių ar komercinių bylų, kaip tai suprantama pagal Reglamentą Nr. 1393/2007, ar veikiau tai yra valstybės veiksmas ar neveikimas įgyvendinant valstybės valdžią.

Teisingumo Teismas nurodė, kad „civilinės arba komercinės bylos“ sąvoka yra autonominė ir ją aiškino atsižvelgdamas į minėto reglamento tikslus ir sistemą. Kalbėdamas apie tikslus, Teisingumo Teismas pripažino, kad šiuo reglamentu siekiama greito teisminių dokumentų įteikimo tikslo. Kadangi klausimas, ar ginčas priskirtinas prie civilinės ar komercinės bylos, turi būti išspręstas dar kol kitoms nei ieškovas proceso šalims neįteiktas minėtas dokumentas, atitinkamas teismas turi apsiriboti tik pirminiu turimų aplinkybių, kurios žinomos tik iš dalies, tyrimu. Taigi siekiant nustatyti, ar taikomas šis reglamentas, pakanka, kad teismas, į kurį kreiptasi, padarytų išvadą, jog nėra akivaizdu, kad jam pateiktas ieškinys nepriskirtinas prie civilinių arba komercinių bylų.

Dėl klausimo, ar valdžios institucija įgyvendino šioje byloje su valstybės valdžia susijusias prerogatyvas, todėl Reglamentą Nr. 1393/2007 nebūtų taikomas, Teisingumo Teismas pirmiausia pabrėžė, kad obligacijos emisija nebūtinai reiškia, kad buvo panaudotos viešosios valdžios galios, kiek tai susiję su teisės nuostatomis, taikytinomis privačių asmenų santykiams. Be to, dėl nacionalinės teisės aktuose numatytos galimybės pakeisti vertybinius popierius, pirma, aplinkybė, jog ši galimybė buvo numatyta įstatyme, pati savaime nėra lemiamą, siekiant padaryti išvadą, kad valstybė įgyvendino savo valdžią, ir, antra, nėra visiškai aišku, kad šio įstatymo priėmimas būtų tiesiogiai ir iš karto nulėmęs nagrinėjamų vertybinių popierių finansinių sąlygų pakeitimus, dėl ko ieškovams būtų padaryta nurodyta žala. Teisingumo Teismas padarė išvadą, kad ieškinys pagrindinėje byloje iš principo patenka į minėto reglamento taikymo sritį, todėl jis turi būti įteiktas pagal jo taisykles.

2015 m. rugsėjo 16 d. Sprendime **Alpha Bank Cyprus** (C-519/13, EU:C:2015:603) Teisingumo Teismas turėjo nagrinėti *sąlygas, kuriomis adresatas, kuriam turi būti įteiktas aktas, turi būti informuojamas apie jo teisę atsisakyti priimti šį aktą, ir kokių padarinių atsiranda nepateikus šios informacijos*. Pagrindinėje byloje ginčas kilo tarp Kipro banko ir kelių Jungtinėje Karalystėje gyvenančių šalių. Kadangi jiems buvo iškeltos bylos, jiems buvo įteikti keli dokumentai pagal Reglamento Nr. 1393/2007 nuostatas. Tačiau atsakovai paprašė panaikinti įteikimą visų pirma nurodydami, jog jiems nebuvo įteikta tipinė forma su minėta informacija, kuri numatyta minėto reglamento II priede.

60 | 2007 m. lapkričio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1393/2007 dėl teisminių ir neteisminių dokumentų civilinėse arba komercinėse bylose įteikimo valstybėse narėse („dokumentų įteikimas“) ir panaikinantį Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1348/2000 (OL L 324, p. 79).

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas pirmiausia priminė, kad pagal šiuo reglamentu nustatytą sistemą dokumentai iš principo perduodami tarp valstybių narių paskirtų perduodančiųjų ir gaunančiųjų agentūrų. Pagal Reglamento Nr. 1393/2007 8 straipsnio 1 dalį gaunančiosios agentūros turi pranešti adresatui apie tai, kad jis gali atsisakyti priimti dokumentą, jeigu jis nėra parengtas viena iš minėtoje nuostatoje nurodytų kalbų arba nėra pridėtas jo vertimas į bet kurią iš šių kalbų. Tačiau šios agentūros neturi pateikti savo pozicijos dėl esminio pobūdžio klausimų, pavyzdžiui, kokią (-ias) kalbą (-as) dokumento adresatas supranta ir ar prie dokumento turi būti pridėtas vertimas į kitas kalbas, nurodytas šio reglamento 8 straipsnio 1 dalyje.

Be to, Teisingumo Teismas nurodė, kad Reglamente Nr. 1393/2007 nenumatyta jokių tipinių formų, pateiktų jo II priede, naudojimo išimčių. Iš tiesų kad teisė atsisakyti priimti įteikiamą dokumentą būtų įgyvendinta veiksmingai, apie ją dokumento adresatui turi būti pranešta raštu. Pagal Reglamento Nr. 1393/2007 įtvirtintą sistemą, ši informacija jam turi būti įteikta naudojant minėtą formą. Todėl gaunančioji agentūra visais atvejais ir šiuo klausimu neturėdama jokios diskrecijos turi informuoti dokumento adresatą apie jo teisę atsisakyti jį priimti, visais atvejais šiuo tikslu naudodama Reglamento Nr. 1393/2007 II priede pateiktą tipinę formą.

Tačiau jei dokumento adresatui nepateikiama informacija naudojant šią tipinę formą, įteikimo procedūra netampa niekinė. Jei procedūra būtų pripažinta niekine, tai neatitiktų reglamento tikslo – numatyti tiesioginį, greitą ir veiksmingą perdavimo būdą. Todėl turi būti įmanoma ištaisyti informacijos nepateikimą naudojant šią tipinę formą. Tad gaunančioji agentūra turi nedelsdama informuoti dokumento adresatą apie jo teisę atsisakyti jį priimti, jam pateikdama nagrinėjamą formą.

2015 m. lapkričio 11 d. Sprendime **Tecom Mican et Arias Domínguez** (C-223/14, EU:C:2015:744) Teisingumo Teismas pateikė savo poziciją dėl *neteisminio dokumento sąvokos pagal Reglamento Nr. 1393/2007 16 straipsnį*. Ispanijos teismo nagrinėjama pagrindinė byla susijusi su atmetu ieškiniu dėl šio teismo kanclerio atsisakymo įteikti Vokietijoje įsteigtam atstovaujamajam Ispanijoje įsisteigusio agento raštą, kuriame, be kita ko, raginama sumokėti pasibaigus sutarties galiojimui mokėtiną kompensaciją po jų sudarytos atstovavimo sutarties nutraukimo. Šis ieškinys buvo atmestas todėl, kad nebuvo įmanoma įspėjimo laikyti „neteisminiu dokumentu“, kurį būtų galima „įteikti“ pagal Reglamento Nr. 1393/2007 16 straipsnį.

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas priminė, kad sąvoka „neteisminis dokumentas“ apibrėžtina plačiai, todėl turėtų apimti ne tik per teisminę procedūrą priimtus dokumentus⁶¹. Šiuo tikslu remdamasis 1997 m. Tarybos priimta Konvencija, kuria buvo remtasi rengiant Reglamentą Nr. 1348/2000⁶², ir pagal šio reglamento 17 straipsnio b punktą Komisijos parengtu žodynu, Teisingumo Teismas konstatavo, kad Komisijos prižiūrimos valstybės narės įvairiai apibrėžė pagal minėtą reglamentą galimus įteikti dokumentus, į neteisminių dokumentų kategoriją įtraukdamos ne tik viešųjų valdžios institucijų ar pareigūnų aktus, bet ir tam tikrai teisės sistemai reikšmingus privačius dokumentus. Todėl Reglamento Nr. 1393/2007 16 straipsnyje numatyta sąvoka „neteisminis dokumentas“ apima privačius dokumentus, kurių perdavimas jų užsienyje reziduojantiems adresatams būtinas teisei arba teisiniam reikalavimui civilinėje arba komercinėje byloje įgyvendinti, įrodyti arba apsaugoti.

Be to, Teisingumo Teismas patvirtino, kad ieškovas gali ne tik pasirinkti kurią nors iš Reglamento Nr. 1393/2007 įtvirtintų perdavimo būdų, bet ir tuo pat metu arba vienu po kito pasinaudoti dviem ar keliais būdais, kurie, jo nuomone, yra naudingesni ir tinkamesni.

61 | 2009 m. birželio 25 d. Sprendimas *Roda Golf & Beach Resort* (C-14/08, EU:C:2009:395).

62 | 2000 m. gegužės 29 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1348/2000 dėl teisminių ir neteisminių dokumentų civilinėse arba komercinėse bylose įteikimo valstybėse narėse (OL L 160, p. 37; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 1 t., p. 227).

X. TEISMŲ BENDRADARBIAVIMAS BAUDŽIAMOSIOSE BYLOSE

Sprendime **Lanigan** (C-237/15 PPU, EU:C:2015:474), priimtame 2015 m. liepos 16 d. taikant prejudicinio sprendimo priėmimo skubos tvarka procedūrą, Teisingumo Teismas nagrinėjo terminų, per kuriuos valstybė narė turi priimti galutinį sprendimą *dėl kitos valstybės narės laikantis Pagrindų sprendimo 2002/584/TVR⁶³ 15 ir 17 straipsnių reikalavimų išduoto Europos arešto orderio vykdymo*, nesilaikymo pasekmes. Pagrindinėje byloje buvo nagrinėjamas Europos arešto orderis, išduotas Jungtinės Karalystės institucijų dėl remiantis tuo arešto orderiu Airijoje sulaikyto asmens, kuris nesutiko būti perduotas Jungtinės Karalystės institucijoms ir buvo suimtas, kol dėl jo bus priimtas sprendimas. Dėl to, kad nagrinėjimas buvo daug kartų atidėtas dėl visų pirma atskirųjų procesinių klausimų, asmens, dėl kurio išduotas arešto orderis, situacija buvo išnagrinėta vėlai ir šis nagrinėjimas tęsėsi iki tol, kol jis pareiškė, kad praleidus pagrindų sprendime numatytus terminus (t. y. 60 dienų nuo jo suėmimo su galimybe pratęsti 30 papildomų dienų) draudžiama atlikti vykdymo procedūrą. Šiomis aplinkybėmis nacionalinis teismas paklausė Teisingumo Teismo, ar nesilaikius šių terminų jis vis dar gali priimti sprendimą dėl Europos arešto orderio vykdymo ir ar suinteresuotasis asmuo gali būti paliktas įkalintas, nors bendra jo kalinimo trukmė viršija minėtus terminus.

Visų pirma, dėl sprendimo dėl Europos arešto orderio vykdymo priėmimo Teisingumo Teismas konstatavo, jog vien dėl to, kad baigėsi pagrindų sprendimo 17 straipsnyje nustatyti terminai nuspręsti dėl šio vykdymo, vykdančioji valstybė narė negali būti atleista nuo pareigos atlikti vykdymo procedūrą ir priimti sprendimą dėl Europos arešto orderio vykdymo. Iš tiesų kitoks aiškinimas pakenktų pagrindų sprendimu siekiamam teismų bendradarbiavimo paspartinimui ir supaprastinimui ir dėl šio aiškinimo išduodančioji valstybė narė pirmiausia galėtų būti priversta išduoti antrą Europos arešto orderį, kad būtų laikomasi naujos perdavimo procedūros atsižvelgiant į pagrindų sprendime numatytus terminus.

Teisingumo Teismas taip pat nusprendė, kad minėto pagrindų sprendimo 12 straipsniu, susijusiu su prašomo perduoti asmens laikymu įkalintu, siejama su šio sprendimo 17 straipsniu ir atsižvelgiant į Pagrindinių teisių chartijos 6 straipsnį, nedraudžiamas šis kalinimas pagal vykdančiosios valstybės narės teisę, net jeigu visas šio asmens įkalinimo laikas ilgesnis už 17 straipsnyje nustatytus terminus, kol šis laikotarpis nėra pernelyg ilgas atsižvelgiant į pagrindinėje byloje vykdomos procedūros aplinkybes. Teisingumo Teismas pažymėjo, kad jeigu vykdančioji teisminė institucija nusprendžia nutraukti šio asmens įkalinimą, ji turi pasirūpinti, kad jis būtų laikinai paleistas taikant bet kokiais priemonėmis, kurias ji laikytų būtinomis siekiant išvengti jo slapstymosi ir užtikrinti efektyviam jo perdavimui būtiną materialiąsias sąlygas, kol bus priimtas galutinis sprendimas dėl Europos arešto orderio vykdymo.

2015 m. spalio 15 d. Sprendime **Covaci** (C-216/14, EU:C:2015:686) Teisingumo Teismas pateikė poziciją dėl kai kurių teisių apimtųjų baudžiamosiose bylose, visų pirma *teisės į vertimo žodžiu ir esminių dokumentų vertimo raštu paslaugas, kaip ji suprantama pagal Direktyvą 2010/64⁶⁴, ir teisės į informaciją, kaip ji suprantama pagal Direktyvą 2012/13⁶⁵*. Pagrindinė byla susijusi su prokuratūros iškelta baudžiamąja byla Rumunijos piliečiui, dėl kurio ši valdžios institucija paprašė teismo priimti baudžiamąjį įsakymą. Nagrinėjant šią bylą nacionalinės

63 | 2002 m. birželio 13 d. Tarybos pagrindų sprendimas 2002/584/TVR dėl Europos arešto orderio ir perdavimo tarp valstybių narių tvarkos (OL L 190, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 6 t., p. 34), iš dalies pakeistas 2009 m. vasario 26 d. Tarybos pamatiniu [pagrindų] sprendimu 2009/299/TVR, stiprinančiu asmenų procesines teises bei skatinančiu tarpusavio pripažinimo principo taikymą sprendimams, priimtiems atitinkamam asmeniui asmeniškai nedalyvavus teisiniame nagrinėjime (OL L 81, p. 24).

64 | 2010 m. spalio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2010/64/ES dėl teisės į vertimo žodžiu ir raštu paslaugas baudžiamajame procese (OL L 280, p. 1).

65 | 2012 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2012/13/ES dėl teisės į informaciją baudžiamajame procese (OL L 142, p. 1).

institucijos pagal nacionalines nuostatas, reglamentuojančias baudžiamojo įsakymo priėmimo procesą, paprašė, kad šis įsakymas būtų įteiktas suinteresuotajam asmeniui per jo įgaliotus asmenis ir kad galimos šio asmens rašytinės pastabos, įskaitant prieštaravimą dėl šio įsakymo, būtų surašytos vokiečių kalba. Pagal Vokietijos teisės aktus kaltinamasis gali siekti, kad būtų surengti teisminiai ginčai tik jeigu per dvi savaites nuo minėto įsakymo įteikimo jo įgaliotiems asmenims dienos pateikia dėl jo prieštaravimą. Be to, praėjus šiam terminui laikinasis įsakymas įsiteisėja.

Dėl Direktyvos 2010/64 3 straipsnyje numatytos teisės gauti esminių dokumentų vertimą raštu Teisingumo Teismas nusprendė, kad šiuo straipsniu iš principo reglamentuojamas tik kompetentingų institucijų proceso kalba parengtų kai kurių dokumentų vertimas raštu į atitinkamo asmens suprantamą kalbą, todėl šis straipsnis iš principo neapima dokumento, kaip antai prieštaravimo dėl baudžiamojo įsakymo, vertimo raštu į proceso kalbą.

Atsižvelgdamas į šiuos vertinimus Teisingumo Teismas nusprendė, kad pagal Direktyvos 2010/64 1–3 straipsnius nedraudžiami tokie nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos baudžiamajame procese asmeniui, dėl kurio priimtas teismo baudžiamasis įsakymas, leidžiama prieštaravimą raštu dėl šio įsakymo pateikti tik proceso kalba, nors šis asmuo jos nemoka, jeigu, vadovaudamasi minėtos direktyvos 3 straipsnio 3 dalimi, kompetentingos institucijos, atsižvelgusios į atitinkamą procesą ir bylos aplinkybes, nemaną, kad toks prieštaravimas yra esminis dokumentas.

Dėl teisės į informaciją baudžiamajame procese Teisingumo Teismas nurodė, jog iš kartu taikomų Direktyvos 2012/13 3 ir 6 straipsnių matyti, kad įtariamųjų ar kaltinamųjų teisė į informaciją apima mažiausiai dvi atskiras teises, būtent, pirma, teisę būti informuotam apie tam tikras procesines teises ir, antra, teisę būti informuotam apie jiems pareikštus kaltinimus. Šios teisės taip pat susijusios su asmens, dėl kurio priimtas baudžiamasis įsakymas, situacija; šis įsakymas yra laikinasis sprendimas, kuris priimamas prokuratūros prašymu dėl nesunkios nusikalstamos veikos nerengiant teismo posėdžio ar teisminių ginčų ir neįsiteisėja, kol nepasibaigia terminas prieštaravimui dėl jo pareikšti.

Galiausiai Teisingumo Teismas nusprendė, kad Direktyvos 2012/13 2 straipsniui, 3 straipsnio 1 dalies c punktui ir 6 straipsnio 1 ir 3 dalims neprieštarauja valstybės narės teisės aktai, pagal kuriuos vykstant baudžiamajam procesui valstybėje narėje negyvenantis kaltinamasis įpareigojamas paskirti įgaliotinį, kuriam būtų įteiktas dėl jo priimtas baudžiamasis įsakymas, jeigu šis asmuo gali pasinaudoti visu terminu, nustatytu prieštaravimui dėl minėto baudžiamojo įsakymo pareikšti.

XI. TRANSPORTAS

Transporto srityje 2015 m. vasario 26 d. Sprendime *Wucher Helicopter ir Euro-Aviation Versicherung* (C-6/14, EU:C:2015:122) Teisingumo Teismas turėjo galimybę išaiškinti sąvoką „keleivis“, kaip ji suprantama pagal Reglamentą Nr. 785/2004 dėl draudimo reikalavimų oro vežėjams ir orlaivių naudotojams⁶⁶ ir Monrealio konvenciją⁶⁷. Ginčas pagrindinėje byloje susijęs su sniego griūties sukėlimo sprogdinant eksperto nuostolių, patirtų per sraigtasparnio skrydį jam atliekant savo darbą, atlyginimu. Vežėjas nusprendė, kad jis nebuvo keleivis, ir atsisakė atlyginti šiuos nuostolius.

66 | 2004 m. balandžio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 785/2004 dėl draudimo reikalavimų oro vežėjams ir orlaivių naudotojams (OL L 138, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 7 sk., 8 t., p. 160).

67 | 1999 m. gegužės 28 d. Monrealyje sudaryta Konvencija dėl tam tikrų tarptautinio vežimo oru taisyklių suvienodinimo, pasirašyta Europos bendrijos 1999 m. gruodžio 9 d. remiantis EB 300 straipsnio 2 dalimi, jos vardu patvirtinta 2001 m. balandžio 5 d. Tarybos sprendimu 2001/539/EB (OL L 194, p. 38; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 7 sk., 5 t., p. 491).

Pirma, Teisingumo Teismas konstatavo, jog Sąjungos oro vežėjui priklausančiame sraigtasparnyje esantis asmuo, vežamas pagal jo darbdavio ir šio oro vežėjo sudarytą sutartį siekiant atlikti tam tikrą užduotį, kaip antai atidaryti sraigtasparnio duris per skrydį ir jas laikyti atvertas, kad sprogdintojas galėtų išmesti sprogstamąjį užtaisą, yra keleivis, kaip jis suprantamas pagal Reglamento Nr. 785/2004 3 straipsnio g punktą. Iš tiesų, pirma, kadangi šis sraigtasparnyje esantis asmuo nevykdo orlaivio valdymo užduočių, jis nepriskirtinas prie orlaivio įgulos narių ir, antra, dėl to, kad jo užduotis yra piloto nurodymu atidaryti duris, jo taip pat negalima pripažinti kabinos įgulos nariu, nes iš tiesų pilotas visada turi įgaliojimus duoti nurodymus visiems orlaivyje esantiems asmenims.

Antra, priminęs savo kompetenciją aiškinti Monrealio konvenciją, nes ji yra sudedamoji Sąjungos teisinės sistemos dalis, Teisingumo Teismas nusprendė, kad asmuo, kuris patenka į keleivio sąvoką, kaip ji suprantama pagal Reglamento Nr. 785/2004 3 straipsnio g punktą, patenka ir į keleivio sąvoką, kaip ji suprantama pagal Monrealio konvencijos 17 straipsnį, nes šis asmuo buvo vežamas pagal vežimo sutartį, kaip ji suprantama pagal minėtos konvencijos 3 straipsnį. Iš tiesų, nors pagal Monrealio konvencijos 3 straipsnio 1 ir 2 dalis keleivio, kaip jis suprantamas pagal šią konvenciją, statusas siejamas su individualaus arba bendro vežimo dokumento išdavimu, iš minėtos konvencijos 3 straipsnio 5 dalies matyti, kad prieš šio straipsnio 5 dalį pateiktų nuostatų nesilaikymas nedaro poveikio vežimo sutarčiai ar jos galiojimui. Todėl, jei yra vežimo sutartis ir įvykdytos kitos minėtos konvencijos taikymo sąlygos, ji taikoma nepaisant vežimo sutarties formos.

XII. KONKURENCIJA

1. KARTELIAI

2015 m. liepos 9 d. Sprendime *InnoLux / Komisija* (C-231/14 P, EU:C:2015:451) Teisingumo Teismas, į kurį kreiptasi su apeliaciniu skundu dėl Bendrojo Teismo sprendimo⁶⁸, kuriuo šis iš dalies patvirtino Komisijos sprendimą, nustatantį kartelį skystųjų kristalų monitorių (LCD) pasaulinėje rinkoje, pateikė nuomonę dėl *baudų už konkurencijos taisyklių pažeidimą apskaičiavimo tvarkos, kiek tai, be kita ko, susiję su šiam apskaičiavimui reikšmingo „pardavimo vertės“, nurodytos Baudų apskaičiavimo gairių 13 punkte⁶⁹, nustatymu.*

Kadangi apeliacinį skundą pateikusias įmonės dukterinės bendrovės, esančios už Europos ekonominės erdvės (EEE) ribų, su karteliu susijusius LCD įmontavo į EEE parduodamus galutinius produktus, Bendrasis Teismas visų pirma nusprendė, kad Komisija teisingai atsižvelgė į minėtą pardavimą apskaičiuodama baudą. Grįsdama apeliacinį skundą ji pateikusi įmonė teigė, kad tas pardavimas nėra susijęs su ginčijamu pažeidimu.

Teisingumo Teismas patvirtino Bendrojo Teismo aiškinimą ir teigė, jog Reglamento Nr. 1/2003⁷⁰ 23 straipsnio 2 dalies tikslui prieštarautų tai, jeigu vertikalčiai integruoti kartelio dalyviai vien dėl to, kad už EEE ribų į galutinius produktus įmontavo produktus, dėl kurių padarytas pažeidimas, galėtų tikėtis, kad apskaičiuojant baudą būtų neįtraukta šių galutinių produktų pardavimo EEE vertės dalis. Iš tiesų vertikalčiai integruotos įmonės gali gauti naudos iš horizontalaus kainų nustatymo susitarimo ne tik parduodamos prekes nepriklausomiems tretiesiems asmenims, bet taip pat žemutinėje perdirbtų produktų, į kurių sudėtį įeina su pažeidimu susiję produktai, rinkoje.

68| 2014 m. vasario 27 d. Bendrojo Teismo sprendimas *InnoLux / Komisija* (T-91/11, EU:T:2014:92). Taip pat žr. 2014 m. metinį pranešimą, p. 133 ir 134.

69| Pagal Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 dalies a punktą skirtų baudų apskaičiavimo gairės (OL C 210, p. 2).

70| 2002 m. gruodžio 16 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1/2003 dėl konkurencijos taisyklių, nustatytų Sutarties 81 ir 82 straipsniuose, įgyvendinimo (OL L 1, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 2 t., p. 205).

Teisingumo Teismas taip pat patvirtino Bendrojo Teismo išvadą, kad nors galutiniai produktai nebuvo parduodami su pažeidimu susijusio produkto rinkoje, tas pardavimas iškraipė konkurenciją EEE. Be to, dėl šio pardavimo neįtraukimo nustatant baudą būtų dirbtinai sumažinta pažeidimo ekonominė svarba ir būtų skirta bauda, realiai nesusijusi su šio kartelio toje teritorijoje mastu.

Teisingumo Teismas taip pat pabrėžė, kad Komisija turėjo kompetenciją taikyti SESV 101 straipsnį nagrinėjamam karteliui, apimančiam vidaus pardavimą už EEE ribų, nes šio pasaulinio masto kartelio dalyvės jį įgyvendino EEE šioje teritorijoje tiesiogiai parduodamos LCD trečiosioms įmonėms. Šiomis aplinkybėmis svarbu, kad pardavimo, į kurį atsižvelgiama, vertė atspindėtų pažeidimo ekonominę svarbą ir apeliančios vaidmenį darant šį pažeidimą, o tai nagrinētu atveju pateisino atsižvelgimą į nagrinėtą galutinių produktų pardavimą.

2. PIKTNAUDŽIAVIMAS DOMINUOJANČIA PADĖTIMI

2015 m. liepos 16 d. Sprendime **Huawei Technologies** (C-170/13, EU:C:2015:477) Teisingumo Teismas nagrinėjo klausimą, ar ir kokiomis sąlygomis *su standartu susieto patento savininko pareikštas ieškinys dėl patento pažeidimo yra piktnaudžiavimas dominuojančia padėtimi*. Ieškovė pagrindinėje byloje yra pasauliniu mastu telekomunikacijų sektoriuje veikianti bendrovė, Europos patento, apie kurį ji pranešė standartizacijos organizacijai *European Telecommunications Standards Institute (ETSI)* (Europos telekomunikacijų standartizacijos institutas) kaip susietą su jo nustatytu standartu, savininkė. Pagal ETSI darbo tvarką ši bendrovė įsipareigojo suteikti tretiesiems asmenims licencijas naudotis jos patentu FRAND („fair, reasonable and non-discriminatory“) sąlygomis. Nesuteikusi tokių licencijų, bet nustačiusi, kad konkuruojančios įmonės parduoda produktus su programine įranga, susieta su minėtu standartu, tačiau nesumokėjo licencinio mokesčio jo savininkei, pastaroji nacionaliniame teisme pareiškė ieškinį dėl patento pažeidimo; prieš tai ji surengė derybas su pažeidėjais siekdama pasiekti susitarimą. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas paklausė, ar toks ieškinys turi būti laikomas piktnaudžiavimu dominuojančia padėtimi.

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas, kalbėdamas apie ieškinį dėl veiksmų nutraukimo ar produktų atšaukimo, nusprendė, kad toks ieškinys nėra piktnaudžiavimas dominuojančia padėtimi, jeigu, pirma, prieš pareikšdamas ieškinį savininkas informavo pažeidėją apie jam inkriminuojamas aplinkybes ir po to, kai pažeidėjas pareiškė norą sudaryti licencinę sutartį FRAND sąlygomis, savininkas jam pateikė konkretų licencinės sutarties pasiūlymą raštu, kuriame, be kita ko, konkrečiai nurodytas licencinio mokesčio dydis ir jo apskaičiavimo tvarka, ir, antra, pažeidėjas toliau naudojo patentą ir nepriėmė šio pasiūlymo, kaip reikalaujama pagal verslo papročius ir sąžiningo elgesio praktiką. Teisingumo Teismas pabrėžė, kad jei tariamas pažeidėjas nepriima savininko pasiūlymo, jis gali remtis tokio ieškinio piktnaudžiaujamuoju pobūdžiu tik tada, jei per trumpą laiką raštu pateikia patento savininkui FRAND sąlygas atitinkantį savo pasiūlymą.

Teisingumo Teismas taip pat nusprendė, kad tokiomis aplinkybėmis draudimas piktnaudžiauti dominuojančia padėtimi netrukdo dominuojančią padėtį užimančiai įmonei pareikšti ieškinio siekiant gauti su jau atliktais šio patento naudojimo veiksmis susijusius buhalterinės apskaitos duomenis ar kad būtų atlyginta dėl tokių veiksmų atsiradusi žala. Iš tiesų toks ieškinys neturi tiesioginės įtakos konkurentų gaminamų produktų pasirodymui ar išlikimui rinkoje.

2015 m. spalio 6 d. Sprendime **Post Danmark** (C-23/14, EU:C:2015:651) Teisingumo Teismas aiškino *taisyklės piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi srityje, susijusias su lojalumo nuolaidomis*. Pagrindinėje byloje buvo nagrinėjama nuolaidų sistema, kurią taikė Danijos pašto įmonė, užimanti dominuojančią padėtį pašto siuntų platinimo adresatams Danijoje rinkoje. Šiai nuolaidų sistemai buvo būdinga skalė nuo 6 iki 16 %, sąlygiškumas, nes ataskaitinio laikotarpio pabaigoje dominuojančią padėtį užimanti įmonė atlikdavo patikslinimą, ir taikymas atgaline data, nes jeigu iš pradžių nustatyta siuntų riba būdavo viršijama, metų pabaigoje nuolaida būdavo pritaikoma visoms per atitinkamą laikotarpį pateiktoms pristatyti siuntoms.

Visų pirma, siekdamas patikrinti, ar šios nuolaidos gali sukelti išstūmimo poveikį rinkoje, Teisingumo Teismas pažymėjo, kad dėl minėtų nuolaidų taikymo atgaline data dominuojančią padėtį užimančios įmonės kontrahentams daromas spaudimas gali būti labai stiprus. Todėl santykinai mažas produktų pardavimo kitimas daro neproporcingą poveikį dominuojančią padėtį užimančios įmonės kontrahentams, ypač jeigu sistema, kaip nagrinėtu atveju, grindžiama palyginti ilgu laikotarpiu. Taigi dėl tokios sistemos aptariamai įmonei gali būti sudarytos sąlygos lengviau skatinti savo klientų lojalumą ir pritraukti konkurentų klientus.

Dėl pašto įmonės dominavimo apimties Teisingumo Teismas pažymėjo, kad užimdama labai didelę rinkos dalį įmonė įgyja tokią galią, dėl kurios tampa privaloma partnere ir kuri užtikrina jos veiksmų nepriklausomumą. Kadangi konkurencija rinkoje yra labai apribota, nagrinėjama nuolaidų sistema siekiama klientams sukliudyti įsigyti produkcijos iš konkuruojančių įmonių ir ji daro antikonkurencinį išstūmimo poveikį. Be to, tai, kad minėta nuolaidų sistema taikoma daugumai vartotojų, gali būti naudinga informacija vertinant tokios praktikos svarbą ir poveikį rinkai.

Dėl tokio pat produktyvaus konkurento kaip dominuojančią padėtį užimanti įmonė kriterijaus taikymo Teisingumo Teismas konstatavo, jog negalima nustatyti teisinės pareigos visuomet remtis šiuo kriterijumi, siekiant nuolaidų sistemą, kaip antai nagrinėjamąją, pripažinti piktnaudžiavimu. Teisingumo Teismo teigimu, tokiomis aplinkybėmis, kai dominuojančią padėtį užimančiai įmonei tenka labai didelė rinkos dalis ir ji yra struktūriškai pranašesnė, visų pirma dėl šiai įmonei įstatymu suteikto monopolio, apimančio 70 % siuntų atitinkamoje rinkoje, tokio pat produktyvaus konkurento kriterijaus taikymas neturi reikšmės, nes dėl rinkos struktūros į ją tampa praktiškai neįmanoma įeiti tokiam pat produktyviam konkurentui.

Galiausiai Teisingumo Teismas konstatavo, jog tam, kad patektų į EB sutarties 82 straipsnio (SESV 102 straipsnis) taikymo sritį, tokios nuolaidų sistemos antikonkurencinis poveikis turi būti tikėtinas, tačiau nebūtina įrodyti, kad jis yra stiprus ar juntamas.

3. KONKURENCIJOS TAISYKLIŲ TAIKymo PROCEDŪRA

2015 m. birželio 18 d. Sprendime **Deutsche Bahn ir kt. / Komisija** ([C-583/13 P](#), EU:C:2015:404) Teisingumo Teismas pateikė poziciją dėl *garantijų, kurios yra Komisijos patikrinimo įgaliojimų per konkurencijos taisyklių taikymo procedūrą pagrindas*. Ginčas susijęs su trimis Komisijos sprendimais, kuriais ši nurodė geležinkelių transporto sektoriuje veiklą vykdančiai įmonei leisti atlikti patikrinimą dėl kelių piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi atveju. Bendrasis Teismas⁷¹ atmetė ieškinį dėl šių sprendimų panaikinimo. Sprendime dėl apeliacinio skundo Teisingumo Teismas iš dalies panaikino Bendrojo Teismo sprendimą, nes buvo pažeista įmonės teisė į gynybą.

Visų pirma Teisingumo Teismas patvirtino tą Bendrojo Teismo sprendimo dalį, kurioje konstatuota, jog nebuvo pažeistas nei būsto neliečiamybės, nei veiksmingos teisminės apsaugos principas dėl to, kad Komisija nepateikė išankstinio teismo leidimo ir dėl to, kad Sąjungos teismas atlieka tik *a posteriori* teisminę kontrolę. Iš tiesų būtent pastarosios kontrolės, kuri turi apimti visus teisės ir fakto klausimus ir leisti tinkamai ištaisyti situaciją nustačius pažeidimą, intensyvumas, o ne jos vykdymo momentas, yra esminis dalykas vertinant, ar paisyta minėtų principų. Sąjungos teismas, kai jame pareiškiamas ieškinys dėl sprendimo atlikti patikrinimą panaikinimo, vykdo ir faktų, ir teisės kontrolę ir turi teisę vertinti įrodymus bei panaikinti ginčijamą sprendimą. Be to, įmonės, kurioms skirtas sprendimas atlikti patikrinimą, turi galimybę ginčyti šio sprendimo teisėtumą ir tai jos gali daryti, kai tik gauna pranešimą apie minėtą sprendimą, o tai reiškia, jog tam, kad pareikštų ieškinį dėl panaikinimo Sąjungos teismuose, įmonė nėra priversta laukti, kol Komisija priims galutinį sprendimą dėl tariamo konkurencijos taisyklių pažeidimo.

71 | 2013 m. rugsėjo 6 d. Bendrojo Teismo sprendimas *Deutsche Bahn ir kt. / Komisija* ([T-289/11](#), [T-290/11](#) ir [T-521/11](#), EU:T:2013:404).

Vis dėlto Teisingumo Teismas pažymėjo, jog nors patikrinimo veiksmingumas reiškia, kad Komisija savo įgaliojimams pareigūnams pateikia visą informaciją, kuri leistų jiems suprasti galimo konkurencijos taisyklių pažeidimo pobūdį ir apimtį, visa ši informacija ir patikrinimo apimtis turi atitikti tik patikrinimo, kurį nurodyta atlikti priėmus sprendimą, objektą. Nagrinėtu atveju, kadangi Komisijos pareigūnai buvo iš anksto informuoti apie paduotą atskirą skundą ir paėmė dokumentus, nepatenkančius į sprendimo atlikti patikrinimą taikymo sritį, Komisija nesilaikė pareigos motyvuoti ir pažeidė atitinkamos įmonės teisę į gynybą.

4. VALSTYBĖS PAGALBA

2015 m. liepos 16 d. Sprendimas **BVVG** (C-39/14, EU:C:2015:470) buvo priimtas nagrinėjant Vokietijos teismo prašymą priimti prejudicinį sprendimą; tas teismas paklausė Teisingumo Teismo, ar *nacionalinės teisės nuostata, kuria, siekiant užtikrinti ūkininkų interesų apsaugą, draudžiama valstybės subjektui parduoti viešajame konkurse žemės ūkio paskirties žemės sklypą didžiausią kainą pasiūliusiam asmeniui*, jei kompetentinga vietos institucija mano, kad jo pasiūlymas yra itin neproporcingas, palyginti su įvertinta minėto žemės sklypo kaina, gali būti kvalifikuojama kaip valstybės pagalba, kaip ji suprantama pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį.

Tokiomis aplinkybėmis, priminęs, kad viešosios valdžios institucijų atliekamas žemės ar pastatų pardavimas įmonei gali turėti valstybės pagalbos požymių, ypač kai parduodama ne pagal rinkos vertę, Teisingumo Teismas pažymėjo, kad, kai nacionalinėje teisėje įtvirtinamos viešosios valdžios institucijų parduodamos žemės rinkos vertės apskaičiavimo taisyklės, tam, kad šios taisyklės atitiktų SESV 107 straipsnį, jas taikant visais atvejais turi būti gaunama kiek įmanoma rinkos vertę atitinkanti kaina. Taigi, remiantis keliais metodais galima nustatyti rinkos vertę atitinkančią kainą.

Šiuo atžvilgiu, kalbant apie pardavimo geriausią kainą pasiūliusiam asmeniui metodą vykstant atvirai, skaidriai ir besąlyginei viešojo pirkimo procedūrai, pažymėtina, jog kai kuriose bylose taikant šį metodą buvo galima daryti prielaidą, kad rinkos kaina atitinka didžiausią pasiūlytą kainą. Tačiau negalima atmesti galimybės, kad, esant konkrečioms aplinkybėms, pardavimo geriausią kainą pasiūliusiam asmeniui metodas neleidžia gauti kainos, atitinkančios nagrinėjamo turto rinkos vertę, ir kad dėl to pateisinamas atsižvelgimas į kitas aplinkybes, ne kainą. Taip visų pirma gali būti, jei geriausias pasiūlymas dėl jo akivaizdžiai spekuliatyvaus pobūdžio būtų žymiai didesnis tiek už bet kokią kitą per viešąjį konkursą pasiūlytą kainą, tiek už apskaičiuotą turto rinkos vertę. Tokiomis sąlygomis pardavimo didžiausią kainą pasiūliusiam asmeniui metodas iš tiesų nėra tinkamas atspindėti nagrinėjamos žemės rinkos vertę.

Todėl, Teisingumo Teismo teigimu, nacionalinės teisės nuostata, leidžianti kompetentingai nacionalinei valdžios institucijai šiomis aplinkybėmis atmesti pasiūlymą, kuris, jos nuomone, yra neproporcingas, ir remiantis šiuo motyvu atsisakyti leisti parduoti žemės ūkio paskirties žemės sklypą, dėl kurio pateiktas šis pasiūlymas, negali būti kvalifikuojamas kaip valstybės pagalba, jeigu jos taikymas leidžia gauti kainą, kuri yra kaip galima artimesnė nagrinėjamo žemės sklypo rinkos vertei.

XIII. MOKESČIŲ NUOSTATOS

Mokesčių nuostatų srityje reikia išskirti keturis sprendimus. Pirmasis sprendimas susijęs su branduolinio kuro naudojimo apmokestinimu, o trys likusieji – su PVM.

2015 m. birželio 4 d. Sprendime **Kernkraftwerke Lippe-Ems** (C-5/14, EU:C:2015:354)⁷² Teisingumo Teismas nagrinėjo klausimą, ar pagal Direktyvą 2003/96 dėl energetikos produktų ir elektros energijos apmokestinimo⁷³ ir Direktyvą 2008/118 dėl bendros akcizų tvarkos⁷⁴, taip pat remiantis SESV 107 straipsniu ar Euratomo sutarties nuostatomis draudžiama valstybei narei nustatyti branduolinio kuro naudojimo pramoninei elektros energijos gamybai mokestį.

Sprendime Teisingumo Teismas atsakė, kad pagal Sąjungos teisę nedraudžiamas šis mokestis. Pirmą, Teisingumo Teismas nusprendė, jog kadangi šis kuras neįtrauktas į Direktyvoje 2003/96 sudarytą išsamų energetikos produktų sąrašą, jis negali būti atleistas nuo mokesčio, kaip numatyta kai kuriems iš šių produktų, ir šis atleidimas nuo mokesčio taip pat negali būti taikomas pagal analogiją. Šiuo atžvilgiu Teisingumo Teismas iš esmės pripažino, kad galima tuo pat metu apmokestinti elektros energijos vartojimo mokestį ir šios energijos gamybos šaltinių, kurie nėra energetikos produktai, kaip jie suprantami pagal Direktyvą 2003/96, mokestį.

Antra, Teisingumo Teismas nusprendė, kad pagal Direktyvą 2008/118 taip pat nedraudžiamas ginčijamas mokestis, nes juo tiesiogiai ar netiesiogiai neapmokestinamas elektros energijos ar kito produkto, kuriam taikomas akcizas, vartojimas, taigi jis nėra nei akcizas už elektros energiją, nei šiam produktui taikomas kitas netiesioginis mokestis, kaip jis suprantamas pagal direktyvą. Tokiomis aplinkybėmis Teisingumo Teismas visų pirma pažymėjo, jog negalima daryti išvados, kad yra tiesioginis ir neatsiejamas ryšys tarp branduolinio kuro naudojimo ir elektros energijos, pagamintos branduolinės elektrinės reaktoriuje, vartojimo.

Trečia, šis branduolinio kuro mokestis taip pat negali būti laikomas valstybės pagalba, draudžiama SESV 107 straipsnio 1 dalimi, nes nėra atrankinio pobūdžio. Ketvirta, kiek tai susiję su Euratomo sutartimi, Teisingumo Teismas nusprendė, jog siekiant šios sutarties tikslų nereikalaujama, kad valstybės narės išlaikytų ar padidintų savo branduolinio kuro naudojimo lygį, ir joms nedraudžiama apmokestinti tokio naudojimo, dėl ko jis pabrangtų ir, vadinasi, taptų ne toks patrauklus.

2015 m. liepos 16 d. Sprendime **Larentia + Minerva ir Marenave Schiffahrt** (C-108/14 ir C-109/14, EU:C:2015:496) Teisingumo Teismas išaiškino Šeštosios direktyvos⁷⁵ 4 ir 17 straipsnius, atitinkamai susijusius su pridėtinės vertės mokesčiu (PVM) apmokestinamo asmens sąvoka ir teise į atskaitą. Pagrindinėse bylose nagrinėjami ginčai kilo tarp dviejų kontroliuojančiųjų bendrovių ir Vokietijos mokesčių administratoriaus dėl PVM, kurį kontroliuojančiosios bendrovės sumokėjo įsigydamos kapitalą, skirtą pirkti patronuojamųjų bendrovių, įsteigtų kaip ūkinės bendrijos, kurioms jos vėliau teikė apmokestinamas PVM paslaugas, kapitalo dalių, atskaitos sąlygų.

Sprendime Teisingumo Teismas visų pirma priminė, jog tam, kad būtų galima atskaityti PVM pagal Šeštosios direktyvos 17 straipsnį, tarp pirkimo sandorių ir pardavimo sandorių, kurie suteikia teisę į atskaitą, turi būti tiesioginis ir nedelsiant atsirandantis ryšys. Šiuo klausimu jis pažymėjo, kad teisė į atskaitą taip pat suteikiama apmokestinamajam asmeniui, net jei nėra tiesioginio ir nedelsiant atsirandančio ryšio tarp konkretaus pirkimo

72 | Dėl šio sprendimo dalies, susijusios su prejudicinio sprendimo priėmimo procedūra, žr. V.1 skyrių „Prašymas priimti prejudicinį sprendimą“.

73 | 2003 m. spalio 27 d. Tarybos direktyva 2003/96/EB, pakeičianti Bendrijos energetikos produktų ir elektros energijos mokesčių struktūrą (OL L 283, p. 51; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 9 sk., 1 t., p. 405).

74 | 2008 m. gruodžio 16 d. Tarybos direktyva 2008/118/EB dėl bendros akcizų tvarkos, panaikinanti Direktyvą 92/12/EEB (OL L 9, 2009, p. 12).

75 | 1977 m. gegužės 17 d. Šeštoji Tarybos direktyva 77/388/EEB dėl valstybių narių apyvartos mokesčių įstatymų derinimo – Bendra pridėtinės vertės mokesčio sistema: vienodas vertinimo pagrindas (OL L 145, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 9 sk., 1 t., p. 23), iš dalies pakeista 2006 m. liepos 24 d. Tarybos direktyva 2006/69/EB (OL L 221, p. 9).

sandorio ir vieno ar kelių pardavimo sandorių, suteikiančių teisę į atskaitą, jei atitinkamos išlaidos už paslaugas sudaro dalį jo bendrųjų išlaidų ir yra sudedamoji jo tiekiamų prekių ar teikiamų paslaugų kainos dalis. Iš tiesų tokios išlaidos turi tiesioginį ir nedelsiant atsirandantį ryšį su apmokestinamojo asmens ekonomine veikla. Taigi Teisingumo Teismas nusprendė, kad išlaidos, susijusios su kontroliuojančiosios bendrovės patronuojamųjų bendrovių kapitalo dalių įsigijimu, kurias patiria kontroliuojančioji bendrovė, dalyvaujanti valdant šias patronuojamąsias bendroves ir taip vykdanči ekonominę veiklą, turi būti laikomos priskirtomis prie šios bendrovės ekonominės veiklos ir dėl sumokėto už šias išlaidas PVM atsiranda teisė į viso PVM atskaitą. Tačiau paprastas patronuojamųjų bendrovių kapitalo dalių turėjimas nėra ekonominė veikla. Todėl kai kontroliuojančioji bendrovė dalyvauja valdant tik kai kurias savo patronuojamąsias bendroves, už jos patronuojamųjų bendrovių kapitalo dalių įsigijimo išlaidas sumokėtas PVM gali būti atskaitytas tik proporcingai išlaidoms, susijusioms su jos ekonomine veikla, pagal paskirstymo tarp ekonominės ir neekonominės veiklos kriterijus, nustatytus valstybių narių atsižvelgiant į Šeštosios direktyvos tikslą ir struktūrą.

Dėl apmokestinamojo asmens sąvokos Teisingumo Teismas nusprendė, kad pagal Šeštosios direktyvos 4 straipsnio 4 dalies antrą pastraipą draudžiama nacionalinėje teisėje suteikti galimybę sudaryti asmenų grupę, laikomą atskiru PVM apmokestinamu asmeniu, tik juridinio asmens statusą turintiems ir su šios grupės kontroliuojančiuoju subjektu subordinacijos ryšiu susijusiems subjektams, išskyrus atvejus, kai šie du reikalavimai yra būtinos ir tinkamos priemonės siekiant tikslų užkirsti kelią piktnaudžiavimui ar kovoti su mokesčių slėpimu ir vengimu. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas nurodė, jog dėl to, kad ši nuostata nėra besąlyginė, ji negali būti laikoma tiesiogiai veikiančia.

2015 m. rugsėjo 8 d. Sprendime **Taricco ir kt.** ([C-105/14](#), EU:C:2015:555) Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) pateikė poziciją dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, kuriuo siekta išsiaiškinti, ar pagal Sąjungos teisę draudžiamos nacionalinės baudžiamosios atsakomybės senaties taisyklės, numatančios, kad nusikalstamosioms veikoms mokesčių srityje, susijusioms su PVM, taikomas senaties terminas, pertraukus jo eigą, pratęsimas tik ketvirčiu jo pirminės trukmės. Konstatavęs, kad šios teisės normos lemia asmenų, padariusių nusikalstamas veikas PVM srityje, nebaudžiamumą, nacionalinis teismas paklausė Teisingumo Teismo, ar tokiomis teisės normomis nesudaroma kliūčių veiksmingai kovoti su sukčiavimu PVM srityje su Direktyva 2006/112 ir apskritai su Sąjungos teise nesuderinamu būdu.

Teisingumo Teismas atsakė, kad tokios nacionalinės teisės normos gali pažeisti valstybės narėms SESV 325 straipsnio 1 ir 2 dalimis nustatytas pareigas, jeigu ji daugeliu stambaus sukčiavimo, darančio žalą Sąjungos finansiniams interesams, atvejų užkerta kelią skirti veiksmingas ir atgrasančias sankcijas arba sukčiavimo, darančio žalą atitinkamos valstybės narės finansiniams interesams, atvejais numato ilgesnius senaties terminus nei atvejais, kai padaroma žala Sąjungos finansiniams interesams, o tai turi patikrinti nacionalinis teismas.

Grįsdamas savo išvadą Teisingumo Teismas priminė, kad PVM srityje valstybės narės ne tik turi bendrą pareigą imtis visų tinkamų priemonių užtikrinti viso PVM surinkimą, bet ir privalo kovoti su sukčiavimu. Be to, SESV 325 straipsnis įpareigoja valstybes nares kovoti su neteisėta veikla, kuri kelia grėsmę Sąjungos finansiniams interesams, atgrasomomis ir veiksmingomis priemonėmis ir, konkrečiai kalbant, kovojant su grėsmę Sąjungos finansiniams interesams keliančiu sukčiavimu imtis tų pačių priemonių kaip tos, kurių jos imasi kovodamos su grėsmę jų pačių interesams keliančiu sukčiavimu. Teisingumo Teismas pridūrė, jog nors valstybės narės turi laisvę pasirinkti už sukčiavimą PVM srityje taikytinas sankcijas, baudžiamosios sankcijos gali būti būtinos tam, kad būtų veiksmingai ir atgrasančiu būdu kovojama su tam tikrais stambaus sukčiavimo PVM srityje atvejais.

Dėl pasekmių, kurios gali atsirasti nacionaliniam teismui konstatavus SESV 325 straipsnio pažeidimą, Teisingumo Teismas nusprendė, kad nacionalinis teismas turi užtikrinti visišką šios nuostatos veikimą ir prireikus netaikyti nacionalinių nuostatų dėl senaties bei neturi įstatymų leidybos būdu ar pagal bet kurią kitą konstitucinę procedūrą prašyti jas panaikinti ar laukti, kol jos bus panaikintos. Tačiau Teisingumo Teismas nurodo, jog

pastaruoju atveju nacionalinis teismas taip pat turės užtikrinti, kad būtų paisoma atitinkamų asmenų pagrindinių teisių. Šiuo atžvilgiu pažymėtina, kad vis dėlto toks nacionalinės teisės netaikymas nepažeidžia kaltinamųjų teisių, kurios užtikrinamos Pagrindinių teisių chartijos 49 straipsniu, įtvirtinančiu teisėtumo ir nusikalstamos veikos bei bausmės proporcingumo principus.

2015 m. gruodžio 17 d. Sprendime **WebMindLicenses** (C-419/14, EU:C:2015:832)⁷⁶ Teisingumo Teismas pateikė patikslinimų dėl *Reglamento Nr. 904/2010 dėl administracinio bendradarbiavimo ir kovos su sukčiavimu PVM srityje*⁷⁷ aiškinimo, kai nagrinėjo bylą, kurioje Vengrijoje įsteigtos įmonės atliktas praktinės patirties perdavimas Portugalijoje įsteigtai įmonei nebuvo pripažintas realiu ekonominiu sandoriu, todėl turėjo būti laikoma, kad praktinėmis žiniomis naudotasi Vengrijos teritorijoje.

Teisingumo Teismas nusprendė, jog Sąjungos teisė turi būti aiškinama taip, kad nustačius piktnaudžiavimą, dėl kurio paslaugų teikimo vieta nustatoma kitoje valstybėje narėje, nei būtų nustatyta nesant šio piktnaudžiavimo, faktas, kad PVM buvo sumokėtas šioje kitoje valstybėje narėje pagal jos teisės aktus, nekliudo išieškoti šio mokesčio valstybėje narėje, kurioje iš tiesų suteiktos šios paslaugos.

Teisingumo Teismas taip pat pažymėjo, jog Reglamentas Nr. 904/2010 aiškintinas taip, kad valstybės narės mokesčių administratorius, kuris nagrinėja PVM taikymą teikiamoms paslaugoms, jau apmokestintoms PVM kitose valstybėse narėse, turi pateikti prašymą suteikti informacijos šių kitų valstybių narių mokesčių administratoriams, jei toks prašymas yra naudingas ar net būtinas nustatant, ar PVM yra mokėtinas pirmoje valstybėje narėje.

XIV. TEISĖS AKTŲ DERINIMAS

1. INTELEKTINĖ NUOSAVYBĖ

Intelektinės nuosavybės srityje verta paminėti keturis sprendimus. Pirmieji du susiję su pagal Europos patentų išdavimo konvenciją nustatytą sistemą priimtų reglamentų galiojimu, trečiasis – su Direktyva 2001/29 dėl autorių teisių, o ketvirtasis – su atsisakymu pateikti informaciją apie banko sąskaitos turėtoją, prekiaujantį suklastotomis prekėmis.

2015 m. gegužės 5 d. dviejuose sprendimuose **Ispanija / Taryba** (C-146/13, EU:C:2015:298 ir C-147/13, EU:C:2015:299) Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) pateikė poziciją dėl dviejų reglamentų, įeinančių į „bendrojo patento rinkinį“, susijusį su tuo, kad Europos patentų išdavimo konvencija (toliau – EPK)⁷⁸ nustatytam patentui suteikiama bendra apsauga visoje valstybių narių, šios konvencijos šalių, taigi tvirčiau bendradarbiaujančių dėl Europos patentų tarnybos (toliau – EPT) pagal minėtą konvenciją išduoto Europos patento, teritorijoje.

Ispanijos Karalystė pareiškė du ieškinius atitinkamai dėl Reglamento Nr. 1257/2012, kuriuo siekiama sukurti bendrą apsaugą⁷⁹, ir Reglamento Nr. 1260/2012 dėl taikomos vertimo tvarkos⁸⁰.

76 | Dėl šio sprendimo dalies, susijusios su pagrindinėmis teisėmis, žr. I skyrių „Pagrindinės teisės“.

77 | 2010 m. spalio 7 d. Tarybos reglamentas (ES) Nr. 904/2010 dėl administracinio bendradarbiavimo ir kovos su sukčiavimu pridėtinės vertės mokesčio srityje (OL L 268, p. 1).

78 | 1973 m. spalio 5 d. Miunchene pasirašyta ir 1977 m. spalio 7 d. įsigaliojusi Europos patentų išdavimo konvencija.

79 | 2012 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1257/2012, kuriuo įgyvendinamas tvirtesnis bendradarbiavimas kuriant bendrą patentinę apsaugą (OL L 361, p. 1).

80 | 2012 m. gruodžio 17 d. Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1260/2012, kuriuo įgyvendinamas su taikoma vertimo tvarka susijęs tvirtesnis bendradarbiavimas kuriant bendrą patentinę apsaugą (OL L 361, p. 89).

Byloje [C-146/13](#) Ispanijos Karalystė teigė, kad iki Europos patento išdavimo vykdomai administracinei procedūrai netaikoma teisminė kontrolė, kuri leistų užtikrinti tinkamą ir vienodą Sąjungos teisės taikymą ir pagrindinių teisių apsaugą. Teisingumo Teismas atmetė šį argumentą ir pažymėjo, kad Reglamentu Nr. 1257/2012 net iš dalies nėra siekiama įtvirtinti Europos patentų išdavimo sąlygų; jos reglamentuojamos išimtinai EPK. Be to, šiuo reglamentu į Sąjungos teisę neįtraukiama EPK numatyta Europos patentų išdavimo procedūra. Iš tiesų šiuo reglamentu tik siekiama, pirma, nustatyti sąlygas, kuriomis EPT, laikantis EPK nuostatų, išduotas Europos patentas jo savininko prašymu gali būti pripažintas bendrai galiojančiu, ir, antra, apibrėžti tokį bendrą galiojimą.

Ispanijos Karalystė taip pat tvirtino, kad SESV 118 straipsnio pirma pastraipa nėra tinkamas teisinis pagrindas Reglamentui Nr. 1257/2012 priimti, nes šiuo reglamentu neužtikrinama vienoda intelektinės nuosavybės teisių apsauga Sąjungoje ir juo šiuo tikslu nėra derinami valstybių narių teisės aktai. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas konstatavo, kad SESV 118 straipsnyje iš Sąjungos teisės aktų leidėjo nebūtinai reikalaujama visiškai ir išsamiai suderinti visus intelektinės nuosavybės teisės aspektus. Nagrinėtu atveju bendra patentinė apsauga yra tinkama priemonė siekiant išvengti skirtumų, susijusių su patento apsauga, dalyvaujančiose valstybėse narėse, taigi reiškia vienodą apsaugą, kaip tai suprantama pagal SESV 118 straipsnio pirmą pastraipą. Šis vienodumas atsiranda nustačius vieną nacionalinę teisę, kuri taikoma visų dalyvaujančių valstybių narių teritorijoje ir kurios materialiosiose nuostatose apibrėžti veiksmai, nuo kurių patentas suteikia apsaugą, ir patento, kaip nuosavybės objekto, požymiai.

Byloje [C-147/13](#) Ispanijos Karalystė teigė, kad Reglamentu Nr. 1260/2012 nustatyta kalbų vartojimo tvarka, nepalanki asmenims, kurių kalba nėra viena iš oficialiųjų EPT kalbų, t. y. vokiečių, anglų ir prancūzų. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas pažymėjo, jog Sutartyse pateiktų nuorodų dėl kalbų vartojimo Sąjungoje negalima laikyti bendrojo Sąjungos teisės principo, kad viskas, kas gali paveikti Sąjungos piliečio interesus, turi būti visada rengiama jo kalba, išraiška. Nustatant Europos patentų vertimo tvarką įtvirtintas skirtingas oficialiųjų Sąjungos kalbų vertinimas yra tinkamas ir proporcingas Reglamentu Nr. 1260/2012 siekiamam tikslui – sukurti vienodą ir paprastą vertimo tvarką ir leidžia veiksmingai pasiekti teisėtą tikslą – palengvinti galimybę gauti patento teikiamą apsaugą, ypač mažoms ir vidutinėms įmonėms, sumažinant su vertimo reikalavimais susijusias išlaidas.

Be to, priešingai, nei tvirtino Ispanijos Karalystė, Teisingumo Teismas konstatavo, kad SESV 118 straipsnio antra pastraipa yra tinkamas teisinis pagrindas Reglamentui Nr. 1260/2012, ypač jo 4 straipsniui, susijusiam su vertimu kilus ginčui, nes šio reglamento tikslas – sukurti vienodą ir paprastą Europos patento vertimo tvarką ir su šiuo patentu susijusi kalbų vartojimo tvarka apibrėžiama visose minėto reglamento nuostatose. Kalbant konkrečiai, šio reglamento 4 straipsnis tiesiogiai susijęs su šia kalbų vartojimo tvarka, taigi, kiek tai susiję su teisiniu pagrindu, negali būti atskirtas nuo likusių jo nuostatų.

2015 m. kovo 5 d. Sprendime *Copydan Båndkopi* ([C-463/12](#), EU:C:2015:144) Teisingumo Teismas pateikė poziciją dėl pareigos mokėti mokestį už kopijavimą asmeniniam naudojimui, skirtą Direktyvos 2001/29/81 5 straipsnio 2 dalies b punkte nurodytai teisingai kompensacijai finansuoti. Ginčas pagrindinėje byloje buvo susijęs su mobiliaisiais telefonais prekiaujančia bendrove, kuri ginčijo pareigą autorių teisių administravimo organizacijai mokėti tokį mokestį už importuotas atminties korteles mobiliams telefonams.

Teisingumo Teismo teigimu, pagal Direktyvos 2001/29/81 5 straipsnio 2 dalies b punktą nedraudžiami nacionalinės teisės aktai, kuriuose numatyta tokia teisinga kompensacija, taikoma už teisės atgaminti asmeniniam naudojimui išimtį, už daugiavertę laikmeną, kaip antai mobiliųjų telefonų atminties korteles, nesvarbu, ar pagrindinė šių laikmenų funkcija yra toks kopijavimas, ar ne, su sąlyga, kad viena iš tokių laikmenų funkcijų, net jeigu ji antraeilė, leidžia laikmenų turėtojams jomis naudotis šiuo tikslu. Tačiau Teisingumo Teismas pažymėjo, kad, pirma, tai, ar ši funkcija yra pagrindinė, ar antraeilė, ir kopijoms atlikti skirtos laikmenos talpos santykinis dydis gali turėti

81 | 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo (OL L 167, p. 10; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 17 sk., 1 t., p. 230).

įtakos mokėtinos teisingos kompensacijos dydžiui ir, antra, jeigu būtų laikoma, kad teisių turėtojams daroma žala yra minimali, galimybės naudotis tokia funkcija suteikimas negali lemti pareigos mokėti tokią kompensaciją.

Be to, Teisingumo Teismas nusprendė, jog pagal Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies b punktą tam tikromis sąlygomis nedraudžiama, kad pagal teisės aktus tokį mokestį turėtų mokėti gamintojai ir importuotojai, kurie parduoda mobiliųjų telefonų atminties korteles verslo klientams, nors žino, kad verslo klientai šias korteles perparduos, tačiau nežino, ar galutiniai tokių kortelių pirkėjai bus privatūs asmenys, ar verslo klientai⁸². Teisingumo Teismas taip pat konstatavo, kad pagal minėtą straipsnį tam tikrais atvejais valstybėms narėms suteikta galimybė atleisti nuo teisingos kompensacijos mokėjimo, jeigu teisių turėtojams padaryta žala yra minimali.

Galiausiai Teisingumo Teismas nusprendė, kad nors pagal Direktyvai 2001/29 nedraudžiami nacionalinės teisės aktai, kuriuose numatyta teisinga kompensacija, taikoma už teisės atgaminti išimtį, už saugomų kūrinių atgaminimą, kurį fizinis asmuo atlieka naudodamasis trečiajam asmeniui priklausančiu įrenginiu, pagal ją draudžiami teisės aktai, kuriuose numatyta tokia kompensacija už atgaminimą iš neteisėtų šaltinių.

2015 m. liepos 16 d. Sprendime **Coty Germany** (C-580/13, EU:C:2015:485) Teisingumo Teismas nagrinėjo klausimą, ar pagal Direktyvos 2004/48⁸³ 8 straipsnio 3 dalies e punktą draudžiama teisės nuostata, pagal kurią kredito įstaiga, remdamasi banko paslaptimi, turi teisę atsisakyti suteikti informaciją apie sąskaitos turėtojo, prekiaujančio suklasotomis prekėmis, vardą, pavardę arba pavadinimą ir adresą. Ginčas pagrindinėje byloje buvo susijęs su Vokietijos bendrove, intelektinės nuosavybės teisių turėtoja, kuri bylinėjosi su Vokietijos banku dėl to, kad šis atsisakė jai suteikti informaciją apie internetinio aukciono svetainės, iš kurios buvo parduotos suklasotos prekės, banko sąskaitos turėtoją.

Kaip pažymėjo Teisingumo Teismas, ši byla susijusi su būtinybe suderinti reikalavimus, susijusius su skirtingų pagrindinių teisių, t. y., pirma, teisės į veiksmingą teisinę gynybą ir teisės į intelektinę nuosavybę ir, antra, teisės į asmens duomenų apsaugą, apsauga. Šiuo atžvilgiu Teisingumo Teismas nusprendė, kad pagal Direktyvos 2004/48 8 straipsnio 3 dalies e punktą draudžiama nacionalinės teisės nuostata, pagal kurią kredito įstaiga, remdamasi banko paslaptimi, turi neribotą ir besąlyginę teisę pagal šios direktyvos 8 straipsnio 1 dalies c punktą atsisakyti suteikti informaciją apie sąskaitos turėtojo vardą, pavardę arba pavadinimą ir adresą.

Iš tiesų tokia neribota ir besąlyginė teisė gali trukdyti tam, kad taikant Direktyvoje 2004/48 numatytas procedūras ir priemones, kurių imasi kompetentingos nacionalinės valdžios institucijos, be kita ko, kai siekia įpareigoti suteikti reikalingą informaciją pagal šios direktyvos 8 straipsnio 1 dalį, būtų galima tinkamai atsižvelgti į specifines kiekvienos intelektinės nuosavybės teisės savybes ir atitinkamais atvejais tyčinį ar netyčinį pažeidimo pobūdį. Todėl, kiek tai susiję su Direktyvos 2004/48 8 straipsniu, nors tokia pareiga saugoti banko paslaptį užtikrinama asmenų teisė į asmens duomenų apsaugą, ji gali lemti akivaizdų pagrindinės teisės į veiksmingą teisinę gynybą ir galiausiai pagrindinės teisės į intelektinę nuosavybę, kuriomis naudojasi šių teisių turėtojai, pažeidimą. Taigi Teisingumo Teismas nusprendė, kad tokia nacionalinės teisės nuostata nesilaikoma reikalavimo užtikrinti teisingą įvairių pagrindinių teisių pusiausvyrą, kaip nustatyta Direktyvos 2004/48 8 straipsnyje.

Tačiau jis nurodė, kad nacionalinis teismas turi patikrinti, ar atitinkamose nacionalinės teisės nuostatose yra nustatytos kitos teisinės gynybos priemonės ar būdai, kuriais pasinaudodamos kompetentingos teisminės

82 | Teisingumo Teismas nustatė tokias sąlygas: tokios sistemos nustatymą turi pateisinti praktiniai sunkumai; mokesčio mokėtojai turi būti atleisti nuo šio mokesčio, jeigu įrodo, kad mobiliųjų telefonų atminties korteles jie teikė ne fiziniams, o kitiems asmenims akivaizdžiai kitiems tikslams, nei kopijuoti asmeniniam naudojimui, ir nuo šio mokesčio atleidžiama ne tik kai teikiama verslo klientams, kurie įregistruoti šiuos mokesčius administruojančioje organizacijoje; ir pagal šią sistemą turi būti numatyta teisė susigrąžinti šį mokestį, kuri yra veiksminga ir dėl kurios netampa pernelyg sunku sumokėtą mokestį susigrąžinti, o mokestis gali būti sugrąžintas tik tokios atminties kortelės galutiniam įgijėjui, kuris turi minėti organizacijai šiuo tikslu paduoti prašymą.

83 | 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/48/EB dėl intelektinės nuosavybės teisių gynimo (OL L 157, p. 45; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 17 sk., 2 t., p. 32).

institucijos galėtų nurodyti suteikti reikalingą informaciją apie asmenų, kuriems taikoma Direktyvos 2004/48 8 straipsnio 1 dalis, tapatybę, atsižvelgiant į kiekvieno atvejo specifines ypatybes.

2. ASMENS DUOMENŲ APSAUGA

Byloje, kurioje 2015 m. spalio 6 d. priimtas Sprendimas **Schrems** (C-362/14, EU:C:2015:650), Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nagrinėjo *Komisijos ir nacionalinių priežiūros institucijų įgaliojimus dėl asmens duomenų valdytojo atliekamo šių duomenų perdavimo į trečiąsias šalis*. Teisingumo Teismui buvo pateiktas prašymas išaiškinti Direktyvos 95/46⁸⁴ 25 straipsnio 6 dalį, pagal kurią Komisija gali išsiaiškinti, kad trečioji šalis užtikrina adekvatų perduodamų asmens duomenų apsaugos lygį, ir iš esmės prašymas nuspręsti dėl Sprendimo 2000/520⁸⁵, kurį Komisija priėmė remdamasi minėta Direktyvos 95/46 25 straipsnio 6 dalimi, galiojimo. Ginčas pagrindinėje byloje kilo tarp M. Schrems, socialinio tinklo naudotojo, ir Airijos priežiūros institucijos dėl šios institucijos atsisakymo ištirti M. Schrems skundą dėl to, kad šio socialinio tinklo dukterinė bendrovė Airijoje perduoda jo naudotojų asmens duomenis Jungtinėms Amerikos Valstijoms. M. Schrems teigimu, pagal šios šalies praktiką į šią šalį perduodami duomenys nėra pakankamai apsaugoti nuo valstybės institucijų sekimo. Airijos priežiūros institucija atmetė skundą, visų pirma dėl to, jog minėtame sprendime Komisija pripažino, kad pagal vadinamąją „saugaus uosto“ sistemą⁸⁶ Jungtinės Amerikos Valstijos užtikrina adekvatų perduodamų asmens duomenų apsaugos lygį.

Teisingumo Teismas nusprendė, kad asmens duomenų perdavimo iš valstybės narės į trečiąją šalį operacija yra asmens duomenų tvarkymas, kaip jis suprantamas pagal Direktyvos 95/46 2 straipsnio b punktą, atliekamas valstybės narės teritorijoje. Todėl kiekviena nacionalinė priežiūros institucija turi kompetenciją visiškai nepriklausomai patikrinti, ar duomenų perdavimas iš valstybės narės, kuriai ji priklauso, į trečiąją šalį atitinka šioje direktyvoje nustatytus reikalavimus. Teisingumo Teismo teigimu, kai yra priimtas Komisijos sprendimas, kaip antai Sprendimas 2000/520, kuriuo pripažįstama, kad trečioji valstybė užtikrina adekvatų apsaugos lygį, dėl tokio sprendimo asmenys, kurių asmens duomenys buvo arba galėjo būti perduoti į trečiąją šalį, negali netekti Pagrindinių teisių chartijos 8 straipsnio 1 ir 3 dalyse garantuojamos teisės pateikti nacionalinėms priežiūros institucijoms prašymą apsaugoti jų teises ir laisves, kai tvarkomi šie duomenys. Taigi turi būti laikoma, kad tokiu prašymu reikalaujama išnagrinėti Komisijos sprendimo suderinamumą su asmenų privataus gyvenimo apsauga bei pagrindinėmis laisvėmis ir teisėmis, o šį nagrinėjimą turi kruopščiai atlikti prašymą gavusi institucija. Šiuo klausimu buvo pažymėta, jog jeigu minėta institucija nusprendžia, kad prašymas yra nepagrįstas, jį pateikęs asmuo turi galėti ginčyti šį sprendimą nacionaliniuose teismuose. Priešingu atveju, kai minėta institucija nusprendžia, kad nurodyti kaltinimai yra pagrįsti, ji turi galėti kreiptis į teismą. Darytina išvada, kad nacionalinės teisės aktų leidėjas turi numatyti teisių gynimo priemones, leidžiančias nacionalinei institucijai remtis nacionaliniuose teismuose kaltinimais, kurie, jos nuomone, yra pagrįsti, tam, kad šie teismai, jei, kaip ir ši institucija, turėtų abejonų dėl Komisijos sprendimo galiojimo, pateiktų Teisingumo Teismui prašymą priimti prejudicinį sprendimą, kad būtų išnagrinėtas šio sprendimo galiojimas.

Priminęs, kad tik jis turi jurisdikciją pripažinti Sąjungos teisės aktą negaliojančiu, Teisingumo Teismas išnagrinėjo Komisijos sprendimo 2000/520 galiojimą. Tokiomis aplinkybėmis jis nurodė, jog trečiosios valstybės suteikiamos apsaugos lygio adekvatumas, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 95/46 25 straipsnį, reiškia, kad ši trečioji šalis

84 | 1995 m. spalio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 95/46/EB dėl asmens apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo (OL L 281, p. 31; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 13 sk., 15 t., p. 355).

85 | 2000 m. liepos 26 d. Komisijos sprendimas dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 95/46/EB dėl saugaus uosto privatumo principų teikiamos apsaugos pakankamumo ir su tuo susijusių JAV komercijos departamento pateiktų dažnai užduodamų klausimų (OL L 215, p. 7; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 16 sk., 1 t., p. 119).

86 | „Saugaus uosto“ sistema apima įvairius su asmens duomenų apsauga susijusius principus, kurių Jungtinių Amerikos Valstijų įmonės gali savanoriškai įsipareigoti laikytis.

savo įstatymais ar tarptautiniais įsipareigojimais iš tikrųjų užtikrina iš esmės tokį patį pagrindinių laisvių ir teisių apsaugos lygį, koks garantuojamas Sąjungoje pagal Direktyvą 95/46, siejamą su Pagrindinių teisių chartija. Todėl Komisija turi įvertinti šioje valstybėje taikomų teisės aktų turinį ir, kadangi tie teisės aktai gali keistis, po to, kai priima sprendimą remdamasi Direktyvos 95/46 25 straipsnio 6 dalimi, ji turi periodiškai tikrinti trečiosios šalies apsaugos lygį, kad įsitikintų, jog jis lieka adekvatus. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas pabrėžė, kad Komisijos diskrecija yra siaura, todėl reikia atlikti griežtą reikalavimų, kylančių iš Direktyvos 95/46 25 straipsnio, kontrolę. Teisingumo Teismas pažymėjo, jog Sprendime 2000/520 Komisija nenurodė, kad Jungtinės Amerikos Valstijos iš tikrųjų savo įstatymais ar tarptautiniais įsipareigojimais užtikrina adekvatų apsaugos lygį. Iš tiesų Komisija nekonstatavo, kad Jungtinių Amerikos Valstijų valdžios institucijos laikosi direktyvos 25 straipsnyje nustatytų reikalavimų, taigi sprendimu gali būti apribotos asmenų, kurių duomenys buvo ar bus perduoti į šią valstybę, pagrindinės teisės. Todėl minėtas sprendimas buvo pripažintas negaliojančiu.

Be to, kadangi Sprendimu 2000/520 iš nacionalinių institucijų atimami įgaliojimai, kuriuos jie turi pagal Direktyvą 95/46, kai asmuo nurodo aplinkybes, galinčias sukelti abejonių dėl Komisijos sprendimo galiojimo, Teisingumo Teismas konstatavo, kad Komisija viršijo teisės aktų leidėjo suteiktus įgaliojimus, taigi ir pripažino šį sprendimą negaliojančiu.

2015 m. spalio 1 d. Sprendime **Weltimmo** (C-230/14, EU:C:2015:639) Teisingumo Teismas visų pirma pateikė poziciją *dėl asmens duomenų tvarkymui taikytinos teisės nustatymo pagal Direktyvos 95/46 4 straipsnio 1 dalies a punktą ir dėl kompetentingos priežiūros institucijos ir jos įgaliojimų apimties nustatymo*. Nagrinėtu atveju duomenų valdytoja, Slovakijoje registruota bendrovė, eksploatuojanti nekilnojamojo turto interneto svetaines, kuriose talpinami skelbimai apie Vengrijoje esantį nekilnojamąjį turtą, nepašalino skelbėjų šiose svetainėse asmens duomenų, nepaisydama to, kad jie to prašė, ir perdavė šiuos duomenis skolų išieškojimo įmonėms siekdama, jog būtų padengtos neapmokėtos sąskaitos. Gavusi skelbėjų skundus Vengrijos priežiūros institucija nusprendė esanti kompetentinga ir Slovakijos bendrovei skyrė baudą už Vengrijos įstatymo, kuriuo perkelta Direktyva 95/46, pažeidimą.

Sprendime Teisingumo Teismas nusprendė, kad pagal Direktyvos 95/46 4 straipsnio 1 dalies a punktą leidžiama taikyti kitos nei ta, kur asmens duomenų valdytojas registruotas, valstybės narės teisės aktus dėl asmens duomenų apsaugos, jeigu šis valdytojas per nuolatinę buveinę tos valstybės narės teritorijoje veiksmingai ir realiai vykdo bent minimalią veiklą, kurios pagrindu atliekamas šis tvarkymas. Teisingumo Teismo teigimu, reikia įvertinti tiek buveinės pastovumo laipsnį, tiek tai, kiek realiai vykdoma veikla toje kitoje valstybėje narėje, atsižvelgiant į specifinį atitinkamos ekonominės veiklos ir atitinkamų paslaugų pobūdį, ypač tai taikytina įmonėms, kurios teikia savo paslaugas tik internetu. Šiuo klausimu pažymėtina, jog tam tikromis aplinkybėmis vieno atstovo gali pakakti siekiant konstatuoti, kad egzistuoja nuolatinė buveinė, jeigu to atstovo vykdoma veikla yra pakankamai pastovi, nes jis turi visas būtinas priemones konkrečioms paslaugoms teikti, kaip antai tas, kurios yra aptariamojoje valstybėje narėje. Nagrinėtu atveju, su sąlyga, kad nacionalinis teismas atliks reikiamus patikrinimus, buvo konstatuota, kad kadangi nekilnojamojo turto bendrovės veikla yra eksploatuoti kelias Vengrijos teritorijoje esančio nekilnojamojo turto skelbimų interneto svetaines, kurios parengtos vengrų kalba, ir minėta bendrovė turi atstovą Vengrijoje, nekilnojamojo turto bendrovė realiai ir veiksmingai vykdo veiklą Vengrijoje.

Dėl priežiūros institucijos, į kurią kreipiamasi pagal Direktyvos 95/46 28 straipsnio 4 dalį, kompetencijos ir įgaliojimų Teisingumo Teismas nusprendė, kad ji gali įgyvendinti savo tyrimo įgaliojimus, nesvarbu, kokia teisė taikytina, ir netgi anksčiau, nei sužino, kokia nacionalinė teisė taikytina atitinkamam tvarkymui. Vis dėlto padariusi išvadą, kad taikytina kitos valstybės narės teisė, priežiūros institucija negali skirti sankcijų už savo valstybės narės teritorijos ribų. Esant tokiai situacijai, ji, vykdydama šios direktyvos 28 straipsnio 6 dalyje numatytą bendradarbiavimo pareigą, privalo prašyti šios kitos valstybės narės priežiūros institucijos konstatuoti šios teisės pažeidimą ir taikyti sankcijas, jeigu pagal ją galima tai daryti, remiantis informacija, kurią ji perdavė šios kitos valstybės narės institucijai.

3. CHEMINĖS MEDŽIAGOS

2015 m. rugsėjo 10 d. Sprendime **FDC ir FMB** ([C-106/14](#), EU:C:2015:576) Teisingumo Teismas pateikė poziciją dėl REACH reglamento⁸⁷ aiškinimo, kiek tai susiję su pareiga pranešti apie medžiagų, laikomų keliančiomis labai didelį susirūpinimą, buvimą sudėtinių produktų „gaminuose“, kai jų koncentracija atitinkamame gaminyje viršija 0,1 %, Europos cheminių medžiagų agentūrai ir pateikti gavėjams ir vartotojams pakankamai informacijos šiuo klausimu. Ginčas pagrindinėje byloje kilo tarp Prancūzijos valstybės ir dviejų Prancūzijos įmonių federacijų dėl minėtos pareigos apimties importuojant sudėtinius produktus, kuriuos sudaro keli gaminiai.

Teisingumo Teismas visų pirma konstatavo, kad reglamente, kurio 3 straipsnio 3 punkte sąvoka „gaminys“ apibrėžiama kaip daiktas, kuris gaminamas įgijo konkrečią formą, struktūrą ar dizainą, labiau nulemiantį jo naudojimo paskirtį nei jo cheminė sudėtis, nėra jokios nuostatos, konkrečiai reglamentuojančios sudėtinio produkto, kurį sudaro keli gaminiai, situaciją. Todėl daikto kvalifikavimas kaip „gaminio“ taikomas visiems minėtus kriterijus atitinkantiems daiktams, kurie įeina į sudėtinio produkto sudėtį, nebent pasibaigus gamybos procesui šis daiktas tampa atliekomis ar praranda formą, struktūrą ar dizainą, kuris jo naudojimo paskirtį nulemia labiau nei jo cheminė sudėtis.

Teisingumo Teismas taip pat pripažino, kad pareiga pranešti tenka gamintojui dėl gaminių, kurių gaminimą ar surinkimą jis pats užtikrina. Tačiau ši pareiga netaikoma gaminiui, kuris, nors ir naudojamas šio gamintojo kaip sudėtinė dalis, buvo pagamintas trečiojo asmens. Taigi, jeigu po pagaminimo gaminys yra naudojamas antrojo gamintojo kaip sudėtinė dalis gaminant sudėtinį produktą, šis antrasis gamintojas neprivalo savo ruožtu pranešti apie nagrinėjamos medžiagos buvimą šiame gaminyje. Toks pranešimas dubliuotųsi su šio gaminio gamintojo pranešimu.

Pareiga pranešti taip pat tenka produkto, kurį sudaro keli gaminiai, importuotojui. Galiausiai pareiga pranešti produkto gavėjams ir vartotojams tenka bet kuriam asmeniui, priklausančiam tiekimo grandinei, jei šis asmuo pateikia gaminį trečiajam asmeniui.

XV. EKONOMINĖ IR PINIGŲ POLITIKA

2015 m. birželio 16 d. Sprendime **Gauweiler ir kt.** ([C-62/14](#), EU:C:2015:400) Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) pareiškė nuomonę dėl Europos Centrinio Banko (toliau – ECB) valdančiosios tarybos sprendimų dėl „OMT programos“⁸⁸ galiojimo; pagal šią programą Europos centrinių bankų sistemai (toliau – ECBS) tam tikromis sąlygomis leidžiama antrinėse rinkose įsigyti euro zonos valstybių narių vyriausybės obligacijų.

Šia pirkimo programa, apie kurią ieškinio pareiškimo dieną buvo paskelbta pranešime spaudai ir kuri nebuvo įgyvendinta, siekiama pašalinti pinigų politikos perdavimo mechanizmo trikdžius, kurių atsiranda dėl ypatingos su tam tikrų valstybių narių išleistomis vyriausybės obligacijomis susijusios situacijos, ir išsaugoti pinigų politikos vientisumą.

87| 2006 m. gruodžio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1907/2006 dėl cheminių medžiagų registracijos, įvertinimo, autorizacijos ir apribojimų (REACH), įsteigiantis Europos cheminių medžiagų agentūrą, iš dalies keičiantis Direktyvą 1999/45/EB bei panaikinantį Tarybos reglamentą (EEB) Nr. 793/93, Komisijos reglamentą (EB) Nr. 1488/94, Tarybos direktyvą 76/769/EEB ir Komisijos direktyvas 91/155/EEB, 93/67/EEB, 93/105/EB bei 2000/21/EB (OL L 396, p. 1), iš dalies pakeistas 2011 m. balandžio 14 d. Komisijos reglamentu (ES) Nr. 366/2011 (OL L 101, p. 12).

88| 2012 m. rugsėjo 6 d. Europos Centrinio Banko valdančiosios tarybos sprendimai dėl tam tikrų Eurosistemos piniginių sandorių antrinėse vyriausybės vertybinių popierių rinkose techninių kriterijų.

Tokiomis aplinkybėmis, siekdamas išnagrinėti, ar minėta programa yra *ultra vires* ir kelia grėsmę Vokietijos konstituciniam savitumui, *Bundesverfassungsgericht* paklausė Teisingumo Teismo, be kita ko, dėl ECB įgaliojimų, kaip antai apibrėžtų SESV 119 straipsnyje ir 127 straipsnio 1 ir 2 dalyse bei Protokolo dėl ECBS ir ECB 17–24 straipsniuose, ribų pinigų politikos srityje. Be to, Vokietijos Konstitucinio Teismo teisėjai paprašė Teisingumo Teismo patikrinti, ar ši programa suderinama su SESV 123 straipsnyje įtvirtintu vertybinių popierių įsigijimo piniginio finansavimo draudimu.

Pirmiausia Teisingumo Teismas tvirtino, kad pagal SESV 3 straipsnio 1 dalies c punktą ir 119 straipsnio 2 dalį Sąjunga turi išimtinę kompetenciją nustatant ir vykdant bendrą pinigų politiką, o ją nepriklausomai, bet kontroliuojant Sąjungos teismui, įgyvendina ECBS.

Dėl ECBS įgaliojimų Teisingumo Teismas nusprendė, kad atsižvelgiant į OMT programos tikslus ir priemones, numatytas jiems pasiekti, ši programa priskirtina prie pinigų politikos. Iš tiesų šia programa siekiama išsaugoti tinkamą pinigų politikos perdavimą ir šios politikos vientisumą – tai tikslas, kurį galima priskirti prie pagrindinio Sąjungos pinigų politikos tikslo užtikrinti kainų stabilumą. Dėl blogo pinigų politikos perdavimo mechanizmo veikimo gali tapti neveiksmingi ECBS sprendimai euro zonos dalyje, taigi ir kilti pavojus pinigų politikos vientisumui. Be to, kalbant apie priemones, numatytas minėtiems tikslams pasiekti, pažymėtina, kad piniginiai sandoriai dėl vertybinių popierių antrinėse vyriausybės vertybinių popierių rinkose yra viena iš pinigų politikos priemonių, nurodytų Protokolo dėl ECBS ir ECB 18 straipsnio 1 dalyje. Tai, kad euro zonos stabilumą lemia ekonomikos politika, OMT programos yra atrankinio pobūdžio ar aplinkybė, jog tokios programos įgyvendinimas siejamas su visišku Europos finansinio stabilumo fondo (EFSF) ar Europos stabilumo mechanizmo (ESM) makroekonominio pritaikymo programų laikymusi, negali paneigti šios išvados. Atsižvelgdamas į pastarąją aplinkybę Teisingumo Teismas pabrėžė, jog vyriausybės obligacijų įsigijimo antrinėse rinkose pobūdis skiriasi pagal tai, ar jį atlieka ESM, ar ECBS, dėl to, kad kiekvienu iš jų siekiama skirtingų tikslų.

Teisingumo Teismas taip pat padarė išvadą, kad nagrinėjama programa nepažeidžiamas proporcingumo principas. Šiuo atžvilgiu Teisingumo Teismas pirmiausia pripažino plačią ECBS diskreciją įgyvendinant tokią programą dėl techninio pobūdžio pasirinkimų bei prognozių ir vertinimų, kuriuos turi atlikti ECBS, sudėtingumo. Dėl OMT programos tinkamumo pasiekti ECBS tikslus Teisingumo Teismas pažymėjo, kad euro zonos valstybių narių, kurioms taikoma palūkanų normą ECB laiko pernelyg didele, vyriausybės obligacijų įsigijimas antrinėse rinkose gali prisidėti prie šios normos sumažėjimo išsklaidant nepagrįstus nuogastavimus dėl euro zonos skilimo. Taigi ECBS turėjo teisę manyti, kad tokia palūkanų normos kaita gali palengvinti ECBS pinigų politikos perdavimą ir apsaugoti šios politikos vientisumą. Kalbant apie nagrinėjamos programos būtinumą, pažymėtina, jog kadangi, pirma, įsipareigojimai, kuriuos ECB gali prisiimti įgyvendinant tokią programą, faktiškai yra apibrėžti ir riboti ir, antra, tokia programa gali būti taikoma tik jei tam tikrų šių valstybių situacija jau pateisino ESM kišimąsi, kuris vis dar vyksta, ši programa gali būti pagrįstai priimta ECBS nenustatant kiekybinių ribų prieš jos įgyvendinimą, nes tokios ribos taip pat gali pakenkti šios programos veiksmingumui. Galiausiai ECBS palygino skirtingus esamus interesus, kad būtų išvengta akivaizdžiai neproporcingų nepatogumų lyginant su ja siekiamais tikslais.

Dėl valstybių narių piniginio finansavimo draudimo pagal SESV 123 straipsnį Teisingumo Teismas pažymėjo, kad ECBS neturi įgaliojimų įsigyti vyriausybės obligacijų antrinėse rinkose tokiomis sąlygomis, kurios praktiškai jos kišimuisi suteiktų poveikį, tapatų tiesioginiam vyriausybės obligacijų įsigijimui iš valstybių narių institucijų ar organų, taip sukeliant pavojų SESV 123 straipsnio 1 dalyje nustatyto draudimo veiksmingumui. Kadangi šia nuostata siekiama paskatinti valstybes nares laikytis patikimos biudžeto politikos siekiant išvengti, kad valstybės skolos piniginis finansavimas lemtų pernelyg didelį įsiskolinimą arba pernelyg didelį valstybių narių deficitą, įsigydamas vyriausybės obligacijų antrinėse rinkose ECB turi taikyti pakankamas garantijas, kad įsigijimas atitiktų šiuos reikalavimus. Taigi, kalbant apie programą, kaip antai apie kurią buvo paskelbta pranešime spaudai, pažymėtina, jog ECBS kišimasis praktiškai gali turėti tokių lygiaverčių pasekmių, jei subjektai, galintys

įsigyti vyriausybės obligacijų pirminėje rinkoje, būtų įsitikinę, kad ECBS perpirks šias obligacijas per terminą ir sąlygomis, kurios leistų šiems subjektams *de facto* veikti kaip ECBS tarpininkams tiesiogiai įsigyjant minėtų obligacijų iš atitinkamos valstybės narės institucijų ir organų. Kadangi ECBS numato, pirma, laikytis minimalaus laikotarpio tarp vertybinių popierių emisijos pirminėje rinkoje ir jų perpirkimo antrinėse rinkose ir, antra, iš anksto neskelbti savo sprendimo atlikti tokius išpirkimus ar numatomų išpirkimų skaičiaus, šios garantijos leidžia išvengti, kad vyriausybės obligacijų emisijos sąlygos būtų iškreiptos dėl įsitikinimo, kad šios obligacijos bus ECBS perpirktos po jų emisijos.

XVI. SOCIALINĖ POLITIKA

1. LAIKINIEJI DARBUOTOJAI

2015 m. kovo 17 d. Sprendime **AKT** (C-533/13, EU:C:2015:173) Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) pareiškė nuomonę dėl *Direktyvos 2008/104*⁸⁹ 4 straipsnio 1 dalyje nustatytos pareigos peržiūrėti naudojimosi laikiniais darbuotojais apribojimus ar draudimus. Ginčas pagrindinėje byloje susijęs su nacionaline kolektyvine sutartimi, kurioje numatytas apribojimas pasinaudoti laikiniais darbuotojais. Teisingumo Teismui pateiktas klausimas, ar pagal minėtą Sąjungos teisės nuostatą valstybių narių institucijos, įskaitant nacionalinius teismus, įpareigojamos netaikyti jokios nacionalinės teisės nuostatos, kuri nustato draudimą arba apribojimą pasinaudoti laikiniais darbuotojais, nepateisinamą bendraisiais interesais, kaip tai suprantama pagal minėto 4 straipsnio 1 dalį.

Teisingumo Teismo teigimu, *Direktyvos 2008/104* 4 straipsnio 1 dalis⁹⁰, vertinama atsižvelgiant į jos kontekstą, turi būti suprantama kaip apibrėžianti pagrindą, kuriuo remdamosi valstybės narės gali vykdyti reguliuojamąją veiklą naudojimosi laikiniais darbuotojais draudimų ar apribojimų srityje, o ne kaip įpareigojanti priimti konkrečius teisės aktus šioje srityje; valstybės gali šiuos draudimus ar apribojimus panaikinti arba pritaikyti taip, kad jie galėtų būti pateisinami pagal šią nuostatą. Todėl 4 straipsnio 1 dalis skirta tik kompetentingoms valstybių narių institucijoms ir joms nustato peržiūros pareigą, siekiant užtikrinti naudojimosi darbu per laikinojo įdarbinimo įmonės galimų draudimų ar apribojimų pateisinamąjį pobūdį, ir ji neįpareigoja nacionalinių teismų netaikyti jokios nacionalinės teisės nuostatos, nustatančios tokius naudojimosi laikiniais darbuotojais draudimus ar apribojimus, kurie nepateisinami bendrojo intereso pagrindais, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą.

2. DARBO LAIKO ORGANIZAVIMAS

2015 m. rugsėjo 10 d. Sprendime **Federación de Servicios Privados del sindicato Comisiones obreras** (C-266/14, EU:C:2015:578) Teisingumo Teismas paaiškino sąvoką „darbo laikas“, kaip ji suprantama pagal *Direktyvos 2003/88* dėl tam tikrų darbo laiko organizavimo aspektų⁹¹ 2 straipsnio 1 dalį, tokiomis aplinkybėmis, kai darbuotojai neturi nuolatinės ar įprastos darbo vietos. Ginčas pagrindinėje byloje susijęs su apsaugos sistemų įrengimo ir techninės priežiūros veiklą vykdančioje bendrovėje įdarbintais darbuotojais, kurie neturėjo nuolatinės darbo vietos po to, kai buvo uždaryti juos įdarbinusios įmonės regioniniai biurai. Kiekvienas iš šių darbuotojų turėjo įmonės

89 | 2008 m. lapkričio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/104/EB dėl darbo per laikinojo įdarbinimo įmones (OL L 327, p. 9).

90 | Šioje nuostatoje numatyta, kad „naudojimosi darbu per laikinojo įdarbinimo įmones draudimai ar apribojimai yra pateisinami tik dėl bendrojo intereso, visų pirma susijusio su laikinųjų darbuotojų apsauga, darbuotojų sveikatos ir saugos darbe reikalavimais arba poreikiu užtikrinti, kad darbo rinka veiktų tinkamai ir kad būtų užkirstas kelias pažeidimams“.

91 | 2003 m. lapkričio 4 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/88/EB dėl tam tikrų darbo laiko organizavimo aspektų (OL L 299, p. 9; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 4 t., p. 381).

transporto priemonę, kuria kiekvieną dieną vykdavo iš savo gyvenamosios vietos į įmonės klientų buvimo vietą, ir žinojo, kad kasdienės kelionės iš darbuotojų gyvenamosios vietos į pirmojo kliento buvimo vietą ir iš paskutiniojo kliento buvimo vietos atgal į gyvenamąją vietą laikas neįskaitomas į darbo laiką. Taigi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas paklausė Teisingumo Teismo, ar šių darbuotojų kelionių iš gyvenamosios vietos pas klientus ir atgal laikas yra „darbo laikas“.

Sprendime Teisingumo Teismas konstatavo, kad jeigu darbuotojai, kaip antai tie, esantys pagrindinėje byloje nagrinėtoje padėtyje, neturi nuolatinės ar įprastos darbo vietos, laikas, kurį šie darbuotojai skiria kasdienėms kelionėms iš gyvenamosios vietos į darbdavio nurodyto pirmojo kliento buvimo vietą ir iš paskutiniojo kliento buvimo vietos atgal į gyvenamąją vietą, yra darbo laikas, kaip jis suprantamas pagal Direktyvą 2003/88. Ši išvada padaryta Teisingumo Teismui pritaikius tris elementus, kurie sudaro šios direktyvos 2 straipsnio 1 punkte pateiktą sąvoką „darbo laikas“.

Pirma, atsižvelgęs į tai, jog kelionės pas darbdavio nurodytus klientus yra priemonė, būtina, kad darbuotojai galėtų teikti technines paslaugas klientų buvimo vietoje, Teisingumo Teismas konstatavo, kad nuolatinės ar įprastos darbo vietos neturintys darbuotojai vykdo savo veiklą arba atlieka savo pareigas per visą šių kelionių trukmę. Iš tiesų priešingu atveju darbdavys galėtų tvirtinti, kad tik laikas, per kurį vykdoma apsaugos sistemų įrengimo ir techninės priežiūros veikla, patenka į sąvoką „darbo laikas“, o dėl to ši sąvoka būtų iškraipoma ir būtų nepaisoma darbuotojų saugos ir sveikatos apsaugos tikslo.

Antra, kadangi kelionių iš gyvenamosios vietos pas klientus ir atgal metu darbuotojai vykdo savo darbdavio nurodymus ir šis gali pakeisti klientų aptarnavimo eilės tvarką, atšaukti ar pridėti susitikimą, darbuotojai neturi galimybės laisvai disponuoti savo laiku ir veikti savo interesais. Todėl šių kelionių metu jie yra darbdavio žinioje.

Trečia, Teisingumo Teismas konstatavo, kad jeigu darbuotojas, kuris nebeturi nuolatinės darbo vietos, atlieka savo pareigas kelionių pas klientus ir iš jų metu, šį darbuotoją kelionės metu reikia laikyti esančiu darbo vietoje. Iš tiesų, kadangi kelionės yra būdingos nuolatinės ar įprastos darbo vietos neturinčio darbuotojo statusui, tokių darbuotojų darbo vietos negalima susiaurinti iki fizinio jų buvimo pas darbdavio klientus.

3. KOLEKTYVINIS ATLEIDIMAS IŠ DARBO

Sprendimuose *USDAW ir Wilson* (C-80/14, EU:C:2015:291), *Lyttle ir kt.* (C-182/13, EU:C:2015:317) ir *Rabal Cañas* (C-392/13, EU:C:2015:318), atitinkamai priimtuose 2015 m. balandžio 30 d. ir gegužės 13 d., Teisingumo Teismas paaiškino sąvoką „padalinys“ ir atleistų darbuotojų skaičiaus apskaičiavimo metodą pagal Direktyvos 98/59⁹² 1 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos a punktą. Nagrinėtais atvejais, susijusiais su atleidimu iš darbo programomis, darbuotojai, atleisti iš kelių tos pačios įmonės padalinių, manė, jog jiems taikytas kolektyvinis atleidimas iš darbo, todėl pareiškė ieškinius savo atitinkamiems darbdaviams, motyvuodami tuo, kad prieš atleidimo iš darbo procesą nevykdyta minėtos direktyvos 2 straipsnyje numatyta konsultavimosi procedūra.

Šiuose trijuose sprendimuose Teisingumo Teismas paaiškino, kad sąvoka „padalinys“, kuri yra elementas, leidžiantis nustatyti, ar egzistuoja kolektyvinis atleidimas, taigi ir ar taikytina minėta direktyva, yra Sąjungos teisės sąvoka, kuri negali būti apibrėžta remiantis valstybių narių teisės aktais. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas pažymėjo, kad kai „įmonė“ sudaro keli vienetai, „padalinys“, kaip jis suprantamas pagal Direktyvos 98/59 1 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos a punktą, yra vienetas, kuriam priklauso savo funkcijas vykdančias atleidžiami darbuotojai. Taigi pagal šią nuostatą reikalaujama atsižvelgti į kiekviename atskirame padalinyje vykdytą atleidimą iš darbo siekiant įvertinti, ar tai yra kolektyvinis atleidimas iš darbo. Aiškinimas, kad pagal

92| 1998 m. liepos 20 d. Tarybos direktyva 98/59/EB dėl valstybių narių įstatymų, susijusių su kolektyviniu atleidimu iš darbo, suderinimo (OL L 225, p. 16; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 3 t., p. 327).

šių nuostatą reikalaujama atsižvelgti į bendrą atleidimų, vykdytų visuose įmonės padaliniuose, skaičių, atsižvelgiant į tai, kad vadovaujantis tokiu aiškinimu gerokai padidėtų darbuotojų, kuriems galėtų būti taikoma Direktyvos 98/59 apsauga, skaičius, vis dėlto prieštarautų kitiems direktyvos tikslams, būtent tikslui užtikrinti panašių darbuotojų teisių apsaugą skirtingose valstybėse narėse ir tikslui suvienodinti išlaidas, kurių dėl šių apsaugos taisyklių patiria Sąjungos įmonės.

Taigi sprendimuose **USDAW ir Wilson ir Lyttle ir kt.** Teisingumo Teismas nusprendė, jog Direktyvos 98/59 1 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos a punkto ii papunktis turi būti aiškinamas taip, kad juo nedraudžiami nacionalinės teisės aktai, kuriuose numatyta pareiga informuoti darbuotojus ir su jais konsultuotis tuo atveju, kai per 90 dienų laikotarpį iš darbo atleidžiama bent 20 įmonės konkretaus padalinio darbuotojų, o ne kai bendras atleidimo iš darbo atvejų skaičius visuose padaliniuose ar kai kuriuose įmonės padaliniuose per tą patį laikotarpį siekia ar viršija 20 darbuotojų ribą. Sprendime **Rabal Cañas** Teisingumo Teismas nusprendė, jog pagal Direktyvos 98/59 1 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos a punktą draudžiama tokia nacionalinės teisės nuostata, kurioje kaip vienintelis referencinis vienetas nurodoma įmonė, o ne padalinys, kai dėl šio kriterijaus taikymo netaikoma šios direktyvos 2–4 straipsniuose numatyta informavimo ir konsultavimosi procedūra, nors, kaip referencinį vienetą pasirinkus padalinį, aptariamieji atleidimai iš darbo turėtų būti kvalifikuoti kaip „kolektyvinis atleidimas iš darbo“ pagal šios direktyvos 1 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos a punkte pateiktą apibrėžtį.

Sprendime **Rabal Cañas** dėl klausimo, susijusio su *atsižvelgimu į sutartis, sudarytas tam tikram terminui ar tam tikriems darbams atlikti*, Teisingumo Teismas pažymėjo, jog tai, kad tokios sutartys neįtrauktos į Direktyvos 98/59 taikymo sritį, aiškiai matyti iš šios direktyvos teksto ir struktūros. Iš tiesų tokios sutartys nutraukiamos ne darbdavio iniciatyva, o remiantis jose nustatytais sąlygomis arba pagal taikytiną įstatymą, jų termino pasibaigimo dieną arba dieną, kai įvykdomi atitinkami darbai, todėl siekiant konstatuoti, kad įvykdytas „kolektyvinis atleidimas iš darbo“, kaip tai suprantama pagal direktyvą, nereikia atsižvelgti į individualius tokių sutarčių nutraukimo atvejus.

Be to, dėl klausimo, susijusio su kolektyvinio atleidimo iš darbo priežastimi, Teisingumo Teismas pažymėjo, kad direktyvoje nustatytas tik kokybinis kriterijus, pagal kurį atleidimo iš darbo priežastis turi būti „nesusijusi su atitinkamais atskirais darbuotojais“. Taigi nustačius kitus reikalavimus būtų ribojama direktyvos taikymo sritis ir galėtų būti pakenkta jos tikslui – apsaugoti darbuotojus kolektyvinio atleidimo iš darbo atveju. Todėl Teisingumo Teismas pripažino, jog tam, kad būtų galima konstatuoti, jog yra kolektyvinis atleidimas iš darbo pasibaigus terminuotoms darbo sutartims arba darbo sutartims, sudarytoms tam tikriems darbams atlikti, nebūtina, kad tokio kolektyvinio atleidimo iš darbo priežastis būtų susijusi su tomis pačiomis kolektyvinio įdarbinimo tam pačiam terminui ar tiems pat darbams atlikti aplinkybėmis⁹³.

XVII. VISUOMENĖS SVEIKATA

Visuomenės sveikatos srityje 2015 m. balandžio 29 d. Teisingumo Teismas priėmė sprendimą, kuriam reikia skirti ypatingą dėmesį. Sprendimu **Léger** (C-528/13, EU:C:2015:288) jis pateikė paaiškinimą dėl *nuolatinio kraujo donorystės draudimo po seksualinio elgesio, dėl kurio kyla rizika per kraują užsikrėsti sunkia infekcine liga, kriterijaus*. Pagrindinėje byloje buvo atsisakyta imti Prancūzijos piliečio kraujo, nes jis turėjo lytinių santykių su vyru ir Prancūzijos teisėje numatyta nuolatinė kontraindikacija vyrų, turėjusių tokių santykių, kraujo donorystei.

Pirma, Teisingumo Teismas konstatavo, kad nacionalinis teismas turės nustatyti, ar vyrų, turėjusių lytinių santykių su kitais vyrais, atveju yra didelė rizika užsikrėsti sunkiomis infekcinėmis ligomis, kuriomis gali būti

93| Kitas šiame pranešime aptartas sprendimas susijęs su socialine politika: 2015 m. rugsėjo 9 d. Sprendimas *Ferreira da Silva e Brito ir kt.* (C-160/14, EU:C:2015:565), aprašytas IV skyriuje „Sąjungos teisė ir nacionalinė teisė“ ir V.1 skyriuje „Prašymas priimti prejudicinį sprendimą“.

užkrečiama per kraują, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2004/33⁹⁴ III priedo 2.1 punktą. Atlikdamas šį vertinimą nacionalinis teismas turės atsižvelgti į epidemiologinę situaciją atitinkamoje valstybėje narėje ir patikrinti, ar atsižvelgiant į dabartines medicinos, mokslo ir epidemiologines žinias šie duomenys vis dar yra patikimi ir reikšmingi.

Antra, Teisingumo Teismas pabrėžė, kad net jeigu nacionalinis teismas nuspręstų, kad vyrams, turintiems lytinių santykių su kitais vyrais, kyla didelė rizika užsikrėsti tokiomis ligomis kaip ŽIV, kyla klausimas, ar nuolatinė kontraindikacija kraujo donorystei suderinama su Sąjungos pagrindinėmis teisėmis ir, be kita ko, nediskriminavimo dėl seksualinės orientacijos principu, užtikrinamu Pagrindinių teisių chartijos 21 straipsnio 1 dalyje.

Tam, kad būtų pateisinama, tokia nuolatinė kontraindikacija kraujo donorystei, kuria gali būti įtvirtinta homoseksualių asmenų diskriminacija dėl seksualinės orientacijos, turi atitikti Pagrindinių teisių chartijos 52 straipsnio 1 dalyje nustatytas sąlygas. Šiuo atžvilgiu dėl bendrojo intereso tikslo, kaip jis suprantamas pagal minėtą 52 straipsnio 1 dalį, Teisingumo Teismas pažymėjo, kad nuolatiniu kraujo donorystės draudimu siekiama kuo labiau sumažinti infekcinių ligų perdavimo recipientams riziką. Šiuo draudimu padedama siekti bendro tikslo užtikrinti aukštą žmonių sveikatos apsaugos lygį, o tai yra tikslas, kurį Sąjunga pripažįsta EB 152 straipsnyje, visų pirma šio straipsnio 4 dalies a punkte ir 5 dalyje, taip pat Pagrindinių teisių chartijos 35 straipsnio antrame sakinyje, kuriame reikalaujama apibrėžiant ir vykdamas visą Sąjungos politiką ir veiklą užtikrinti aukštą žmonių sveikatos apsaugos lygį. Dėl proporcingumo principo paisymo Teisingumo Teismas nurodė, kad tokioje byloje kaip pagrindinė byla šio principo paisoma tik jeigu aukšto recipientų sveikatos apsaugos lygio negalima užtikrinti veiksmingais ŽIV nustatymo būdais, kurie būtų mažiau ribojantys negu nuolatinis kraujo donorystės draudimas visai vyrų, turėjusių lytinių santykių su vyrais, grupei. Šiuo atžvilgiu nacionalinis teismas turi patikrinti, ar egzistuoja veiksmingų ŽIV nustatymo būdų, kad toks virusas nebūtų perduodamas recipientams. Jeigu tokių būdų neegzistuoja, nacionalinis teismas turi patikrinti, ar yra mažiau ribojančių metodų nei nuolatinis kraujo donorystės draudimas, visų pirma ar klausimynas ir asmeninis pokalbis su kvalifikuotu gydytoju gali leisti tiksliau išsiaiškinti elgesį, dėl kurio kyla rizika recipientų sveikatai.

XVIII. VARTOTOJŲ APSAUGA

Sujungtose bylose, kuriose 2015 m. sausio 21 d. priimtas Sprendimas *Unicaja Banco ir Caixabank* (C-482/13, C-484/13, C-485/13 ir C-487/13, EU:C:2015:21), Teisingumo Teismas išaiškino Direktyvos 93/13 dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais⁹⁵ 6 straipsnio 1 dalį atsižvelgiant į aplinkybes, susijusias su išieškojimo iš hipoteka įkeisto turto procedūromis dėl priverstinio kelių hipotekos sandorių vykdymo. Šiose bylose ginčijama Ispanijos teisės nuostata, pagal kurią nacionalinis teismas, kuriame pradėta išieškojimo iš hipoteka įkeisto turto byla, privalo perskaičiuoti sumas, mokėtinas pagal hipoteka užtikrintos paskolos sutarties sąlygą, jeigu sutartyse numatyti delspinigiai, kurių norma yra didesnė nei triguba įstatymuose nustatyta palūkanų norma, ir pritaikyti šios ribos neviršijančią delspinigių normą.

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas nusprendė, kad pagal Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalį nedraudžiami tokie teisės aktai, su sąlyga, kad juos taikant nedaroma įtaka minėto nacionalinio teismo vertinimui dėl tokios sąlygos nesąžiningumo ir netrukdo šiam teismui netaikyti šios sąlygos, jeigu šis nuspręstų, kad ji „nesąžininga“. Iš tiesų, kai nacionalinis teismas aptinka nesąžiningą tam tikros sutarties sąlygą dėl delspinigių, kurių norma mažesnė už numatytą nacionalinėje teisėje, šios ribos nustatymas tam teismui netrukdo vertinti galimo šios

94 | 2004 m. kovo 22 d. Komisijos direktyva 2004/33/EB, įgyvendinanti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2002/98/EB dėl tam tikrų kraujo ir kraujo komponentų techninių reikalavimų (OL L 91, p. 25; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 8 t., p. 272).

95 | 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyva 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais (OL L 95, p. 29; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 2 t., p. 288).

sąlygos nesąžiningumo. Tačiau, kai hipoteka užtikrintos sutarties sąlygoje numatyta delspinigių norma viršija nacionalinėje teisėje numatytą normą ir pagal šią teisę turi būti apribota, tokia aplinkybė neturi kliudyti nacionaliniam teismui, be šios sumažinimo priemonės, taikyti visas šią normą įtvirtinančios sąlygos galimo nesąžiningumo pagal Direktyvą 93/13 pasekmes, prireikus – pripažinti ją niekine.

2015 m. spalio 1 d. Sprendime **ERSTE Bank Hungary** (C-32/14, EU:C:2015:637) Teisingumo Teismas patikslino Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalies ir 7 straipsnio 1 dalies aiškinimą, nagrinėdamas bylą, susijusią su nacionalinės teisės aktais, kuriais leidžiama notarui pardavėjo ar tiekėjo ir vartotojo sudarytoje sutartyje padaryti vykdomąjį įrašą arba atsisakyti jį panaikinti, nors teisminės institucijos neatliko kontrolės. Ginčas pagrindinėje byloje susijęs su prašymu panaikinti notaro atsisakymą panaikinti tokį vykdomąjį įrašą, padarytą notarinio dokumentu skolos pripažinimo dokumente, kurį pasirašė Vengrijos vartotojas pagal su banku sudarytas paskolos ir hipotekos sutartis.

Teisingumo Teismas pažymėjo, kad Direktyva 93/13 neregamentuojama, ar reikia suteikti notarui teisę vykdyti funkcijas, kurios tiesiogiai susijusios su teisminės jurisdikcijos vykdymu, kai nacionalinės teisės aktais jam suteikiami įgaliojimai daryti vykdomąjį įrašą notariname dokumente dėl sutarties, o vėliau jį panaikinti. Nesant Sąjungos teisės dėl nacionalinių priverstinio vykdymo mechanizmų ir notarams juose priskirto vaidmens suderinimo, pagal procesinės autonomijos principą šios nuostatos turi būti įtvirtintos kiekvienos valstybės narės teisinėje sistemoje su sąlyga, kad paisoma lygiavertiškumo ir veiksmingumo principų. Atsižvelgdamas į veiksmingumo principą Teisingumo Teismas nusprendė, jog pagal Direktyvą 93/13 reikalaujama, kad pardavėjo ar tiekėjo ir vartotojo bylose šias bylas nagrinėjantis nacionalinis teismas imtųsi su sutarties šalimis nesusijusių pozityvių veiksmų. Vis dėlto remiantis veiksmingumo principu negali būti reikalaujama, kad būtų kompensuotas visiškai atitinkamo vartotojo pasyvumas. Todėl tai, kad vartotojas gali remtis teisės aktų nuostatų dėl nesąžiningų sąlygų apsauga tik inicijavęs bylos iškėlimą teisme, visų pirma dėl notarinio dokumento, savaime neturėtų būti laikoma prieštaravimu veiksmingumo principui. Iš tiesų direktyvos garantuojama veiksminga teisminė gynyba grindžiama prielaida, kad viena iš sutarties šalių iš anksto kreipiasi į nacionalinį teismą.

XIX. EKONOMINĖ IR SOCIALINĖ SANGLAUDA

Ekonominės ir socialinės sanglaudos srityje 2015 m. birželio 24 d. Sprendimu **Ispanija / Komisija** (C-263/13 P, EU:C:2015:415) Teisingumo Teismas patenkino Ispanijos Karalystės pateiktą apeliacinį skundą dėl Bendrojo Teismo sprendimo⁹⁶, kuriuo Bendrasis Teismas atmetė jos ieškinius dėl *Komisijos sprendimų C(2009) 9270, C(2009) 10678 ir C(2010) 337, kuriais sumažinama Europos regioninės plėtros fondo (ERPF) finansinė pagalba kelioms programoms*⁹⁷, panaikinimo.

Sprendime Teisingumo Teismas priminė, kad, remiantis sprendimuose **Ispanija / Komisija** (C-192/13 P, EU:C:2014:2156) ir **Ispanija / Komisija** (C-197/13 P, EU:C:2014:2157) išdėstytais motyvais, nuo 2000 m. Komisija galėjo priimti sprendimą dėl finansinių korekcijų tik laikydamasi teisės aktuose nustatyto termino ir šio termino trukmė priklauso nuo taikytinų teisės aktų.

Nagrinėtu atveju jis pažymėjo, pirma, kad, remiantis Reglamento Nr. 1083/2006⁹⁸ 100 straipsnio 5 dalimi,

96 | 2013 m. vasario 26 d. Bendrojo Teismo sprendimas **Ispanija / Komisija** (T-65/10, T-113/10 ir T-138/10, EU:T:2013:93).

97 | 2009 m. lapkričio 30 d. Komisijos sprendimas C(2009) 9270, 2009 m. gruodžio 23 d. Sprendimas C(2009) 10678 ir 2010 m. sausio 28 d. Sprendimas C(2010) 337, kuriuo sumažinama Europos regioninės plėtros fondo (ERPF) finansinė pagalba atitinkamai 1 tikslo (1994–1999) Ispanijos veiklos programai „Andalucía“ pagal 1994 m. gruodžio 9 d. Komisijos sprendimą C(94) 3456, 2 tikslo (1997–1999) Ispanijos veiklos programai „Pays basque“ pagal 1998 m. vasario 5 d. Komisijos sprendimą C(1998) 121 ir 1 tikslo (1994–1999) Ispanijos veiklos programai „Communauté de Valence“ pagal 1994 m. lapkričio 25 d. Komisijos sprendimą C(1994) 3043/6.

98 | 2006 m. liepos 11 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1083/2006, nustatantis bendrąsias nuostatas dėl Europos regioninės plėtros fondo, Europos socialinio fondo ir Sanglaudos fondo bei panaikinantys Reglamentą (EB) Nr. 1260/1999 (OL L 210, p. 25).

Komisija priima sprendimą dėl finansinių korekcijų per šešis mėnesius nuo posėdžio datos, o jei posėdis neįvyksta, šešių mėnesių laikotarpis pradedamas skaičiuoti praėjus dviem mėnesiams nuo Komisijos kvietimo išsiuntimo datos, ir, antra, kad minėtas straipsnis taikomas nuo 2007 m. sausio 1 d., įskaitant programoms iki 2007–2013 m. laikotarpio. Teisingumo Teismas konstatavo, kad ginčijami sprendimai buvo priimti nesilaikant teisės aktuose nustatyto termino. Todėl priminęs, pirma, jog tai, kad asmeniui nepalankus aktas nepriimtas per Sąjungos teisės aktų leidėjo nustatytą terminą, yra esminių procedūrinių reikalavimų pažeidimas ir, antra, kad tokiu atveju jis turi nustatyti iš tokio pažeidimo kylančias pasekmes, taigi ir panaikinti tokį trūkumą turintį aktą, Teisingumo Teismas nusprendė, kad atmetęs Ispanijos Karalystės ieškinius, užuot nubaudęs už esminių procedūrinių reikalavimų nesilaikymą, susijusį su ginčijamais sprendimais, Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą. Be to, priimdamas sprendimą remiantis Teisingumo Teismo statuto 61 straipsnio pirma pastraipa Teisingumo Teismas panaikino ginčijamus sprendimus.

Šie sprendimai buvo panaikinti remiantis Teisingumo Teismo iniciatyva iškeltu pagrindu, dėl kurio jis nepaprašė šalių pateikti pastabų. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas priminė, kad, išskyrus ypatingus atvejus, kaip antai, be kita ko, nurodytus Sąjungos teismų procedūros reglamentuose, Sąjungos teismas negali grįsti sprendimo savo iniciatyva iškeltu teisiniu pagrindu, net jeigu jis susijęs su viešąja tvarka, prieš tai nepaprašęs šalių pateikti pastabų dėl minėto pagrindo. Nagrinėtu atveju jis nusprendė, kad ta byla yra toks ypatingas atvejis, todėl nereikia šalių prašyti pateikti pastabų dėl teismo iniciatyva iškeldo pagrindo, susijusio su esminių procedūrinių reikalavimų pažeidimu. Iš tiesų Teisingumo Teismas pažymėjo, kad byloje, kuriose priimti minėti sprendimai *Ispanija / Komisija* ir kurios susijusios su iš esmės identiškais faktiniais ir teisės klausimais, Ispanijos Karalystė ir Komisija jau turėjo galimybę, vykstant teisminiams ginčams, padiskutuoti klausimu dėl termino, per kurį turi būti priimtas sprendimas dėl finansinių korekcijų.

XX. APLINKA

2015 m. liepos 1 d. Sprendime ***Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland*** (C-461/13, EU:C:2015:433) Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) pareiškė nuomonę dėl *Direktyvos 2000/60, nustatančios Bendrijos veiksmų vandens politikos srityje pagrindus*⁹⁹, 4 straipsnio 1 dalies a punkte numatytų pareigų gerinant paviršinio vandens būklę ir užkertant kelią jos prastėjimui.

Ginčas pagrindinėje byloje kilo tarp Vokietijos aplinkos ir gamtos apsaugos federacijos ir Vokietijos dėl leidimo, kurį pastaroji išdavė trims projektams dėl įvairių Vėzerio upės dalių gilinimo, kuriais siekiama sudaryti sąlygas didesniems konteinervežiams įplaukti į uostus. Kompetentinga nacionalinė institucija manė, kad šie projektai turi hidrologinių ir morfologinių pasekmių, dėl kurių gali pasikeisti kai kurių vandens telkinių būklė, tačiau dėl to būklės klasė pagal Direktyvos 2000/60 V priedą nekis. Tokiomis aplinkybėmis ši institucija padarė išvadą, kad nėra atitinkamo vandens telkinio ekologinio potencialo arba ekologinės būklės prastėjimo.

Visų pirma Teisingumo Teismas pažymėjo, kad Direktyvos 2000/60 4 straipsnio 1 dalies a punkto iii papunkčio tekstas patvirtina šios nuostatos privalomą pobūdį valstybėms narėms. Iš tiesų šioje nuostatoje nustatytos pareigos gerinti vandens telkinių būklę ir užkirsti kelią jos prastėjimui, kuriomis siekiama įgyvendinti kokybinius tikslus dėl paviršinio vandens būklės vykdant sudėtingą, iš kelių detalai reglamentuotų etapų susidedantį procesą. Todėl ji neapsiriboja vien tikslų planuoti upių baseinų valdymą paskelbimu, bet turi ir įpareigojamąjį poveikį. Taigi Teisingumo Teismas padarė išvadą, jog valstybės narės – su sąlyga, kad nesuteikta išimtis, – privalo neišduoti konkretaus projekto leidimo, kai dėl to projekto gali suprastėti paviršinio vandens telkinio būklė arba jeigu kyla grėsmė, kad dėl jo nebus pasiekta gera paviršinio vandens būklė arba geras tokio vandens ekologinis potencialas ir gera cheminė būklė.

99 | 2000 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2000/60/EB, nustatanti Bendrijos veiksmų vandens politikos srityje pagrindus (OL L 327, p. 1.; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 5 t., p. 275).

Dėl klausimo, ar Direktyvos 2000/60 4 straipsnio 1 dalies a punkto i papunktyje vartojama paviršinio vandens telkinio „būklės prastėjimo“ sąvoka apima tik priskyrimą prie žemesnės klasės pagal direktyvos V priedą, pažymėtina, kad Teisingumo Teismas jį jį atsakė neigiamai ir nusprendė, kad klasės yra tik priemonės, kurios apriboja valstybių narių diskreciją nustatant kokybės elementus, atspindinčius vandens telkinio būklę. Kadangi vandens telkinio būklės suprastėjimas, net laikinas, leidžiamas tik taikant griežtas sąlygas, riba, kurią peržengus konstatuojamas pareigos neleisti tokio prastėjimo pažeidimas, turi būti žema. Taigi, prastėjimas yra tuomet, kai bent vieno iš kokybės elementų būklė suprastėja viena klase, net jei tai bendrai nepasireiškia tuo, kad paviršinio vandens telkinys priskiriamas prie žemesnės klasės. Tačiau jeigu atitinkamas kokybės elementas, kaip jis suprantamas pagal šį priedą, jau priskirtas prie žemiausios klasės, bet koks šio elemento suprastėjimas yra paviršinio vandens telkinio „būklės prastėjimas“.

2015 m. spalio 6 d. Sprendime **East Sussex County Council** (C-71/14, EU:C:2015:656) Teisingumo Teismas išaiškino Direktyvos 2003/4 dėl visuomenės galimybių susipažinti su informacija apie aplinką¹⁰⁰ 5 straipsnio 2 dalį ir 6 straipsnį. Ginčas pagrindinėje byloje kilo tarp Rytų Sasekso grafystės tarybos ir informacijos komisaro dėl pastarojo sprendimo, kuriuo minėtos tarybos reikalaujamas mokestis už informacijos apie aplinką pateikimą pripažintas neteisėtu. Nacionalinis teismas paprašė Teisingumo Teismo, pirma, paaiškinti Direktyvos 2003/4 5 straipsnio 2 dalyje numatytas tokio mokesčio nustatymo sąlygas, t. y. kad visi aspektai, kuriais remiantis apskaičiuojamas mokesčio dydis, turi būti susiję su prašomos informacijos apie aplinką pateikimu (pirmoji sąlyga) ir kad bendras mokesčio dydis neviršytų „priimtino dydžio“ (antroji sąlyga). Antra, minėtas teismas paklausė Teisingumo Teismo dėl reikiamos administracinės ir teisminės peržiūros, kuri turi būti atlikta dėl tokio mokesčio priimtimumo, apimties.

Dėl pirmojo klausimo pabrėžęs, kad Direktyvoje 2003/4 daromas skirtumas tarp, pirma, informacijos apie aplinką „pateikimo“, už kurį valdžios institucijos gali reikalauti mokesčio, ir, antra, „galimybių“ susipažinti su valstybės registrais arba sąrašais ir naudotis informacijos apie aplinką nagrinėjimo priemonėmis, dėl kurios nereikia mokėti, Teisingumo Teismas pažymėjo, kad iš esmės būtent tik išlaidos, kurios nėra patiriamos kuriant ir atnaujinant minėtus registrus, sąrašus ir priemones, priskiriamos prie informacijos apie aplinką „pateikimo“. Taigi į sąnaudas, skirtas duomenų bazei tvarkyti, negali būti atsižvelgiama apskaičiuojant mokestį už informacijos apie aplinką „pateikimą“. Priešingai, išlaidos, atlygintinos remiantis minėtos direktyvos 5 straipsnio 2 dalimi, be kita ko, apima pašto ir kopijavimo išlaidas, taip pat išlaidas, susijusias su laiku, kurį atitinkamos valdžios institucijos darbuotojai praleido atsakydami į individualų prašymą suteikti informaciją. Be to, dėl sąlygos, susijusios su minėto mokesčio dydžio priimtimumu, Teisingumo Teismas pažymėjo, kad šis mokestis neturi turėti atgrasomojo poveikio ir kad, siekiant įvertinti šį kriterijų, reikia atsižvelgti į leisti susipažinti su informacija prašančio asmens ekonominę padėtį ir į bendrąją aplinkos apsaugos interesą.

Dėl antrojo klausimo Teisingumo Teismas konstatavo, jog, kadangi direktyvoje neapibrėžiama pagal ją reikalaujamos administracinės ir teisminės peržiūros apimtis, ji turi būti nustatyta atsižvelgiant į valstybių narių teisę su sąlyga, kad paisoma lygiavertiškumo ir veiksmingumo principų. Nagrinėtu atveju veiksmingos administracinės ir teisminės peržiūros buvimas glaudžiai susijęs su tikslo, kuriuo siekiama užtikrinti, kad Sąjungos teisė būtų suderinta su Orhuso konvencija¹⁰¹, įgyvendinimu. Be to, kadangi nagrinėtoje nacionalinėje teisėje minėta kontrolė apribota klausimu, ar atitinkamos valdžios institucijos priimtas sprendimas yra „neracionalus, neteisėtas ar neteisingas“, Teisingumo Teismas pažymėjo, jog bet kuriuo atveju dėl Direktyvos 2003/4 5 straipsnio 2 dalyje numatytų sąlygų, vadovaujantis objektyviais kriterijais, turi būti atlikta administracinė ir teisminė peržiūra, kurią vykdant galima užtikrinti visišką tų sąlygų laikymąsi. Teisingumo Teismas paliko nacionaliniam teismui patikrinti, ar įvykdyti šie reikalavimai.

100 | 2003 m. sausio 28 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/4/EB dėl visuomenės galimybių susipažinti su informacija apie aplinką ir panaikinanti Tarybos direktyvą 90/313/EEB (OL L 41, p. 26; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 7 t., p. 375).

101 | Konvencija dėl teisės gauti informaciją, visuomenės dalyvavimo priimant sprendimus ir teisės kreiptis į teismus aplinkosaugos klausimais, pasirašyta 1998 m. birželio 25 d. Orhuse ir Europos bendrijos vardu patvirtinta 2005 m. vasario 17 d. Tarybos sprendimu 2005/370/EB (OL L 124, p. 1).

XXI. TARPTAUTINIAI SUSITARIMAI

Byloje, kurioje 2015 m. balandžio 28 d. priimtas Sprendimas **Komisija / Taryba** ([C-28/12](#), EU:C:2015:282)¹⁰² Teisingumo Teismas panaikino Tarybos ir Taryboje posėdžiavusių Europos Sąjungos valstybių narių vyriausybių atstovų sprendimą dėl, pirma, su trečiosiomis valstybėmis sudarytų mišrių susitarimų oro susisiekimo sektoriuje pasirašymo Sąjungos vardu ir, antra, šių susitarimų laikino taikymo, atliekamo Sąjungos ir jos valstybių narių¹⁰³. Ieškinyje Komisija tvirtino, kad šis sprendimas neatitinka kompetencijos suteikimo principą įtvirtinančios ESS 13 straipsnio 2 dalies, siejamos su SESV 218 straipsnio 2, 5 ir 8 dalimis, skirtomis tarptautinių susitarimų sudarymo procedūrai, nes ji Taryba priėmė ne viena ir nesilaikydama SESV 218 straipsnyje nustatytos procedūros ir balsavimo tvarkos.

Teisingumo Teismas mano, kad šie argumentai yra pagrįsti. Pirmiausia jis pažymėjo, kad minėtu sprendimu iš esmės sujungiami du skirtingi aktai: pirma, aktas dėl minėtų susitarimų pasirašymo Sąjungos vardu ir Sąjungos atliekamo jų laikino taikymo, antra, aktas dėl valstybių narių atliekamo laikino šių susitarimų taikymo, tačiau nėra galimybės atskirti, kuris aktas atspindi Tarybos, o kuris valstybių narių valią. Taigi šiuo sprendimu valstybės narės dalyvavo priimant pirmąjį aktą, nors pagal SESV 218 straipsnio 5 dalį tokį aktą turi priimti tik Taryba ir valstybės narės šiuo atžvilgiu nesuteikta jokios kompetencijos. Atvirkščiai, Taryba kaip Sąjungos institucija buvo įtraukta į antrojo akto priėmimo procedūrą, nors toks aktas pirmiausia yra kiekvienos iš valstybių narių vidaus teisės dalis, o paskui tarptautinės teisės dalis.

Antra, Teisingumo Teismo teigimu, šie du skirtingi aktai, sujungti į ginčijamą sprendimą, negalėjo būti teisėtai priimti taikant vieną procedūrą, kurią sudarė pačios Tarybos sprendimų priėmimo proceso ir tarpvyriausybinių pobūdžio elementai, kurių negalima atskirti. Iš tiesų aktas dėl valstybių narių atliekamo nagrinėjamų susitarimų laikino taikymo turi būti priimamas šių valstybių atstovų bendru sutarimu, taigi jam vieningai turi būti pritarta, o SESV 218 straipsnio 8 dalyje numatyta, kad Taryba sprendimą Sąjungos vardu priima kvalifikuota balsų dauguma.

Tokiomis aplinkybėmis Teisingumo Teismas nusprendė, kad sprendimas prieštarauja SESV 218 straipsnio 2, 5 ir 8 dalims, taigi ir ESS 13 straipsnio 2 daliai, todėl turi būti panaikintas. Tačiau, atsižvelgęs į svarbius teisinio saugumo motyvus, Teisingumo Teismas nusprendė palikti galioti ginčijamo sprendimo padarinius, kol per protingą terminą nuo teismo sprendimo paskelbimo Taryba pagal SESV 218 straipsnio 5 ir 8 dalis priims naują sprendimą.

XXII. BENDRA UŽSIENIO IR SAUGUMO POLITIKA

Kalbant apie ribojamąsias priemones bendros užsienio ir saugumo politikos srityje išskirtini du 2015 m. balandžio 21 d. sprendimai: **Anboubia / Taryba** ([C-605/13 P](#), EU:C:2015:248) ir **Anboubia / Taryba** ([C-630/13 P](#), EU:C:2015:247); šiais sprendimais Teisingumo Teismas (didžioji kolegija), išnagrinėjęs apeliacinius skundus,

¹⁰² | Šiame sprendime dėl ieškinio priimtumo Teisingumo Teismas konstatavo, kad Tarybos aktu, dėl kurio galima pareikšti ieškinį dėl panaikinimo, laikytinas Tarybos ir Europos Sąjungos valstybių narių vyriausybių atstovų sprendimas dėl susitarimo, kuriuo trečiosios valstybės prisijungia prie Sąjungos sudaryto tarptautinio susitarimo, ir papildomo susitarimo pasirašymo Sąjungos vardu ir dėl šių susitarimų laikino taikymo, atliekamo, pirma, Sąjungos ir, antra, valstybių narių, nes Taryba dalyvavo priimant sprendimus dėl visų šių klausimų.

¹⁰³ | 2011 m. birželio 16 d. Tarybos ir Taryboje posėdžiavusių Europos Sąjungos valstybių narių vyriausybių atstovų sprendimas 2011/708/ES dėl Jungtinių Amerikos Valstijų, Europos Sąjungos bei jos valstybių narių, Islandijos ir Norvegijos Karalystės oro susisiekimo susitarimo pasirašymo Sąjungos vardu ir laikino taikymo; ir dėl Europos Sąjungos bei jos valstybių narių, Islandijos ir Norvegijos Karalystės papildomo susitarimo dėl Jungtinių Amerikos Valstijų, Europos Sąjungos bei jos valstybių narių, Islandijos ir Norvegijos Karalystės oro susisiekimo susitarimo taikymo pasirašymo Sąjungos vardu ir laikino taikymo (OL L 283, p. 1).

paliko galioti du Bendrojo Teismo sprendimus¹⁰⁴, kuriais atmesti Sirijos verslininko pareikšti ieškiniai dėl su juo susijusių *kelių sprendimų dėl lėšų įšaldymo* panaikinimo. Šios ribojamosios priemonės taikytos apeliantui dėl to, kad jis yra vienos didžiausių žemės ūkio maisto produktų gamybos bendrovių Sirijoje vadovas ir teikia ekonominę paramą Sirijos režimui. Apeliaciniuose skunduose apeliantas teigė, jog Bendrasis Teismas pažeidė su įrodinėjimo pareiga ribojamųjų priemonių srityje susijusias taisykles, kai pripažino, kad jam taikoma Sirijos režimo rėmimo prezumpcija, ir nereikalavo, kad Taryba pateiktų papildomų įrodymų jo įtraukimui į asmenų, kuriems taikomos tokios priemonės, sąrašus pagrįsti.

Teisingumo Teismas konstatavo, kad nei ginčijamame sprendime¹⁰⁵, nei pagrindiniame akte, kuriuo remiantis jis buvo priimtas¹⁰⁶, neįtvirtinta prezumpcija, kad pagrindinių Sirijos įmonių vadovai remia Sirijos režimą. Jis pažymėjo, kad, atsižvelgiant į padėtį Sirijoje, Taryba įvykdo jai tenkančią įrodinėjimo pareigą dėl apelianto įtraukimo į asmenų, kuriems taikomos ribojamosios priemonės, sąrašus pagrįstumo, jeigu Sąjungos teismui pateikia pakankamai konkrečių, aiškių ir nuoseklių įrodymų, leidžiančių nustatyti, kad yra pakankamas asmens, kurio lėšos įšaldomos, ir režimo, su kuriuo kovojama, ryšys, visumą. Nagrinėtu atveju apelianto vaidmuo Sirijos ekonominiame gyvenime, jo, kaip vienos didžiausių žemės ūkio maisto produktų gamybos bendrovių Sirijoje vadovo, padėtis, svarbios pareigos kitoje bendrovėje ir Homso miesto prekybos ir pramonės rūmuose, taip pat jo ryšiai su prezidento Bachar Al-Assad šeimos nariu sudaro pakankamai konkrečių, aiškių ir nuoseklių įrodymų visumą, leidžiančių nustatyti, kad jis teikė ekonominę paramą Sirijos režimui. Taigi, kadangi Bendrasis Teismas patikrino apelianto įtraukimo į minėtus sąrašus pagrįstumą remdamasis įrodymų, susijusių su jo padėtimi, pareigomis ir ryšiais, kiek tai susiję su Sirijos režimu (suinteresuotasis asmuo nepaneigė šių įrodymų), visuma, Teisingumo Teismas padarė išvadą, jog tai, kad skundžiamuose sprendimuose remtasi minėto režimo rėmimo prezumpcija, negali turėti įtakos minėtų sprendimų teisėtumui.

XXIII. EUROPOS SAJUNGOS VIEŠOJI TARNYBA

2015 m. rugsėjo 10 d. Sprendime *Missir Mamachi di Lusignano* (C-417/14 RX II, EU:C:2015:588) Teisingumo Teismas turėjo galimybę pateikti paaiškinimų dėl *Tarnautojų teismo jurisdikcijos nagrinėti žuvusio pareigūno šeimos narių pareikštus ieškinius dėl atsakomybės*. Peržiūrėdamas Bendrojo Teismo sprendimą¹⁰⁷ Teisingumo Teismas visų pirma pareiškė nuomonę dėl Bendrojo Teismo išvados, kad iš principo Tarnautojų teismas neturi jurisdikcijos *ratione personae* nagrinėti trečiojo asmens pareikšto ieškinio siekiant gauti asmeniškai patirtos žalos atlyginimą, net ir pripažįstant, jog toks ginčas kyla dėl pareigūnų ir institucijų siejančių darbo santykių. Bendrasis Teismas panaikino Tarnautojų teismo sprendimą¹⁰⁸, kuriuo pastarasis teismas pripažino turintis jurisdikciją nagrinėti ieškinį, kuriuo, be kita ko, siekiama, kad iš Komisijos būtų priteista sumokėti ieškovui ir jo sūnaus teisių perėmėjams įvairias sumas turtinei ir neturtinei žalai, patirtai dėl jo sūnaus, Sąjungos pareigūno, nužudymo, atlyginti.

Tokiomis aplinkybėmis Teisingumo Teismas nusprendė, kad Bendrojo Teismo sprendimas kelia pavojų Sąjungos teisės vienovei ir darnai. Teisingumo Teismo teigimu, Bendrasis Teismas, perdavęs pats sau nagrinėti ieškinį kaip pirmosios instancijos teismui, atėmė iš Tarnautojų teismo jam nuo pat pradžių priklausiusią jurisdikciją ir nustatė jurisdikcijos taisyklę savo naudai. Tai padarė poveikį Europos Sąjungos Teisingumo Teismo instancinei

104| 2013 m. rugsėjo 13 d. Bendrojo Teismo sprendimai *Anboub / Taryba* (T-563/11, EU:T:2013:429) ir *Anboub / Taryba* (T-592/11, EU:T:2013:427).

105| 2011 m. gegužės 9 d. Tarybos sprendimas 2011/273/BUSP dėl ribojamųjų priemonių Sirijai (OL L 121, p. 11), iš dalies pakeistas 2011 m. rugsėjo 2 d. Tarybos sprendimu 2011/522/BUSP (OL L 228, p. 16).

106| 2011 m. gegužės 9 d. Tarybos reglamentas (ES) Nr. 442/2011 dėl ribojamųjų priemonių, atsižvelgiant į padėtį Sirijoje (OL L 121, p. 1), iš dalies pakeistas 2011 m. rugsėjo 2 d. Tarybos reglamentu (ES) Nr. 878/2011 (OL L 228, p. 1).

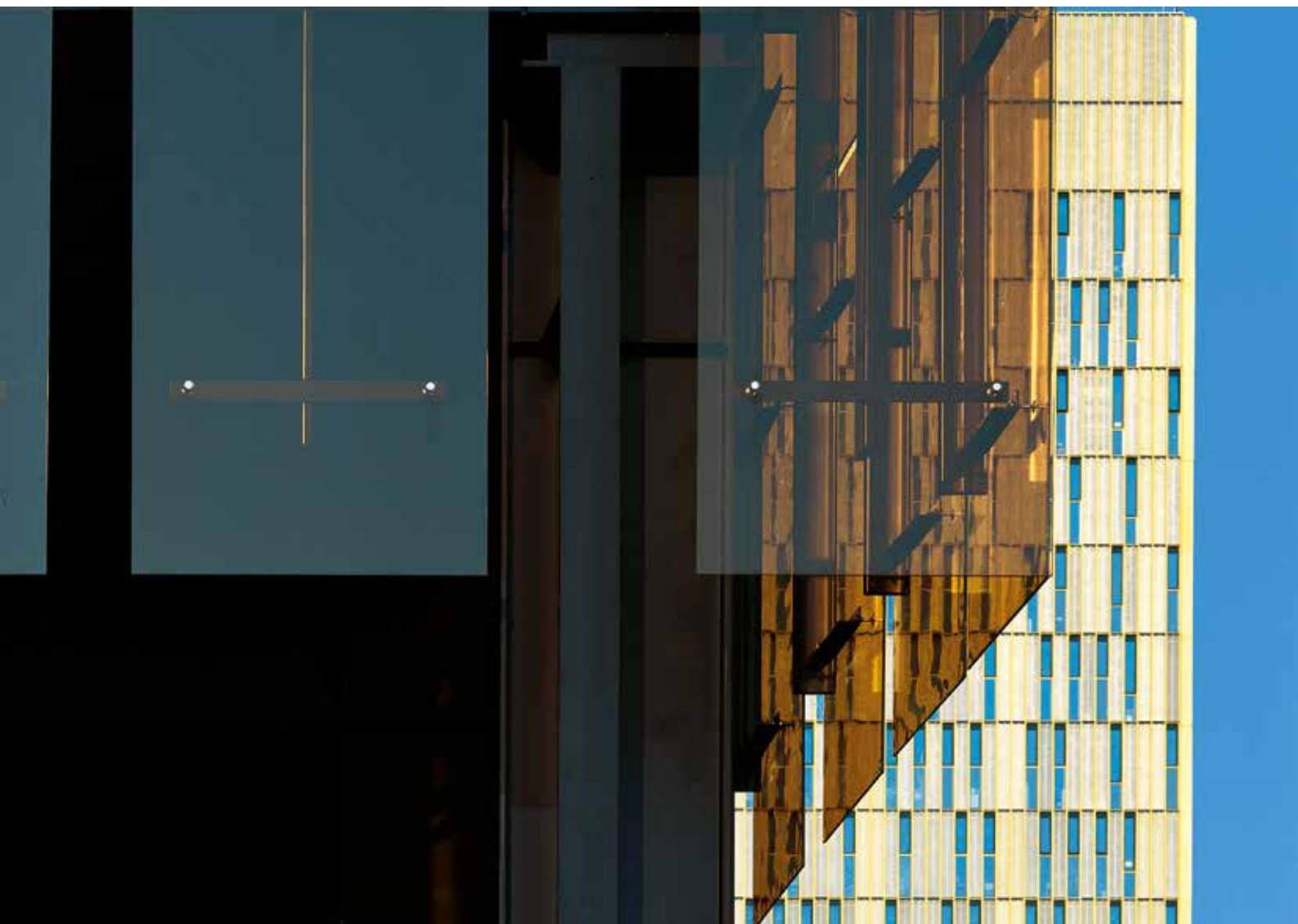
107| 2014 m. liepos 10 d. Bendrojo Teismo sprendimas *Missir Mamachi di Lusignano / Komisija* (T-401/11 P, EU:T:2014:625).

108| 2011 m. gegužės 12 d. Tarnautojų teismo sprendimas *Missir Mamachi di Lusignano / Komisija* (E-50/09, EU:F:2012:55).

sistamai. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas priminė, kad Sąjungos teismų sistemoje Teisingumo Teismą sudarančių trijų teismų jurisdikcija yra tiksliai atskirta, todėl vieno iš šių teismų jurisdikcija priimti sprendimus dėl ieškinio neišvengiamai pašalina kitų teismų jurisdikciją. Taigi Sąjungos teismų jurisdikcijos taisyklės yra pirminės teisės dalis ir užima centrinę vietą Sąjungos teisinėje sistemoje.

Nagrinėtu atveju Teisingumo Teismas konstatavo, kad Tarnautojų teismas turi jurisdikciją *ratione personae* nagrinėti ne tik pareigūnų, bet ir bet kurio kito asmens, kuriam taikomi Pareigūnų tarnybos nuostatai, pareikštus ieškinius. Šiuo atžvilgiu jis nusprendė, kad, priešingai, nei konstatavo Bendrasis Teismas, klausimas, ar nagrinėtu atveju ieškovas ir jo teisių perėmėjai turi teisę į išmokas, be kita ko, užtikrinamas Pareigūnų tarnybos nuostatų 73 straipsnio 2 dalies a punkte, yra materialinė norma, kuri neturi reikšmės nustatant Tarnautojų teismo jurisdikciją.

Dėl Tarnautojų teismo jurisdikcijos *ratione materiae* Bendrasis Teismas pažymėjo, jog kadangi tiek SESV 270 straipsnyje, tiek Pareigūnų tarnybos nuostatų 91 straipsnyje nenurodytas ieškinio, kurį galima pareikšti, kai atmetamas administracinis skundas, pobūdis, kai byla susijusi su ieškovo nenaudai priimto akto teisėtumu, Tarnautojų teismas turi jurisdikciją jį nagrinėti, kad ir koks būtų ieškinio pobūdis. Taigi Tarnautojų teismas turi jurisdikciją nagrinėti ieškinį dėl žalos atlyginimo, kurį pareigūnas pareiškia institucijai, kurioje dirba, kai ginčas kyla dėl jį su institucija siejančių darbo santykių. Teisingumo Teismo teigimu, tas pats pasakytina ir apie ieškinį dėl žalos atlyginimo, pareiktą bet kurio asmens, kuriam taikomi Pareigūnų tarnybos nuostatai dėl jį su pareigūnu siejančių šeimos ryšių, kai ginčas kyla dėl šį pareigūną ir atitinkamą instituciją siejančių darbo santykių.

C | TEISINGUMO TEISMO SUDĖTIS

(2015 m. gruodžio 31 d. vyresniškumo tvarka)

Pirmoje eilėje iš kairės į dešinę:

pirmasis generalinis advokatas M. Wathelet; kolegijų pirmininkai T. von Danwitz ir M. Ilešič; Teisingumo Teismo pirmininko pavaduotojas A. Tizzano; Teisingumo Teismo pirmininkas K. Lenaerts; kolegijos pirmininkė R. Silva de Lapuerta; kolegijų pirmininkai L. Bay Larsen ir J. L. da Cruz Vilaça.

Antroje eilėje iš kairės į dešinę:

teisėjai E. Juhász ir A. Rosas; kolegijos pirmininkas F. Biltgen; kolegijos pirmininkė C. Toader; kolegijų pirmininkai A. Arabadjiev, D. Šváby ir C. Lycourgos; generalinė advokatė J. Kokott.

Trečioje eilėje iš kairės į dešinę:

teisėjas M. Safjan; generalinis advokatas Y. Bot; generalinė advokatė E. Sharpston; teisėjai J. Malenovský, A. Borg Barthet ir E. Levits; generalinis advokatas P. Mengozzi; teisėjas J.-C. Bonichot.

Ketvirtoje eilėje iš kairės į dešinę:

generalinis advokatas N. Wahl; teisėjas C. G. Fernlund; teisėjos A. Prechal ir M. Berger; teisėjai E. Jarašiūnas, C. Vajda ir S. Rodin.

Penktoje eilėje iš kairės į dešinę:

generalinis advokatas H. Saugmandsgaard Øe; teisėjas M. Vilaras; generalinis advokatas M. Szpunar; teisėja K. Jürimäe; generalinis advokatas M. Campos Sánchez-Bordona; teisėjas E. Regan; generalinis advokatas M. Bobek; kancleris A. Calot Escobar.

1. TEISINGUMO TEISMO SUDĖTIES PASIKEITIMAI 2015 M.

2015 M. SPALIO 7 D. IŠKILMINGAS POSĖDIS

2015 m. spalio 7 d. Teisingumo Teisme įvyko iškilmingas posėdis. Jis surengtas, pirma, kai kurių institucijos narių paskyrimo naujai kadencijai ir, antra, naujų narių priesaikos davimo ir pareigų ėjimo pradžios proga.

2014 m. rugsėjo 24 d., 2015 m. balandžio 1 d. ir rugsėjo 16 d. sprendimais valstybių narių vyriausybių atstovai laikotarpiui nuo 2015 m. spalio 7 d. iki 2021 m. spalio 6 d. naujai kadencijai paskyrė dvylika Teisingumo Teismo teisėjų, t. y. teisėjus Lars Bay Larsen, François Biltgen, Marko Ilešič, Endre Juhász, Küllike Jürimäe, Koen Lenaerts, Siniša Rodin, Allan Rosas, Marek Safjan, Rosario Silva de Lapuerta, Daniel Šváby ir Camelia Toader.

Aindrias Ó Caoimh ir Vasilios Skouris baigus eiti pareigas, Teisingumo Teismo teisėjais laikotarpiui nuo 2015 m. spalio 7 d. iki 2021 m. spalio 6 d. paskirti Eugene Regan ir Michail Vilaras.

2013 m. birželio 25 d. Tarybos sprendimu 2013/336/ES¹ Teisingumo Teismo generalinių advokatų skaičius nuo 2015 m. spalio 7 d. padidintas nuo devynių iki vienuolikos. 2015 m. balandžio 1 d. ir birželio 15 d. sprendimais laikotarpiui nuo 2015 m. spalio 7 d. iki 2021 m. spalio 6 d. generaliniais advokatais paskirti Michal Bobek ir Henrik Saugmandsgaard Øe.

Be to, 2015 m. rugsėjo 16 d.² sprendimu generaliniu advokatu paskirtas Manuel Campos Sánchez-Bordona; jis pakeitė generalinį advokatą Pedro Cruz Villalón.

1| 2013 m. birželio 25 d. Tarybos sprendimas, kuriuo padidinamas Europos Sąjungos Teisingumo Teismo generalinių advokatų skaičius (OL L 179, p. 92).

2| Generalinį advokatą N. Jääskinen pakeisiantis generalinis advokatas savo funkcijas pradės eiti vėliau. Pritaikius rotacijos principą, jis bus Bulgarijos pilietis.

2. VYRESNIŠKUMO TVARKA

NUO 2015 M. SAUSIO 1 D. IKI 2015 M. SPALIO 7 D.

Teisingumo Teismo pirmininkas V. SKOURIS
Teisingumo Teismo pirmininko pavaduotojas K. LENAERTS
Pirmosios kolegijos pirmininkas A. TIZZANO
Antrosios kolegijos pirmininkė R. SILVA DE LAPUERTA
Trečiosios kolegijos pirmininkas M. ILEŠIČ
Ketvirtosios kolegijos pirmininkas L. BAY LARSEN
Penktosios kolegijos pirmininkas T. von DANWITZ
Pirmasis generalinis advokatas M. WATHELET
Aštuntosios kolegijos pirmininkas A. Ó CAOIMH
Septintosios kolegijos pirmininkas J.-C. BONICHOT
Dešimtosios kolegijos pirmininkas M. C. VAJDA
Šeštosios kolegijos pirmininkas S. RODIN
Devintosios kolegijos pirmininkė K. JÜRIMÄE
Teisėjas A. ROSAS
Generalinė advokatė J. KOKOTT
Teisėjas E. JUHÁSZ
Teisėjas A. BORG BARTHET
Teisėjas J. MALENOVSKÝ
Teisėjas E. LEVITS
Generalinė advokatė E. SHARPSTON
Generalinis advokatas P. MENGOLZI
Generalinis advokatas Y. BOT
Teisėjas A. ARABADJIEV
Teisėja C. TOADER
Teisėjas M. SAFJAN
Teisėjas D. ŠVÁBY
Teisėja M. BERGER
Generalinis advokatas N. JÄÄSKINEN
Generalinis advokatas P. CRUZ VILLALÓN
Teisėja A. PRECHAL
Teisėjas E. JARAŠIŪNAS
Teisėjas C. G. FERNLUND
Teisėjas J. L. da CRUZ VILAÇA
Generalinis advokatas N. WAHL
Teisėjas F. BILTGEN
Generalinis advokatas M. SZPUNAR
Teisėjas C. LYCOURGOS

Kancleris A. CALOT ESCOBAR

NUO 2015 M. SPALIO 8 D. IKI 2015 M. SPALIO 11 D.

Teisingumo Teismo pirmininkas K. LENAERTS
Teisingumo Teismo pirmininko pavaduotojas A. TIZZANO
Pirmosios kolegijos pirmininkė R. SILVA DE LAPUERTA
Antrosios kolegijos pirmininkas M. ILEŠIČ
Trečiosios kolegijos pirmininkas L. BAY LARSEN
Ketvirtosios kolegijos pirmininkas T. von DANWITZ
Penktosios kolegijos pirmininkas J. L. da CRUZ VILAÇA
Teisėjas A. ROSAS
Generalinė advokatė J. KOKOTT
Teisėjas E. JUHÁSZ
Teisėjas A. BORG BARTHET
Teisėjas J. MALENOVSKÝ
Teisėjas E. LEVITS
Generalinė advokatė E. SHARPSTON
Generalinis advokatas P. MENGOZZI
Generalinis advokatas Y. BOT
Teisėjas J.-C. BONICHOT
Teisėjas A. ARABADJIEV
Teisėja C. TOADER
Teisėjas M. SAFJAN
Teisėjas D. ŠVÁBY
Teisėja M. BERGER
Teisėja A. PRECHAL
Teisėjas E. JARAŠIŪNAS
Teisėjas C. G. FERNLUND
Generalinis advokatas M. WATHELET
Teisėjas C. VAJDA
Generalinis advokatas N. WAHL
Teisėjas S. RODIN
Teisėjas F. BILTGEN
Teisėja K. JÜRIMÄE
Generalinis advokatas M. SZPUNAR
Teisėjas C. LYCOURGOS
Generalinis advokatas M. CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA
Teisėjas M. VILARAS
Teisėjas E. REGAN
Generalinis advokatas H. S. SAUGMANDSGAARD ØE
Generalinis advokatas M. BOBEK

Kancleris A. CALOT ESCOBAR

NUO 2015 M. SPALIO 12 D. IKI 2015 M. GRUODŽIO 31 D.

Teisingumo Teismo pirmininkas K. LENAERTS
Teisingumo Teismo pirmininko pavaduotojas A. TIZZANO
Pirmosios kolegijos pirmininkė R. SILVA DE LAPUERTA
Antrosios kolegijos pirmininkas M. ILEŠIČ
Trečiosios kolegijos pirmininkas L. BAY LARSEN
Ketvirtosios kolegijos pirmininkas T. von DANWITZ
Penktosios kolegijos pirmininkas J. L. da CRUZ VILAÇA
Pirmasis generalinis advokatas M. WATHELET
Šeštosios kolegijos pirmininkas A. ARABADJIEV
Septintosios kolegijos pirmininkė C. TOADER
Aštuntosios kolegijos pirmininkas D. ŠVÁBY
Dešimtosios kolegijos pirmininkas F. BILTGEN
Devintosios kolegijos pirmininkas C. LYCOURGOS
Teisėjas A. ROSAS
Generalinė advokatė J. KOKOTT
Teisėjas E. JUHÁSZ
Teisėjas A. BORG BARTHET
Teisėjas J. MALENOVSKÝ
Teisėjas E. LEVITS
Generalinė advokatė E. SHARPSTON
Generalinis advokatas P. MENGOSZI
Generalinis advokatas Y. BOT
Teisėjas J.-C. BONICHOT
Teisėjas M. SAFJAN
Teisėja M. BERGER
Teisėja A. PRECHAL
Teisėjas E. JARAŠIŪNAS
Teisėjas C. G. FERNLUND
Teisėjas C. VAJDA
Generalinis advokatas N. WAHL
Teisėjas S. RODIN
Teisėja K. JÜRIMÄE
Generalinis advokatas M. SZPUNAR
Generalinis advokatas M. CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA
Teisėjas M. VILARAS
Teisėjas E. REGAN
Generalinis advokatas H. S. SAUGMANDSGAARD ØE
Generalinis advokatas M. BOBEK

Kancleris A. CALOT ESCOBAR

3. BUVĒ TEISINGUMO TEISMO NARIAI

(pagal pareiģu ģimo pradģios datģ)

Massimo Pilotti, teisģjas (1952–1958 m.), pirmininkas (1952–1958 m.)
Petrus Serrarens, teisģjas (1952–1958 m.)
Adrianus Van Kleffens, teisģjas (1952–1958 m.)
Jacques Rueff, teisģjas (1952–1959 m. ir 1960–1962 m.)
Otto Riese, teisģjas (1952–1963 m.)
Maurice Lagrange, ģeneralinis advokatas (1952–1964 m.)
Louis Delvaux, teisģjas (1952–1967 m.)
Charles Lģon Hammes, teisģjas (1952–1967 m.), pirmininkas (1964–1967 m.)
Karl Roemer, ģeneralinis advokatas (1953–1973 m.)
Nicola Catalano, teisģjas (1958–1962 m.)
Rino Rossi, teisģjas (1958–1964 m.)
Andreas Matthias Donner, teisģjas (1958–1979 m.), pirmininkas (1958–1964 m.)
Alberto Trabucchi, teisģjas (1962–1972 m.), vģliu – ģeneralinis advokatas (1973–1976 m.)
Robert Lecourt, teisģjas (1962–1976 m.), pirmininkas (1967–1976 m.)
Walter Strauss, teisģjas (1963–1970 m.)
Joseph Gand, ģeneralinis advokatas (1964–1970 m.)
Riccardo Monaco, teisģjas (1964–1976 m.)
Josse J. Mertens de Wilmars, teisģjas (1967–1984 m.), pirmininkas (1980–1984 m.)
Pierre Pescatore, teisģjas (1967–1985 m.)
Alain Louis Dutheillet de Lamothe, ģeneralinis advokatas (1970–1972 m.)
Hans Kutscher, teisģjas (1970–1980 m.), pirmininkas (1976–1980 m.)
Henri Mayras, ģeneralinis advokatas (1972–1981 m.)
Cearbhall O'Dalaigh, teisģjas (1973–1974 m.)
Max Sģrensen, teisģjas (1973–1979 m.)
Gerhard Reischl, ģeneralinis advokatas (1973–1981 m.)
Jean-Pierre Warner, ģeneralinis advokatas (1973–1981 m.)
Alexander J. Mackenzie Stuart, teisģjas (1973–1988 m.), pirmininkas (1984–1988 m.)
Aindrias O'Keeffe, teisģjas (1974–1985 m.)
Adolphe Touffait, teisģjas (1976–1982 m.)
Francesco Capotorti, teisģjas (1976 m.), vģliu – ģeneralinis advokatas (1976–1982 m.)
Giacinto Bosco, teisģjas (1976–1988 m.)
Thymen Koopmans, teisģjas (1979–1990 m.)
Ole Due, teisģjas (1979–1994 m.), pirmininkas (1988–1994 m.)
Ulrich Everling, teisģjas (1980–1988 m.)
Alexandros Chloros, teisģjas (1981–1982 m.)
Simone Rozģs, ģeneralinģ advokatģ (1981–1984 m.)
Pieter Verloren van Themaat, ģeneralinis advokatas (1981–1986 m.)
Seras Gordon Slynn, ģeneralinis advokatas (1981–1988 m., vģliu – teisģjas (1988–1992 m.)
Fernand Grģvisse, teisģjas (1981–1982 m. ir 1988–1994 m.)
Kai Bahlmann, teisģjas (1982–1988 m.)
Yves Galmot, teisģjas (1982–1988 m.)
G. Federico Mancini, ģeneralinis advokatas (1982–1988 m.), vģliu – teisģjas (1988–1999 m.)
Constantinos Kakouris, teisģjas (1983–1997 m.)
Marco Darmon, ģeneralinis advokatas (1984–1994 m.)
Renģ Joliet, teisģjas (1984–1995 m.)

Carl Otto Lenz, generalinis advokatas (1984–1997 m.)
Thomas Francis O'Higgins, teisėjas (1985–1991 m.)
Fernand Schockweiler, teisėjas (1985–1996 m.)
José Luís Da Cruz Vilaça, generalinis advokatas (1986–1988 m.)
José Carlos De Carvalho Moithinho de Almeida, teisėjas (1986–2000 m.)
Jean Mischo, generalinis advokatas (1986–1991 m. ir 1997–2003 m.)
Gil Carlos Rodríguez Iglesias, teisėjas (1986–2003 m.), pirmininkas (1994–2003 m.)
Manuel Díez de Velasco, teisėjas (1988–1994 m.)
Manfred Zuleeg, teisėjas (1988–1994 m.)
Walter Van Gerven, generalinis advokatas (1988–1994 m.)
Giuseppe Tesauo, generalinis advokatas (1988–1998 m.)
Francis Geoffrey Jacobs, generalinis advokatas (1988–2006 m.)
Paul Joan George Kapteyn, teisėjas (1990–2000 m.)
John L. Murray, teisėjas (1991–1999 m.)
Claus Christian Gulmann, generalinis advokatas (1991–1994 m.), vėliau – teisėjas (1994–2006 m.)
David Alexander Ogilvy Edward, teisėjas (1992–2004 m.)
Michael Bendik Elmer, generalinis advokatas (1994–1997 m.)
Günter Hirsch, teisėjas (1994–2000 m.)
Georges Cosmas, generalinis advokatas (1994–2000 m.)
Antonio Mario La Pergola, teisėjas (1994 m. ir 1999–2006 m.), generalinis advokatas (1995–1999 m.)
Jean-Pierre Puissochet, teisėjas (1994–2006 m.)
Philippe Léger, generalinis advokatas (1994–2006 m.)
Hans Ragnemalm, teisėjas (1995–2000 m.)
Nial Fennelly, generalinis advokatas (1995–2000 m.)
Leif Sevón, teisėjas (1995–2002 m.)
Melchior Wathelet, teisėjas (1995–2003 m.)
Peter Jann, teisėjas (1995–2009 m.)
Dámaso Ruiz-Jarabo Colomer, generalinis advokatas (1995–2009 m.)
Romain Schintgen, teisėjas (1996–2008 m.)
Krateros Ioannou, teisėjas (1997–1999 m.)
Siegbert Alber, generalinis advokatas (1997–2003 m.)
Antonio Saggio, generalinis advokatas (1998–2000 m.)
Vassilios Skouris, teisėjas (1999–2015 m.), pirmininkas (2003–2015 m.)
Fidélma O'Kelly Macken, teisėja (1999–2004 m.)
Stig Von Bahr, teisėjas (2000–2006 m.)
Ninon Colneric, teisėjas (2000–2006 m.)
Leendert A. Geelhoed, generalinis advokatas (2000–2006 m.)
Christine Stix-Hackl, generalinė advokatė (2000–2006 m.)
Christiaan Willem Anton Timmermans, teisėjas (2000–2010 m.)
José Narciso Da Cunha Rodrigues, teisėjas (2000–2012 m.)
Luís Miguel Póiares Pessoa Maduro, generalinis advokatas (2003–2009 m.)
Jerzy Makarczyk, teisėjas (2004–2009 m.)
Georges Arestis, teisėjas (2004–2014 m.)
Ján Klučka, teisėjas (2004–2009 m.)
Pranas Kūris, teisėjas (2004–2010 m.)
Konrad Hermann Theodor Schiemann, teisėjas (2004–2012 m.)
Uno Lõhmus, teisėjas (2004–2013 m.)
Pernilla Lindh, teisėja (2006–2011 m.)
Ján Mazák, generalinis advokatas (2006–2012 m.)

Verica Trstenjak, generalinė advokatė (2006–2012 m.)
Jean-Jacques Kasel, teisėjas (2008–2013 m.)
Niilo Jääskinen, generalinis advokatas (2009–2015 m.)
Pedro Cruz Villalón, generalinis advokatas (2009–2015 m.)

PIRMININKAI

Massimo Pilotti (1952–1958 m.)
Andreas Matthias Donner (1958–1964 m.)
Charles Léon Hammes (1964–1967 m.)
Robert Lecourt (1967–1976 m.)
Hans Kutscher (1976–1980 m.)
Josse J. Mertens de Wilmars (1980–1984 m.)
Alexander John Mackenzie Stuart (1984–1988 m.)
Ole Due (1988–1994 m.)
Gil Carlos Rodríguez Iglésias (1994–2003 m.)
Vassilios Skouris (2003–2015 m.)

KANCLERIAI

Albert Van Houtte (1953–1982 m.)
Paul Heim (1982–1988 m.)
Jean-Guy Giraud (1988–1994 m.)
Roger Grass (1994–2010 m.)

DI TEISINGUMO TEISMO TEISMINĖS VEIKLOS STATISTIKA

BENDRIEJI TEISINGUMO TEISMO VEIKLOS DUOMENYS

1. Gautos, baigtos, dar neišnagrinėtos bylos (2011–2015 m.)

GAUTOS BYLOS

2. Procedūrų pobūdis (2011–2015 m.)

3. Ieškinio dalykinė sritis (2015 m.)

4. Ieškiniai dėl valstybės įsipareigojimų neįvykdymo (2011–2015 m.)

BAIGTOS BYLOS

5. Procedūrų pobūdis (2011–2015 m.)

6. Sprendimai, nutartys, nuomonės (2015 m.)

7. Teismo sudėtis (2011–2015 m.)

8. Bylos, baigtos sprendimu, nuomone arba jurisdikcine nutartimi (2011–2015 m.)

9. Ieškinio dalykinė sritis (2011–2015 m.)

10. Ieškinio dalykinė sritis (2015 m.)

11. Sprendimai dėl valstybės įsipareigojimų neįvykdymo: sprendimo pobūdis (2011–2015 m.)

12. Proceso trukmė (sprendimai ir jurisdikcinės nutartys) (2011–2015 m.)

GRUODŽIO 31 D. DAR NEIŠNAGRINĖTOS BYLOS

13. Procedūrų pobūdis (2011–2015 m.)

14. Teismo sudėtis (2011–2015 m.)

KITA

15. Pagreitinios procedūros (2011–2015 m.)

16. Prejudicinio sprendimo priėmimo skubos tvarka procedūros (2011–2015 m.)

17. Laikinių apsaugos priemonių procedūros (2015 m.)

BENDROJI TEISMINĖS VEIKLOS RAIDĄ (1952–2015 M.)

18. Gautos bylos ir sprendimai

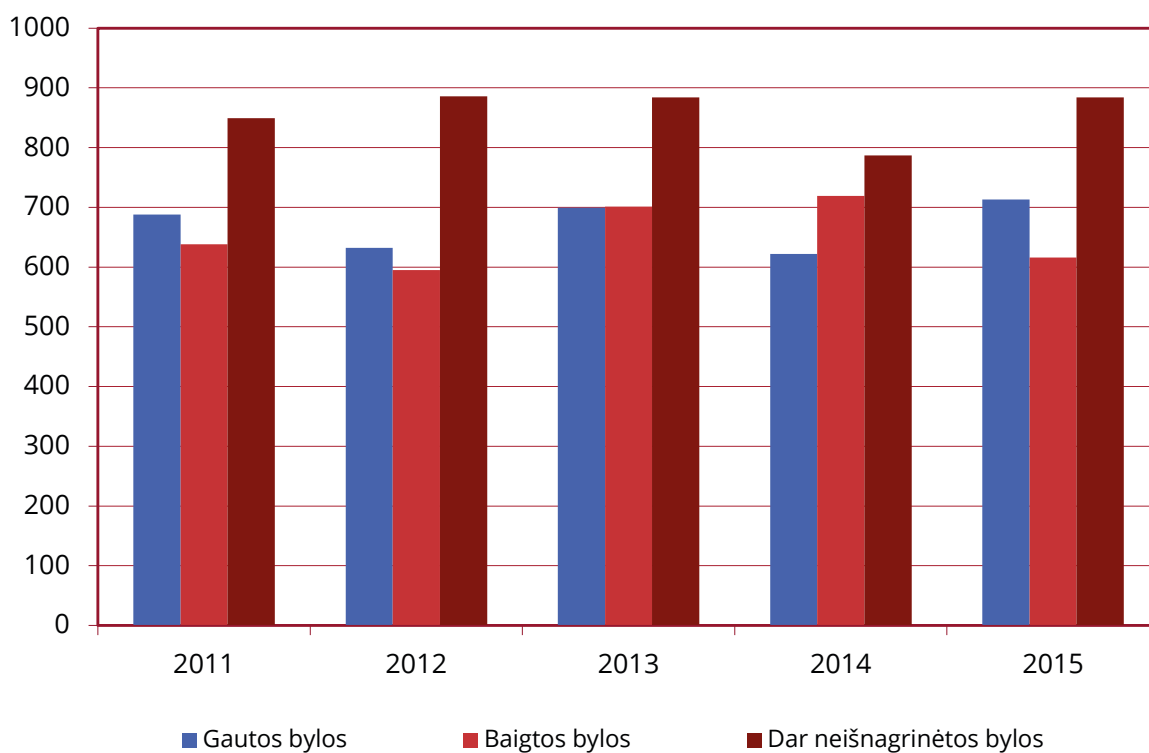
19. Prašymai priimti prejudicinį sprendimą (pagal valstybę narę ir metus)

20. Prašymai priimti prejudicinį sprendimą (pagal valstybę narę ir teismą)

21. Valstybėms narėms pareikšti ieškiniai dėl įsipareigojimų neįvykdymo

BENDRIEJI TEISINGUMO TEISMO VEIKLOS DUOMENYS

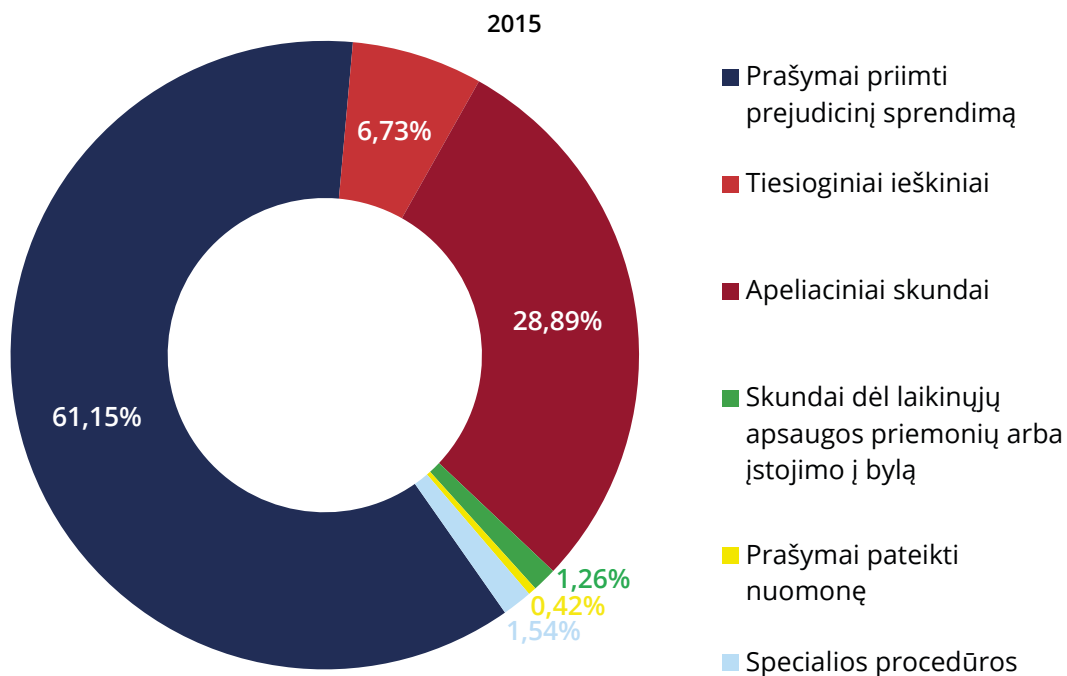
1. GAUTOS, BAIGTOS, DAR NEIŠNAGRINĖTOS BYLOS (2011–2015)¹

	2011	2012	2013	2014	2015
Gautos bylos	688	632	699	622	713
Baigtos bylos	638	595	701	719	616
Dar neišnagrinėtos bylos	849	886	884	787	884

¹ | Skaičiai (bruto) nurodyti neatsižvelgiant į tai, kad kai kurios bylos sujungtos dėl tarpusavio ryšio (vienas bylos numeris = viena byla).

2. GAUTOS BYLOS – PROCEDŪRŲ POBŪDIS (2011–2015)¹

	2011	2012	2013	2014	2015
Prašymai priimti prejudicinį sprendimą	423	404	450	428	436
Tiesioginiai ieškiniai	81	73	72	74	48
Apeliaciniai skundai	162	136	161	111	206
Skundai dėl laikinųjų apsaugos priemonių arba įstojimo į bylą	13	3	5		9
Prašymai pateikti nuomonę		1	2	1	3
Specialios procedūros ²	9	15	9	8	11
Iš viso	688	632	699	622	713
Prašymai dėl laikinųjų apsaugos priemonių	3		1	3	2

1 | Skaičiai (bruto) nurodyti neatsižvelgiant į tai, kad kai kurios bylos sujungtos dėl tarpusavio ryšio (vienas bylos numeris = viena byla).

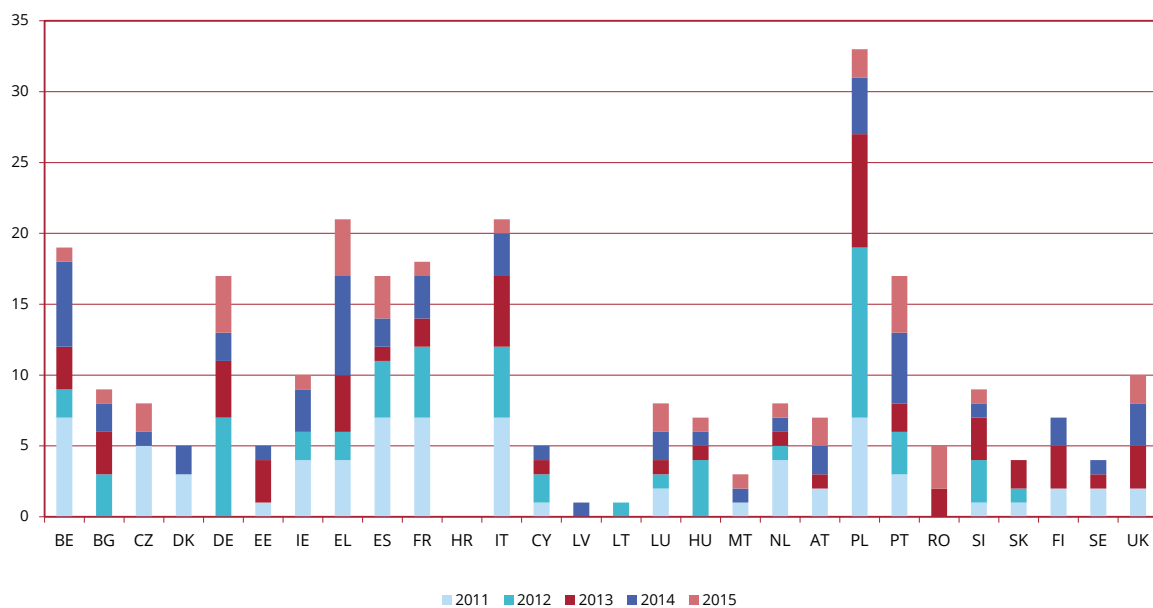
2 | „Specialiomis“ laikomos procedūros dėl: nemokamos teisinės pagalbos suteikimo, atlygintinų išlaidų nustatymo, sprendimo ištaisymo, protesto dėl už akių priimto sprendimo, trečiojo asmens skundo, sprendimo išaiškinimo, bylos atnaujinimo, pirmojo generalinio advokato pasiūlymo peržiūrėti Bendrojo Teismo sprendimą nagrinėjimo, turto suvaržymo ir imunitetų.

3. GAUTOS BYLOS – IEŠKINIO DALYKINĖ SRITIS (2015 M.)¹

	Prašymai priimti prejudicinį sprendimą	Tiesioginiai ieškiniai	Apeliaciniai skundai	Skundai dėl lai- kinųjų apsaugos priemonių arba įstojimo į bylą	Prašymai pateik- ti nuomonę	Iš viso	Specialios procedūros
Aplinka	29	14	4			47	
Asociacija su užjūrio šalimis ir teritorijomis		1				1	
Bendra užsienio ir saugumo politika	2		10			12	
Bendra žuvininkystės politika		1				1	
Cheminių medžiagų registracija, įvertinimas, autorizacija ir apribojimai (REACH reglamentas)	1		4			5	
Darbuotojų migrantų socialinė apsauga	6	1				7	
Ekonominė ir pinigų politika	1	1	9			11	
Ekonominė, socialinė ir teritorinė sanglauda			3			3	
Energetika		1				1	
Europos Sąjungos išorės veiksmai	3					3	
Finansinės nuostatos (biudžetas, finansinė programa, nuosavi ištekliai, kova su sukčiavimu...)	3		3			6	
Įmonių teisė	1					1	
Institucinė teisė	2	6	13		3	24	
Intelektinė ir pramoninė nuosavybė	22		66			88	
Įsisteigimo laisvė	12					12	
Konkurencija	6		32	2		40	
Laisvas asmenų judėjimas	14	1				15	
Laisvas kapitalo judėjimas	5	1				6	
Laisvas prekių judėjimas	7	1				8	
Laisvė teikti paslaugas	21	3				24	
Laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė	50	2				52	
Mokesčiai	43	6				49	
Mokslo tyrimai, technologijų plėtra bei kosmosas			1			1	
Muitų sąjunga ir bendrasis muitų tarifas	27		2			29	
Pramonės politika	12					12	
Prekybos politika	1		14			15	
Sąjungos pilietybė	6					6	
Sąjungos teisės principai	12		1			13	
Socialinė politika	32					32	
Susipažinimas su dokumentais			6	1		7	
Teisės aktų derinimas	20	2				22	
Teisminis bendradarbiavimas civilinėse bylose	1					1	
Transportas	19	6	2			27	
Valstybės pagalba	4		21	4		29	
Vartotojų apsauga	39					39	
Viešieji pirkimai	22		2	2		26	
Visuomenės sveikata	2		8			10	
Žemės ūkis	11	1	5			17	
SESV	436	48	206	9	3	702	
Privilegijos ir imunitetai							2
Procesas							9
Kita							11
IŠ VISO BENDRAI	436	48	206	9	3	702	11

1 | Skaičiai (bruto) nurodyti neatsižvelgiant į tai, kad kai kurios bylos sujungtos dėl tarpusavio ryšio (vienas bylos numeris = viena byla).

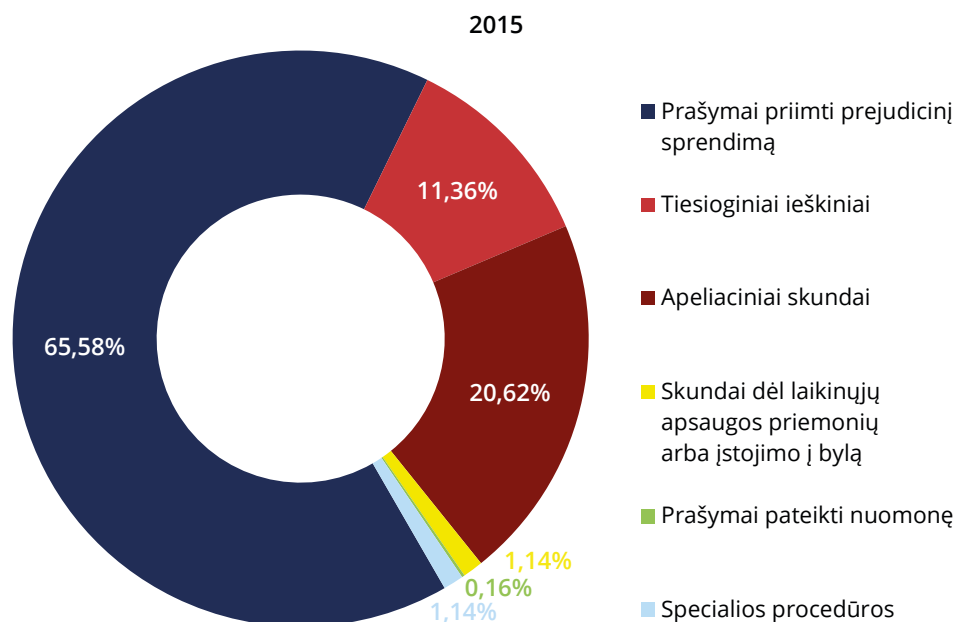
4. GAUTOS BYLOS – IEŠKINIAI DĖL VALSTYBĖS ĮSIPAREIGOJIMŲ NEĮVYKDYMO (2011–2015)¹

	2011	2012	2013	2014	2015
Belgija	7	2	3	6	1
Bulgarija		3	3	2	1
Čekijos Respublika	5			1	2
Danija	3			2	
Vokietija		7	4	2	4
Estija	1		3	1	
Airija	4	2		3	1
Graikija	4	2	4	7	4
Ispanija	7	4	1	2	3
Prancūzija	7	5	2	3	1
Kroatija					
Italija	7	5	5	3	1
Kipras	1	2	1	1	
Latvija				1	
Lietuva		1			
Liuksemburgas	2	1	1	2	2
Vengrija		4	1	1	1
Malta	1			1	1
Nyderlandai	4	1	1	1	1
Austrija	2		1	2	2
Lenkija	7	12	8	4	2
Portugalija	3	3	2	5	4
Rumunija			2		3
Slovėnija	1	3	3	1	1
Slovakija	1	1	2		
Suomija	2		3	2	
Švedija	2		1	1	
Jungtinė Karalystė	2		3	3	2
Iš viso	73	58	54	57	37

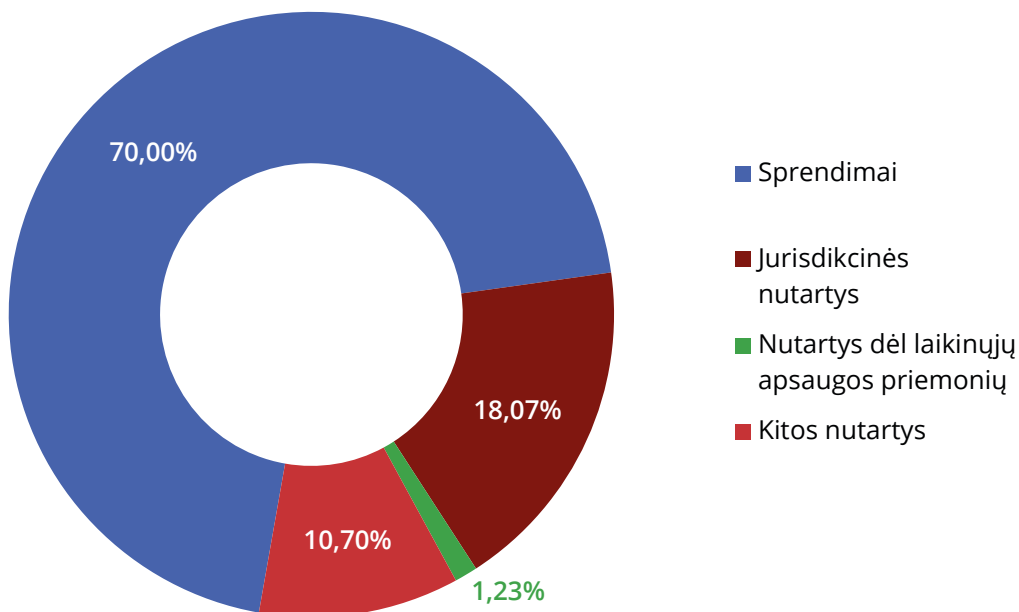
1 | Skaičiai (bruto) nurodyti neatsižvelgiant į tai, kad kai kurios bylos sujungtos dėl tarpusavio ryšio (vienas bylos numeris = viena byla).

5. BAIGTOS BYLOS – PROCEDŪRŲ POBŪDIS (2011–2015)¹

	2011	2012	2013	2014	2015
Prašymai priimti prejudicinį sprendimą	388	386	413	476	404
Tiesioginiai ieškiniai	117	70	110	76	70
Apeliaciniai skundai	117	117	155	157	127
Skundai dėl laikinųjų apsaugos priemonių arba įstojimo į bylą	7	12	5	1	7
Prašymai pateikti nuomonę	1		1	2	1
Specialios procedūros	8	10	17	7	7
Iš viso	638	595	701	719	616

¹ Skaičiai (bruto) nurodyti neatsižvelgiant į tai, kad kai kurios bylos sujungtos dėl tarpusavio ryšio (vienas bylos numeris = viena byla).

6. BAIGTOS BYLOS – SPRENDIMAI, NUTARTYS, NUOMONĖS (2015 M.)¹

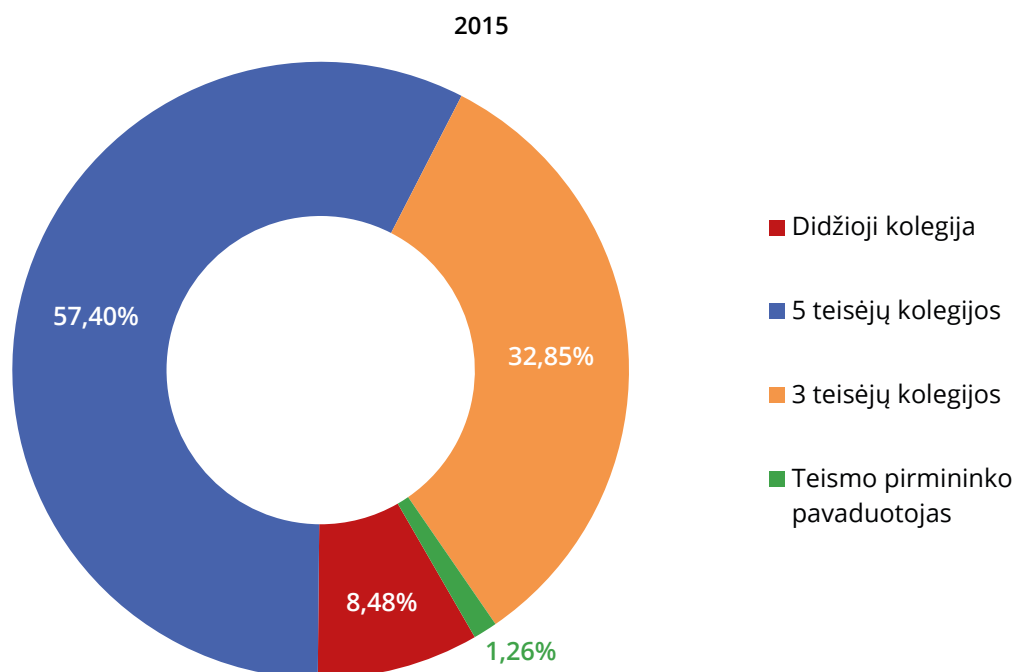
	Sprendimai	Jurisdikcinės nutartys ²	Nutartys dėl laikinųjų apsaugos priemonių ³	Kitos nutartys ⁴	Prašymai pateikti nuomonę	Iš viso
Prašymai priimti prejudicinį sprendimą	296	47		34		377
Tiesioginiai ieškiniai	48	0		16		64
Apeliaciniai skundai	54	51		9		114
Skundai dėl laikinųjų apsaugos priemonių arba įstojimo į bylą			7			7
Prašymai pateikti nuomonę				1		1
Specialios procedūros	1	5		1		7
Iš viso	399	103	7	61		570

1 | Skaičiai (neto) nurodyti atsižvelgiant į tai, kad kai kurios bylos sujungtos dėl tarpusavio ryšio (sujungtų bylų grupė = viena byla).

2 | Nutartys dėl proceso užbaigimo kitais nei bylos išbraukimo iš registro, poreikio priimti sprendimą nebuvimo ar bylos perdavimo Bendrajam Teismui pagrindais.

3 | Nutartys, priimtose pateikus prašymą pagal SESV 278 ir 279 straipsnius (anksčiau – EB 242 ir 243 straipsniai), SESV 280 straipsnį (anksčiau – EB 244 straipsnis) ar atitinkamas EAEBS nuostatas arba apskundus nutartį dėl laikinųjų apsaugos priemonių ar dėl įstojimo į bylą.

4 | Nutartys dėl proceso užbaigimo, kai byla išbraukiama iš registro, nėra poreikio priimti sprendimą arba byla perduodama Bendrajam Teismui.

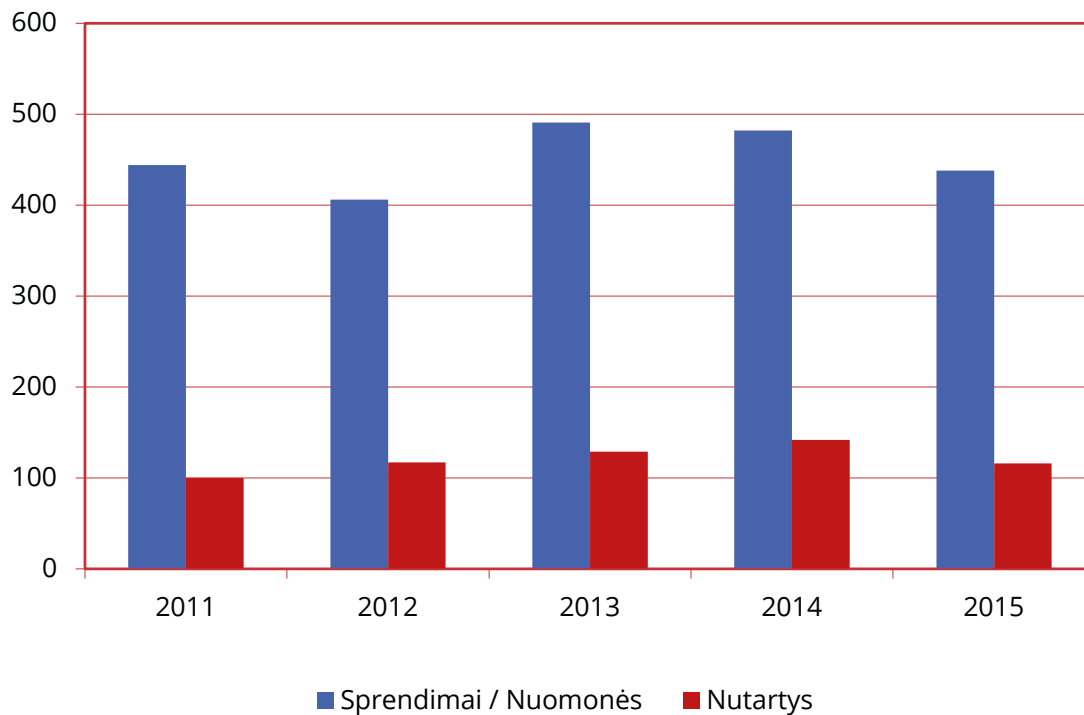
7. BAIGTOS BYLOS – TEISMO SUDĖTIS (2011–2015)¹

	2011			2012			2013			2014			2015		
	Sprendimai / Nuomonės	Nutartys ²	Iš viso	Sprendimai / Nuomonės	Nutartys ²	Iš viso	Sprendimai / Nuomonės	Nutartys ²	Iš viso	Sprendimai / Nuomonės	Nutartys ²	Iš viso	Sprendimai / Nuomonės	Nutartys ²	Iš viso
Plenarinė sesija	1		1	1		1				1		1			
Didžioji kolegija	62		62	47		47	52		52	51	3	54	47		47
5 teisėjų kolegijos	290	10	300	275	8	283	348	18	366	320	20	340	298	20	318
3 teisėjų kolegijos	91	86	177	83	97	180	91	106	197	110	118	228	93	89	182
Teismo pirmininkas		4	4		12	12									
Teismo pirmininko pavaduotojas								5	5		1	1		7	7
Iš viso	444	100	544	406	117	523	491	129	620	482	142	624	438	116	554

1 | Skaičiai (bruto) nurodyti neatsižvelgiant į tai, kad kai kurios bylos sujungtos dėl tarpusavio ryšio (vienas bylos numeris = viena byla).

2 | Nutartys dėl proceso užbaigimo kitais nei bylos išbraukimo iš registro, poreikio priimti sprendimą nebuvimo ar bylos perdavimo Bendrajam Teismui pagrindais.

8. BYLOS, BAIGTOS SPRENDIMU, NUOMONE ARBA JURISDIKCINE NUTARTIMI (2011–2015)^{1 2}

	2011	2012	2013	2014	2015
Sprendimai / Nuomonės	444	406	491	482	438
Nutartys	100	117	129	142	116
Iš viso	544	523	620	624	554

1 | Skaičiai (bruto) nurodyti neatsižvelgiant į tai, kad kai kurios bylos sujungtos dėl tarpusavio ryšio (vienas bylos numeris = viena byla).

2 | Nutartys dėl proceso užbaigimo kitais nei bylos išbraukimo iš registro, poreikio priimti sprendimą nebuvimo ar bylos perdavimo Bendrajam Teismui pagrindais.

9. BYLOS, BAIGTOS SPRENDIMU, NUOMONE ARBA JURISDIKCIŲ NUTARTIMI – IEŠKINIO DALYKINĖ SRITIS (2011–2015)¹

	2011	2012	2013	2014	2015
Aplinka ³	35	27	35	30	27
Aplinka ir vartotojai ³	25	1			
Bendra užsienio ir saugumo politika	3	9	12	3	6
Bendra žuvininkystės politika	1			5	3
Bendrasis muitų tarifas ⁴	2				
Bendrijų nuosavi ištekliai ²	2				
Cheminių medžiagų registracija, įvertinimas, autorizacija ir apribojimai (REACH reglamentas)	1			5	1
Darbuotojų migrantų socialinė apsauga	8	8	12	6	14
Ekonominė ir pinigų politika		3		1	3
Ekonominė, socialinė ir teritorinė sanglauda		3	6	8	4
Energetika	2		1	3	2
Europos Sąjungos išorės veiksmai	8	5	4	6	1
Finansinės nuostatos (biudžetas, finansinė programa, nuosavi ištekliai, kova su sukčiavimu...) ²	4	3	2	5	1
Įmonių teisė	8	1	4	3	1
Institucinė teisė	20	27	31	18	27
Intelektinė ir pramoninė nuosavybė	47	46	43	69	51
Įsisteigimo laisvė	21	6	13	9	17
Konkurencija	19	30	42	28	23
Laisvas asmenų judėjimas	9	18	15	20	13
Laisvas kapitalo judėjimas	14	21	8	6	8
Laisvas prekių judėjimas	8	7	1	10	9
Laisvė teikti paslaugas	27	29	16	11	17
Laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė	24	37	46	51	49
Mokesčiai	49	64	74	52	55
Mokslo tyrimai, technologijų plėtra bei kosmosas		1	1		1
Muitų sąjunga ir bendrasis muitų tarifas ⁴	19	19	11	21	20

1 | Skaičiai (bruto) nurodyti neatsižvelgiant į tai, kad kai kurios bylos sujungtos dėl tarpusavio ryšio (vienas bylos numeris = viena byla).

2 | Nuo 2009 m. gruodžio 1 d. gautų bylų klasifikatoriaus rubrikos „Bendrijų biudžetas“ ir „Bendrijos nuosavi ištekliai“ priskirtos prie rubrikos „Finansinės nuostatos“.

3 | Nuo 2009 m. gruodžio 1 d. gautų bylų klasifikatoriaus rubrika „Aplinka ir vartotojai“ išskaidyta į dvi atskiras rubrikas.

4 | Nuo 2009 m. gruodžio 1 d. gautų bylų klasifikatoriaus rubrikos „Bendrasis muitų tarifas“ ir „Muitų sąjunga“ sujungtos į vieną.

Naujų valstybių įstojimas	1	2			
Pramonės politika	9	8	15	3	9
Prekybos politika	2	8	6	7	4
Sąjungos pilietybė	7	8	12	9	4
Sąjungos teisės principai	15	7	17	23	12
Socialinė politika	36	28	27	51	30
Susipažinimas su dokumentais	2	5	6	4	3
Švietimas, profesinis mokymas, jaunimas ir sportas		1		1	1
Teisės aktų derinimas	15	12	24	25	24
Transportas	7	14	17	18	9
Turizmas		1			
Užimtumas					1
Valstybės pagalba	48	10	34	41	26
Vartotojų apsauga ³	4	9	19	20	29
Viešieji pirkimai	7	12	12	13	14
Visuomenės sveikata	3	1	2	3	5
Žemės ūkis	23	22	33	29	20
EB sutartis / SESV	535	513	601	617	544
ES sutartis	1				
AP sutartis	1				
AE sutartis					1
Privilegijos ir imunitetai	2	3			2
Procesas	5	7	14	6	4
Pareigūnų tarnybos nuostatai			5	1	3
Kita	7	10	19	7	9
IŠ VISO BENDRAI	544	523	620	624	554

1 | Skaičiai (bruto) nurodyti neatsižvelgiant į tai, kad kai kurios bylos sujungtos dėl tarpusavio ryšio (vienas bylos numeris = viena byla).

2 | Nuo 2009 m. gruodžio 1 d. gautų bylų klasifikatoriaus rubrikos „Bendrijų biudžetas“ ir „Bendrijos nuosavi ištekliai“ priskirtos prie rubrikos „Finansinės nuostatos“.

3 | Nuo 2009 m. gruodžio 1 d. gautų bylų klasifikatoriaus rubrika „Aplinka ir vartotojai“ išskaidyta į dvi atskiras rubrikas.

4 | Nuo 2009 m. gruodžio 1 d. gautų bylų klasifikatoriaus rubrikos „Bendrasis muitų tarifas“ ir „Muitų sąjunga“ sujungtos į vieną.

10. BYLOS, BAIGTOS SPRENDIMU, NUOMONE ARBA JURISDIKCINE NUTARTIMI – IEŠKINIO DALYKINĖ SRITIS (2015 M.)¹

	Sprendimai / Nuomonės	Nutartys ²	Iš viso
Aplinka ⁴	24	3	27
Bendra užsienio ir saugumo politika	5	1	6
Bendra žuvininkystės politika	2	1	3
Cheminių medžiagų registracija, įvertinimas, autorizacija ir apribojimai (REACH reglamentas)	1		1
Darbuotojų migrantų socialinė apsauga	11	3	14
Ekonominė ir pinigų politika	2	1	3
Ekonominė, socialinė ir teritorinė sanglauda	4		4
Energetika	2		2
Europos Sąjungos išorės veiksmai	1		1
Finansinės nuostatos (biudžetas, finansinė programa, nuosavi ištekliai, kova su sukčiavimu...) ³	1		1
Įmonių teisė	1		1
Institucinė teisė	21	6	27
Intelektinė ir pramoninė nuosavybė	21	30	51
Įsisteigimo laisvė	12	5	17
Konkurencija	15	8	23
Laisvas asmenų judėjimas	13		13
Laisvas kapitalo judėjimas	8		8
Laisvas prekių judėjimas	6	3	9
Laisvė teikti paslaugas	14	3	17
Laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė	46	3	49
Mokesčiai	48	7	55
Mokslo tyrimai, technologijų plėtra bei kosmosas	1		1
Muitų sąjunga ir bendrasis muitų tarifas ⁵	18	2	20
Pramonės politika	9		9
Prekybos politika	4		4

1 | Skaičiai (bruto) nurodyti neatsižvelgiant į tai, kad kai kurios bylos sujungtos dėl tarpusavio ryšio (vienas bylos numeris = viena byla).

2 | Nutartys dėl proceso užbaigimo kitais nei bylos išbraukimo iš registro, poreikio priimti sprendimą nebuvimo ar bylos perdavimo Bendrajam Teismui pagrindais.

3 | Nuo 2009 m. gruodžio 1 d. gautų bylų klasifikatoriaus rubrikos „Bendrijų biudžetas“ ir „Bendrijos nuosavi ištekliai“ priskirtos prie rubrikos „Finansinės nuostatos“.

4 | Nuo 2009 m. gruodžio 1 d. gautų bylų klasifikatoriaus rubrika „Aplinka ir vartotojai“ išskaidyta į dvi atskiras rubrikas.

5 | Nuo 2009 m. gruodžio 1 d. gautų bylų klasifikatoriaus rubrikos „Bendrasis muitų tarifas“ ir „Muitų sąjunga“ sujungtos į vieną.

Sjungos pilietybė	3	1	4
Sjungos teisės principai	4	8	12
Socialinė politika	27	3	30
Susipažinimas su dokumentais	3		3
Švietimas, profesinis mokymas, jaunimas ir sportas	1		1
Teisės aktų derinimas	23	1	24
Transportas	9		9
Užimtumas		1	1
Valstybės pagalba	16	10	26
Vartotojų apsauga ⁴	24	5	29
Viešieji pirkimai	12	2	14
Visuomenės sveikata	5		5
Žemės ūkis	16	4	20
EB sutartis / SESV	433	111	544
AE sutartis	1		1
Privilegijos ir imunitetai	1	1	2
Procesas		4	4
Pareigūnų tarnybos nuostatai	3		3
Kita	4	5	9
IŠ VISO BENDRAI	438	116	554

1 | Skaičiai (bruto) nurodyti neatsižvelgiant į tai, kad kai kurios bylos sujungtos dėl tarpusavio ryšio (vienas bylos numeris = viena byla).

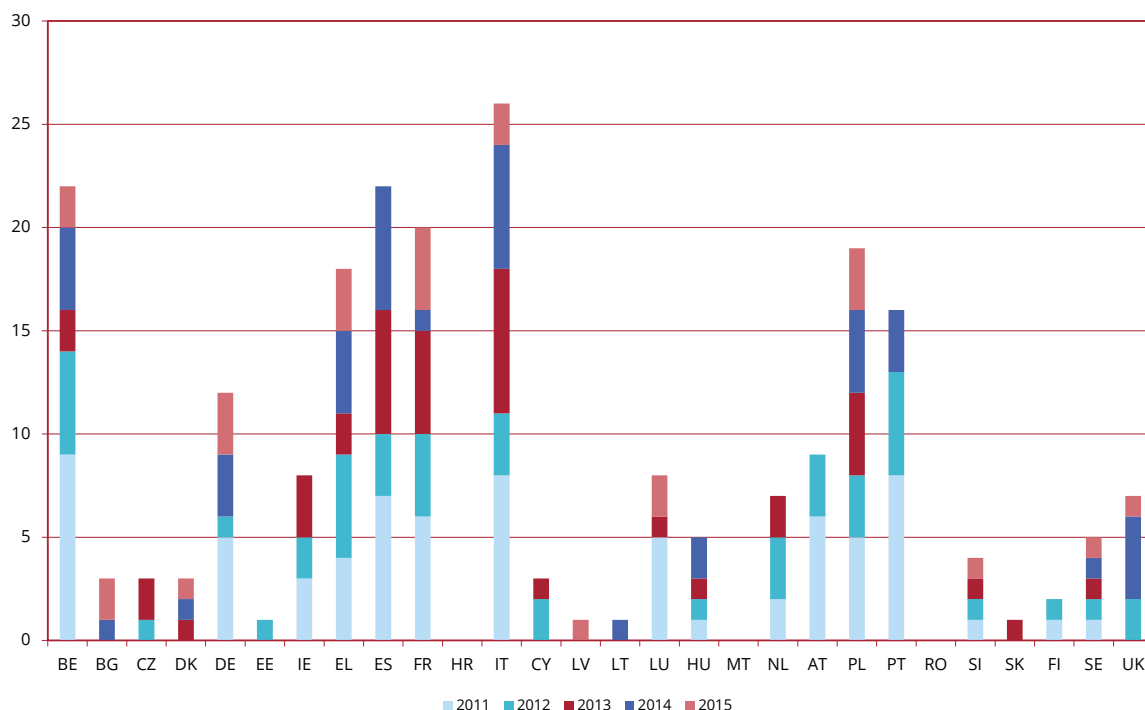
2 | Nutartys dėl proceso užbaigimo kitais nei bylos išbraukimo iš registro, poreikio priimti sprendimą nebuvimo ar bylos perdavimo Bendrajam Teismui pagrindais.

3 | Nuo 2009 m. gruodžio 1 d. gautų bylų klasifikatoriaus rubrikos „Bendrijų biudžetas“ ir „Bendrijos nuosavi ištekliai“ priskirtos prie rubrikos „Finansinės nuostatos“.

4 | Nuo 2009 m. gruodžio 1 d. gautų bylų klasifikatoriaus rubrika „Aplinka ir vartotojai“ išskaidyta į dvi atskiras rubrikas.

5 | Nuo 2009 m. gruodžio 1 d. gautų bylų klasifikatoriaus rubrikos „Bendrasis muitų tarifas“ ir „Muitų sąjunga“ sujungtos į vieną.

11. BAIGTOS BYLOS – SPRENDIMAI DĖL VALSTYBĖS ĮSIPAREIGOJIMŲ NEĮVYKDYMO: SPRENDIMO POBŪDIS (2011–2015)¹

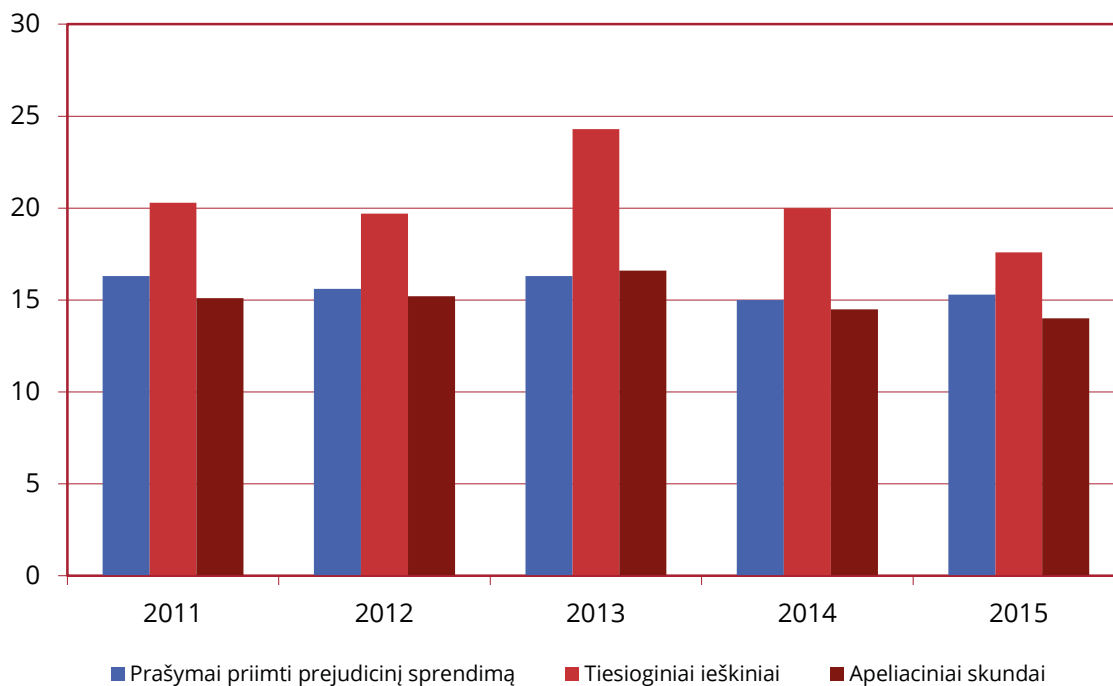

Belgija	9	1	5	1	2	1	4		2	
Bulgarija							1	1	2	
Čekijos Respublika			1		2	2				
Danija					1	1	1		1	
Vokietija	5		1	2		2	3	1	3	
Estija			1							
Airija	3		2		3	1				1
Graikija	4		5		2	1	4		3	
Ispanija	7	1	3		6		6			
Prancūzija	6		4		5	3	1		4	
Kroatija										
Italija	8	1	3		7	1	6		2	
Kipras		1	2		1					
Latvija									1	
Lietuva							1			
Liuksemburgas	5				1	1			2	
Vengrija	1	1	1		1		2			
Malta		1								
Nyderlandai	2		3	1	2	2		1		
Austrija	6		3			1				
Lenkija	5		3		4	2	4		3	1
Portugalija	8	1	5			1	3			
Rumunija		1								
Slovėnija	1		1		1				1	
Slovakija		1		1	1					2
Suomija	1		1			2				
Švedija	1		1		1	1	1		1	
Jungtinė Karalystė			2			1	4		1	1
Iš viso	72	9	47	5	40	23	41	3	26	5

1 | Skaičiai (neto) nurodyti atsižvelgiant į tai, kad kai kurios bylos sujungtos dėl tarpusavio ryšio (sujungtų bylų grupė = viena byla).

12. BAIGTOS BYLOS – PROCESO TRUKMĖ (2011–2015), SKAIČIUOJAMA MĖNESIAIS IR DEŠIMTOSIOMIS MĖNESIO DALIMIS¹

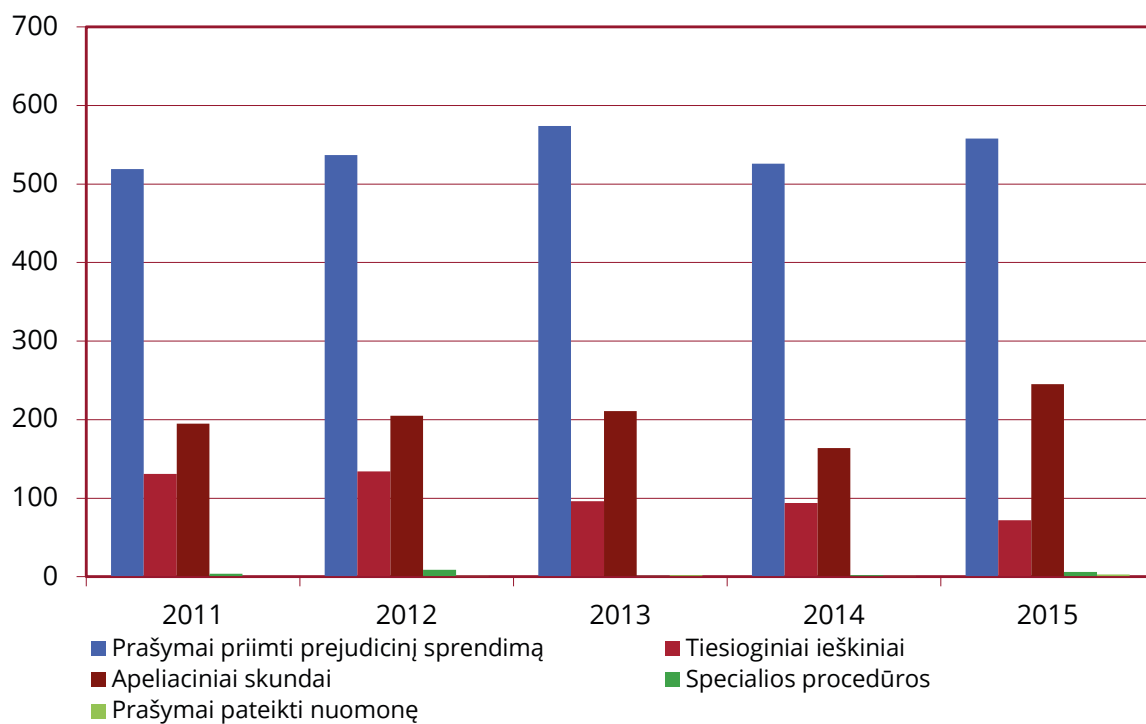
(SPRENDIMAI IR JURISDIKCIŖS NUTARTYS)

	2011	2012	2013	2014	2015
Prašymai priimti prejudicinį sprendimą	16,3	15,6	16,3	15,0	15,3
Prejudicinio sprendimo priėmimo skubos tvarka procedūros	2,5	1,9	2,2	2,2	1,9
Tiesioginiai ieškiniai	20,3	19,7	24,3	20,0	17,6
Apeliaciniai skundai	15,1	15,2	16,6	14,5	14,0

1| Skaičiuojant proceso trukmę neatsižvelgiama į: bylas, kuriose priimtas tarpinis sprendimas arba imtasi parengtinio tyrimo priemonių; nuomones; specialias procedūras (t. y. dėl nemokamos teisinės pagalbos suteikimo, atlygintinų išlaidų nustatymo, sprendimo ištaisymo, protesto dėl už akių priimto sprendimo, trečiojo asmens skundo, sprendimo išaiškinimo, bylos atnaujinimo, pirmojo generalinio advokato pasiūlymo peržiūrėti Bendrojo Teismo sprendimą nagrinėjimo, turto suvaržymo ir imunitetų); bylas, kurios užbaigtos nutartimi dėl bylos išbraukimo iš registro, dėl poreikio priimti sprendimą nebuvimo arba dėl bylos perdavimo Bendrajam Teismui; laikinųjų apsaugos priemonių taikymo procedūras arba skundų dėl laikinųjų apsaugos priemonių ar įstojimo į bylą nagrinėjimo procedūras.

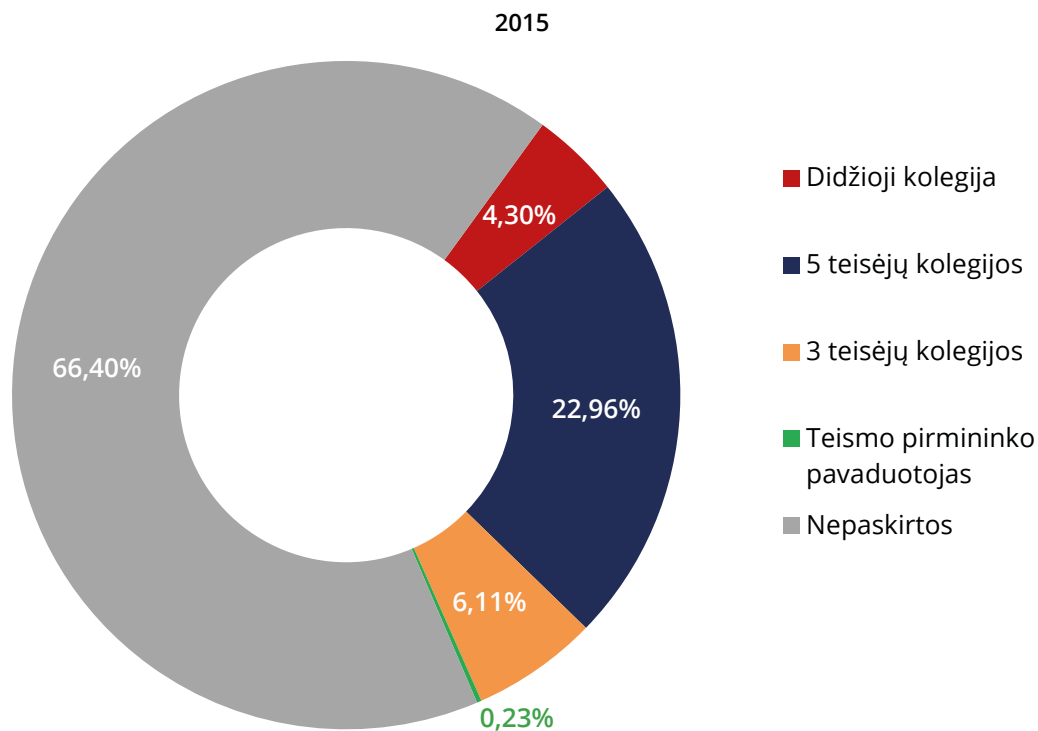
13. GRUODŽIO 31 D. DAR NEIŠNAGRINĖTOS BYLOS – PROCEDŪRŲ POBŪDIS (2011–2015)¹

	2011	2012	2013	2014	2015
Prašymai priimti prejudicinį sprendimą	519	537	574	526	558
Tiesioginiai ieškiniai	131	134	96	94	72
Apeliaciniai skundai	195	205	211	164	245
Specialios procedūros	4	9	1	2	6
Prašymai pateikti nuomonę		1	2	1	3
Iš viso	849	886	884	787	884

1 | Skaičiai (bruto) nurodyti neatsižvelgiant į tai, kad kai kurios bylos sujungtos dėl tarpusavio ryšio (vienas bylos numeris = viena byla).

14. GRUODŽIO 31 D. DAR NEIŠNAGRINĖTOS BYLOS – TEISMO SUDĖTIS (2011–2015)¹

	2011	2012	2013	2014	2015
Didžioji kolegija	42	44	37	33	38
5 teisėjų kolegijos	157	239	190	176	203
3 teisėjų kolegijos	23	42	51	44	54
Teismo pirmininkas	10				
Teismo pirmininko pavaduotojas		1	1		2
Nepaskirtos	617	560	605	534	587
Iš viso	849	886	884	787	884

¹ | Skaičiai (bruto) nurodyti neatsižvelgiant į tai, kad kai kurios bylos sujungtos dėl tarpusavio ryšio (vienas bylos numeris = viena byla).

15. KITA – PAGREITINTOS PROCEDŪROS (2011–2015)¹

	2011		2012		2013		2014		2015	
	Patenkinti prašymą	Atmesti prašymą	Patenkinti prašymą	Atmesti prašymą	Patenkinti prašymą	Atmesti prašymą	Patenkinti prašymą	Atmesti prašymą	Patenkinti prašymą	Atmesti prašymą
Tiesioginiai ieškiniai			1			1				
Prašymai priimti prejudicinį sprendimą	2	7	1	5		16	2	10	1	14
Apeliaciniai skundai		5		1						
Iš viso	2	12	2	6		17	2	10	1	14

1 | Bylos, kuriose per atitinkamus metus priimtas sprendimas arba nutartis tenkinti arba atmesti prašymą taikyti pagreitintą procedūrą.

16. KITA – PREJUDICINIO SPRENDIMO PRIĖMIMO SKUBOS TVARKA PROCEDŪROS (2011–2015)¹

	2011		2012		2013		2014		2015	
	Patenkinti prašymą	Atmesti prašymą	Patenkinti prašymą	Atmesti prašymą	Patenkinti prašymą	Atmesti prašymą	Patenkinti prašymą	Atmesti prašymą	Patenkinti prašymą	Atmesti prašymą
Laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė	2	5	4	1	2	3	4	1	5	5
Teisės aktų derinimas							1			
Iš viso	2	5	4	1	2	3	4	2	5	5

1 | Bylos, kuriose per praėjusius metus priimtas sprendimas tenkinti arba atmesti prašymą taikyti sprendimo priėmimo skubos tvarka procedūrą.

17. KITA – LAIKINŲJŲ APSAUGOS PRIEMONIŲ PROCEDŪROS (2015)¹

	Prašymai dėl laikinųjų apsaugos priemonių	Skundai dėl laikinųjų apsaugos priemonių arba įstojimo į bylą	Sprendimo pobūdis	
			Atmesti prašymą	Patenkinti prašymą
Piekļuve dokumentiem		1		
Valstybės pagalba		4	4	
Konkurencija	2	2	1	
Viešieji pirkimai		2	2	
IŠ VISO BENDRAI	2	9	7	

1 | Skaičiai (neto) nurodyti atsižvelgiant į tai, kad kai kurios bylos sujungtos dėl tarpusavio ryšio (sujungtų bylų grupė = viena byla).

18. BENDROJI TEISMINĖS VEIKLOS RAIDĄ (1952–2015) – GAUTOS BYLOS IR SPRENDIMAI

Metai	Gautos bylos ¹							Sprendimai / Nuomos ²
	Prašymai priimti prejudicinį sprendimą	Tiesioginiai ieškiniai	Apeliaciniai skundai	Skundai dėl laikinių apsaugos priemonių arba įstojimo į bylą	Prašymai pateikti nuomonę	Iš viso	Prašymai dėl laikinių apsaugos priemonių	
1953		4				4		
1954		10				10		2
1955		9				9	2	4
1956		11				11	2	6
1957		19				19	2	4
1958		43				43		10
1959		46			1	47	5	13
1960		22			1	23	2	18
1961	1	24			1	26	1	11
1962	5	30				35	2	20
1963	6	99				105	7	17
1964	6	49				55	4	31
1965	7	55				62	4	52
1966	1	30				31	2	24
1967	23	14				37		24
1968	9	24				33	1	27
1969	17	60				77	2	30
1970	32	47				79		64
1971	37	59				96	1	60
1972	40	42				82	2	61
1973	61	131				192	6	80
1974	39	63				102	8	63
1975	69	61			1	131	5	78
1976	75	51			1	127	6	88
1977	84	74				158	6	100
1978	123	146			1	270	7	97
1979	106	1218				1324	6	138
1980	99	180				279	14	132
1981	108	214				322	17	128
1982	129	217				346	16	185
1983	98	199				297	11	151
1984	129	183				312	17	165
1985	139	294				433	23	211
1986	91	238				329	23	174

>>>

1 | Skaičius bruto, neįskaitant specialių procedūrų.

2 | Skaičius neto.

Metai	Gautos bylos ¹							Sprendimai / Nuomonės ²
	Prašymai priimti prejudicinį sprendimą	Tiesioginiai ieškiniai	Apeliaciniai skundai	Skundai dėl laikinųjų apsaugos priemonių arba įstojimo į bylą	Prašymai pateikti nuomonę	Iš viso	Prašymai dėl laikinųjų apsaugos priemonių	
1987	144	251				395	21	208
1988	179	193				372	17	238
1989	139	244				383	19	188
1990	141	221	15	1		378	12	193
1991	186	140	13	1	2	342	9	204
1992	162	251	24	1	2	440	5	210
1993	204	265	17			486	13	203
1994	203	125	12	1	3	344	4	188
1995	251	109	46	2		408	3	172
1996	256	132	25	3		416	4	193
1997	239	169	30	5		443	1	242
1998	264	147	66	4		481	2	254
1999	255	214	68	4		541	4	235
2000	224	197	66	13	2	502	4	273
2001	237	187	72	7		503	6	244
2002	216	204	46	4		470	1	269
2003	210	277	63	5	1	556	7	308
2004	249	219	52	6	1	527	3	375
2005	221	179	66	1		467	2	362
2006	251	201	80	3		535	1	351
2007	265	221	79	8		573	3	379
2008	288	210	77	8	1	584	3	333
2009	302	143	105	2	1	553	1	376
2010	385	136	97	6		624	3	370
2011	423	81	162	13		679	3	370
2012	404	73	136	3	1	617		357
2013	450	72	161	5	2	690	1	434
2014	428	74	111	0	1	614	3	416
2015	436	48	206	9	3	702	2	399
Iš viso	9146	8949	1895	115	26	20131	361	10612

1 | Skaičius bruto, neįskaitant specialių procedūrų.

2 | Skaičius neto.

19. BENDROJI TEISMINĖS VEIKLOS RAIDĄ (1952–2015) – PRAŠYMAI PRIIMTI PREJUDICINĮ SPRENDIMĄ (PAGAL VALSTYBĘ NARĘ IR METUS)

	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	Kitos¹	Iš viso
1961																			1											1
1962																		5												5
1963																1		5												6
1964												2					4													6
1965					4				2								1													7
1966																	1													1
1967	5				11					3						1		3												23
1968	1				4				1	1		1					2													9
1969	4				11				1	1						1														17
1970	4				21				2	2		2						3												32
1971	1				18				6	5		5				1		6												37
1972	5				20				1	4		4					10													40
1973	8				37				4	5		5				1	6													61
1974	5				15				6	5		5					7										1			39
1975	7			1	26				15	14		14				1	4										1			69
1976	11				28		1		8	12		12					14										1			75
1977	16			1	30		2		14	7		7					9										5			84
1978	7			3	46		1		12	11		11					38										5			123
1979	13			1	33		2		18	19		19				1	11										8			106
1980	14			2	24		3		14	19		19					17										6			99
1981	12			1	41				17	11		11				4	17										5			108
1982	10			1	36				39	18		18					21										4			129
1983	9			4	36		2		15	7		7					19										6			98
1984	13			2	38		1		34	10		10					22										9			129
1985	13				40		2		45	11		11				6	14										8			139
1986	13			4	18		4	2	1	19		5				1	16										8			91
																														>>>

1 | Byla C-265/00, *Campina Melkunie (Cour de justice Benelux / Benelux Gerechtshof)*.

Byla C-196/09, *Miles ir kt. (Europos mokyklų skundų taryba)*.

Byla C-169/15, *Montis Design (Cour de justice Benelux / Benelux Gerechtshof)*.

	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	Kitos ¹	Iš viso
1987	15			5	32		2	17	1	36		5				3			19									9		144
1988	30			4	34				1	38		28				2			26									16		179
1989	13			2	47		1	2	2	28		10				1			18		1							14		139
1990	17			5	34		4	2	6	21		25				4			9		2							12		141
1991	19			2	54		2	3	5	29		36				2			17		3							14		186
1992	16			3	62			1	5	15		22				1			18		1							18		162
1993	22			7	57		1	5	7	22		24				1			43		3							12		204
1994	19			4	44		2		13	36		46				1			13		1							24		203
1995	14			8	51		3	10	10	43		58				2			19	2	5						6	20		251
1996	30			4	66			4	6	24		70				2			10	6	6					3	4	21		256
1997	19			7	46		1	2	9	10		50				3			24	35	2					6	7	18		239
1998	12			7	49		3	5	55	16		39				2			21	16	7					2	6	24		264
1999	13			3	49		2	3	4	17		43				4			23	56	7					4	5	22		255
2000	15			3	47		2	3	5	12		50							12	31	8					5	4	26	1	224
2001	10			5	53		1	4	4	15		40				2			14	57	4					3	4	21		237
2002	18			8	59			7	3	8		37				4			12	31	3					7	5	14		216
2003	18			3	43		2	4	8	9		45				4			28	15	1					4	4	22		210
2004	24			4	50		1	18	8	21		48				1	2		28	12	1					4	5	22		249
2005	21		1	4	51		2	11	10	17		18				2	3		36	15	1	2				4	11	12		221
2006	17		3	3	77		1	14	17	24		34			1	1	4		20	12	2	3			1	5	2	10		251
2007	22	1	2	5	59	2	2	8	14	26		43			1	2			19	20	7	3	1		1	5	6	16		265
2008	24		1	6	71	2	1	9	17	12		39	1	3	3	4	6		34	25	4	1				4	7	14		288
2009	35	8	5	3	59	2		11	11	28		29	1	4	3		10	1	24	15	10	3	1	2	1	2	5	28	1	302
2010	37	9	3	10	71		4	6	22	33		49		3	2	9	6		24	15	8	10	17	1	5	6	6	29		385
2011	34	22	5	6	83	1	7	9	27	31		44		10	1	2	13		22	24	11	11	14	1	3	12	4	26		423
2012	28	15	7	8	68	5	6	1	16	15		65		5	2	8	18	1	44	23	6	14	13		9	3	8	16		404
2013	26	10	7	6	97	3	4	5	26	24		62	3	5	10		20		46	19	11	14	17	1	4	4	12	14		450
2014	23	13	6	10	87		5	4	41	20	1	52	2	7	6		23		30	18	14	8	28	4	3	8	3	12		428
2015	32	5	8	7	79	2	8	2	36	25	5	47		9	8	7	14		40	23	15	8	18	5	5	4	7	16	1	436
Iš viso	794	83	48	172	2216	17	85	172	390	931	6	1326	7	46	37	90	121	2	949	470	89	132	109	14	32	95	121	589	3	9146

1 | Byla C-265/00, *Campina Melkunie (Cour de justice Benelux / Benelux Gerechtshof)*.Byla C-196/09, *Miles ir kt. (Europos mokyklų skundų taryba)*.Byla C-169/15, *Montis Design (Cour de justice Benelux / Benelux Gerechtshof)*.

20. BENDROJI TEISMINĖS VEIKLOS RAIDĄ (1952–2015) – PRAŠYMAI PRIIMTI PREJUDICINĮ SPRENDIMĄ (PAGAL VALSTYBĘ NARĘ IR TEISMĄ)

			Iš viso
Belgija	Cour constitutionnelle	32	
	Cour de cassation	93	
	Conseil d'État	76	
	Kiti teismai	593	794
Bulgarija	Върховен касационен съд	2	
	Върховен административен съд	14	
	Kiti teismai	67	83
Čekijos Respublika	Ústavní soud		
	Nejvyšší soud	5	
	Nejvyšší správní soud	24	
	Kiti teismai	19	48
Danija	Højesteret	35	
	Kiti teismai	137	172
Vokietija	Bundesverfassungsgericht	1	
	Bundesgerichtshof	202	
	Bundesverwaltungsgericht	117	
	Bundesfinanzhof	307	
	Bundesarbeitsgericht	32	
	Bundessozialgericht	76	
	Kiti teismai	1481	2216
Estija	Riigikohus	6	
	Kiti teismai	11	17
Airija	Supreme Court	28	
	High Court	27	
	Kiti teismai	30	85
Graikija	Άρειος Πάγος	10	
	Συμβούλιο της Επικρατείας	56	
	Kiti teismai	106	172
Ispanija	Tribunal Constitucional	1	
	Tribunal Supremo	61	
	Kiti teismai	328	390
Prancūzija	Conseil constitutionnel	1	
	Cour de cassation	118	
	Conseil d'État	99	
	Kiti teismai	713	931

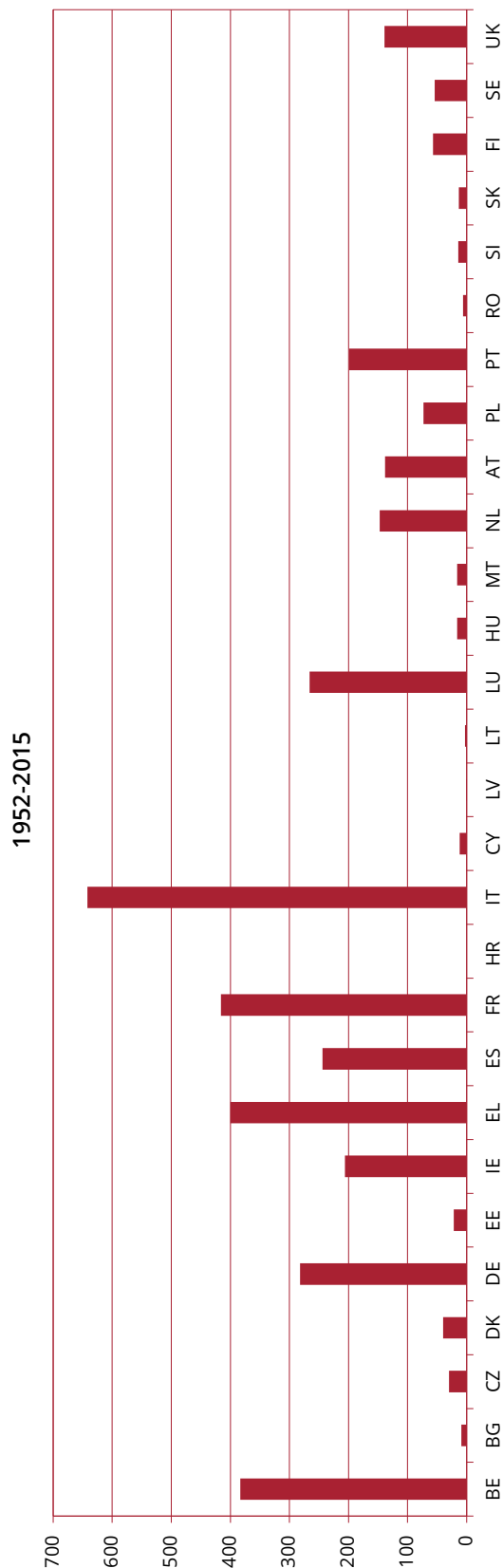
Kroatija	Ustavni sud		
	Vrhovni sud		
	Visoki upravnai sud		
	Visoki prekršajni sud		
	Kiti teismai	6	6
Italija	Corte Costituzionale	2	
	Corte suprema di Cassazione	132	
	Consiglio di Stato	126	
	Kiti teismai	1066	1326
Kipras	Ανώτατο Δικαστήριο	4	
	Kiti teismai	3	7
Latvija	Augstākā tiesa	21	
	Satversmes tiesa		
	Kiti teismai	25	46
Lietuva	Konstitucinis Teismas	1	
	Aukščiausiasis Teismas	14	
	Vyriausiasis administracinis teismas	11	
	Kiti teismai	11	37
Liuksemburgas	Cour constitutionnelle	1	
	Cour de cassation	27	
	Cour administrative	27	
	Kiti teismai	35	90
Vengrija	Kúria	20	
	Fővárosi Ítéltábla	6	
	Szegedi Ítéltábla	2	
	Kiti teismai	93	121
Malta	Qorti Kostituzzjonali		
	Qorti ta' l- Appel		
	Kiti teismai	2	2
Nyderlandai	Hoge Raad	271	
	Raad van State	107	
	Centrale Raad van Beroep	62	
	College van Beroep voor het Bedrijfsleven	154	
	Tariefcommissie	35	
	Kiti teismai	320	949

Austrija	Verfassungsgerichtshof	5	
	Oberster Gerichtshof	109	
	Verwaltungsgerichtshof	90	
	Kiti teismai	266	470
Lenkija	Trybunał Konstytucyjny	1	
	Sąd Najwyższy	13	
	Naczelny Sąd Administracyjny	32	
	Kiti teismai	43	89
Portugalija	Supremo Tribunal de Justiça	4	
	Supremo Tribunal Administrativo	55	
	Kiti teismai	73	132
Rumunija	Înalta Curte de Casație și Justiție	9	
	Curtea de Apel	55	
	Kiti teismai	45	109
Slovėnija	Ustavno sodišče	1	
	Vrhovno sodišče	8	
	Kiti teismai	5	14
Slovakija	Ústavný súd		
	Najvyšší súd	10	
	Kiti teismai	22	32
Suomija	Korkein oikeus	17	
	Korkein hallinto-oikeus	47	
	Työtuomioistuin	3	
	Kiti teismai	28	95
Švedija	Högsta Domstolen	19	
	Högsta förvaltningsdomstolen	7	
	Marknadsdomstolen	5	
	Arbetsdomstolen	4	
	Kiti teismai	86	121
Jungtinė Karalystė	House of Lords	40	
	Supreme Court	7	
	Court of Appeal	81	
	Kiti teismai	461	589
Kita	Cour de justice Benelux/Benelux Gerechtshof ¹	2	
	Europos mokyklų skundų taryba ²	1	3
Iš viso			9146

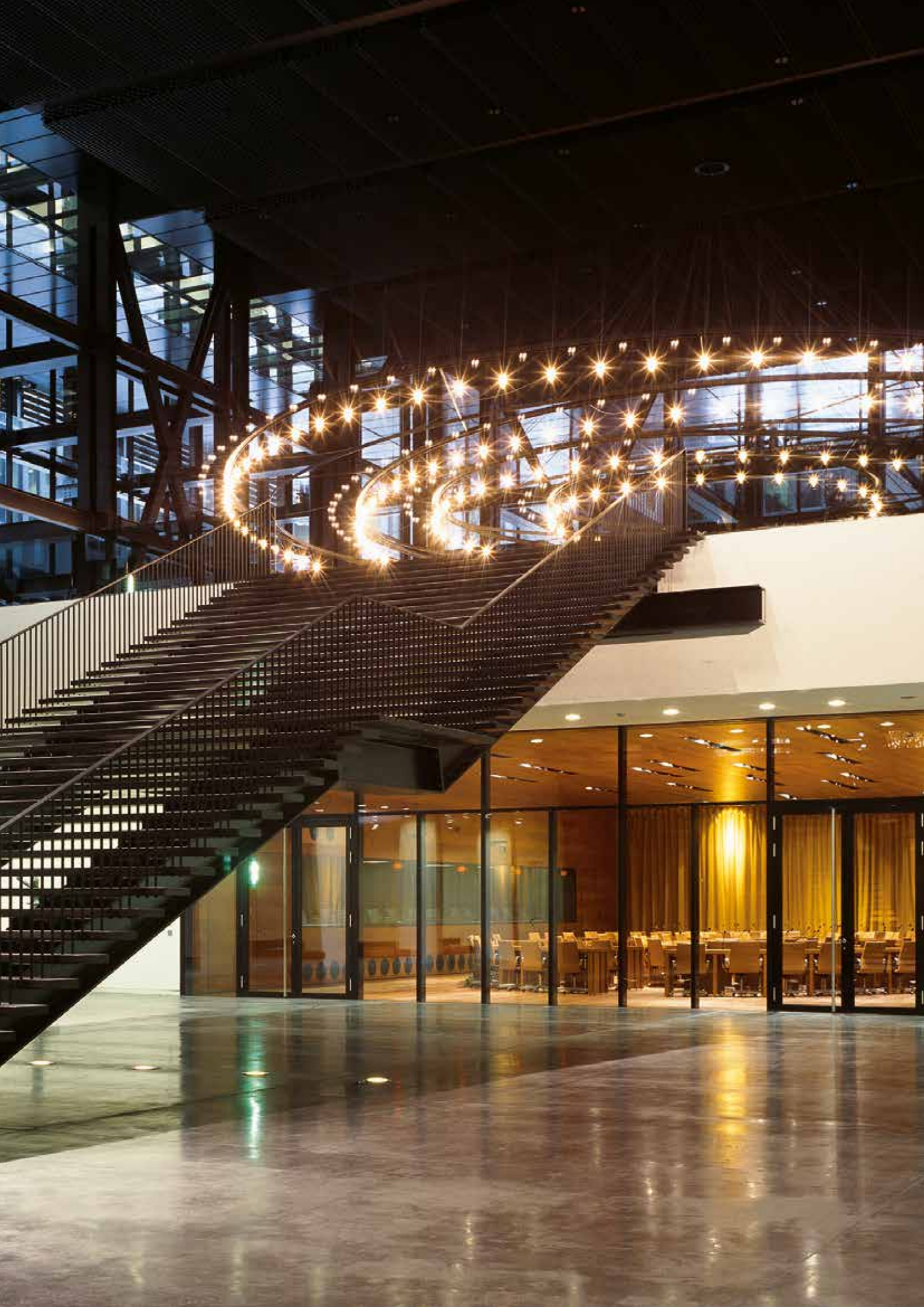
1 | Byla C-265/00, *Campina Melkunie*.
Byla C-169/15, *Montis Design*.

2 | Byla C-196/09, *Miles ir kt.*

21. BENDROJI TEISMINĖS VEIKLOS RAIDĄ (1952–2015) – VALSTYBĖMS NARĖMS PAREIKŠTI IEŠKINIAI DĖL ĮSIPAREIGOJIMŲ NEĮVYKDYMO

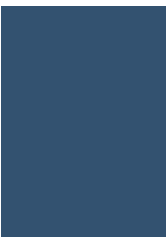
BE	BG	CZ	DK	DE	EE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	Iš viso
383	9	30	40	282	22	206	400	244	416	642	12	1	3	266	16	16	147	138	73	199	6	14	13	57	54	139	3828

II SKYRIUS

BENDRASIS TEISMAS

A | BENDROJO TEISMO VEIKLA 2015 M.

Parengė pirmininkas **Marc JAEGER**

Net jei prognozės apskritai nėra tikras dalykas, galima per daug neperdedant teigti, kad 2015-ieji, regis, išliks esminiai metai Bendrojo Teismo istorijoje. Prie to prisidėjo trys svarbūs įvykiai.

Pirma, skindamas prieš kelerius metus pradėtų reformų ir investavimo netausojant savo jėgų vaisius, teismas pasiekė išskirtinį produktyvumo lygį naudodamasis tais pačiais resursais. Prieš penkerius metus sunkiai būtų buvę galima prognozuoti, kad Bendrasis Teismas 2015 m. išnagrinės 987 bylas, o tai yra beveik 90 % daugiau, palyginti su 2010 m. (527 išnagrinėtos bylos), ir daugiau nei 20 % daugiau, palyginti su ankstesniu istoriniu rezultatu, užfiksuotu 2014 m. (814 išnagrinėtų bylų).

Gautų naujų bylų skaičius patvirtina bendrą didėjimo tendenciją, stebimą nuo teismo įsteigimo. 2015 m. gauta 831 nauja byla, t. y. bylų skaičius artimas 2014 m. užregistruotam rekordui (912 bylų). Taigi, per metus gautų naujų bylų skaičiaus vidurkis 2013–2015 m. laikotarpiu yra 40 % didesnis nei tas pats vidurkis 2008–2010 m. laikotarpiu.

Vis dėlto produktyvumo padidėjimas buvo toks, kad teismas gerokai sumažino dar neišnagrinėtų bylų skaičių (nuo 1 423 bylų 2014 m. iki 1 267 bylų 2015 m., t. y. šis skaičius sumažėjo daugiau nei 10 %). Galiausiai, kalbant apie pagrindinius teismo veiklos rodiklius, taip pat reikia pažymėti 2013 m. prasidėjusią tendenciją, pasireiškiančią tuo, kad gerokai sumažėjo vidutinė bylų nagrinėjimo trukmė (nuo 23,4 mėnesio 2014 m. iki 20,6 mėnesio 2015 m., t. y. trukmė sumažėjo daugiau nei 10 %).

Antra, 2015 m. liepos 1 d. įsigaliojo naujasis Bendrojo Teismo procedūros reglamentas, kuriuo pakeistas pirminis procedūros reglamentas, priimtas 1991 m. gegužės 2 d. ir daug kartų iš dalies keistas. Šioje naujojoje priemonėje paaiškinami ir supaprastinami kai kurie procesiniai dalykai, taip pat pakeičiama visa jų pateikimo struktūra. Be to, į jį įtraukta naujų nuostatų, kuriomis siekiama veiksmingesnio proceso tam, kad teisingumas būtų vykdomas deramai, moderniai ir užtikrinant šalių procesines teises.

Galiausiai 2015-ieji – tai metai, kuriais nuspręsta dėl struktūrinės Bendrojo Teismo reformos. Iš tiesų, 2015 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES, Euratomas) 2015/2422, kuriuo iš dalies keičiamas Protokolas Nr. 3 dėl Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto¹, numatytas Bendrojo Teismo teisėjų skaičiaus didinimas trimis etapais, kol 2019 m. rugsėjo mėn. jų skaičius padvigubės. Be to, jurisdikcija pirmąją instanciją nagrinėti Europos Sąjungos ir jos tarnautojų ginčus ir septynios šiuo metu Europos Sąjungos tarnautojų teisme teisėjaujančių teisėjų pareigybės bus perkeltos į Bendrąjį Teismą. Šis perdavimas bus atliktas remiantis Teisingumo Teismo pateiktu atitinkamu teisėkūros prašymu².

Šiai beprecedenčio masto reformai įgyvendinti reikės, kad 2016 m. būtų detalai apsvaistyta teismo struktūra, organizavimas ir veikla, siekiant sukurti naujus Europos Sąjungos pirmosios instancijos administracinio teisingumo pagrindus. Taip ši reforma leis teismui suintensyvinti – atsižvelgiant į bylų skaičiaus augimą, didėjančią įvairovę ir sudėtingumą – savo nuolatinės pastangos siekti greitumo, nuoseklumo ir kokybės vykdant pagrindinę jam patikėtą misiją: užtikrinti Europos Sąjungos aktų teisėtumo kontrolę, kuri yra teisės subjekto teisės į veiksmingą teisminę apsaugą sąlyga ir išplaukia iš teisinės Sąjungos principo.

1| OL L 341, p. 14.

2| Pagal reglamento 9 konstatuojamąją dalį.

I. GINČAI DĖL TEISĖTUMO

PAGAL SESV 263 STRAIPSNĮ PAREIKŠTŲ IEŠKINIŲ PRIIMTINUMAS

1. AKTO, DĖL KURIO GALIMA PAREIKŠTI IEŠKINĮ, SĄVOKA

Byloje, kurioje buvo priimtas 2015 m. balandžio 29 d. Sprendimas *Total ir Elf Aquitaine / Komisija* (T-470/11, Rink., pateiktas apeliacinis skundas, EU:T:2015:241), Bendrasis Teismas priminė, kad aktais, dėl kurių galima pareikšti ieškinį dėl panaikinimo, kaip tai suprantama pagal SESV 263 straipsnį, yra tik priemonės, sukeliančios privalomų teisinių padarinių, kurie turi įtakos ieškovo interesams reikšmingai pakeisdami jo teisinę situaciją. Šiuo klausimu jis pažymėjo, kad Komisijos raštai, kuriais reikalaujama, kad patronuojančiosios bendrovės sumokėtų baudas, kurios joms buvo skirtos solidariai su jų dukterinėmis bendrovėmis už konkurencijos taisyklių pažeidimą, po to, kai šias baudas iš pradžių sumokėjusiai bendrovei jos buvo sumažintos ir grąžinta jų dalis, sukelia privalomų teisinių padarinių, nes jais galutinai nustatyta Komisijos pozicija ir juos galima įgyvendinti priverstine tvarka.

Toliau nagrinėdamas klausimą, ar ginčijami raštai turi įtakos ieškovo interesams reikšmingai pakeisdami jo teisinę situaciją, kaip tai suprantama pagal SESV 263 straipsnį, Bendrasis Teismas pažymėjo, kad taip nėra tuose raštuose iš ieškovių pagrindinėje byloje reikalaujamos sumos atveju, nes juose suma nebuvo pakeista. Todėl ieškinį reikėjo atmesti kaip nepriimtina, kiek juo siekiama panaikinti ginčijamus raštus dėl šios sumos. Tačiau dėl tuose raštuose prašomų sumokėti delspinigių Bendrasis Teismas manė, kad jie pakeičia patronuojančiųjų bendrovių, kurios anksčiau neturėjo mokėti delspinigių, nes jų dukterinė bendrovė laiku sumokėjo solidariai mokėtiną pradinę baudą, teisinę situaciją. Todėl ieškinį reikėjo pripažinti priimtinu, kiek jis susijęs su ginčijamuose raštuose iš ieškovių reikalaujamais delspinigiais.

2015 m. kovo 4 d. Sprendime *Jungtinė Karalystė / ECB* (T-496/11, Rink., EU:T:2015:133)³ Bendrasis Teismas turėjo priimti sprendimą dėl ieškinio, kuriuo siekta panaikinti Europos Centrinio Banko (ECB) paskelbtus Eurosistemos priežiūros politikos pagrindus.

Šiuo klausimu Bendrasis Teismas visų pirma pažymėjo, kad norint nustatyti, ar aktas sukuria teisinių padarinių, taigi, ir ar galima pareikšti ieškinį dėl jo panaikinimo pagal SESV 263 straipsnį, reikia išnagrinėti jo tekstą ir aplinkybes, kuriomis jis buvo priimtas, jo turinį ir jo rengėjo tikslus. Dėl ginčijamo akto teksto ir aplinkybių, kuriomis jis buvo priimtas, Bendrasis Teismas pažymėjo, kad jų nagrinėjimas leidžia įvertinti, kaip šį aktą pagrįstai galėjo suvokti suinteresuotosios šalys. Jei aktas suprantamas tik kaip siūlymas elgtis tam tikru būdu, reikėtų daryti išvadą, kad jis nesukelia tokių teisinių padarinių, kad ieškinyje dėl jo panaikinimo taptų priimtinas. Kitu atveju iš šio nagrinėjimo gali paaiškėti, kad suinteresuotosios šalys ginčijamą aktą suvokia kaip joms privalomą, nesvarbu, kokia forma jis priimtas ar kaip autorius jį pavadino. Siekiant įvertinti, kaip suinteresuotosios šalys supranta ginčijamo akto turinį ir aplinkybes, kuriomis jis priimtas, pasak Bendrojo Teismo, pirmiausia reikia nustatyti, ar tas aktas paskelbtas ne tik jo rengėjo reikmėms. Antra, suinteresuotųjų šalių požiūriu taip pat svarbus akto tekstas. Trečia, skirtingos ginčijamam aktui suinteresuotosios šalys jo turinį ir aplinkybes, kuriomis jis priimtas, gali suprasti skirtingai.

Bendrasis Teismas pažymėjo, kad šiuo atveju Eurosistemos priežiūros politikos pagrindai paskelbti ne tik ECB viduje, bet ir išorėje – ECB interneto svetainėje. Priežiūros politikos pagrindai yra visai ne paprastas aiškiai informacinio pobūdžio pasiūlymas, o Eurosistemos vaidmens aprašymas, todėl šalys galėjo padaryti išvadą,

3 | Dėl šio sprendimo žr. taip pat skyriuje „Eurosistemos priežiūros politikos pagrindai – ECB kompetencija“ išdėstytas mintis.

kad šiuo dokumentu dar kartą perskirstoma kompetencija, pagal Sutartis realiai perduota ECB ir euro zonos valstybių narių nacionaliniams centriniams bankams. Be to, ginčijama Eurosistemos priežiūros politikos pagrindų ištrauka, susijusi su sandorių dėl finansinių vertybinių popierių tarpuskaitą atliekančių pagrindinių sandorio šalių buvimo vieta, yra suformuluota itin tiksliai, kad būtų lengva ją taikyti. Dėl to, kaip Eurosistemos priežiūros politikos pagrindus supranta euro zonos valstybių narių reguliavimo institucijos, Bendrasis Teismas pažymėjo, kad ECB teiginį, jog Eurosistema turi kompetenciją prižiūrėti ir prireikus reglamentuoti vertybinių popierių tarpuskaityto sistemas, kurioms priklauso pagrindinės sandorio šalys, grindžia keliais teisiniais pagrindais. Jis manė, kad tokie argumentai nėra taip aiškiai nepagrįsti, kad būtų galima iš karto atmesti galimybę, jog euro zonos valstybių narių reguliavimo institucijos nusprendė, kad Eurosistema turi kompetenciją reglamentuoti vertybinių popierių tarpuskaityto ir atsiskaitymo sistemų veiklą ir kad todėl būtina užtikrinti Eurosistemos priežiūros politikos pagrinduose įtvirtinto buvimo vietos reikalavimo laikymąsi.

Atsižvelgęs į visus šiuos dalykus Bendrasis Teismas padarė išvadą, kad Eurosistemos priežiūros politikos pagrindai sukelia teisinių padarinių ir todėl yra aktas, dėl kurio panaikinimo galima pareikšti ieškinį pagal SESV 263 straipsnį.

2. TIESIOGINĖS SĄSAJOS SĄVOKA

2015 m. liepos 7 d. Sprendime *Federcoopesca ir kt. / Komisija* (T-312/14, Rink., EU:T:2015:472) Bendrasis Teismas pažymėjo, kad SESV 263 straipsnio ketvirtos pastraipos trečia sakinio dalis, atsižvelgiant ir į šios nuostatos tikslą, ir į tai, kad ESV sutarties autoriai prie tiesioginės sąsajos sąlygos pridėjo papildomą sąlygą, susijusią su įgyvendinimo priemonių nebuvimu, turėtų būti taikoma tik siekiant apskusti aktus, savaime, t. y. neatsižvelgiant į bet kokias įgyvendinančias priemones, keičiančias ieškovo teisinę padėtį. Todėl, jei ginčijamas aktas savaime nekeičia ieškovo teisinės padėties, šios išvados pakanka norint nuspręsti, kad SESV 263 straipsnio ketvirtos pastraipos trečia sakinio dalis yra netaikytina, ir šiuo atveju nebūtina tikrinti, ar dėl šio akto priimtos su ieškovu susijusios įgyvendinimo priemonės.

Tuo pačiu klausimu 2015 m. liepos 15 d. Sprendime *CSF / Komisija* (T-337/13, Rink., EU:T:2015:502) Bendrasis Teismas padarė išvadą, kad sprendimas, kuriame Komisija, remdamasi Direktyvos 2006/42/EB⁴ 11 straipsnio 3 dalimi, nusprendžia, kad valstybės narės priimta priemonė, draudžianti pateikti prekę į rinką arba nurodanti ją pašalinti iš rinkos, yra pagrįsta, yra tiesiogiai susijusi su prekių, kurioms ji taikoma, gamintoju ir jis šiuo aspektu turi teisę prašyti Europos Sąjungos teismo ją panaikinti.

Bendrojo Teismo teigimu, toks sprendimas gamintojo padėčiai tiesiogiai daro kitokį poveikį nei priemonės, kurių ėmėsi nacionalinės institucijos. Atsižvelgiant į Direktyvos 2006/42 11 straipsnio tekstą, šios direktyvos tikslą ir bendrą struktūrą, pagal ginčijamą sprendimą kiekviena valstybė narė, išskyrus valstybę, kuri priėmė Komisijos pagrįstą pripažintą priemonę, prireikus turi imtis atitinkamų priemonių, užtikrinančių tinkamą ir vienodą direktyvos taikymą. Šiuo aspektu Komisijos sprendimo tiesioginė pasekmė – nacionalinių procedūrų pradėjimas siekiant ginčyti teisę, kuria iki tol naudojosi gamintojas, visoje Sąjungoje pateikti į rinką prekes, kurioms pačioms taikyta Direktyvos 2006/42 7 straipsnyje numatyta atitikties prezumpcija.

4| 2006 m. gegužės 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/42/EB dėl mašinų, iš dalies keičianti Direktyvą 95/16/EB (nauja redakcija) (OL L 157, p. 24).

3. TEISĖ BŪTI IEŠKOVU BYLOJE DĖL SPRENDIMO SUDARYTI SUSITARIMĄ

2015 m. gruodžio 10 d. Sprendime *Front Polisario / Taryba* (T-512/12, Rink., EU:T:2015:953) Bendrasis Teismas pareiškė savo nuomonę dėl Saguia-el-hamra ir Rio de oro liaudies išvadavimo fronto (*Front Polisario*) teisės būti ieškovu, pareiškus ieškinį dėl Europos Sąjungos Tarybos sprendimo, kuriuo pritariama Sąjungos ir Maroko Karalystės susitarimo⁵ sudarymui, panaikinimo. Šis susitarimas, be kita ko, taikomas Vakarų Sacharos teritorijai, į kurios dalį pretenzijas reiškia ieškovas.

Bendrasis Teismas konstatavo, kad ginčijamu sprendimu patvirtintos susitarimo nuostatos sukelia pasekmių visos teritorijos, kurioje taikomas susitarimas, taigi, ir Maroko Karalystės kontroliuojamos Vakarų Sacharos teritorijos, teisei padėčiai. Tačiau šios pasekmės yra tiesiogiai susijusios ne tik su šia valstybe, bet ir su ieškovu, nes galutinis tarptautinis šios teritorijos statusas dar nėra apibrėžtas ir turi būti nustatytas per Jungtinių Tautų Organizacijos (JTO) globojamų derybų tarp Maroko Karalystės ir būtent *Front Polisario* procedūrą. Dėl šios priežasties ginčijamą sprendimą reikia laikyti konkrečiai susijusiu su *Front Polisario*. Bendrojo Teismo teigimu, šios aplinkybės yra faktinė padėtis, apibūdinanti ieškovą, išskirianti jį iš visų kitų asmenų ir suteikianti jam ypatingą statusą. Iš tiesų *Front Polisario* yra vienintelis kitas JTO globojamų derybų su Maroko Karalyste dalyvis, siekiant nustatyti galutinį tarptautinį Vakarų Sacharos statusą.

Todėl Bendrasis Teismas nusprendė, kad ginčijamas sprendimas yra tiesiogiai ir konkrečiai susijęs su *Front Polisario*.

4. TEISĖ PAREIKŠTI IEŠKINĮ

Minėtame Sprendime *Front Polisario / Taryba*⁶ (EU:T:2015:953) Bendrasis Teismas nusprendė, kad tam tikrais ypatingais atvejais subjektas, kuris pagal valstybės narės arba trečiosios valstybės teisę neturi teisinio subjektiškumo, vis dėlto gali būti laikomas „juridiniu asmeniu“, kaip tai suprantama pagal SESV 263 straipsnio ketvirtą pastraipą, ir jam gali būti leidžiama pareikšti ieškinį dėl panaikinimo remiantis šia nuostata. Taip visų pirma yra tuomet, kai Sąjunga ir jos institucijos savo aktais ar veiksmais laiko nagrinėjamą subjektą atskiru subjektu, kuris gali turėti jam būdingas teises ir kuriam gali būti taikomi įpareigojimai ar apribojimai.

Šioje byloje Bendrasis Teismas visų pirma konstatavo, kad *Front Polisario* yra viena iš ginčo dėl Vakarų Sacharos teritorijos likimo šalių ir kaip šio ginčo šalis yra įvardijamas su tuo susijusiuose dokumentuose, įskaitant kelias Europos Parlamento rezoliucijas. Toliau jis pažymėjo, kad šiuo metu *Front Polisario* formaliai negali įsisteigti kaip juridinis asmuo pagal Vakarų Sacharos teisę, nes šios teisės dar nėra. Nors Maroko Karalystė faktiškai valdo beveik visą Vakarų Sacharos teritoriją, tai yra faktinė padėtis, su kuria *Front Polisario* nesitaiksto ir kuri būtent sukėlė jo ir šios valstybės konfliktą. Žinoma, *Front Polisario* galėtų įsisteigti kaip juridinis asmuo pagal trečiosios valstybės teisę, tačiau negalima reikalauti, kad jis tai padarytų. Galiausiai Bendrasis Teismas primena, kad Taryba ir Komisija pačios pripažįsta, kad Vakarų Sacharos tarptautinis statusas ir teisinė padėtis yra ypatingi, ir mano, kad galutinį šios teritorijos statusą, taigi ir jai taikytiną teisę, reikia nustatyti per JTO globojamą taikos procesą. JTO laiko būtent *Front Polisario* esminiu šio proceso dalyviu.

Atsižvelgęs į šias aplinkybes Bendrasis Teismas nusprendė, kad *Front Polisario* turi būti laikomas „juridiniu asmeniu“, kaip tai suprantama pagal SESV 263 straipsnio ketvirtą pastraipą.

5] 2012 m. kovo 8 d. Tarybos sprendimas 2012/497/ES dėl Europos Sąjungos ir Maroko Karalystės susitarimo pasikeičiant laiškais dėl abipusių liberalizavimo priemonių, taikomų žemės ūkio produktams, perdirbtiems žemės ūkio produktams, žuviai ir žuvininkystės produktams, dėl 1, 2 bei 3 protokolų ir jų priedų pakeitimo ir dėl Europos ir Viduržemio jūros regiono šalių susitarimo, įsteigiančio Europos Bendrijų bei jų valstybių narių ir Maroko Karalystės asociaciją, dalinio pakeitimo sudarymo (OL L 241, p. 2).

6] Taip pat žr. skyriuje „Išorės santykiai“ išdėstytas mintis dėl šio sprendimo.

5. AKTO ADRESATO SĄVOKA

2015 m. kovo 13 d. Nutartyje *European Coalition to End Animal Experiments / ECHA* (T-673/13, Rink., EU:T:2015:167) Bendrasis Teismas turėjo pareikšti nuomonę dėl to, ar ieškovė, kaip Europos cheminių medžiagų agentūros (ECHA) apeliacinėje taryboje į bylą įstojusi šalis, gali būti laikoma toje byloje priimto sprendimo adresate.

Šiuo klausimu Bendrasis Teismas pažymėjo, kad pagal SESV 263 straipsnį pareiškus ieškinį dėl panaikinimo ieškovė gali būti laikoma ginčijamo sprendimo adresate tik, pirma, su formalia sąlyga, kad ji jame aiškiai nurodyta kaip adresatė, arba, antra, su materialine sąlyga, kad iš šio sprendimo nuostatų išplaukia, jog ji jame nurodyta kaip adresatė, nes šiuo sprendimu, kuriuo aiškiai išreiškiama jo autoriaus valia, siekiama sukelti privalomų teisinių padarinių, darančių įtaką jos interesams ir reikšmingai keičiančių jos teisinę padėtį.

ĮMONĖMS TAIKOMOS KONKURENCIJOS TAISYKLĖS

1. BENDRI DALYKAI

2015 m. teismo praktikoje buvo nagrinėjamas Reglamento (EB) Nr. 1/2003⁷ 13 straipsnio 2 dalyje numatytos procedūros užbaigimo mechanizmas, teisės į gynybą paisymo ir taikant konkurencijos taisykles gautos informacijos atskleidimo ir jos galimo naudojimo pareiškiant ieškinius dėl žalos atlyginimo klausimai.

a) SKUNDAI – REGLAMENTO NR. 1/2003 13 STRAIPSNIO 2 DALIES MECHANIZMAS

Byloje, kurioje buvo priimtas 2015 m. sausio 21 d. Sprendimas *easyJet Airline / Komisija* (T-355/13, Rink., EU:T:2015:36), Bendrajame Teisme buvo pareikštas ieškinys dėl sprendimo, kuriuo Komisija atmetė ieškovės skundą dėl oro uosto operatoriaus tariamai antikonkurencinių veiksmų oro uosto paslaugų rinkoje. Šis sprendimas buvo priimtas remiantis Reglamentu Nr. 1/2003 13 straipsnio 2 dalimi motyvuojant tuo, kad valstybės narės konkurencijos institucija jau nagrinėjo šią bylą. Grįsdama savo ieškinį ieškovė, be kita ko, tvirtino, kad Komisija padarė klaidą, nes manė, kad nacionalinė konkurencijos institucija nagrinėjo jos skundą, kaip tai suprantama pagal Reglamentu Nr. 1/2003 13 straipsnio 2 dalį, nors iš tikrųjų šis skundas buvo atmestas vadovaujantis prioriteto pagrindais.

Dėl teismo atliekamos Komisijos pagal Reglamentu Nr. 1/2003 13 straipsnio 2 dalį priimtų sprendimų kontrolės Bendrasis Teismas pažymėjo, kad ja siekiama patikrinti, ar ginčijamas sprendimas nesiremia iš esmės netiksliais faktais, ar Komisija nepadarė teisės klaidos, akivaizdžios vertinimo klaidos arba ar nepiktnaudžiavo įgaliojimais, kai padarė išvadą, kad valstybės narės konkurencijos priežiūros institucija jau nagrinėjo skundą. Tačiau jis pabrėžė, kad tik nacionaliniai teismai, atliekantys pagrindinę funkciją taikant Sąjungos konkurencijos taisykles, gali kontroliuoti valstybių narių konkurencijos institucijų sprendimus.

Be to, Bendrojo Teismo teigimu, Reglamentu Nr. 1/2003 13 straipsnio 2 dalyje esanti frazė „skundas <...>, kurį jau nagrinėjo kita konkurencijos institucija“ yra plati, nes gali apimti visus skundus, kuriuos nagrinėjo kita konkurencijos priežiūros institucija, atvejus, neatsižvelgiant į jų baigtį. Toks pažodinis aiškinimas atitinka šio

7] 2002 m. gruodžio 16 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1/2003 dėl konkurencijos taisyklių, nustatytų [SESV 101] ir [102] straipsniuose, įgyvendinimo (OL L 1, 2003, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 2 t., p. 205).

reglamento, iš kurio matyti, kad svarbu yra ne tos kitos konkurencijos priežiūros institucijos atlikto skundo nagrinėjimo baigtis, o tai, jog ji šį skundą nagrinėjo, bendrą struktūrą. Vadinasi, norėdama atmesti skundą, Komisija gali pagrįstai remtis tuo, kad valstybės narės konkurencijos priežiūros institucija prieš tai atmetė šį skundą remdamasi prioriteto pagrindais.

Todėl net jei būtų įrodyta, kad nacionalinė konkurencijos priežiūros institucija pagal Reglamento Nr. 1/2003 5 straipsnį nepaliko nenagrinėto jai pateikto skundo ir kad jis yra grindžiamas prioriteto pagrindais, tai netrukdo Komisijai taikant šio reglamento 13 straipsnio 2 dalį konstatuoti, jog valstybės narės konkurencijos priežiūros institucija nagrinėjo šį skundą, ir atmesti jį dėl šios priežasties.

b) TEISĖ Į GYNYBĄ

– TEISĖ BŪTI IŠKLAUSYTAM

2015 m. liepos 15 d. Sprendime **Akzo Nobel ir Akcros Chemicals / Komisija** ([T-485/11](#), Rink. (Ištraukos), EU:T:2015:517) Bendrasis Teismas turėjo galimybę pabrėžti, jog teisės į gynybą užtikrinimas reikalauja, kad įmonei, dėl kurios atliekamas tyrimas, per administracinę procedūrą būtų suteikta galimybė veiksmingai pareikšti savo nuomonę dėl nurodytų faktų ir aplinkybių tikrumo ir reikšmingumo ir dėl dokumentų, kuriais Komisija grindžia teiginį, kad buvo padarytas ESV sutarties pažeidimas. Šiuo požiūriu įmonei, dėl kurios vyksta tyrimas, nustatytas keturių darbo dienų terminas pateikti savo pastabas, Bendrojo Teismo nuomone, negali būti laikomas suderinamu su teisės į gynybą užtikrinimu.

Todėl ginčijamą sprendimą reikėjo panaikinti, nes ieškovės pakankamai įrodė, kad nesant šio procedūros pažeidimo, t. y. jei jos būtų turėjusios pakankamai laiko išdėstyti savo nuomonę, ginčijamo sprendimo turinys nebūtų kitoks, tačiau jos būtų galėjusios geriau pasirūpinti savo gynyba. Bendrasis Teismas pažymėjo, kad tokiu atveju reikia atsižvelgti į administracinės procedūros, kurioje buvo priimtas ginčijamas sprendimas, laikotarpį, t. y. į laikotarpį iki ginčijamo sprendimo priėmimo dienos.

– PAREIGA MOTYVUOTI

Iš trylikos sprendimų, priimtų tą pačią dieną išnagrinėjus ieškinius dėl sprendimo, kuriuo Komisija skyrė baudas kelioms oro linijų bendrovėms dėl dalyvavimo kartelyje oro transporto srityje⁸, 2015 m. gruodžio 16 d. Sprendime **Martinair Holland / Komisija** ([T-67/11](#), Rink., EU:T:2015:984) Bendrasis Teismas turėjo galimybę pateikti svarbių paaiškinimų dėl pareigos motyvuoti apimties.

Bendrasis Teismas priminė, kad motyvuodama savo sprendimus, kuriuos priima siekdama užtikrinti Sąjungos konkurencijos taisyklių taikymą, Komisija pagal SESV 296 straipsnį turi bent nurodyti faktus ir argumentus, turinčius esminę reikšmę jos sprendimo turiniui, kurie leistų kompetentingam teismui ir suinteresuotosioms šalims susipažinti su sąlygomis, kuriomis ji taikė Sąjungos teisę. Be to, motyvai turi būti logiški ir be tarpusavio prieštaravimų, kurie trukdytų gerai suprasti šio akto priėmimo priežastis. Bendrasis Teismas pabrėžė, kad

8] 2015 m. gruodžio 16 d. sprendimai *Air Canada / Komisija* ([T-9/11](#), EU:T:2015:994), *Koninklijke Luchtvaart Maatschappij / Komisija* ([T-28/11](#), EU:T:2015:995), *Japan Airlines / Komisija* ([T-36/11](#), EU:T:2015:992), *Cathay Pacific Airways / Komisija* ([T-38/11](#), EU:T:2015:985), *Cargolux Airlines / Komisija* ([T-39/11](#), EU:T:2015:991), *Latam Airlines Group ir Lan Cargo / Komisija* ([T-40/11](#), EU:T:2015:986), *Singapore Airlines ir Singapore Airlines Cargo PTE / Komisija* ([T-43/11](#), EU:T:2015:989), *Deutsche Lufthansa ir kt. / Komisija* ([T-46/11](#), EU:T:2015:987), *British Airways / Komisija* ([T-48/11](#), EU:T:2015:988), *SAS Cargo Group ir kt. / Komisija* ([T-56/11](#), EU:T:2015:990), *Air France-KLM / Komisija* ([T-62/11](#), EU:T:2015:996), *Air France / Komisija* ([T-63/11](#), EU:T:2015:993) ir *Martinair Holland / Komisija* ([T-67/11](#), Rink., EU:T:2015:984).

tokiu atveju veiksmingos teisminės gynybos principas reikalauja, kad Komisijos priimto sprendimo, kuriuo konstatuojami konkurencijos taisyklių pažeidimai, rezoliucinė dalis būtų ypač aiški ir tiksli ir kad atsakingomis pripažintos ir už tai nubaustos įmonės galėtų suprasti, kodėl jos pripažintos atsakingomis ir kodėl joms taikomos rezoliucinėje dalyje nurodytos sankcijos, ir tai ginčyti.

Be to, Bendrasis Teismas pažymėjo, kad kai Komisijos sprendimo, kuriuo konstatuojamas pažeidimas, motyvuojamojoje dalyje aprašomas vienas tęstinis pažeidimas, kuriame dalyvavo visos kaltinamos įmonės, o rezoliucinėje dalyje, kurią sudaro keli straipsniai, konstatuojama arba kad padaryti keli atskiri pavieniai tęstiniai pažeidimai, arba kad padarytas vienas tęstinis pažeidimas, už kurį atsakomybė priskiriama tik įmonėms, kurios tiesiogiai dalyvavo atliekant veiksmus, minimus kiekviename iš šių straipsnių, sprendimo motyvuojamoji dalis ir rezoliucinė dalis viena kitai prieštarauja. Šiuo klausimu Bendrasis Teismas pažymėjo, jog vien to, kad sprendimo motyvuojamoji dalis ir rezoliucinė dalis viena kitai prieštarauja, nepakanka, kad būtų nuspręsta, jog jis netinkamai motyvuotas, jeigu, pirma, iš viso sprendimo suinteresuotieji asmenys gali identifikuoti šį nenuoseklumą ir juo remtis, antra, rezoliucinės dalies formuluotė yra pakankamai aiški ir tiksli, leidžianti jiems suprasti tikslią sprendimo taikymo sritį, ir, trečia, surinkti įrodymai, patvirtinantys kaltinamų įmonių dalyvavimą darant rezoliucinėje dalyje nurodytus pažeidimus, yra aiškiai identifikuoti ir išnagrinėti motyvuojamojoje dalyje. Tačiau jei ginčijamo sprendimo vidiniai prieštaravimai pažeidžia nubaustų įmonių teisę į gynybą, o Bendrajam Teismui trukdo vykdyti kontrolę, tokiu sprendimu yra pažeidžiama pareiga motyvuoti ir jis turi būti panaikintas. Taip, beje, yra tada, kai sprendimas, pirma, neleidžia įvertinti motyvuojamojoje dalyje nurodytų įrodymų pakankamumo ir, antra, neleidžia suprasti logikos, kuria remdamasi Komisija nusprendė, kad sprendimo adresatai yra atsakingi už pažeidimo padarymą.

Be to, pasak Bendrojo Teismo, nacionalinių teismų priimami sprendimai dėl susitarimų, sprendimų ar veiksmų pagal SESV 101 straipsnį, kurie jau yra Komisijos sprendimo objektas, negali prieštarauti Komisijos priimtam sprendimui. Vadinas, nacionaliniai teismai yra saistomi Komisijos priimto sprendimo, jeigu jis nepanaikintas ar nepripažintas negaliojančiu, todėl reikalaujama, kad jo rezoliucinė dalis būtų vienareikšmė. Konkrečiai kalbant, nacionaliniai teismai turi galėti iš sprendimo, kuriame konstatuotas Sąjungos konkurencijos taisyklių pažeidimo egzistavimas, aiškos rezoliucinės dalies suprasti šio pažeidimo apimtį ir nustatyti už pažeidimą atsakingus asmenis, kad galėtų padaryti reikiamas išvadas dėl asmenų, kuriems tas pažeidimas padarė žalos, pateiktų prašymų atlyginti žalą. Šiuo požiūriu tokio sprendimo rezoliucinės dalies formuluotė yra lemiamą, siekiant nustatyti atitinkamų asmenų tarpusavio teisių ir pareigų pobūdį.

c) INFORMACIJOS ATSKLEIDIMAS IR IEŠKINIAI DĖL ŽALOS ATLYGINIMO

– INFORMACIJA, PERDUOTA PAGAL BAUDŲ NESKYRIMO ARBA JŲ SUMAŽINIMO PROGRAMĄ

Byloje, kurioje buvo priimtas 2015 m. liepos 15 d. Sprendimas **AGC Glass Europe ir kt. / Komisija** (T-465/12, Rink. (Ištraukos), pateiktas apeliacinis skundas, EU:T:2015:505), Bendrasis Teismas turėjo išnagrinėti Komisijos sprendimo, kuriuo buvo atmestas kelių automobilių stiklų gamintojų prašymas užtikrinti konfidencialumą, teisėtumą. Šiame prašyme buvo kalbama apie tam tikrą Komisijos sprendime, kuriame ji preliminariai konstatavo, kad tos įmonės pažeidė SESV 101 straipsnį ir Europos ekonominės erdvės (EEE) susitarimo⁹ 53 straipsnį, esančią

9 | 1992 m. gegužės 2 d. Europos ekonominės erdvės susitarimas (OL L 1, 1994, p. 3; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 11 sk., 52 t., p. 3).

informaciją. Grįsdamos savo ieškinius ieškovės, be kita ko, teigė, kad 2002 m.¹⁰ ir 2006 m.¹¹ pranešimuose dėl bendradarbiavimo yra nuostatų, kurios kiekvienai į jų taikymo sritį patenkančiai įmonei sukelia teisėtų lūkesčių, kad savanoriškai pateikta informacija išliks konfidenciali, kiek tai galima, netgi Komisijos sprendimo paskelbimo etape.

Šiuo klausimu Bendrasis Teismas pažymėjo, kad iš 2002 m. pranešimo dėl bendradarbiavimo 3–7 punktų ir 2006 m. pranešimo dėl bendradarbiavimo 3–5 punktų matyti, kad šiais pranešimais siekiama vienintelio tikslo – nustatyti sąlygas, kuriomis įmonė gali būti atleista nuo baudos arba gali būti sumažintas jos dydis. Šiuose pranešimuose nenumatyta jokios kitos naudos, kurios įmonės galėtų prašyti už bendradarbiavimą. Tokį aiškinimą akivaizdžiai patvirtina 2002 m. pranešimo dėl bendradarbiavimo 31 punktą ir 2006 m. pranešimo dėl bendradarbiavimo 39 punktą. Remiantis tapačia šių punktų formuluote, kiekviename iš šių punktų numatyta, kad tai, jog įmonė yra atleista nuo baudos arba kad bauda sumažinta, neapsaugo jos nuo civilinės teisės padarinių dėl dalyvavimo darant SESV 101 straipsnio pažeidimą.

Be to, 2006 m. pranešimo dėl bendradarbiavimo 6 punktą, pagal kurį „[g]alimi atleidimo nuo baudų programos pareiškėjai galėtų susilaikyti nuo bendradarbiavimo su Komisija <...>, jei bendradarbiavimas galėtų pabloginti jų padėtį civiliniame procese, palyginti su nebendradarbiaujančiomis bendrovėmis“, reiškia, kad įmonės padėtis neturi pablogėti, jeigu jai būtų pareikštas civilinis ieškinys, vien dėl to, kad ji Komisijai savanoriškai raštu pateikė pareiškimą dėl atleidimo nuo baudos ar jos sumažinimo, dėl kurio gali būti priimtas sprendimas pateikti įrodomojo pobūdžio informaciją. 2006 m. pranešimo dėl bendradarbiavimo 31–35 punktuose būtent norėdama apsaugoti pareiškimus dėl atleidimo nuo baudų ar jų sumažinimo, Komisija nusistatė specialias taisykles, kuriomis reglamentuojama tų pareiškimų pateikimo, galimybės susipažinti su jais ir naudojimosi jais tvarka. Šios taisyklės susijusios tik su pagal 2002 m. ar 2006 m. pranešimus dėl bendradarbiavimo gautais dokumentais ir rašytiniais ar įrašytais pareiškimais, dėl kurių Komisija paprastai laikosi nuomonės, kad jų atskleidimas pakenktų inspekcijų ir tyrimų tikslų, kaip tai suprantama pagal Reglamento (EB) Nr. 1049/2001¹² 4 straipsnį, apsaugai. Taigi šiais pranešimais nesiekiama Komisijai sutrukdyti paskelbti sprendime, kuriuo užbaigiama administracinė procedūra, pagal atleidimo nuo baudų ar jų sumažinimo programą jai pateiktos su pažeidimo aprašymu susijusios informacijos ir nedaromas toks poveikis, be to, šie pranešimai nesuteikia teisėtų lūkesčių šiuo aspektu.

Todėl Bendrasis Teismas padarė išvadą, kad toks paskelbimas pagal Reglamento Nr. 1/2003 30 straipsnį, kuriuo paisoma profesinės paslapties, nekenkia teisėtiems lūkesčiams dėl baudos dydžio apskaičiavimo ir konkrečiai nurodytų dokumentų bei pareiškimų tvarkymo, kuriuos ieškovėms galėjo sukelti 2002 m. ir 2006 m. pranešimai dėl atleidimo nuo baudų ar jų sumažinimo.

– PAREIGOS PASKELBTI APIMTIS

Byloje, kurioje buvo priimtas 2015 m. liepos 15 d. Sprendimas *Pilkington Group / Komisija* (T-462/12, Rink., EU:T:2015:508), nagrinėjamas kitas Komisijos sprendimas, kuriuo atmestas prašymas užtikrinti konfidencialumą. Kaip ir byloje *AGC Glass Europe*, automobilių stiklų gamintojas, dėl kurio priimtas Komisijos sprendimas, kuriame konstatuojama, kad šiame sektoriuje yra sudarytas kartelis, nesutiko, kad būtų paskelbta tam tikra šiame sprendime esanti informacija. Šioje byloje gamintojas ginčijo sprendimą atmesti jo prašymą dėl konfidencialumo užtikrinimo ir tvirtino, kad toks atmetimas reiškia Komisijos praktikos dėl konfidencialios informacijos skelbimo

10 | Komisijos pranešimas apie atleidimą nuo baudų ir baudų sumažinimą kartelių atveju (OL C 45, 2002, p. 3; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk. 2 t., p. 155).

11 | Komisijos pranešimas dėl atleidimo nuo baudų ir baudų sumažinimo kartelių bylose (OL C 298, 2006, p. 17).

12 | 2001 m. gegužės 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1049/2001 dėl galimybės visuomenei susipažinti su Europos Parlamento, Tarybos ir Komisijos dokumentais (OL L 145, p. 43; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 1 sk., 3 t., p. 331).

pasikeitimą, palyginti su praktika, kurios ji laikėsi anksčiau konkrečiais ir panašiais atvejais. Taip elgdamasi, Komisija esą pažeidė vienodo požiūrio ir teisėtų lūkesčių apsaugos principus.

Šiuo klausimu Bendrasis Teismas pažymėjo, kad Komisija, vykdydama savo funkcijas konkurencijos teisės įgyvendinimo Sąjungoje srityje ir laikydamasi profesinės paslapties apsaugą reglamentuojančių taisyklių, gali paskelbti išsamesnio turinio, nei Reglamento Nr. 1/2003 30 straipsnyje numatomas minimalus turinys, versiją. Kaip ir bendro baudų dydžio nustatymo atveju, Komisija turi teisę peržiūrėti savo vertinimą dėl sprendimų skelbimo, atsižvelgdama į konkurencijos politikos poreikius. Pagal SESV 101 straipsnio 1 dalį ir SESV 102 straipsnį Komisijai suteikta priežiūros funkcija apima ne tik pareigą tirti atskirus pažeidimus ir bausti už juos, bet ir pareigą vykdyti bendrą politiką, siekiant konkurencijos srityje taikyti ESV sutartyje įtvirtintus principus ir atitinkamai reguliuoti įmonių elgesį.

Todėl net jei ginčijamame sprendime pasikeitė Komisijos vertinimas dėl sprendimo, kuriame konstatuojamas kartelio sudarymas automobilių stiklo rinkoje, paskelbtos versijos išsamumo, palyginti su ankstesnėmis bylomis, vien tai, Bendrojo Teismo nuomone, negali turėti įtakos ginčijamo sprendimo teisėtumui.

2. TEISMO PRAKTIKOS ĮNAŠAS SESV 101 STRAIPSNIO TAIKymo SRITYJE

a) PRISKYRIMAS – ATSTOVAVIMO SUTARTIS

2015 m. liepos 15 d. Sprendime *voestalpine ir voestalpine Wire Rod Austria / Komisija* (T-418/10, Rink., EU:T:2015:516) Bendrasis Teismas, gavęs įmonės ieškinį, kuriuo ji ginčijo tai, kad per savo atstovą Italijoje dalyvavo regioninėje kartelio, apimančio 18 įmonių, įtempiamosios plieninės armatūros tiekėjų, dalyje¹³, apibrėžė kriterijus, leidžiančius nustatyti, ar dvi bendrovės, atskiri juridiniai asmenys, gali būti laikomi sudarantys vieną ir tą patį ekonominį vienetą, formuojantį rinkoje bendrą elgesį, siekiant priskirti vienos iš jų antikonkurencinį elgesį.

Priminęs, kad įmonė pagal konkurencijos teisės normas turi būti suprantama kaip ekonominis vienetas, kurį gali sudaryti kelios bendrovės, turinčios atskirą juridinio asmens statusą, Bendrasis Teismas dėl bendrovių, kurias sieja vertikalūs ryšiai, kaip antai esantys tarp atstovaujamosios bendrovės ir jos atstovo arba tarpininko, pažymėjo, kad nustatant ekonominio vieneto egzistavimą du veiksniai laikomi pagrindiniais referenciniais kriterijais: pirma, ar tarpininkas prisiima ekonominę riziką ir, antra, ar tarpininko siūlomos paslaugos yra išimtinio pobūdžio.

Tokiomis aplinkybėmis dėl ekonominės rizikos prisiėmimo Bendrasis Teismas pažymėjo, kad reikia išsiaiškinti, kokios apimtys su pardavimu arba su trečiaisiais asmenimis sudarytų sutarčių vykdymu susijusi finansinė rizika tenka atstovui, kiek tai susiję su atstovaujamojo asmens jam pavesta veikla. Dėl išimtinio tarpininko teikiamų paslaugų pobūdžio, kai atstovas atstovauja ne vienam, o dviem atstovaujamiesiems asmenims, jis, be to, pažymėjo, kad svarbu išsiaiškinti, ar toks atstovas gali veikti kaip nepriklausomas prekybininkas, galintis laisvai spręsti dėl savo prekybos strategijos, kiek tai susiję su vieno ar kito atstovaujamojo asmens jam pavesta veikla. Jei atstovas negali taip veikti, funkcijos, kurias jis vykdo atstovaujamosios bendrovės naudai, yra sudedamoji jos veiklos dalis.

13 | Dėl kitų šio kartelio aspektų, susijusių su baudos dydžio apskaičiavimu, žr. c punkte „Baudos dydžio apskaičiavimas“ išdėstyta mintis.

b) SENATIS

– SENATIES TERMINĄ NUTRAUKIANTIS VEIKSMAS – SPRENDIMAS TAIKYTI SĄLYGINĮ ATLEIDIMĄ NUO BAUDOS

2015 m. spalio 6 d. Sprendime **Corporación Empresarial de Materiales de Construcción / Komisija** (T-250/12, Rink., EU:T:2015:749) Bendrasis Teismas turėjo dar vieną galimybę pateikti paaiškinimą dėl to, ar sprendimas pagal 2002 m. pranešimo dėl bendradarbiavimo 15 punktą taikyti sąlyginį atleidimą nuo baudos turi būti laikomas senaties terminą nutraukiančiais veiksmais, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 1/2003 25 straipsnio 3 dalį.

Šiuo klausimu Bendrasis Teismas nusprendė, kad sprendimas prašymą atleisti nuo baudos ar ją sumažinti pateikusiam subjektui taikyti sąlyginį atleidimą nuo baudos dėl to, kad jis jam suteikia ypatingą procesinį statusą, turi esminę reikšmę, kad Komisija galėtų tirti įtariamą pažeidimą ir už jį nubausti. Visų pirma, atleidimo nuo baudų ar jų sumažinimo programa tiesiogiai padeda užtikrinti persekiojimo už konkurencijos taisyklių pažeidimus politikos veiksmingumą, be to, sprendimas prašymą atleisti nuo baudos ar ją sumažinti pateikusiam subjektui taikyti sąlyginį atleidimą nuo baudos patvirtina, kad jo prašymas atitinka iš anksto keliamus reikalavimus, kad pasibaigus administracinei procedūrai jis galėtų būti galutinai atleistas nuo baudos, galiausiai šis procesinis statusas įpareigoja jį, kad būtų galutinai atleistas nuo baudos, elgtis pagal 2002 m. pranešimo dėl bendradarbiavimo 11 dalies a–c punktuose nustatytus reikalavimus, kol Komisija priims galutinį sprendimą.

Remdamasis tuo Bendrasis Teismas nusprendė, kad sprendimas taikyti sąlyginį atleidimą nuo baudos yra procedūros veiksmas, atliekamas pažeidimo tyrimo ar bylos tikslais, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 1/2003 25 straipsnio 3 dalies pirmą sakinį, todėl gali būti kvalifikuojamas kaip senaties terminą nutraukiantis veiksmas, kuris turi *erga omnes* poveikį visoms darant atitinkamą pažeidimą dalyvavusioms įmonėms.

– ATSAKOMYBĖ – DUKTERINĖS BENDROVĖS IR PATRONUOJANČIOSIOS BENDROVĖS SANTYKIS

Byloje, kurioje buvo priimtas 2015 m. liepos 15 d. Sprendimas **Akzo Nobel ir kt. / Komisija** (T-47/10, Rink. (Ištraukos), pateiktas apeliacinis skundas, EU:T:2015:506), Bendrajame Teisme buvo pareikštas ieškinys dėl Komisijos sprendimo, kuriame ji konstatavo, kad ieškovės dalyvavo kartelyje Europos šilumos stabilizatorių rinkoje. Grįsdamos savo ieškinius ieškovės – patronuojančioji bendrovė ir šioje rinkoje veikiančios jos dukterinės bendrovės – be kita ko, teigė, kad buvo pažeistas Reglamento Nr. 1/2003 25 straipsnio 1 dalies b punktas, nes Komisija esą praleido terminą imtis veiksmų dėl šių dukterinių bendrovių ir atitinkamai skirti joms baudą solidariai su jų patronuojančiąja bendrove.

Bendrasis Teismas nusprendė, kad bendrovės dukterinės bendrovės, kurios pačios tiesiogiai dalyvavo darant SESV 101 straipsnio 1 dalies pažeidimus, gali pagrįstai remtis joms suėjusiu Reglamento Nr. 1/2003 25 straipsnio 1 dalies b punkte numatyto senaties terminu, nes pirmųjų veiksmų, siekdama iširti pažeidimą ar nubausti už jį, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 1/2003 25 straipsnio 3 dalį, Komisija ėmėsi pasibaigus šių dukterinių bendrovių atžvilgiu numatytam senaties terminui. Vis dėlto Bendrasis Teismas priminė, kad Reglamento Nr. 1/2003 25 straipsnyje nustatyto senaties termino suėjimas nepanaikina pažeidimo ir netrukdo Komisijai sprendimu konstatuoti atsakomybės už tokį pažeidimą, o tik padeda išvengti procesinių veiksmų, kuriais siekiama skirti sankcijas tiems, kas gauna naudos iš pažeidimo.

Be to, vadovaujantis pažodiniu, teleologiniu ir kontekstiniu Reglamento Nr. 1/2003 25 straipsnio aiškinimu, matyti, kad šio straipsnio 1 dalyje numatyto senaties termino suėjimu gali pasinaudoti ir gali remtis atskirai bet koks juridinis asmuo, jei Komisija dėl jo ėmėsi procesinių veiksmų. Jis pažymėjo, kad vien tai, jog patronuojančiosios bendrovės dukterinės bendrovės turi naudos iš to, kad suėjo senaties terminas, nepanaikina patronuojančiosios bendrovės atsakomybės ir netrukdo imtis dėl jos procesinių veiksmų. Pasak Bendrojo Teismo, tokio vertinimo nepaneigia tai, kad Reglamento Nr. 1/2003 25 straipsnio 3 ir 4 dalyse pavartota sąvoka „įmonė“, kaip ji suprantama pagal SESV 101 straipsnio 1 dalį ir kuria tik apibrėžiami veiksmai, nutraukiantys senaties terminą, ir jų poveikio visoms darant pažeidimą dalyvavusioms įmonėms ar įmonių asociacijoms mastas, t. y. įskaitant ir jas sudarančius juridinius asmenis.

c) BAUDOS DYDŽIO APSKAIČIAVIMAS

– PARDAVIMŲ VERTĖS NUSTATYMAS

2015 rugsėjo 9 d. Sprendime *Panasonic ir MT Picture Display / Komisija* (T-82/13, Rink. (Ištraukos), pateiktas apeliacinis skundas, EU:T:2015:612) Bendrasis Teismas turėjo pasisakyti dėl įmonės pardavimų vertės, kuri nustatoma apskaičiuojant skirtiną baudą, apskaičiavimui taikomų kriterijų. Bendrasis Teismas pažymėjo, kad šiuo atveju atsakydamos į Komisijos prašymą pateikti informacijos ieškovės pasiūlė alternatyvų tiesioginių pardavimų EEE per perdarytus produktus vertės apskaičiavimo metodą, pagal kurį reikia atsižvelgti į svertinį su tais pardavimais susijusių televizorių spalvotųjų kineskopų vidurkį, atsižvelgiant į jų faktinį dydį ir atitinkamą laikotarpį. Bendrasis Teismas pažymėjo, kad remiantis 2006 m. baudų apskaičiavimo gairių¹⁴ 15 punktu, siekdamą nustatyti įmonės pardavimų vertę, Komisija turi naudotis geriausia turima informacija apie šią įmonę. Kadangi Komisija turėjo tikslesnių duomenų apie tiesioginių pardavimų EEE per perdarytus produktus vertę, Bendrasis Teismas konstatavo, jog apskaičiuodama bazinį ieškovėms skirtų baudų dydį ji nesivadovavo šiomis gairėmis ir niekaip to nepagrindė.

Bendrasis Teismas manė, kad įgyvendindamas savo neribotą jurisdikciją ir nustatydamas ieškovėms skirtų baudų dydį jis turi atsižvelgti į jų per administracinę procedūrą pateiktus duomenis. Jis nusprendė, kad bylos aplinkybės bus teisingai įvertintos, jei ieškovėms skirtina bauda bus nustatyta remiantis duomenimis apie pardavimų vertę, kuriuos jos pateikė atsakydamos į Komisijos prašymą pateikti informacijos.

– SANKCIJOS INDIVIDUALIZAVIMAS

2015 m. pareiškus keletą ieškinių dėl Komisijos sprendimų, kuriais jis skyrė sankcijas 18 įtempiamosios plieninės armatūros tiekėjų už dalyvavimą kartelyje šiame sektoriuje, leido Bendrajam Teismui pateikti naudingų paaiškinimų dėl baudos dydžio apskaičiavimo metodo.

2015 m. liepos 15 d. sprendimuose *SLM ir Ori Martin / Komisija* (T-389/10 ir T-419/10, Rink. (Ištraukos), pateiktas apeliacinis skundas, EU:T:2015:513), *Fapricela / Komisija* (T-398/10, Rink. (Ištraukos), pateiktas apeliacinis skundas, EU:T:2015:498), minėtame Sprendime *voestalpine ir voestalpine Wire Rod Austria / Komisija* (EU:T:2015:516) ir *Trafilerie Meridionali / Komisija* (T-422/10, Rink. (Ištraukos), pateiktas apeliacinis skundas, EU:T:2015:512) Bendrasis Teismas priminė, kad byloje nagrinėjamu atveju, kai kartelį sudaro kelios dalys ir jį Komisija kvalifikavo kaip vieną sudėtinį ir tęstinį pažeidimą, remiantis bausmių individualizavimo principu skiriant sankciją reikia atsižvelgti į kiekvieno pažeidėjo situaciją pažeidimo atžvilgiu.

14 | Pagal Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 dalies a punktą skirtų baudų apskaičiavimo gairės (OL C 210, 2006, p. 2).

Minėtuose sprendimuose *voestalpine ir voestalpine Wire Rod Austria / Komisija* (EU:T:2015:512) ir *SLM ir Ori Martin / Komisija* (EU:T:2015:513) Bendrasis Teismas pažymėjo, kad esant vienam pažeidimui, kuris suprantamas kaip sudėtinis pažeidimas, apimantis visus susitarimus ir suderintus veiksmus atskirose rinkose, kur ne visi pažeidėjai vykdo veiklą arba gali tik iš dalies žinoti apie bendrąjį planą, sankcijos turi būti individualizuojamos taip, kad būtų susietos su atitinkamų įmonių veiksmais ir požymiais. Todėl Bendrasis Teismas pažymėjo, kad pažeidėjas, kuris nėra atsakingas už tam tikras vieno pažeidimo dalis, negali vaidinti kokio nors vaidmens vykdant tas dalis. Šiuo klausimu minėtame Sprendime *Trafilerie Meridionali / Komisija* (EU:T:2015:512) Bendrasis Teismas pažymėjo, kad įmonė, kurios atsakomybė yra nustatyta dėl kelių kartelio dalių, labiau prisideda prie šio kartelio veiksmingumo ir sunkumo nei įmonė, dalyvavusi tik vienoje to paties kartelio dalyje. Todėl pirmoji įmonė padaro sunkesnę pažeidimą nei antroji. Bendrasis Teismas pabrėžė, kad bet kuriuo atveju įmonei niekada negali būti skirta bauda, kurios dydis apskaičiuojamas remiantis jos dalyvavimu slaptuose veiksmuose, už kuriuos ji negali būti pripažinta atsakinga.

Be to, minėtuose sprendimuose *voestalpine ir voestalpine Wire Rod Austria / Komisija* (EU:T:2015:512) ir *SLM ir Ori Martin / Komisija* (EU:T:2015:513) Bendrasis Teismas pažymėjo, kad bausmė už pažeidimą praktiškai gali būti individualizuojama įvairiose baudos dydžio nustatymo stadijose. Įmonės dalyvavimo darant pažeidimą ypatumą Komisija gali pripažinti, pirma, pažeidimo objektyvaus sunkumo vertinimo stadijoje, antra, lengvinančių aplinkybių vertinimo stadijoje ir, trečia, vėlesnėje už šias objektyvaus sunkumo vertinimo ir lengvinančių aplinkybių vertinimo stadijas stadijoje. Šiuo atžvilgiu 2006 m. baudų apskaičiavimo gairių 36 punkte nurodyta, kad tam tikrais atvejais Komisija gali skirti simbolinę baudą, o šių gairių 37 punkte pažymėta, kad atsižvelgusi į konkrečios bylos ypatumus ji gali nukrypti nuo baudų dydžio apskaičiavimo bendrų metodų.

– PAJĖGUMAS MOKĖTI BAUDĄ – TEISMO ATLIEKAMA KONTROLĖ

Vėlgi nagrinėdamas tuos pačius ieškinius įtempiamosios plieninės armatūros sektoriuje, minėtuose sprendimuose *Fapricela / Komisija* (EU:T:2015:498), *Trafilerie Meridionali / Komisija* (EU:T:2015:512) ir 2015 liepos 15 d. Sprendime ***Westfälische Drahtindustrie ir kt. / Komisija*** ([T-393/10](#), Rink. (Ištraukos), pateiktas apeliacinis skundas, EU:T:2015:515) Bendrasis Teismas, be kita ko, turėjo galimybę pažymėti, kad pagal 2006 m. baudų apskaičiavimo gairių 35 punktą, susijusį su įmonių pajėgumu mokėti baudą, bauda gali būti sumažinta tik ypatingomis aplinkybėmis ir šiose gairėse nurodytomis sąlygomis. Pirma, turi būti įrodyta, kad skirta bauda „sukels nepataisomą pavojų susijusios įmonės ekonominiam gyvybingumui ir visiškai nuvertins jos turtą“. Antra, taip pat turi būti įrodyta „ypatinga finansinė ir socialinė padėtis“. Šias dvi sąlygas Sąjungos teismas yra suformulavęs prieš priimant 2006 m. baudų apskaičiavimo gairių 35 punktą, todėl šio punkto taikymas įmonėms yra konkreti proporcingumo principo išraiška sankcijų už konkurencijos taisyklių pažeidimus srityje. Pasak Bendrojo Teismo, kadangi 2006 m. baudų apskaičiavimo gairių 35 punkto taikymas yra paskutinis dalykas, į kurį atsižvelgiama nustatant baudų, skiriamų už įmonėms taikomų konkurencijos taisyklių pažeidimą, dydį, SESV 261 straipsnyje ir Reglamento Nr. 1/2003 31 straipsnyje numatyta neribota jurisdikcija apima nubaustų įmonių pajėgumo mokėti vertinimą.

Be to, Bendrasis Teismas manė, kad tai, jog teismas savo iniciatyva nekontroliuoja viso ginčijamo sprendimo, nepažeidžia veiksmingos teisminės gynybos principo. Pagal šį principą nereikalaujama, kad Bendrasis Teismas, kuris, kaip žinoma, turi pareigą atsakyti į nurodytus ieškinio pagrindus ir vykdyti teisės ir fakto klausimų kontrolę, savo iniciatyva iš naujo išnagrinėtų visą bylos medžiagą. Taigi, Bendrasis Teismas, nepažeisdamas su viešąja tvarka susijusių pagrindų, kuriuos turi išnagrinėti ir prireikus nurodyti savo iniciatyva, Sąjungos teismas privalo atlikti jam priskiriamą kontrolę, remdamasis aplinkybėmis, kurias ieškovas nurodė ieškinio pagrindams pagrįsti, ir negali remtis su šių aplinkybių vertinimu susijusia Komisijos diskrecija, kad atsisakytų vykdyti išsamią teisinę ir faktinę kontrolę.

Galiausiai Bendrasis Teismas pabrėžė, kad išnagrinėjęs ieškovių jam nurodytas aplinkybes Sąjungos teismas, įgyvendindamas savo neribotą jurisdikciją, iš principo privalo atsižvelgti į teisinę ir faktinę situaciją, kuri buvo susiklosčiusi sprendimo priėmimo metu, jei mano, kad yra pakankamas pagrindas pasinaudoti tokia teise.

– BAUDOS DYDŽIO SUMAŽINIMAS DĖL PERNELYG ILGOS ADMINISTRACINĖS PROCEDŪROS TRUKMĖS – TEISMO ATLIEKAMA KONTROLĖ

Minėtame Sprendime *Akzo Nobel ir kt. / Komisija* (EU:T:2015:506) Bendrasis Teismas, be kita ko, atsižvelgdamas į vienodo požiūrio principą, nagrinėjo Komisijos sprendimą, kuriuo Komisija sumažino baudų dydį įmonėms, dalyvavusioms kartelyje, išskyrus tas įmones, tarp kurių buvo ir ieškovės, kurios pareiškė ieškinius dėl jų atžvilgiu vykstant administracinei procedūrai priimtų sprendimų.

Pasak Bendrojo Teismo, teiginį, kad šį skirtingą požiūrį gali pateisinti tai, jog nagrinėjamos situacijos yra nevienodos, nes, kitaip nei kitos įmonės, ieškovės pareiškė ieškinius, yra nesuderinamas su veiksmingos teisminės gynybos principu. Todėl sumažinusi baudų dydį visoms darant pažeidimą dalyvavusioms įmonėms, išskyrus ieškoves, dėl to, kad administracinė procedūra užtruko per ilgai, Komisija savo sprendime, kuriame konstatuojamas konkurencijos normų pažeidimas ir skiriamos baudos, nepagrįstai taikė skirtingą požiūrį.

d) SUSITARIMAS – „HIBRIDINĖ“ PROCEDŪRA

– BAUDOS – VIENODAS POŽIŪRIS

2015 m. gegužės 20 d. Sprendime *Timab Industries ir CFPR / Komisija* (T-456/10, Rink., pateiktas apeliacinis skundas, EU:T:2015:296) dėl kartelio Europos pašarinių fosfatų rinkoje Bendrasis Teismas turėjo galimybę patikslinti vienodo požiūrio principo apimtį taikant Reglamentu (EB) Nr. 622/2008¹⁵ nustatytą susitarimo kartelių srityje procedūrą. Šiame sprendime Bendrasis Teismas galėjo pirmą kartą pareikšti savo nuomonę dėl šios procedūros.

Šiuo klausimu Bendrasis Teismas pažymėjo, kad kai susitarimo procedūra neapima visų pažeidimo dalyvių, pavyzdžiui, kai, kaip šioje byloje, įmonė pasitraukia iš šios procedūros, Komisija turi priimti du atskirus sprendimus. Pirmą, pasibaigus supaprastintai procedūrai (susitarimo procedūrai) ji priima sprendimą, kuris skirtas pažeidimo dalyviams, nusprendusiems susitarti, ir kuriame nurodomi kiekvieno iš jų įsipareigojimai. Antra, pasibaigus įprastai procedūrai, ji priima sprendimą, skirtą pažeidimo dalyviams, kurie nusprendė nesitarti. Bendrasis Teismas pažymėjo, kad vis dėlto net esant tokiai hibridinei situacijai, kai po dviejų atskirų procedūrų priimami du sprendimai, kurių adresatai skirtingi, jie yra vieno ir to paties kartelio dalyviai, todėl turi būti laikomasi vienodo požiūrio principo. Jis priminė, kad pagal vienodo požiūrio principą reikalaujama, jog panašios situacijos nebūtų vertinamos skirtingai, o skirtingos situacijos – vienodai, nebent toks vertinimas būtų objektyviai pagrįstas.

Remiantis tuo darytina išvada, kad nors, Bendrojo Teismo teigimu, susitarimo procedūra yra administracinė procedūra, alternatyvi įprastai administracinei procedūrai, atskirta nuo jos ir turi tam tikrų ypatybių, kaip antai išankstinį pranešimą apie kaltinimus ir galimos baudos ribų nurodymą, 2006 m. baudų apskaičiavimo gairės tokiomis aplinkybėmis yra visiškai taikytinos. Tai reiškia, kad nustatant baudos dydį neturi būti šalių, dalyvavusių

15 | 2008 m. birželio 30 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 622/2008, iš dalies keičiantis Reglamentą (EB) Nr. 773/2004 susitarimo procedūros tvarkos kartelių byloje atžvilgiu (OL L 171, p. 3).

tame pačiame kartelyje, diskriminacijos taikant skirtingus skaičiavimo kriterijus ir metodus, kuriems neturi įtakos susitarimo procedūrai priskiriamos ypatybės, kaip antai dėl susitarimo 10 % sumažinta bauda.

– BAUDOS RIBOS – PRIVALOMA VERTĖ

Minėtame Sprendime *Timab Industries ir CFPR / Komisija* (EU:T:2015:296) Bendrasis Teismas pareiškė savo nuomonę ir apie baudų ribų nurodymo per susitarimo procedūrą pasekmes įmonei, kuri pasitraukė iš šios procedūros.

Bendrasis Teismas visų pirma pabrėžė, kad baudų ribos yra išimtinai ir konkrečiai su susitarimo procedūra susijęs instrumentas. Tokiomis aplinkybėmis Reglamento (EB) Nr. 773/2004¹⁶ 10a straipsnio 2 dalyje Komisijos tarnyboms aiškiai suteikiama galimybė pranešti susitarimo diskusijose dalyvaujančioms šalims apie galimos baudos dydžio apskaičiavimą pagal 2006 m. baudų apskaičiavimo gairėse pateiktus paaiškinimus, pranešimo dėl susitarimo¹⁷ ir atitinkamu atveju 2002 m. pranešimo dėl bendradarbiavimo nuostatas.

Pasak Bendrojo Teismo, jei įmonė nepateikia susitarimo pasiūlymo ir pasitraukia iš susitarimo procedūros, galutinio sprendimo priėmimo procedūra jos atžvilgiu vyksta pagal bendrąsias Reglamento Nr. 773/2004 nuostatas, o ne pagal susitarimo procedūrą reglamentuojančias nuostatas. Iš to išplaukia, kad per susitarimo procedūrą nurodytos baudų ribos neturi reikšmės, nes tai pačios susitarimo procedūros instrumentas. Todėl tokiais aplinkybėmis būtų nelogiška ir net netinkama, jei Komisija pranešime apie kaltinimus privalėtų taikyti arba remtis baudų ribomis pagal kitą procedūrą, kuri jau nutraukta. Bendrojo Teismo teigimu, baudų ribų nurodymas jau pranešime apie kaltinimus prieštarautų grynai parengiamajam tokio akto pobūdžiui ir atimtų iš Komisijos galimybę skirti baudą, pritaikytą prie naujų aplinkybių, egzistuojančių jos sprendimo priėmimo momentu, nors ji turi atsižvelgti į jai per įprastą administracinę procedūrą pateiktus naujus argumentus ar įrodymus, kurie gali turėti įtakos skirtinos baudos dydžio nustatymui.

3. TEISMO PRAKTIKOS ĮNAŠAS KONCENTRACIJŲ SRITYJE

Byloje, kurioje buvo priimtas 2015 m. gegužės 13 d. Sprendimas *Niki Luftfahrt / Komisija* (T-162/10, Rink., EU:T:2015:283), Bendrasis Teismas nagrinėjo ieškinį dėl Komisijos sprendimo, kuriuo Komisija leido, jei laikomasi siūlomų įpareigojimų, vykdyti koncentracijos sandorį oro transporto srityje, pagal kurį *Deutsche Lufthansa AG* įgytų išimtinę *Austrian Airlines* kontrolę, panaikinimo.

Bendrasis Teismas pirmiausia priminė, kad atitinkamos rinkos apibrėžimas koncentracijų srityje nebūtinai atitinka atitinkamos rinkos sąvoką valstybės pagalbos srityje, nes skiriasi abiejų procedūrų ir objektas, ir teisinis pagrindas: vienu atveju tai yra SESV 108 straipsnio 2 dalies pirmą pastraipą, o kitu atveju – Reglamento (EB) Nr. 139/2004¹⁸ 8 straipsnio 2 dalis. Atlikdama koncentracijų kontrolę Komisija pagal Reglamento Nr. 139/2004 2 straipsnio 2 ir 3 dalis turi įsitikinti, kad koncentracija reikšmingai neriboja veiksmingos konkurencijos bendroje rinkoje ar didžiojoje jos dalyje. Tokiu atveju daugiausia dėmesio kreipiamas į koncentracijos poveikį konkurencijos ribojimams. Būtent dėl šios priežasties pranešimą pateikusių šalių pasiūlytais įsipareigojimais siekiama ištaisyti

16 | 2004 m. balandžio 7 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 773/2004 dėl bylų nagrinėjimo Komisijoje pagal [SESV 101] ir [102] straipsnius tvarkos (OL L 123, p. 18; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 3 t., p. 81).

17 | Komisijos pranešimas dėl susitarimo procedūros tvarkos siekiant priimti sprendimus pagal Reglamento Nr. 1/2003 7 ir 23 straipsnius kartelių bylose (OL C 167, 2008, p. 1).

18 | 2004 m. sausio 20 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 139/2004 dėl koncentracijų tarp įmonių kontrolės (OL L 24, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 3 t., p. 40).

rinkose, kuriose šalys konkuravo iki susijungimo, koncentracijos sukeltas konkurencijos problemas. Be to, Bendrasis Teismas pažymėjo, kad, nagrinėdama koncentracijos sandorio suderinamumą su bendrąja rinka, Komisija privalo įvertinti jo konkurencinį poveikį rinkoms, kuriose koncentracijos šalių veikla sutampa. Darytina išvada, kad jei viena iš šalių atitinkamoje rinkoje jau užėmė monopolinę padėtį iki koncentracijos, tokia padėtis savaime nepatenka į koncentracijos konkurencijos poveikio analizę. Tačiau Bendrasis Teismas pažymėjo, kad kitaip yra, kai monopolinė arba dominuojanti padėtis atsiranda dėl koncentracijos arba jei ta padėtis dėl jos sustiprėja. Tokiu atveju Komisija negali pripažinti koncentracijos suderinama su vidaus rinka, jei šalys neprisiima įsipareigojimų, kuriais būtų panaikintas dominuojančios padėties poveikis konkurencijai.

Be to, šiame sprendime Bendrasis Teismas turėjo pareikšti nuomonę dėl ieškovės ieškinio pagrindo, grindžiamo akivaizdžia vertinimo klaida, padaryta apibrėžiant atitinkamą geografinę rinką. Šiuo klausimu jis visų pirma pabrėžė, kad nors Komisija apibrėžė šią rinką remdamasi vadinamuoju „O & D“ metodu, pagal kurį kiekvienas išvykimo vietos ir paskirties vietos derinys sudaro atskirą rinką, šis metodas atitinka teismų praktikoje nustatytas gaires. Antra, dėl koncentracijos konkurencinio poveikio atitinkamoje geografinėje rinkoje, apibrėžtoje pagal „bendrąjį metodą“, analizės tariamo nebuvimo, kurį nurodė ieškovė, Bendrasis Teismas pažymėjo, kad kai Komisija kaltinama neatsižvelgusi į galimą konkurencijos problemą kitose rinkose nei tos, kuriose buvo atliekama konkurencijos analizė, ieškovė turi pateikti rimtų įrodymų, galinčių konkrečiai įrodyti konkurencijos problemos, kurią dėl jos poveikio turėjo išnagrinėti Komisija, egzistavimą. Kadangi ieškovė negalėjo pakankamai tiksliai apibrėžti tokios atitinkamos geografinės rinkos, kokią ji nurodė egzistuojant, Bendrasis Teismas nusprendė, kad dėl tos priežasties jis negali įvertinti, ar Komisija privalėjo išnagrinėti galimą koncentracijos poveikį konkurencijai toje rinkoje.

Byloje, kurioje buvo priimtas 2015 m. kovo 9 d. Sprendimas **Deutsche Börse / Komisija** (T-175/12, EU:T:2015:148), Bendrasis Teismas nagrinėjo ieškinį dėl Komisijos sprendimo, kuriuo *Deutsche Börse AG* ir *NYSE Euronext Inc.* numatyta įgyvendinti koncentracija buvo pripažinta nesuderinama su vidaus rinka. Komisijos sprendimas buvo grindžiamas išvada, kad šis sandoris sukurtų dominuojančią padėtį arba kvazimonopoliją ir taip tikriausiai reikšmingai apribotų veiksmingą konkurenciją. Pasak Komisijos, koncentracija sukurtų unikalią vertikalią struktūrą, per kurią pasaulio mastu būtų atliekama daugiau nei 90 % per biržą parduodamų išvestinių Europos produktų prekybos ir tarpuskaityto sandorių.

Bendrasis Teismas atmetė *Deutsche Börse* argumentus dėl naudos, kurią lemtų koncentracijos sandoris, ir dėl bendrovių, ketinančių joje dalyvauti, priimtų įsipareigojimų siekiant atsverti reikšmingus veiksmingos konkurencijos apribojimus. Šiuo klausimu jis pažymėjo, kad, kaip matyti iš 2004 m. gairių dėl horizontalių susijungimų vertinimo¹⁹ 87 punkto, pranešančiosios šalys privalo laiku pateikti visą informaciją, reikalingą įrodyti, kad tariama nauda atsiradus dėl susijungimo ir, tikėtina, yra pasiekama. Be to, pranešančiosios šalys turi įrodyti, kokių mastu nauda gali atsverti neigiamus padarinius konkurencijai, kurie kitu atveju kiltų dėl susijungimo, ir taip duoti naudos vartotojams. Klausimas dėl antikonkurencinių pasekmių, kurių buvimą turi įrodyti Komisija, įrodymo skiriasi nuo klausimo dėl įrodymo, kad nauda gali pasinaudoti ir vartotojai, kad ji yra susijusi su koncentracija ir patikrinama – tuos dalykus turi įrodyti pranešančiosios šalys. Vadinas, koncentracijos šalims tenka pareiga įrodyti, kad nurodomą naudą galima patikrinti. Toks įrodinėjimo naštos paskirstymas gali būti laikomas objektyviai pateisinamu, nes, pirma, būtent pranešančiosios šalys turi atitinkamos informacijos apie tai, antra, argumentu dėl naudos siekiama atsverti Komisijos išvadas dėl to, kad planuojama koncentracija sukurs dominuojančią padėtį ir taip greičiausiai reikšmingai apribos veiksmingą konkurenciją.

Be to, Bendrasis Teismas pažymėjo, kad, kaip matyti iš 2004 m. gairių dėl horizontalių susijungimų vertinimo 86 punkto, nauda turi būti „patikrinama“, kad Komisija galėtų pagrįstai įsitikinti, kad ji „gali būti“ pasiekta ir yra pakankamai didelė atsverti potencialią susijungimo žalą vartotojams. Vis dėlto sąlyga dėl naudos patikrinamumo

19 | Komisijos gairės dėl horizontalių susijungimų vertinimo pagal Tarybos reglamentą dėl koncentracijos tarp įmonių kontrolės (OL C 31, 2004, p. 5).

nereikalauja, kad šalis, pranešusi apie koncentraciją, pateiktų duomenis, kuriuos trečiasis asmuo galėtų patikrinti nepriklausomai, arba dokumentus iš laikotarpio iki koncentracijos, leidžiančius objektyviai ir nepriklausomai įvertinti įgijimo teikiamą naudą. Tokiomis aplinkybėmis tai, kad klientas tikisi per pusantrų metų ar dvejus metus sutaupyti lėšų, neleidžia suabejoti Komisijos sprendimu atmesti galimą teigiamą poveikį klientams, nes 2004 m. gairėse dėl horizontalių susijungimų vertinimo teisingai numatyta, kad apskritai kuo vėliau nauda gali materializuotis ateityje, tuo mažiau Komisija ją gali laikyti tikėtina.

VALSTYBĖS PAGALBA

1. ATRANKINIS POBŪDIS

2015 m. gruodžio 17 d. Sprendime *Ispanija ir kt. / Komisija* (T-515/13 ir T-719/13, Rink., EU:T:2015:1004) Bendrasis Teismas turėjo pateikti paaiškinimų dėl atrankinio pobūdžio – lemiamo kriterijaus kvalifikuojant priemonę valstybės pagalba – sąvokos.

Šioje byloje buvo nagrinėjamas Komisijos sprendimas pripažinti tam tikras finansines priemones, sudarančias „Ispanijos mokestinės nuomos sistemą“ (toliau – IMN sistema), iš dalies nesuderinamomis su vidaus rinka. IMN sistema buvo naudojama sandoriams, susijusiems su laivų statyba ir laivybos bendrovių atliekamu laivų įsigijimu. Ji buvo grindžiama mokesčių planavimo schema, pagal kurią parduodant laivą finansinės nuomos (lizingo) bendrovė yra suvedama su banko, organizuojančio schemą, sudaryta ekonominių interesų grupe (EIG). Bankas parduodavo investuotojams savo akcijas EIG ir kurdavo sudėtingą sutarčių tarp įvairių šalių tinklą.

Schemos tikslas buvo gauti mokestinių lengvatų investuotojams ir dalį šių lengvatų perleisti laivybos bendrovei kaip laivo kainos nuolaidą, investuotojams išsaugant kitas lengvatas kaip atlygį už investiciją.

Bendrasis Teismas nusprendė, kad Komisija padarė klaidą nusprendusi, jog egzistavo atrankinio pobūdžio ekonominis pranašumas ir jog EIG ir investuotojams buvo suteikta valstybės pagalba.

Konkrečiai dėl investuotojų Bendrasis Teismas nusprendė, kad ekonominis pranašumas, kuriuo jie pasinaudojo, nėra atrankinis. Nepaisant leidimų sistemos, nagrinėjamos lengvatos buvo tokiomis pat sąlygomis prieinamos kiekvienam investuotojui, nusprendusiam dalyvauti sandoriuose pagal IMN sistemą įsigyjant bankų suformuotų EIG akcijų. Taigi šios lengvatos buvo bendro pobūdžio investuotojų, kurie veikė visuose ekonomikos sektoriuose, atžvilgiu.

2015 m. kovo 25 d. Sprendime *Belgija / Komisija* (T-538/11, Rink., pateiktas apeliacinis skundas, EU:T:2015:188) Bendrasis Teismas turėjo nagrinėti Komisijos sprendimą dėl Belgijos Karalystės galvijų spongiforminės encefalopatijos (GSE) privalomiems tyrimams skirto finansavimo.

Šioje byloje Bendrasis Teismas nusprendė, kad Komisija teisingai manė, jog ginčijama priemonė yra atrankinio pobūdžio. Komisija buvo konstatavusi, kad šia priemone Belgijos Karalystė galvijienos sektoriuje veikiantiems ūkio subjektams suteikė pranašumą, kurį sudarė galimybė nemokamai naudotis tam tikrais tyrimais, kuriuos jie privalėjo atlikti prieš pateikdami savo produktus rinkai ar prieš imdami jais prekiauti, nors kitų sektorių įmonės, kurios taip pat turėjo atlikti privalomus tyrimus prieš pateikdamos savo produktus rinkai ar prieš imdamos jais prekiauti, negalėjo pasinaudoti analogišku pranašumu. Bendrasis Teismas atmetė Belgijos Karalystės argumentą, jog šios priemonės atrankinį pobūdį galima vertinti atsižvelgiant tik į produktus, dėl kurių atliekami privalomieji GSE tyrimai, gaminančių, teikiančių rinkai ar perdirbančių įmonių padėtį, nes kitų įmonių faktinė ir teisinė padėtis nėra panaši. Kaip žinoma, priemonės atrankinis pobūdis vertinamas atsižvelgiant į visas įmones, o ne į įmones, kurios priklauso tai pačiai įmonių grupei ir naudojami tokiu pačiu pranašumu.

2. VALSTYBĖS PRIEMONĖS, KURIOMIS MAŽINAMOS ĮMONIŲ BIUDŽETAMS PAPRASTAI TENKANČIOS IŠLAIDOS

Bylose, kuriose buvo priimti 2015 m. vasario 26 d. sprendimai **Prancūzija / Komisija** ([T-135/12](#), EU:T:2015:116) ir **Orange / Komisija** ([T-385/12](#), pateiktas apeliacinis skundas, EU:T:2015:117), Bendrasis Teismas turėjo išnagrinėti teisėtumą sprendimo, kuriuo Komisija Prancūzijos Respublikos bendrovei *France Télécom* joje dirbančių darbuotojų pensijų finansavimo sistemos reformos forma suteiktą pagalbą pripažino suderinama su vidaus rinka, jei laikomasi tam tikrų sąlygų. Ieškovės, be kita ko, nesutiko su šios reformos kvalifikavimu kaip valstybės pagalbos.

Šiuo klausimu Bendrasis Teismas pažymėjo, kad priemonė negali būti laikoma valstybės pagalba, kai ja tik siekiama išvengti to, kad naudos gavėjo biudžetui tektų išlaidos, kurios įprastomis aplinkybėmis neegzistuos, kaip numatyta 2006 m. kovo 23 d. Sprendime *Enirisorse*²⁰. Vis dėlto jis konstatavo, kad šios bylos aplinkybėmis ši priemonė patenka į specialios ir išimtinės sistemos rėmus. Be to, Bendrasis Teismas pažymėjo, kad teismo praktikoje vėliau buvo patikslinta, kad priemonė negali išvengti kvalifikavimo kaip valstybės pagalbos, kai pagalbos gavėjui tenka kitokio pobūdžio ir su ta pagalba nesusijusios specifinės išlaidos.

Šiuo atveju Bendrasis Teismas pabrėžė, kad darbuotojų pensijų sistema atsirado iš teisiškai atskiros ir nuo darbuotojams, kuriems taikoma privatinė teisė, kaip antai *France Télécom* konkurentų darbuotojai, taikomos sistemos aiškiai atskirtos sistemos. Todėl nebuvo galima daryti išvados, jog ginčijama priemone buvo siekiama išvengti to, kad *France Télécom* būtų užkrauta finansinė našta, kuri įprastomis aplinkybėmis neslėgtų jos biudžeto, kaip numatyta minėtame Sprendime *Enirisorse* (EU:C:2006:197).

Be to, nagrinėdamas argumentą, jog ginčijama priemonė išlaisvino *France Télécom* nuo įstatymu nustatyto struktūrinio nepakankamumo, Bendrasis Teismas pažymėjo, kad net jei toks nepakankamumas būtų įrodytas, tariamai kompensacinis suteiktų pranašumų pobūdis neleidžia teigti, kad jie nelaikytini pagalba, kaip ji suprantama pagal SESV 107 straipsnį. Tik kai valstybės priemonė turi būti laikoma kompensacija už įmonių, kurioms pavesta teikti bendros ekonominės svarbos paslaugą, siekiant vykdyti viešosios paslaugos įpareigojimus suteiktas paslaugas, pagal 2003 m. liepos 24 d. Sprendime *Altmark Trans ir Regierungspräsidium Magdeburg*²¹ nustatytus kriterijus tokia priemonė nepatenka į SESV 107 straipsnio 1 dalies taikymo sritį. Tačiau taip nėra šiuo atveju.

Klausimas dėl valstybės priemonės, kuria mažinamos įmonių biudžetams paprastai tenkančios išlaidos, taip pat buvo svarstomas byloje, kurioje priimtas 2015 m. kovo 25 d. Sprendimas **Belgija / Komisija** ([T-538/11](#), Rink., pateiktas apeliacinis skundas, EU:T:2015:188). Šiame sprendime Bendrasis Teismas patvirtino Komisijos išvadą, kad finansuodama privalomus galvijų spongiforminės encefalopatijos (GSE) tyrimus Belgijos Karalystė suteikė pranašumą galvijienos sektoriuje veikiantiems ūkio subjektams, nes taip ji juos atleido nuo išlaidų, kurios paprastai tenka jų biudžetui.

Šiuo klausimu Bendrasis Teismas priminė, kad paprastai įmonės biudžetui tenkančių išlaidų sąvoka apima papildomas išlaidas, kurias įmonės turi padengti dėl ekonominei veiklai taikomų prievolių, numatytų įstatyme, kitame teisės akte ar sutartyje. Taigi, Komisija nesuklydo manydama, jog su produktų gamyba ar prekyba susijusios kontrolės, kuri, kaip antai privalomieji GSE tyrimai, pagal įstatymo ar kito teisės akto nuostatą tapo privaloma, išlaidos yra paprastai įmonės biudžetui tenkančios išlaidos. Tai, kad principas „teršėjas moka“ nepateisina GSE tyrimų išlaidų padengimo, net jei taip būtų iš tikrųjų, negali paneigti šios išvados.

20 | [C-237/04](#), Rink., EU:C:2006:197, ypač 43–49 punktai.

21 | [C-280/00](#), Rink., toliau – Sprendimas *Altmark*, EU:C:2003:415.

3. RINKOS EKONOMIKOS SĄLYGOMIS VEIKIANČIO PRIVATAUS INVESTUOTOJO KRITERIJUS

2015 m. Bendrasis Teismas trijuose sprendimuose pateikė paaiškinimų dėl privataus investuotojo kriterijaus taikymo.

Pirma, byloje, kurioje buvo priimtas 2015 m. sausio 15 d. Sprendimas **Prancūzija / Komisija** ([T-1/12](#), Rink., EU:T:2015:17), Bendrasis Teismas turėjo pareikšti nuomonę dėl sprendimo, kuriuo Komisija su vidaus rinka nesuderinama pripažino Prancūzijos Respublikos įgyvendintą ir numatytą pagalbą sunkumų patiriančioms įmonėms sanuoti ir restruktūrizuoti (kurią sudarė rekapitalizacija ir dvi paskolos), suteiktą įmonei *SeaFrance*, teisėtumo.

Bendrasis Teismas priminė, kad nagrinėdama privataus investuotojo kriterijaus taikymą Komisija visada turi išnagrinėti visas reikšmingas nagrinėjamo sandorio aplinkybes ir jo kontekstą. Tuo atveju, kai privataus investuotojo kriterijus taikomas kelioms viena paskui kitą einančioms valstybės intervencijoms, Komisija turi išnagrinėti, ar šias intervencijas sieja tokie glaudūs ryšiai, kad jų neįmanoma atsieti. Tai, ar kelios viena paskui kitą einančios valstybės intervencijos yra neatsiejamos, turi būti nagrinėjama atsižvelgiant visų pirma į teismo praktikoje nustatytus kriterijus, įskaitant šių intervencijų seką, jų tikslą ir pagalbą gavusios įmonės situaciją vykdant šias intervencijas. Atsižvelgęs į šiuos principus Bendrasis Teismas nusprendė, kad Komisija teisingai manė, jog įvairios nagrinėjamos priemonės buvo taip glaudžiai susijusios, kad, atsižvelgiant į privataus investuotojo kriterijų, nebuvo galima jų atskirti.

Paskolų nebuvo galima pagrįstai atsieti nuo *SeaFrance* rekapitalizacijos ir šiai bendrovei skirtos kredito linijos, kaip sanavimo pagalbos, atidarymo, todėl jų negalima laikyti nepriklausoma investicija, atsižvelgiant į privataus investuotojo kriterijų.

Antra, privataus investuotojo kriterijaus taikymas viena paskui kitą einančioms valstybės intervencijoms taip pat buvo nagrinėjamas byloje, kuriose buvo priimtas 2015 m. liepos 2 d. Sprendimas **Prancūzija ir Orange / Komisija** ([T-425/04 RENV](#) ir [T-444/04 RENV](#), Rink., pateiktas apeliacinis skundas, EU:T:2015:450). Teisingumo Teismui grąžinus bylas²², Bendrasis Teismas turėjo iš naujo išnagrinėti Komisijos sprendimą, kuriuo 2002 m. gruodžio mėn. Prancūzijos Respublikos paskelbtą pranešimą dėl akcininko paskolos suteikimo įmonei, kurios kontrolinį akcijų paketą valdė ji pati, projekto ir netrukus po to sekusį akcininko paskolos pasiūlymą, pagal kurį tai įmonei atidaroma kredito linija, pripažino valstybės pagalba.

Savo sprendime Bendrasis Teismas nusprendė, kad bendrovei *France Télécom* pasiūlytą paskolą pripažindama valstybės pagalba Komisija padarė klaidą, ir panaikino Komisijos sprendimą.

Pirma, Bendrasis Teismas manė, kad taikydama apdairaus privataus investuotojo kriterijų pirmiausia ir daugiausia ankstesniems pareiškimams, padarytiems 2002 m. liepos mėn., Komisija padarė teisės klaidą. Iš tikrųjų Komisija valstybės pagalba pripažino 2002 m. gruodžio mėn. pranešimą ir akcininko paskolos pasiūlymą kartu, o tai reiškia, kad apdairaus privataus investuotojo kriterijus turi būti taikomas šioms dviem priemonėms ir tik joms vienoms. Šio kriterijaus taikymas taip, kaip tą darė Komisija, yra klaidingas dar ir dėl to, kad ji neturėjo pakankamai informacijos, kad nuspręstų, ar patys nuo 2002 m. liepos mėn. padaryti pareiškimai galėjo iššaukti valstybės išteklių panaudojimą ir būti valstybės pagalba.

22 | 2013 m. kovo 19 d. Sprendimas *Bouygues ir Bouygues Télécom / Komisija ir kt. ir Komisija / Prancūzija ir kt.* ([C-399/10 P](#) ir [C-401/10 P](#), Rink., EU:C:2013:175), priimtas išnagrinėjus apeliacinius skundus dėl 2010 m. gegužės 21 d. Sprendimo *Prancūzija ir kt. / Komisija* ([T-425/04](#), [T-444/04](#), [T-450/04](#) ir [T-456/04](#), Rink., EU:T:2010:216).

Antra, Bendrasis Teismas priminė, kad Komisija turėjo analizuoti apdairaus privataus investuotojo kriterijų atsižvelgdama į tą laiką, kai tas priemonės priėmė Prancūzijos Respublika, t. y. 2002 m. gruodžio mėn., o ne atsižvelgdama, kaip ji padarė, į situaciją, kuri buvo anksčiau nei 2002 m. liepos mėn. Žinoma, galima remtis objektyviais praeities įvykiais ir dalykais, tačiau negalima sutikti su tuo, kad vien šie įvykiai ir dalykai būtų lemiamas atramos taškas taikant apdairaus privataus investuotojo kriterijų.

Trečia, atsakydamas į Komisijos argumentą, kad akcininko paskolos pasiūlymas yra tik ankstesnių Prancūzijos valstybės pareiškimų materialinė išraiška, todėl jos elgesys neatitiko apdairaus privataus investuotojo kriterijaus, Bendrasis Teismas pabrėžė, kad nuo 2002 m. liepos mėn. padarytuose pareiškimuose nebuvo specifinės finansinės paramos, kuri galiausiai įgijo konkrečią išraišką 2002 m. gruodžio mėn., prielaidų. Šie pareiškimai buvo neapibrėžti, nekonkretūs ir sąlyginiai, kalbant apie ateityje galimos Prancūzijos valstybės intervencijos pobūdį, mastą ir sąlygas.

Trečia, 2015 m. birželio 25 d. Sprendime **SACE ir Sace BT / Komisija** ([T-305/13](#), Rink., pateiktas apeliacinis skundas, EU:T:2015:435) Bendrasis Teismas pasisakė dėl Komisijos sprendimo, kuriuo ji neteisėta valstybės pagalba pripažino vienos Italijos valstybės įmonės sutikimą perdrausti savo dukterinę bendrovę ir šios įmonės kapitalo įnašus siekiant padengti šios dukterinės bendrovės nuostolius.

Padaręs išvadą, kad nagrinėjamos priemonės turi būti priskirtos Italijos Respublikai, Bendrasis Teismas nagrinėjo, ar egzistuoja pranašumas atsižvelgiant į privataus investuotojo kriterijų ir abipusės Komisijos ir valstybių narių pareigos įgyvendinant šį kriterijų.

Šiuo klausimu Bendrasis Teismas priminė, kad paaiškėjus, jog privataus investuotojo kriterijus gali būti taikomas, Komisija privalo prašyti atitinkamos valstybės narės pateikti jai visą reikšmingą informaciją, kuri leistų patikrinti, ar šio kriterijaus taikymo sąlygos yra tenkinamos. Tokiomis aplinkybėmis valstybė narė privalo jai pateikti objektyvius ir patikrinamus duomenis, kuriais remiantis taptų aišku, kad šios valstybės narės sprendimas grindžiamas išankstiniais ekonominiais vertinimais, panašiais į tuos, kuriuos šios bylos aplinkybėmis racionalus privatus ūkio subjektas, kurio padėtis yra kuo panašesnė į šios valstybės padėtį, būtų padaręs prieš imdamasis aptariamų priemonių, kad nustatytų tokios investicijos pelningumą ateityje. Bendrasis Teismas vis dėlto pažymėjo, kad išankstinio ekonominio vertinimo duomenys, kuriuos privalo pateikti valstybė narė, turi būti suformuluoti konkrečiai ir atsižvelgiant į nagrinėjamos operacijos pobūdį ir sudėtingumą, turto vertę, nagrinėjamas prekes ar paslaugas ir bylos aplinkybes.

Šiuo atveju dėl perdraudimo, kurio esmę sudarė komercinis sandoris, Bendrasis Teismas nusprendė, kad jo pelningumo vertinimas gali būti atliktas remiantis santykinai ribota, pirma, prisiimamos rizikos ir, antra, perdraudimo įmokos tinkamumo atsižvelgiant į rizikos apimtį analize. Tokiomis aplinkybėmis atsižvelgęs į tikrai nemenką, bet ir santykinai nedidelę sandorio sumą, Bendrasis Teismas nusprendė, kad vien to, kad patronuojančioji bendrovė nepateikė įrodymo, jog nustatydamas dukterinės bendrovės perdraudimo pelningumą *ex ante* atliko prisiimamos rizikos vertinimo lygį atspindinčios įmokos dydžio ekonominį vertinimą, nepakanka, kad būtų galima teigti, jog ji neveikė taip, kaip panašioje situacijoje būtų elgęsis privatus perdraudikas. Vis dėlto Bendrasis Teismas nusprendė, kad atsižvelgusi į ginčijamo sprendimo priėmimo metu turėtą informaciją Komisija tikrai galėjo padaryti išvadą, kad perdraudimo paslauga buvo suteikta lengvatinėmis kainų sąlygomis, palyginus su sąlygomis, kurių būtų reikalavęs privatus perdraudikas.

Be to, dėl kapitalo įnašų, skirtų dukterinės bendrovės nuostoliams padengti, Bendrasis Teismas pareiškė nuomonę, kad ekonominės krizės kontekste reikalaujamų išankstinio vertinimo duomenų analizė turi būti atlikta atsižvelgiant, jei reikia, į negalėjimą patikimai ir išsamiai numatyti ekonominės padėties raidos ir įvairių ūkio subjektų rezultatų. Tačiau, Bendrojo Teismo nuomone, tai nereiškia, kad galimybės atlikti detalią ir išsamią prognozę nebuvimas gali valstybinį investuotoją atleisti nuo tinkamo išankstinio jo investicijos pelningumo vertinimo, kurį būtų galima palyginti su vertinimu, atliktu panašioje padėtyje esančio privataus investuotojo.

Bendrasis Teismas padarė išvadą, kad šiuo atveju Komisija teisingai nusprendė, kad dėl to, jog nėra tinkamo dviejų aptariamų kapitalo injekcijų išankstinio ekonominio vertinimo, šios dvi kapitalo injekcijos neatitinka privataus investuotojo kriterijaus.

4. BENDROS EKONOMINĖS SVARBOS PASLAUGOS

Dviem glaudžiai susijusiems Bendrojo Teismo sprendimams, kuriuose abiejuose nagrinėjamos tos pačios Danijos Karalystės priemonės, priimtose transliavimo veiklą vykdančios bendrovės TV2 naudai, šiais metais bus skirta daugiausia dėmesio kalbant apie bendros ekonominės svarbos paslaugas.

Pirma, 2015 m. rugsėjo 24 d. Sprendime **TV2 / Danija / Komisija** (T-674/11, Rink., pateiktas apeliacinis skundas, EU:T:2015:684) Bendrasis Teismas, be kita ko, turėjo pasisakyti dėl Sprendime *Altmark* (EU:C:2003:415)²³ suformuluotų sąlygų, kurias turi tenkinti už viešųjų paslaugų teikimą išmokėta kompensacija, kad nebūtų laikoma valstybės pagalba, taikymo taisyklių.

Iš pradžių Bendrasis Teismas nagrinėjo Sprendime *Altmark* (EU:C:2003:415) suformuluotą antrąją sąlygą, pagal kurią kriterijai, kuriais remiantis apskaičiuojama kompensacija, turi būti objektyviai ir skaidriai nustatyti iš anksto. Jis patikslino, kad šioje sąlygoje nustatyti trys reikalavimai, kuriuos turi atitikti kompensacijos apskaičiavimo kriterijai, kad būtų užtikrinta, jog šis skaičiavimas yra patikimas ir gali būti patikrinamas Komisijos: kompensacijos apskaičiavimo kriterijai turi būti nustatyti iš anksto pagal skaidrią procedūrą ir turi būti iš esmės objektyvūs.

Tačiau pagal antrąją Sprendime *Altmark* (EU:C:2003:415) suformuluotą sąlygą, priešingai, nei teigė Komisija, nereikalaujama, kad kompensacijos apskaičiavimo kriterijai būtų nustatyti taip, kad būtų daroma įtaka arba kontroliuojamos šios kompensacijos gavėjo patiriamos išlaidos ir taip būtų užtikrintas viešosios paslaugos valdymo veiksmingumas. Galima sakyti, kad aiškindama antrąją Sprendime *Altmark* (EU:C:2003:415) suformuluotą sąlygą Komisija teigia, kad kompensacijos apskaičiavimo kriterijai turi užtikrinti viešosios paslaugos valdymo veiksmingumą. Tačiau toks aiškinimas neatitinka antrosios Sprendime *Altmark* (EU:C:2003:415) nustatytos sąlygos formulės ir kelia painiavą tarp šios sąlygos ir to sprendimo ketvirtosios sąlygos.

Toliau Bendrasis Teismas patikslino Sprendime *Altmark* (EU:C:2003:415) suformuluotos ketvirtosios sąlygos, pagal kurią valstybė narė pirmiausia turi identifikuoti įprastomis rinkos sąlygomis veikiančią referencinę įmonę, kuri būtų kita nei kompensacijos gavėjas, o po to, remdamasi šios referencinės įmonės sąnaudų analize, įrodyti, kad kompensacijos gavėja yra „gerai valdoma ir pakankamai priemonių turinti“ įmonė, kaip numatyta šioje sąlygoje, įgyvendinimo sąlygas. Nepaisant sunkumų, susijusių su šios sąlygos taikymu, ji reikalauja, kad valstybė narė rastų referencinę įmonę, kuri būtų kita nei kompensacijos gavėjas. Taigi tam, kad ši sąlyga būtų tenkinama, valstybei narei nepakanka pareikšti, jog, atsižvelgiant į su viešąja paslauga susijusias užduoties ypatumus, rinkoje neįmanoma rasti į kompensacijos gavėją panašios įmonės ir vėliau bandyti įrodyti, kad gavėjas pats yra „gerai valdoma ir pakankamai priemonių turinti“ įmonė, kaip tai suprantama pagal šią sąlygą.

Be to, Bendrasis Teismas dėl įrodinėjimo naštos pažymėjo, kad valstybė narė turi įrodyti, jog yra tenkinama Sprendime *Altmark* (EU:C:2003:415) suformuluota ketvirtoji sąlyga.

Galiausiai minėtame Sprendime *TV2 / Danija / Komisija* (EU:T:2015:684) Bendrasis Teismas turėjo galimybę patikslinti savo praktiką dėl sąlygos, susijusios su valstybės išteklių pervedimu. Šiuo klausimu Bendrasis Teismas priminė, kad pagal teismo praktiką iš valstybės išteklių suteikta nauda yra nauda, kurią suteikus daromas neigiamas poveikis valstybės ištekliams. Valstybės išteklius taip pat gali sudaryti ištekliai, gauti iš trečiųjų

23| Žr.19 išnašą.

asmenų, tačiau tokiu atveju jų savininkai turi būti arba juos savanoriškai perdavę valstybės žinion, arba apleidę ir jų valdymą prisiėmusi valstybė, įgyvendindama savo suverenias teises.

Tačiau vien tai, kad teisės akte valstybė nurodo trečiajam asmeniui konkretų jos išteklių naudojimo tikslą, neleidžia teigti, kad tuos išteklius kontroliuoja valstybė ir todėl jie yra valstybės ištekliai. Šiuo atveju Bendrasis Teismas pažymėjo, kad Danijos Karalystės intervenciją sudaro visų pirma maksimalios pajamų iš reklamos, kurias rinko fondas, turėjęs jas paskui pervesti gavėjui, dalies, kuria gali disponuoti gavėjas, nustatymas. Bendrasis Teismas nusprendė, kad šios valstybės galios nepakanka norint daryti išvadą, kad ši minėtų pajamų dalis yra valstybės ištekliai.

Antra, 2015 m. rugsėjo 24 d. Sprendime *Viasat Broadcasting UK / Komisija* (T-125/12, Rink., pateiktas apeliacinis skundas, EU:T:2015:687) Bendrasis Teismas pasisakė, be kita ko, dėl minėtų Sprendime *Altmark* (EU:C:2003:415) suformuluotų keturių sąlygų santykio su sąlygomis, kuriomis valstybės įmonei, kuriai pavestas bendros ekonominės svarbos paslaugos administravimas, suteikta pagalba gali būti laikoma suderinama su vidaus rinka pagal SESV 106 straipsnio 2 dalį.

Bendrasis Teismas visų pirma pažymėjo, kad nors pagalbos priemonės kvalifikavimo kaip suderinamos su vidaus rinka sąlygos tam tikru mastu yra panašios į Sprendime *Altmark* (EU:C:2003:415) suformuluotas sąlygas, SESV 106 straipsnio 2 dalies taikymo atveju būtina atsakyti į iš esmės kitokį klausimą, susijusį su nagrinėjamos pagalbos priemonės suderinamumu su vidaus rinka, kuris jau preziumuoja teigiamą atsakymą į su Sprendimu *Altmark* (EU:C:2003:415) susijusį klausimą. Šiuo atžvilgiu Bendrasis Teismas pažymėjo, kad nors šiame sprendime nustatytos keturios atskiros sąlygos, jos nėra visiškai nepriklausomos viena nuo kitos. Paskutinės trys yra vidujai nuoseklios ir todėl kažkiek priklausomos viena nuo kitos. Iš tiesų antroji sąlyga, susijusi su objektyvių ir skaidrių kriterijų kompensacijai apskaičiuoti nustatymu, yra būtina išankstinė sąlyga atsakant į klausimą, ar ši kompensacija viršija tai, kas būtina, siekiant padengti visas ar dalį sąnaudų, kurių patiriama vykstant su viešąja paslauga susijusius įsipareigojimus, kaip to reikalaujama pagal trečiąją sąlygą. Taigi siekiant patikrinti, ar laikomasi trečiosios Sprendime *Altmark* (EU:C:2003:415) nustatytos sąlygos, reikia remtis objektyviais ir skaidriais kriterijais, kaip reikalaujama pagal antrąją sąlygą. Ketvirtoji Sprendime *Altmark* (EU:C:2003:415) suformuluota sąlyga papildoma antrąją sąlygą, pagal kurią reikalaujama, kad joje numatyti objektyvūs ir skaidrūs kriterijai būtų grindžiami gerai valdomos ir pakankamai priemonių su viešąja paslauga susijusiems įsipareigojimams vykdyti turinčios tipinės įmonės pavyzdžiu.

Be to, Bendrasis Teismas pažymėjo, kad nereikėtų pamiršti ir testo, į kurį atsižvelgiant atliekama keturių Sprendime *Altmark* (EU:C:2003:415) suformuluotų sąlygų laikymosi analizė, tikslo išvengti situacijos, kai kompensacija tampa ekonominiu pranašumu, galinčiu sudaryti palankesnes sąlygas ją gaunančiai įmonei, palyginti su jos konkurentėmis. Šiame kontekste dėl SESV 106 straipsnio 2 dalies taikymo Bendrasis Teismas pažymėjo, kad trečioji Sprendime *Altmark* (EU:C:2003:415) suformuluota sąlyga didžiąja dalimi sutampa su proporcingumo kriterijumi, kuris nustatytas teismo praktikoje dėl šios nuostatos taikymo. Vis dėlto jis patikslino, kad nors abiem atvejais iš esmės taikomas tas pats kriterijus, jo taikymo kontekstas ir tikslas kiekvienu atveju skiriasi. Bendros ekonominės svarbos paslaugos sąnaudos, į kurias reikia atsižvelgti taikant SESV 106 straipsnio 2 dalį, yra patirtos realios šios paslaugos sąnaudos, o ne sąnaudos, kurios galėtų ar turėtų būti patirtos. Į proporcingumo kriterijų atsižvelgiama vertinant realias bendros ekonominės svarbos paslaugos sąnaudas, jeigu Komisija neturi įrodymų, kuriais remdamasi galėtų atlikti tikslus šių sąnaudų skaičiavimus, ir privalo atlikti vertinimą. Būtent todėl galimas Sprendime *Altmark* (EU:C:2003:415) suformuluotų antrosios ir ketvirtosios sąlygų nesilaikymas nėra reikšmingas vertinant pagalbos proporcingumą pagal SESV 106 straipsnio 2 dalį. Priešingu atveju galiausiai tektų reikalausti, kad bendros ekonominės svarbos paslaugos visada būtų teikiamos įprastomis rinkos sąlygomis. Tačiau, jeigu būtų pritarta tokiam reikalavimui, Sąjungos konkurencijos taisyklių taikymas galėtų teisiškai ir faktiškai trukdyti bendros ekonominės svarbos paslaugas įpareigotoms teikti įmonėms atlikti joms patikėtus specialius uždavinius, o būtent tam SESV 106 straipsnio 2 dalimi siekiama užkirsti kelią.

5. PAGALBOS SUSIGRĄŽINIMAS

Byloje, kurioje buvo priimtas 2015 m. vasario 5 d. Sprendimas **Aer Lingus / Komisija** ([T-473/12](#), Rink. (Ištraukos), pateiktas apeliacinis skundas, EU:T:2015:78), Bendrajame Teisme buvo pareikštas ieškinys dėl Komisijos sprendimo, kuriame ji nusprendė, kad Airijos atliekamas sumažinto oro transporto mokesčio tarifo už trumpus skrydžius taikymas yra su vidaus rinka nesuderinama valstybės pagalba, ir nurodė susigrąžinti ją iš jos gavėjų, pažymėjusi, kad pagalbos sumą sudaro skirtumas tarp sumažinto šio mokesčio tarifo (dviejų eurų) ir paprastai taikomo standartinio tarifo (dešimt eurų), t. y. aštuoni eurai. Ieškovė, be kita ko, tvirtino, kad kvalifikuodama priemonę ir apskaičiuodama teikiamą pranašumą neatsižvelgusi į šio mokesčio poveikį keleiviams, Komisija padarė teisės klaidą ir akivaizdžią vertinimo klaidą.

Bendrasis Teismas priminė, kad valstybei narei nustatyta pareiga panaikinti valstybės pagalbą, kurią Komisija laiko nesuderinama su vidaus rinka, siekiama atkurti prieš tai buvusią padėtį, o šis tikslas pasiekiamas, kai pagalbos gavėjai grąžina kaip neteisėtą pagalbą pervestą sumą. Nors jokia Sąjungos teisės nuostata nereikalauja, kad Komisija nustatytų tikslią grąžintinos pagalbos sumą, tačiau, nurodydama grąžinti tam tikrą sumą, ji turi, pirma, tiksliai įvardyti pagalbos gavėjus ir, antra, kuo tiksliau, kiek tai leidžia bylos aplinkybės, nustatyti įmonei suteiktos pagalbos vertę.

Todėl tokiomis kaip šios bylos aplinkybėmis, kai nagrinėjamas mokestis turėjo būti perkeltas keleiviams, Komisija negalėjo preziumuoti, kad oro linijų bendrovių faktiškai gauta ir išsaugota nauda visada yra aštuoni eurai už keleivį. Taigi, Komisija privalėjo nustatyti, koku mastu oro linijų bendrovė, kaip antai ieškovės, kurios mokėjo šį sumažintą dviejų eurų tarifo mokestį, savo keleiviams faktiškai perkėlė ekonominę naudą, kuri atsiranda taikant šį sumažinto tarifo mokestį, kad kiekybiškai tiksliai nustatytų naudą, kurią jos iš tikrųjų gavo, nebent ji perkeltų šią užduotį nacionalinėms valdžios institucijoms, pateikdama šiuo aspektu reikalingas nuorodas.

Bet kuriuo atveju Bendrasis Teismas pabrėžė, kad dėl aštuonių eurų už keleivį dydžio sumos susigrąžinimo būtų kilusi rizika sukelti papildomų konkurencijos iškraipymų, nes taip būtų galima susigrąžinti daugiau nei oro linijų bendrovių faktiškai gauta nauda. Be to, tai, kad šiuo atveju nagrinėjamu mokesčiu apmokestintų oro linijų bendrovių klientai nėra įmonės, kaip tai suprantama pagal Sąjungos teisę, ir todėl jokia pagalba negali būti iš jų išieškota, neturėtų paneigti Komisijos pareigos tiksliai nustatyti pagalbos gavėjus, t. y. įmones, kurios ja faktiškai pasinaudojo, ir pagalbos išieškojimą tik finansine nauda, kurią šie gavėjai faktiškai gavo dėl suteiktos pagalbos.

INTELEKTINĖ NUOSAVYBĖ

1. BENDRIJOS PREKIŲ ŽENKLAS

a) ABSOLIUTŲS ATMETIMO PAGRINDAI

2015 m. Bendrasis Teismas savo sprendimuose pateikė paaiškinimų dėl kelių absoliučių atsisakymo registruoti pagrindų, nurodytų Reglamento (EB) Nr. 207/2009²⁴ 7 straipsnio 1 dalyje.

Byloje, kurioje buvo priimtas 2015 m. sausio 15 d. Sprendimas **MEM / VRDT (MONACO)** ([T-197/13](#), Rink., EU:T:2015:16), Bendrasis Teismas turėjo pareikšti savo nuomonę dėl ieškinio, kuriuo Vidaus rinkos derinimo tarnybos (prekių ženklu ir pramoniniam dizainui) (VRDT) ketvirtoji Apeliacinė taryba atsisakė Sąjungoje

24 | 2009 m. vasario 26 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 207/2009 dėl Bendrijos prekių ženklo (OL L 78, p. 1).

suteikti apsaugą žodiniam prekių ženklui MONACO tam tikroms prekėms ir paslaugoms²⁵ dėl to, kad jis yra apibūdinamasis ir neturi skiriamąjo požymio.

Bendrasis Teismas pažymėjo, kad žodis „monaco“ sutampa su kunigaikštystės, kuri pasaulyje žinoma jau vien dėl garsios karališkosios šeimos, Formulės 1 automobilių lenktynių ir cirkų festivalio, pavadinimu. Monako Kunigaikštystė dar labiau žinoma Sąjungos piliečiams visų pirma dėl sienų su viena valstybe nare – Prancūzija, dėl to, kad ji yra šalia kitos valstybės narės – Italijos, ir dėl to, kad naudoja tą pačią valiutą eurą, kaip ir 19 iš 28 valstybių narių. Todėl žodis „monaco“, kad ir kokia būtų atitinkamos visuomenės kalba, nurodo to paties pavadinimo geografinę teritoriją. Tokiomis aplinkybėmis Bendrasis Teismas taip pat pažymėjo, kad Apeliacinė taryba teisingai apibrėžė atitinkamą visuomenę kaip Sąjungos piliečius ir jos atidumo lygį, priklausomai nuo prekių ir paslaugų rūšies, apibūdino kaip vidutinį arba aukštą.

Pasak Bendrojo Teismo, VRDT teisingai manė, kad žodis „monaco“ prekyboje galėtų būti naudojamas prekių geografiniui kilmės arba paskirčiai ar paslaugų suteikimo vietai žymėti ir kad todėl jis apibūdina atitinkamas prekes ir paslaugas. Kadangi prekių ar paslaugų savybes apibūdinantis prekių ženklas niekada nėra skiriamasis tų prekių ar paslaugų atžvilgiu, Bendrasis Teismas nusprendė, kad prekių ženklas MONACO neturi skiriamąjo pobūdžio.

2015 m. liepos 14 d. Sprendime **Genossenschaftskellerei Rosswag-Mühlhausen / VRDT (Lembergerland)** (T-55/14, Rink., EU:T:2015:486) Bendrasis Teismas turėjo išnagrinėti ieškinio, pareikšto dėl VRDT pirmosios apeliacinės tarybos sprendimo, kuriuo patvirtintas atsisakymas įregistruoti žodinį žymenį *Lembergerland* kaip Bendrijos prekių ženklą dėl to, kad jam taikomas Reglamento Nr. 207/2009 7 straipsnio 1 dalies j punkte numatytas absoliutus atmetimo pagrindas, pagrįstumą.

Bendrasis Teismas priminė, kad pagal šią nuostatą neregistruojami vynų prekių ženklai, kuriuose yra arba kurie sudaryti iš vynams identifikuoti skirtų geografinių nuorodų, kai tų vynų kilmė yra kitokia, ir kad vynų geografinių nuorodų apsauga teikiama pagal Sąjungos reglamentus, būtent susijusius su bendru vyno rinkos organizavimu, ir pagal dvišales Sąjungos ir trečiųjų šalių sutartis dėl prekybos vynu. Be to, jis pažymėjo, kad pagal Bendrijos ir Pietų Afrikos Respublikos susitarimo²⁶ 8 straipsnio b punkto ii papunktį, kalbant apie Pietų Afrikos kilmės vynus, Sąjungoje saugomos jo II priede nurodytos geografinės nuorodos, tarp kurių aiškiai minimas *Lemberg* pavadinimas. Pasak Bendrojo Teismo, tai, kad šis pavadinimas nurodo vynininkystės ūkį, o ne regioną, komuną arba apskritį, nepaneigia fakto, kad pagal šį susitarimą jis aiškiai saugomas kaip geografinė nuoroda. Bendrijos ir Pietų Afrikos Respublikos susitarime geografinės nuorodos klausimu pateikiama nuoroda į TRIPS²⁷ susitarimo 22 straipsnio 1 dalį, pagal kurią geografinės nuorodos yra „nuorodos, iš kurių galima nustatyti, ar prekė yra kilusi iš valstybės narės teritorijos, ar iš tos teritorijos rajono ar vietovės, kai tos prekės kokybė, reputacija ar kiti ypatumai iš esmės yra priskirtini jos geografinės kilmės vietai“. Niekas neleidžia daryti išvados, kad „vietovė“ pagal šią nuostatą negali būti vynininkystės ūkis arba kad tokia „vietovė“ gali apimti tik atitinkamą teritoriją, atsižvelgiant į jos dydį ir oficialų administracinį suskirstymą.

Be to, Bendrasis Teismas pažymėjo, kad Reglamento Nr. 207/2009 7 straipsnio 1 dalies j punkte įtvirtintas atmetimo pagrindas taikomas, jei prašomame įregistruoti prekių ženkle yra geografinė nuoroda arba elementų, leidžiančių neklystamai identifikuoti atitinkamą geografinę nuorodą, ar jei jis yra iš jų sudarytas. Šiuo atveju prašomas įregistruoti žymuo „Lembergerland“ yra sudėtinis žodis, kuris apima visų pirma saugomą geografinę nuorodą *Lemberg*, kuri aiškiai gali būti identifikuota šiame žymenyje. Bendrasis Teismas nusprendė atmesti

25| Prekės ir paslaugos buvo šios: magnetinės duomenų laikmenos, gaminiai iš popieriaus ir kartono, nepriklausantys kitoms klasėms, spaudiniai, nuotraukos, vežimas, kelionių organizavimas, pramogos, sporto veikla ir laikinas apgyvendinimas.

26| Susitarimas tarp Europos bendrijos ir Pietų Afrikos Respublikos dėl prekybos vynu (OL L 28, 2002, p. 4; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 11 sk., 40 t., p. 203).

27| 1994 m. balandžio 15 d. Susitarimas dėl intelektinės nuosavybės teisių aspektų, susijusių su prekyba (OL L 336, p. 214), esantis Pasaulio prekybos organizacijos (PPO) steigimo sutarties (OL L 336, 1994, p. 3; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 11 sk., 21 t., p. 189) 1 C priede.

argumentus, jog šis prekių ženklas nesutampa su geografine nuoroda *Lemberg*, bet yra naujas išgalvotas žodis, kurio tik septynios raidės yra geografinėje nuorodoje *Lemberg*. Jis taip pat atmetė argumentą, jog prašomas įregistruoti prekių ženklas *Lembergerland* negalės būti painiojamas su geografine nuoroda *Lemberg*, nes jo reikšmė skiriasi nuo šios geografinės nuorodos reikšmės. Bendrasis Teismas pažymėjo, kad turi būti atsisakyta registruoti prekių ženklą, jei jame yra geografinė nuoroda ar jei jis yra iš jos sudarytas, nepaisant to, ar prašomas įregistruoti prekių ženklas gali suklaidinti vartotoją dėl juo žymimų vinių kilmės.

Bylose, kuriose buvo priimtas 2015 m. spalio 7 d. Sprendimas *Kipras / VRDT (XAMYOYMI ir HALLOUMI)* (T-292/14 ir T-293/14, Rink., EU:T:2015:752), Bendrasis Teismas nagrinėjo du ieškinius, kuriais buvo siekiama panaikinti sprendimus, kuriais VRDT ketvirtoji apeliacinė taryba patvirtino sprendimą atmesti prašymus įregistruoti žodinių žymenį XAMYOYMI ir žodinį žymenį HALLOUMI kaip Bendrijos prekių ženklus pienui ir pieno produktams.

Bendrasis Teismas pabrėžė, jog tam, kad žymeniui būtų taikomas Reglamento Nr. 207/2009 7 straipsnio 1 dalies c punkte nustatytas draudimas registruoti, reikia, kad tarp jo ir nagrinėjamų prekių ar paslaugų būtų pakankamai tiesioginė ir konkreti sąsaja, leidžianti suinteresuotajai visuomenei iš karto ir be jokių svarstymų suvokti nagrinėjamų prekių ir paslaugų arba vienos iš jų požymių apibūdinimą. Todėl jis nusprendė, kad Apeliacinė taryba šiuo atveju teisingai manė, kad didžiosiomis raidėmis užrašyti žodžiai „HALLOUMI“ ir „XAMYOYMI“, Kipro visuomenės požiūriu, nurodo specialų Kipro sūrį ir tiesiogiai apibūdina paraiškoje nurodyto sūrio, pieno ir pieno produktų rūšį ir geografinę kilmę. Šie žodžiai nurodo specialią iš Kipro eksportuojamo sūrio, kuris gaminamas tam tikru būdu, yra ypatingos tekstūros ir pasižymi ypatingomis kulinarinėmis savybėmis ir skoniu, rūšį. Vadinas, Apeliacinė taryba nepadarė vertinimo klaidos, kai nusprendė, kad prašomi įregistruoti prekių ženklai negali būti registruojami dėl to, kad, bent Kipro visuomenės požiūriu, apibūdina prekes, kurioms prašoma įregistruoti prekių ženklus.

Be to, nagrinėdamas kaltinimą, grindžiamą tuo, kad Reglamentas Nr. 207/2009 nedraudžia registruoti sertifikacijos ženklų, Bendrasis Teismas pažymėjo, jog šiame reglamente numatyta tik individualių ar kolektyvinių prekių ženklų, bet ne sertifikacijos ženklų apsauga. Šiuo klausimu Bendrasis Teismas pažymėjo, jog Apeliacinė taryba nurodė, kad sertifikacijos ženklai gali būti registruojami tik jei jų paraiška pateikiama kaip individualių prekių ženklų paraiška ir jei negalima remtis nė vienu šiame reglamente numatytu absoliučiu atmetimo pagrindu.

Galiausiai Bendrasis Teismas pažymėjo, kad pagal bendrojo intereso sąvoką, kuria grindžiamas Reglamento Nr. 207/2009 7 straipsnio 1 dalies c punktas, reikalaujama, kad tokie žymenys ar nuorodos, kurie prekyboje gali būti naudojami žymėti prekių ar paslaugų, kurioms prašoma įregistruoti prekių ženklą, savybes, galėtų būti visų laisvai naudojami. Šia teisės nuostata siekiama, kad tokie žymenys ar nuorodos nebūtų skirti naudoti tik vienai įmonei dėl jų registracijos kaip prekių ženklo ir kad viena įmonė nemonopolizuotų apibūdinamojo žodžio naudojimo, taip pakenkdama kitoms įmonėms, įskaitant konkurentus, kurių turimo žodyno, skirto jų prekėms apibūdinti, apimtis sumažėtų. Bendrasis arba viešasis interesas neapriboti trečiųjų asmenų galimybių naudoti apibūdinamuosius prekių ženklus yra visuotinai įtvirtintas ir preziumuojamas. Todėl, kai prašomas įregistruoti prekių ženklas yra apibūdinamasis, pakanka, kad Apeliacinė taryba konstatuotų minėtą apibūdinamąjį pobūdį, tačiau ji neturi nagrinėti, ar, nepaisant prekių ženklo apibūdinamojo pobūdžio, iš esmės egzistuoja viešasis interesas neapriboti trečiųjų asmenų galimybių naudotis prašomu įregistruoti prekių ženklu. Be to, Bendrasis Teismas priminė, kad Reglamento Nr. 207/2009 7 straipsnio 1 dalies c punkto taikymas nepriklauso nuo konkretaus, realaus ir svarbaus prieinamumo imperatyvo egzistavimo.

b) SANTYKINIAI ATMETIMO PAGRINDAI

Šiais metais vertėtų ypač paminėti penkis sprendimus, susijusius su Reglamento Nr. 207/2009 8 straipsnyje numatytais santykiniais atmetimo pagrindais.

Pirmiausia byloje, kurioje buvo priimtas 2015 m. vasario 12 d. Sprendimas **Compagnie des montres Longines, Francillon / VRDT – Cheng (B)** (T-505/12, Rink., EU:T:2015:95), Bendrasis Teismas turėjo išnagrinėti sprendimo, kuriuo VRDT penktoji Apeliacinė taryba atsisakė tenkinti protestą, pareikštą dėl prašymo įregistruoti kaip Bendrijos prekių ženklą vaizdinį žymenį, kurį sudaro tarp dviejų sparnų esanti didžioji raidė „B“, saulės akinams, drabužiams ir avalynei, teisėtumą. Protestas buvo grindžiamas ankstesniu tarptautiniu vaizdiniu žymeniu, kurį sudaro „sparnuotas smėlio laikrodis“, galiojantis, be kita ko, kai kuriose Sąjungos valstybėse narėse ir žymintis laikrodžius, kitus laiko matavimo prietaisus, chronometrus, juvelyrinius ir bižuterijos dirbinius. Protestas buvo atmestas, be kita ko, dėl to, kad nebuvo jokio dviejų nurodytų prekių rūšių panašumo.

Bendrasis Teismas konstatavo, kad nepaisant to, jog nagrinėjamos prekės priklauso artimiems rinkos segmentams, jos yra skirtingo pobūdžio, paskirties ir naudojimo, todėl nekonkuruoja tarpusavyje ir nepakeičia vienos kitų. Dėl galimo estetinio šių prekių tarpusavio papildymo Bendrasis Teismas priminė, kad estetiškos harmonijos aprangoje ieškojimas yra pernelyg bendras veiksnys, kad vien jis galėtų patvirtinti išvadą, jog prekės vienos kitas papildo. Tokiomis aplinkybėmis jis pirmiausia nagrinėjo, ar, pirma, ankstesniu prekių ženklu žymimos prekės yra būtinos ar svarbios naudojant prašomu įregistruoti prekių ženklu žymimas prekes ir atvirkščiai, ir, antra, ar vartotojai mano, kad yra įprasta, jog šiomis prekėmis prekiaujama naudojant tą patį prekių ženklą. Kadangi nei viena, nei kita nebuvo įrodyta, Bendrasis Teismas nusprendė, kad šios prekės nėra panašios. Todėl jis nusprendė, kad Apeliacinė taryba nepadarė klaidos nusprendžiant, jog vien remiantis nagrinėjamų prekių palyginimu nėra jokios galimybės supainioti.

Bendrasis Teismas taip pat nusprendė, kad Apeliacinė taryba teisingai konstatavo, jog ankstesnis prekių ženklas, sudarytas tik iš grafinio elemento – „sparnuoto smėlio laikrodžio“, nėra gerą vardą turintis prekių ženklas, nepaisant to, kad sudėtinis prekių ženklas, sudarytas iš šio elemento ir žodžio „longines“, yra reguliariai naudojamas atitinkamoje rinkoje. Bendrasis Teismas rėmėsi, be kita ko, tuo, kad bendrame tokio naudojamo sudėtinio prekių ženklo sukeliamame įspūdyje dominuojančią padėtį užima žodinis elementas „longines“, kurį įsimeina vartotojai. Dėl grafinio elemento – „sparnuoto smėlio laikrodžio“ – Bendrasis Teismas nusprendė, kad nebuvo įrodyta, jog jis yra įsimenamas, nesvarbu, ar jis naudojamas kaip sudėtinio prekių ženklo elementas, ar toks, koks įregistruotas.

Antra, 2015 m. gegužės 5 d. Sprendime **Spa Monopole / VRDT – Only International (SPARITUAL)** (T-131/12, Rink., EU:T:2015:257) buvo nagrinėjamas prašymas įregistruoti kaip Bendrijos prekių ženklą žodinį žymenį SPARITUAL peržiūrėtos ir iš dalies pakeistos 1957 m. birželio 15 d. Nicos sutarties dėl tarptautinės prekių ir paslaugų klasifikacijos ženklu registruoti 3 klasės prekės. Dėl šio prašymo buvo paduotas protestas, grindžiamas, be kita ko, žodiniu prekių ženklu SPA ir vaizdiniu prekių ženklu SPA su personažu Pjero 32 klasės prekės. VRDT pirmoji Apeliacinė taryba atsisakė tenkinti protestą motyvuodama, be kita ko, tuo, jog nėra įrodymų, kad žodinis prekių ženklas SPA, kuriuo žymimos 32 klasės prekės, turi gerą vardą, nes tai, kad šis vaizdinis prekių ženklas turi gerą vardą, neleidžia daryti išvados, kad šias prekes žymintis žodinis prekių ženklas SPA irgi turi gerą vardą.

Nagrinėdamas ieškinį dėl šio sprendimo Bendrasis Teismas pirmiausia priminė, kad skiriamąjį požymį prekių ženklas gali įgyti dėl to, kad jis naudojamas kaip kito registruoto prekių ženklo sudedamoji dalis, su sąlyga, kad atitinkama visuomenė ir toliau suvoks nagrinėjamas prekes kaip pagamintas konkrečios įmonės. Šiuo klausimu jis pažymėjo, kad įregistruoto prekių ženklo savininkas, norėdamas įrodyti jo ypatingą skiriamąjį požymį ar gerą vardą, gali remtis įrodymais, kad jis buvo naudojamas kitokia forma – kaip kito įregistruoto ir gerą vardą turinčio prekių ženklo dalis, su sąlyga, kad atitinkama visuomenė ir toliau suvoks nagrinėjamas prekes kaip pagamintas tos pačios įmonės.

Be to, Bendrasis Teismas manė, kad nusprendusi, jog vaizdinio prekių ženklo SPA su personažu Pjero geras vardas negali būti išplėstas taip, kad apimtų žodinių prekių ženklą SPA, žymintį 32 klasės prekes, Apeliacinė taryba padarė teisės klaidą. Iš teismo praktikos matyti, kad 2007 m. rugsėjo 13 d. Sprendimo *Il Ponte Finanziaria / VRDT*²⁸ 86 punkte pateiktą Teisingumo Teismo teiginį, kad pagal Direktyvos 89/104/EEB²⁹ 10 straipsnio 2 dalies a punktą ir pagal analogiją – pagal Reglamento Nr. 207/2009 15 straipsnio 2 dalies a punktą – neleidžiama apsaugos, kuria naudojasi registruotas prekių ženklas, įrodžius jo naudojimą, perkelti kitam registruotam prekių ženklui, kurio naudojimas nebuvo įrodytas, motyvuojant tuo, kad pastarasis tėra nežymiai besiskiriantis pirmojo prekių ženklo variantas, reikia aiškinti turint omenyje, kad jis pasakytas specifiniame kontekste kalbant apie tariamai egzistuojančią prekių ženklą „šeimą“ ar „seriją“. Tačiau šioje byloje ieškovė siekė ne įrodyti tos pačios SPA šeimos prekių ženklų naudojimą, bet iš esmės parodyti, kad žodinis prekių ženklas SPA, žymintis 32 klasės prekes, turi gerą vardą, nes dėl jo naudojimo vaizdiniame prekių ženkle SPA su personažu Pjero, žyminčiame tos pačios klasės prekes, jo skiriamasis požymis nepasikeitė, o priešingai – ankstesnis žodinis prekių ženklas išliko matomas ir labai atpažįstamas šiame vaizdiniame prekių ženkle.

Todėl Bendrasis Teismas nusprendė, kad įrodymų, susijusių su vaizdiniu prekių ženklu SPA su personažu Pjero, kurio dalis yra žodinis prekių ženklas SPA, naudojimas siekiant įrodyti, kad pastarasis turi gerą vardą, yra leistinas su sąlyga, kad žodinio prekių ženklo ir prekyboje naudojamo vaizdinio prekių ženklo skirtumai nekelia kliūčių suinteresuotajai visuomenei ir toliau suvokti atitinkamas prekes kaip pagamintas konkrečios įmonės.

Trečia, byloje, kurioje priimtas 2015 m. birželio 10 d. Sprendimas *AgriCapital / VRDT – agri.capital (AGRI. CAPITAL)* (T-514/13, Rink., pateiktas apeliacinis skundas, EU:T:2015:372), Bendrasis Teismas turėjo įvertinti, pirmą, „finansinių paslaugų“, kurioms skirti ankstesni prekių ženklai, ir, antra, nekilnojamojo turto paslaugų ir nekilnojamojo turto vystytojo paslaugų, kurioms skirtas prašomas įregistruoti prekių ženklas, panašumą.

Šiuo klausimu Bendrasis Teismas pažymėjo, kad finansinės paslaugos nėra to paties pobūdžio, paskirties arba naudojimo kaip nekilnojamojo turto paslaugos. Iš tikrųjų finansines paslaugas finansų įstaigos teikia siekdamos valdyti savo klientų kapitalą ir šios paslaugos pirmiausia apima indėlių saugojimą, pinigų pervedimą, paskolų suteikimą arba įvairias finansinio pobūdžio operacijas, o nekilnojamojo turto paslaugos apima paslaugas, susijusias su nekilnojamoju turtu, t. y. visų pirma nuomos, pirkimo, pardavimo arba turto administravimo paslaugas. Be to, dėl to, jog nurodytos paslaugos gali būti platinamos tais pačiais būdais (o tai įrodo, kad jos yra vienos kitas papildančios), Bendrasis Teismas konstatavo, kad paprastai nekilnojamojo turto paslaugos nebūna teikiamos tose pačiose patalpose, kuriose teikiamos finansinės paslaugos.

Kiek tai susiję su finansinių paslaugų palyginimu su nekilnojamojo turto vystytojo paslaugomis, pažymėtina, kad Bendrasis Teismas nurodė, jog nekilnojamojo turto vystytojo atliekama finansavimo paieška siekiama, kad vykdytojas pirmiausia galėtų padengti renovuotinių pastatų arba įrengtinių žemės sklypų įsigijimo išlaidas ir vėliau šias išlaidas perkeltų klientams, kuriems parduos pagal statybos arba renovacijos programą užbaigtą nekilnojamąjį turtą. Nors dažnai nekilnojamojo turto vystytojai savo klientus konsultuoja pirkinio, įsigijamo pagal prekybos nekilnojamoju turtu programą, finansavimo klausimais, tokios konsultacijos neturėtų būti laikomos tokiomis finansinėmis konsultacijomis, kurioms skirti ankstesni prekių ženklai. Tokios konsultacijos iš tikrųjų panašios į konsultacijas, kurias visi tokio vertingo turto, pavyzdžiui, laivo, įmonės kapitalo, meno kūrinio, pardavėjai gali teikti savo klientams, kiek tai susiję su finansiniais interesais, kurių jie gali turėti įsigydami aptariamą turtą. Tačiau tokias konsultacijas teikiantis pardavėjas finansinių paslaugų neteikia.

Be to, Bendrasis Teismas nusprendė, kad negalima pripažinti, jog egzistuoja pakankamai glaudus finansinių paslaugų ir nekilnojamojo turto vystytojo paslaugų papildomumo ryšys. Be to, net jeigu, atsižvelgiant į tai, kad nekilnojamojo turto operacijos paprastai susijusios su didelėmis sumomis, finansinės paslaugos yra svarbios

28 | [C-234/06 P](#), Rink., EU:C:2007:514.

29 | 1988 m. gruodžio 21 d. Tarybos pirmoji direktyva 89/104/EEB valstybių narių įstatymams, susijusiems su prekių ženklais, suderinti (OL L 40, 1989, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 17 sk., 1 t., p. 92).

vidutiniam vartotojui naudojantis nekilnojamojo turto vystytojo paslaugomis, vis dėlto rinkos ekonomikos sąlygomis didelei veiklos rūšių daliai reikalingas finansavimas arba investicijos, todėl finansinės paslaugos gali dėl savo pobūdžio būti siejamos su daugeliu veiklos rūšių, ne tik su nekilnojamojo turto vystytojo veikla.

Atsižvelgęs į šias aplinkybes, Bendrasis Teismas padarė išvadą, kad paslaugos, kurioms skirti ankstesni prekių ženklai, nepanašios į paslaugas, kurioms skirtas prašomas įregistruoti prekių ženklas. Jis pabrėžė, kad, vertinant galimybę supainioti, to, kad paslaugos yra nepanašios, negali kompensuoti net ir didelis prekių ženklų, dėl kurių kilo ginčas, panašumas.

Ketvirta, 2015 m. rugsėjo 30 d. Sprendime **Tilda Riceland Private / VRDT – Siam Grains (BASmALI)** (T-136/14, Rink., EU:T:2015:734) Bendrasis Teismas priėmė sprendimą dėl sprendimo, kuriuo VRDT ketvirtoji apeliacinė taryba atsisakė tenkinti protestą, pateiktą dėl prašymo įregistruoti vaizdinį Bendrijos prekių ženklą „BASmALI“ ryžiams, teisėtumo. Protestas buvo grindžiamas ankstesniu neregistruotu prekių ženklu ar ankstesniu žymeniu BASMATI, kuris buvo naudojamas prekiaujant ryžiais. Apeliacinė taryba nusprendė, kad ieškovė nepateikė įrodymų, jog prekyboje žodis „basmati“ vartojamas kaip skiriamasis žymuo. Apeliacinės tarybos nuomone, nagrinėjamo žymens skiriamasis požymis turi išplaukti iš jo funkcijos identifikuoti prekių komercinę kilmę. Ieškovė Bendrajame Teisme ginčijo tokį vertinimą teigdama, kad buvo pažeista Reglamento Nr. 207/2009 8 straipsnio 4 dalis.

Nagrinėdamas bylą Bendrasis Teismas pažymėjo, kad, nors, kaip nurodė Apeliacinė taryba, taikant Reglamento Nr. 207/2009 8 straipsnio 4 dalį, nagrinėjamas žymuo turi būti naudojamas kaip skiriamasis elementas taip, kad padėtų identifikuoti jo savininko vykdomą ūkinę veiklą, tačiau tai negali reikšti, kad žymens naudojimo funkcija pagal šią nuostatą turi būti išimtinai susijusi su nagrinėjamų prekių ar paslaugų komercinės kilmės identifikavimu. Taip nusprendusi Apeliacinė taryba nustatė sąlygą, kuri nėra numatyta Reglamento Nr. 207/2009 8 straipsnio 4 dalyje.

Bendrasis Teismas nurodė, kad iš tiesų ši nuostata apima neregistruotus prekių ženklus ir prekyboje naudojamus bet kuriuos „kitus žymenis“. Tokiomis aplinkybėmis, kadangi nėra kitaip nurodančios nuostatos, atsižvelgiant į nagrinėjamo žymens pobūdį, jo naudojimo funkcija gali apimti ne tik atitinkamos visuomenės aptariamą prekės komercinės kilmės identifikavimą, bet ir, be kita ko, jo geografinės kilmės ir jam būdingų ypatingų savybių arba jo reputaciją pagrindžiančių savybių identifikavimą. Taigi atsižvelgiant į pobūdį nagrinėjamas žymuo gali būti laikomas skiriamuoju elementu, kai jis naudojamas vienos įmonės prekėms ar paslaugoms identifikuoti kitų įmonių prekių paslaugų atžvilgiu ir kai jis naudojamas tam tikroms prekėms ir paslaugoms identifikuoti kitų panašių prekių ar paslaugų atžvilgiu. Kadangi Apeliacinė taryba nagrinėjamu atveju pasirinko požiūrį, kad Reglamento Nr. 207/2009 8 straipsnio 4 dalis žymenims, kuriuos naudoja keli ūkio subjektai arba kurie naudojami kartu su kitais prekių ženklais, netaikoma, nors šioje nuostatoje to nenumatyta, Bendrasis Teismas panaikino ginčijamą sprendimą.

Penkta, 2015 m. spalio 2 d. Sprendime **The Tea Board / VRDT – Delta Lingerie (Darjeeling)** (T-624/13, Rink., pateiktas apeliacinis skundas, EU:T:2015:743) Bendrasis Teismas priminė, kad kolektyviniam Bendrijos prekių ženklui, kaip ir kiekvienam Bendrijos prekių ženklui, taikoma apsauga nuo bet kokio pažeidimo, kuris būtų padarytas įregistravus galintį suklaidinti Bendrijos prekių ženklą.

Šiuo klausimu Bendrasis Teismas nurodė, kad, nors Reglamento Nr. 207/2009 66 straipsnio 2 dalyje numatyta to reglamento 7 straipsnio 1 dalies c punkto išimtis dėl kurios sušvelninamos registracijos sąlygos ir leidžiama įregistruoti prekių ženklus, apibūdinančius žymimų prekių kilmę, minėtas reglamentas taikomas, kaip matyti iš jo 66 straipsnio 3 dalies, nebent aiškiai numatyta kitaip, visiems kolektyviniams Bendrijos prekių ženklams, įskaitant ir tuos, kurie įregistruoti pagal jo 66 straipsnio 2 dalį. Kaip nurodė Bendrasis Teismas, kolektyvinių Bendrijos prekių ženklų, kuriems taikoma Reglamento Nr. 207/2009 66 straipsnio 2 dalis, funkcija yra atskirti tokiais prekių ženklais pažymėtas prekes arba paslaugas pagal subjektą, kuriam priklauso prekių ženklai, o ne

pagal prekių arba paslaugų geografinę kilmę. Taigi, kai, vykstant protesto procedūrai, žymenys, dėl kurių kilo ginčas, yra kolektyviniai prekių ženklai ir individualūs prekių ženklai, žymimų prekių ir paslaugų palyginimas turi būti atliekamas remiantis tais pačiais kriterijais, kurie taikomi vertinant dviem individualiais prekių ženklais žymimų prekių ir paslaugų panašumą arba tapatumą. Šiomis aplinkybėmis, net jeigu prekių ir paslaugų, žymimų žymenimis, dėl kurių kilo ginčas, kilmė gali būti vienas iš veiksnių, į kuriuos reikia atsižvelgti visapusiškai vertinant galimybės supainioti buvimą pagal Reglamento Nr. 207/2009 8 straipsnio 1 dalies b punktą, ši nuostata netaikoma, jei netenkinama viena iš ten nurodytų kumuliacinių sąlygų.

Be to, Bendrasis Teismas grįžo prie prekių ženklo gero vardo apibrėžties. Atkreipęs dėmesį į tai, kad Reglamento Nr. 207/2009 8 straipsnio 5 dalyje nepateikta gero vardo apibrėžtis, pirma, jis pažymėjo, jog vertinant ankstesnio prekių ženklo gerą vardą reikia atsižvelgti į visas svarbias bylos aplinkybes, be kita ko, į prekių ženklo užimamą rinkos dalį, jo naudojimo dažnumą, geografinį paplitimą, naudojimo trukmę ir investicijų, skirtų jo reklamai, dydį. Antra, jis taip pat pabrėžia, kad bet koks kolektyvinio Bendrijos prekių ženklo, kuriam taikoma Reglamento Nr. 207/2009 66 straipsnio 2 dalis, vertinimas, įskaitant jo gero vardo vertinimą pagal šio reglamento 8 straipsnio 5 dalį, turi būti atliekamas pagal tuos pačius kriterijus, kurie taikomi individualiems prekių ženklams.

c) PROCESINIAI KLAUSIMAI

2015 m. vasario 13 d. Sprendime **Husky CZ / VRDT – Husky of Tostock (HUSKY)** (T-287/13, Rink., EU:T:2015:99) Bendrasis Teismas priėmė sprendimą dėl Reglamento (EB) Nr. 2868/95³⁰ 71 taisyklės 2 dalies išaiškinimo.

Bendrasis Teismas pažymėjo, kad šios taisyklės versija anglų kalba skiriasi nuo jos versijų vokiečių, ispanų, prancūzų ir italų kalbomis. Būtinybė vienodai taikyti, taigi ir aiškinti Sąjungos teisės aktą pašalina galimybę remtis tik viena iš jo versijų ir, atvirkščiai, reikalauja, kad jis būtų aiškinamas remiantis tikrąja jo autoriaus valia ir siekiamu tikslu, atsižvelgiant, be kita ko, į versijas visomis kitomis oficialiosiomis kalbomis. Be to, iš Reglamento Nr. 2868/95 nuostatų teksto nematyti, kad 71 taisyklės 2 dalį reikėtų taikyti ir aiškinti kitaip nei siejant su šios taisyklės 1 dalimi. Taigi, konstatuotina, kad, kai yra dvi arba daugiau šalių, ši dalis leidžia VRDT pratęsti terminą gavus šalių sutikimą, tačiau jos negalima aiškinti taip, kad terminas pratęsiamas su sąlyga, jei su tuo sutinka šalys. Bendrojo Teismo teigimu, nustačius sąlygą, kad terminas gali būti pratęstas tik esant šalių sutikimui, iš šalies, kuri prašo pratęsti terminą, gali būti atimta galimybė apsiginti. Tai taip pat galėtų pakenkti geram proceso administravimui ir prieštarauti 71 taisykle, pagal kurią leidžiama pratęsti terminus, kai tai pateisina aplinkybės, siekiamam tikslui. Taigi, Bendrasis Teismas padarė išvadą, kad nagrinėjamu atveju nusprendusi, jog Reglamento Nr. 2868/95 71 taisyklės 2 dalį reikia aiškinti taip, kad tuo atveju, kai *inter partes* procedūros šalis prašo pratęsti terminą, VRDT gali, bet neprivalo kreiptis į kitą šalį, kad pastaroji duotų savo sutikimą, ir kad šią teisės nuostatą reikia aiškinti atsižvelgiant į tos taisyklės 1 dalį, pagal kurią VRDT privalo, be kita ko, tuo atveju, kai nusprendžia nesikreipti į kitą šalį, kad pastaroji duotų savo sutikimą, atsižvelgti į aplinkybes, kuriomis pateiktas prašymas pratęsti terminą, Apeliacinė taryba nepadarė klaidos.

Be to, Bendrasis Teismas nurodė, kad Reglamento Nr. 2868/95 22 taisyklės 6 dalimi papildomos ir patikslinamos to paties reglamento 22 taisyklės 2–4 dalys, kurios pagal šio reglamento 40 taisyklės 5 dalį *mutatis mutandis* taikomos registracijos panaikinimo procedūroms. Tokiomis aplinkybėmis minėtos 22 taisyklės 6 dalis taikytina Reglamento Nr. 207/2009 51 straipsnio 1 dalies a punktu grindžiamai registracijos panaikinimo procedūrai. Tai reiškia, kad VRDT vykstant tokiai procedūrai gali šalies, pateikusios dokumentus ne proceso kalba, prašyti šių dokumentų vertimo.

30 | 1995 m. gruodžio 13 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 2868/95, skirtas įgyvendinti Tarybos reglamentą Nr. 40/94 dėl Bendrijos prekių ženklo (OL L 303, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 17 sk., 1 t., p. 189).

Byloje, kurioje priimtas 2015 m. kovo 25 d. Sprendimas **Apple and Pear Australia ir Star Fruits Diffusion / VRDT – Carolus C. (English pink)** (T-378/13, Rink., pateiktas apeliacinis skundas, EU:T:2015:186) Bendrasis Teismas turėjo nuspręsti, ar byloje dėl teisių pažeidimo nacionalinio teismo priimtas sprendimas yra svarbi faktinė aplinkybė, kurios galimą poveikį nagrinėjamo ginčo sprendimui turi įvertinti Apeliacinė taryba. Šiuo klausimu Bendrasis Teismas visų pirma pažymėjo, kad Reglamento Nr. 207/2009 95 straipsnyje numatyta, jog valstybės narės paskiria jų teritorijoje nacionalinius teismus, kurie atliks „Bendrijos prekių ženklų teismų“ vaidmenį. Šiuo klausimu minėto reglamento 96 straipsnyje nurodyta, kad Bendrijos prekių ženklų teismai nagrinėja ieškinius dėl teisių pažeidimo ir priešieškinius dėl Bendrijos prekių ženklo registracijos panaikinimo arba jos paskelbimo negaliojančia. Belgijos teisės aktų leidėjas paskyrė *tribunal de commerce de Bruxelles* (Belgija) veikti kaip pirmosios instancijos Bendrijos prekių ženklų teismą. Šio teismo sprendimas *prima facie* yra faktinė aplinkybė, svarbi sprendžiant šią bylą. Iš tikrųjų Apeliacinė taryba negalėjo nepripažinti, kad yra esminių bendrumų tarp faktinių aplinkybių, nagrinėjamų procese, pradėtame ieškiniu dėl teisių pažeidimo, ir faktinių aplinkybių, nagrinėjamų procedūroje, pradėtoje protestu dėl prašomo prekių ženklo registracijos. Be to, Bendrasis Teismas pažymėjo, kad šį sprendimą priėmė Bendrijos prekių ženklų teismas, įsteigtas pagal Reglamentą Nr. 207/2009, kuris kaip toks veikia autonominėje sistemoje, kuri sudaro Sąjungos prekių ženklų teisės sistemą, nes visoje Sąjungos teritorijoje jis yra atsakingas už Bendrijos prekių ženklų, teisės į kuriuos yra pažeidžiamos arba kyla grėsmė, kad jos bus pažeistos, apsaugą ir taip siekia tos sistemos tikslų. Atsižvelgęs į visas šias aplinkybes Bendrasis Teismas nusprendė, kad šiuo atveju nagrinėjamas sprendimas *prima facie* yra svarbi faktinė aplinkybė, kurios galimą poveikį nagrinėjamo ginčo sprendimui turėjo įvertinti Apeliacinė taryba. To nepadariusi Apeliacinė taryba jai nurodytų faktinių aplinkybių neįvertino taip rūpestingai, kaip reikalaujama.

2015 m. birželio 25 d. Sprendimas **Copernicus Trademarks / VRDT – Maquet (LUCEA LED)** (T-186/12, Rink., EU:T:2015:436) suteikė Bendrajam Teismui galimybę paaiškinti, kad Reglamento Nr. 207/2009 76 straipsnio 1 dalis, pagal kurią per procedūras dėl santykinio atsisakymo registruoti paraiškas pagrindų VRDT nagrinėjimas apsiriboja šalių nurodytais pagrindais ir pateiktais prašymais, nedraudžia VRDT savo iniciatyva išnagrinėti, ar prekių ženklas, kuriuo grindžiamas protestas, yra ankstesnis.

Be to, Bendrojo Teismo teigimu, tai, kad ekspertas į registrą įrašė prioriteto datą, nekliudo per protesto procedūrą VRDT patikrinti, ar įvykdytos prašymo pripažinti prioritetą pateikimo sąlygos. Šiuo klausimu jis nurodė, kad teismų praktika, pagal kurią prekių ženklo paraišką pateikęs asmuo, norintis ginčyti Bendrijos prekių ženklo, kuriuo grindžiamas protestas, galiojimą, turi padaryti per registracijos pripažinimo negaliojančia procedūrą, netaikytina prašymo pripažinti tokio prekių ženklo prioritetą ginčijimui. Iš tiesų, visų pirma Bendrijos prekių ženklo prioriteto datos įrašymas į registrą negali būti ginčijamas arba bent jau negali būti veiksmingai ginčijamas per registracijos pripažinimo negaliojančia procedūrą. Be to, nėra kitos specialios procedūros, kuri leistų tretiesiems asmenims ginčyti į registrą įrašytą Bendrijos prekių ženklo prioriteto datą ir kurią būtų galima palyginti su registracijos pripažinimo negaliojančia procedūra, kurios vienas iš ypatumų yra tai, jog VRDT negali jos pradėti savo iniciatyva.

2015 m. birželio 30 d. Sprendime **La Rioja Alta / VRDT – Aldi Einkauf (VIÑA ALBERDI)** (T-489/13, Rink. (Ištraukos), EU:T:2015:446) Bendrasis Teismas pažymėjo, kad prie svarbių veiksnių, leidžiančius įvertinti galimybės supainioti buvimą, gali būti priskirtas dviejų prekių ženklų koegzistavimas rinkoje, nes teismo praktikoje pripažinta, kad šis veiksnys kartu su kitais veiksniais gali sumažinti galimybę atitinkamai visuomenei supainioti šiuos prekių ženklus.

Šiuo klausimu Bendrasis Teismas pažymėjo, kad nors ginčijamo prekių ženklo savininkas vykstant VRDT procedūrai dėl santykinio atmetimo pagrindų turi įrodyti, kad toks koegzistavimas grindžiamas tuo, jog atitinkama visuomenė negali supainioti prekių ženklo, kuriuo jis remiasi, ir ankstesnio prekių ženklo, kuriuo grindžiamas prašymas pripažinti registraciją negaliojančia, jis turi teisę tai daryti pateikdamas šiuo klausimu visus įrodymus. Šiuo požiūriu ypač svarbūs įrodymai, patvirtinantys, kad kiekvienas iš nagrinėjamų prekių ženklų atitinkamai visuomenei buvo žinomas prieš pateikiant ginčijamo prekių ženklo registracijos paraišką. Be to, kadangi iš teismų praktikos matyti, kad du prekių ženklai turi pakankamai ilgai koegzistuoti, kad galėtų daryti įtaką atitinkamos visuomenės suvokimui, koegzistavimo trukmė taip pat yra esminis veiksnys.

2015 m. liepos 15 d. Sprendime **Australian Gold / VRDT – Effect Management & Holding (HOT)** (T-611/13, Rink., EU:T:2015:492) Bendrasis Teismas turėjo progą priminti, kad tai, ar žymuo gali būti įregistruotas kaip Bendrijos prekių ženklas, turi būti vertinama remiantis tik tinkamais teisės aktais.

Taigi, kaip nurodė Bendrasis Teismas, VRDT ir atitinkamu atveju Sąjungos teismui nėra privalomi valstybėse narėse priimti sprendimai, net jei šie sprendimai buvo priimti taikant nacionalinės teisės aktus, kurie suderinti Direktyva 2008/95/EB³¹, nors jie ir gali į juos atsižvelgti. Reglamento (EB) Nr. 44/2001³² ir Reglamento Nr. 207/2009 109 straipsnio nuostatos nepaneigia šios išvados. Iš tiesų, kaip matyti, be kita ko, iš Reglamento Nr. 44/2001 15 konstatuojamosios dalies, šiuo reglamentu siekiama užtikrinti, kad dviejose valstybėse narėse nebūtų priimami nesuderinami teismų sprendimai, ir jis netaikomas VRDT. Be to, Reglamento Nr. 207/2009 109 straipsniu siekiama, kad nacionaliniuose teismuose iškeltose teisių pažeidimo bylose, viena iš kurių yra iškelta dėl Bendrijos prekių ženklo, o kita – dėl nacionalinio prekių ženklo, nebūtų priimti tarpusavyje prieštaraujantys sprendimai. Šis straipsnis reglamentuoja tik tokių prekių ženklų apsaugos padarinius, bet ne sąlygas. Pirma nurodytos išvados taip pat nepaneigia Reglamento Nr. 207/2009 7 straipsnio 2 dalis, kurioje nustatyta, kad 1 dalyje įtvirtinti absoliutūs atsisakymo registruoti pagrindai taikomi net jeigu jie galioja tiktai dalyje Sąjungos. Iš tiesų atsisakymas registruoti nacionaliniu lygmeniu grindžiamas nacionalinės teisės nuostatomis, taikomomis pagal nacionalinę procedūrą ir vidaus padėčiai, todėl jis neprilygsta pripažinimui, kad valstybėje egzistuoja absoliutus atsisakymo registruoti pagrindas, kaip jis suprantamas pagal Reglamentą Nr. 207/2009.

Vadinasi, nors pageidautina, kad VRDT atsižvelgtų į nacionalinių institucijų sprendimus dėl prekių ženklų, tapačių tiems, dėl kurių ji turi priimti sprendimą, ir kad nacionalinės institucijos elgtųsi analogiškai, VRDT neprivalo atsižvelgti į šiuos sprendimus, įskaitant priimtus dėl tapačių prekių ženklų, o jeigu ji į juos atsižvelgia, jie nėra jai privalomi.

Galiausiai 2015 m. lapkričio 18 d. Sprendime **Instituto dos Vinhos do Douro e do Porto / VRDT – Bruichladdich Distillery (PORT CHARLOTTE)** (T-659/14, Rink., EU:T:2015:863) Bendrasis Teismas turėjo galimybę pateikti paaiškinimų dėl Reglamento (EB) Nr. 491/2009³³ teikiamos apsaugos.

Bendrasis Teismas pažymėjo, kad pagal Reglamento (EB) Nr. 1493/1999³⁴ 51 ir 54 straipsnių nuostatas saugomi vynų pavadinimai yra automatiškai saugomi ir pagal Reglamentą Nr. 491/2009 ir kad Komisija tokius pavadinimus įtraukia į Reglamento Nr. 491/2009 118n straipsnyje numatytą registrą, t. y. į duomenų bazę „E-Bacchus“. Bendrojo Teismo teigimu, iš to, kad pagal Reglamentą Nr. 1493/1999 jau saugomų vynų pavadinimų apsauga yra automatiška, matyti, kad jų pavadinimų nebūtina įrašyti į duomenų bazę „E-Bacchus“ tam, kad jiems būtų taikoma apsauga Sąjungoje. Taigi, ši „automatiška“ apsauga, jei ji tiesiogiai grindžiama atitinkamais nacionalinės teisės aktais, nebūtinai reiškia, kad VRDT pagal Reglamentą Nr. 491/2009 privalo laikytis jų nuostatų arba juose numatytų apsaugos sąlygų. Tuo remdamasis Bendrasis Teismas padarė išvadą, kad, kalbant apie Reglamento Nr. 491/2009 taikymo sritį, jo nuostatomis vienodai ir išimtinai reglamentuojamas tiek leidimas, tiek apribojimai ar net draudimas naudoti prekyboje Sąjungos teisės saugomas kilmės vietos nuorodas ir geografines nuorodas, todėl šiomis aplinkybėmis Apeliacinė taryba neturėjo taikyti atitinkamose nacionalinės teisės normose konkrečiai nustatytų apsaugos sąlygų, dėl kurių vietos kilmės nuorodos „porto“ arba „port“ buvo įtrauktos į duomenų bazę „E-Bacchus“.

31 | 2008 m. spalio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/95/EB valstybių narių teisės aktams, susijusiems su prekių ženklais, suderinti (OL L 299, p. 25).

32 | 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (OL L 12, 2001, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 4 t., p. 42).

33 | 2009 m. gegužės 25 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 491/2009, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (EB) Nr. 1234/2007, nustatantis bendrą žemės ūkio rinkų organizavimą ir konkrečias tam tikriems žemės ūkio produktams taikomas nuostatas („Bendras bendro žemės ūkio rinkų organizavimo reglamentas“) (OL L 154, p. 1).

34 | 1999 m. gegužės 17 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1493/1999 dėl bendro vyno rinkos organizavimo (OL L 179, p. 1).

Tačiau, kalbėdamas apie tariamai baigtinį apsaugos, suteiktos pagal Reglamento Nr. 491/2009 118m straipsnio 1 ir 2 dalis, pobūdį, Bendrasis Teismas pažymėjo, kad nei iš šio reglamento, nei iš Reglamento Nr. 207/2009 nuostatų nematyti, kad apsauga pagal Reglamentą Nr. 491/2009 turėtų būti suprantama kaip išsami. Priešingai, registracijos pripažinimo negaliojančia pagrindai gali būti alternatyviai ar kumuliatyviai grindžiami ankstesnėmis teisėmis, vadovaujantis apsaugą reglamentuojančiais Sąjungos arba nacionalinės teisės aktais. Vadinasi, kilmės vietos nuorodoms suteikta apsauga gali būti papildyta atitinkama nacionaline teise, pagal kurią suteikiama papildoma apsauga, su sąlyga, kad tos nuorodos yra „ankstesnės teisės“.

Be to, Bendrasis Teismas nurodė, kad nors prašymą pripažinti registraciją negaliojančia pateikęs asmuo turi pateikti įrodymų, jog pagal taikomą nacionalinę teisę jis gali remtis ankstesne teise, visų pirma kompetentingos VRDT instancijos turi įvertinti šių įrodymų galią ir turinį. Bendrasis Teismas taip pat pažymėjo, kad pagal Reglamento Nr. 207/2009 53 straipsnio 1 dalies c punktą, siejamą su to paties reglamento 8 straipsnio 4 dalimi, dėl kito nei prekių ženklas žymens egzistavimo Bendrijos prekių ženklo registracija gali būti pripažinta negaliojančia, jeigu šis žymuo atitinka keturias kumuliacines sąlygas. Jei dvi pirmosios sąlygos išplaukia iš pačios Reglamento Nr. 207/2009 8 straipsnio 4 dalies formuluotės ir todėl turi būti aiškinamos atsižvelgiant į Sąjungos teisę, kitos dvi sąlygos, toliau nurodytos to paties reglamento 8 straipsnio 4 dalies a ir b punktuose, yra šiuo reglamentu nustatytos sąlygos, kurios vertinamos atsižvelgiant į nurodyto žymens naudojimą reglamentuojančios teisės nustatytus kriterijus. Atsižvelgdamas į šias aplinkybes, Bendrasis Teismas nusprendė, kad šiuo atveju Apeliacinė taryba neturėjo teisės atmesti ieškovės pateiktų įrodymų ir atsisakyti taikyti nagrinėjamų nacionalinės teisės aktų, motyvuodama tuo, kad atitinkamų kilmės vietos nuorodų ir geografinių nuorodų apsauga reglamentuojama išimtinai Reglamentu Nr. 491/2009 ar net priklauso išimtinai Sąjungos kompetencijai.

d) KOMPETENCIJA KEISTI SPRENDIMUS

Minėtame Sprendime *English pink* (EU:T:2015:186) Bendrasis Teismas turėjo paaiškinti naudojimosi sprendimų keitimo kompetencija, pripažįstama pagal Reglamento Nr. 207/2009 65 straipsnio 3 dalį, sąlygas. Grįsdamos savo prašymą pakeisti ginčijamą sprendimą, ieškovės rėmėsi *res judicata* galią įgijusio sprendimo, kurį priėmė valstybės narės nacionalinis teismas, pagal minėto reglamento 95 straipsnį paskirtas Bendrijos prekių ženklų teismu, principu.

Šiuo klausimu Bendrasis Teismas pirmiausia primena, kad įgaliojimais pakeisti sprendimą nesuteikia jam teisės vertinti klausimo, dėl kurio Apeliacinė taryba dar nepriėmė sprendimo. Dėl šios priežasties sprendimų pakeitimo kompetencija turi būti naudojama iš esmės tik tais atvejais, kai, patikrinęs Apeliacinės tarybos atliktą vertinimą, Bendrasis Teismas, remdamasis nustatytomis faktinėmis ir teisinėmis aplinkybėmis, gali nustatyti, kokį sprendimą Apeliacinė taryba turėjo priimti.

Šiomis aplinkybėmis nacionalinio teismo, kuris sprendžia bylas kaip Bendrijos prekių ženklų teismas, sprendimas, priimtas išnagrinėjus ieškinį dėl teisių į Bendrijos prekių ženklą pažeidimo, nėra galutinis VRDT instancijoms vykstant protesto dėl Bendrijos prekių ženklo registracijos procedūrai, net jeigu tas Bendrijos prekių ženklas tapatus nacionaliniam prekių ženklui, dėl kurio pareikštas ieškinys dėl teisių pažeidimo. Iš to matyti, kad vien to, jog egzistuoja toks sprendimas, savaime nepakanka, kad Bendrasis Teismas galėtų nustatyti, kokį sprendimą Apeliacinė taryba turėjo priimti. Bendrasis Teismas nurodė, kad, kadangi sprendimai, kuriuos apeliacinės tarybos turi priimti remdamosi Reglamentu Nr. 207/2009, susiję su naudojimosi ribota kompetencija ir minėtame reglamente nėra nuostatos, pagal kurią VRDT būtų privaloma, remiantis galutinio sprendimo principu, laikyti Bendrijos prekių ženklų teismo sprendimo, nagrinėjamu atveju galutinis sprendimas nėra privalomas nei Apeliacinei tarybai, nei Sąjungos teismui vykdant teisėtumo kontrolę ir įgyvendinant įgaliojimus pakeisti sprendimą.

Remdamasis tuo Bendrasis Teismas padarė išvadą, kad nagrinėjamu atveju jis negali įgyvendinti savo įgaliojimų pakeisti sprendimą, nes, remdamasis nustatytomis faktinėmis ir teisinėmis aplinkybėmis, negalėjo nustatyti, kokį sprendimą Apeliacinė taryba turėjo priimti.

e) PREKIŲ ŽENKLO NAUDOJIMO IŠ TIKRŲJŲ ĮRODYMAS

Byloje, kurioje priimtas 2015 m. birželio 16 d. Sprendimas *Polytetra / VRDT – El du Pont de Nemours (POLYTETRAFLON)* (T-660/11, Rink., EU:T:2015:387), Bendrasis Teismas turėjo, be kita ko, išnagrinėti, ar protestą pateikusio asmens pateiktas įrodymas, kad ankstesnis prekių ženklas naudojamas galutiniams trečiųjų asmenų produktams, kurių sudėtyje yra dalis, atitinkanti šiuo prekių ženklu žymimą produktą, gali būti laikomas įrodymu, kad pastarasis prekių ženklas buvo iš tikrųjų naudojamas, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 207/2009 42 straipsnio 2 ir 3 dalis.

Nagrinėjamu atveju Bendrasis Teismas nusprendė, kad ankstesniu prekių ženklu žymimos nelipnios medžiagos, kurias protestą pateikęs asmuo tiekia savo klientams, yra perdirbamos ir taip gaunami produktai, skirti parduoti galutiniam vartotojui, kad šis juos naudotų. Šiomis aplinkybėmis trečiųjų asmenų galutiniai produktai tiek pagal savo pobūdį, tiek pagal tikslą ir paskirtį iš esmės skiriasi nuo nelipnių medžiagų ir nepriklauso jų grupei. Todėl remiantis įrodymu dėl ankstesnio prekių ženklo naudojimo trečiųjų asmenų galutiniams produktams, kurių sudėtyje yra protestą pateikusio asmens tiekiamos medžiagos, negalima daryti išvados, kad jis buvo naudojamas galutiniams produktams, kuriems buvo įregistruotas.

Be to, Bendrasis Teismas pažymėjo, kad nagrinėjamą prekių ženklą tretieji asmenys naudoja siekdami nurodyti, kad produkto sudėtyje yra protestą pateikusio asmens tiekiamos pirminės žaliavos arba jos dangos produktų, o ne tam, kad toks prekių ženklas atliktų kilmės sąsajos tarp protestą pateikusio asmens ir trečiojo asmens produkto arba tokio trečiojo asmens ir jo produkto funkciją. Tai reiškia, kad nagrinėjamu atveju minėto prekių ženklo naudojimas trečiųjų asmenų galutiniams produktams nesuteikia galimybės užtikrinti šio prekių ženklo pagrindinės funkcijos – garantuoti produktų kilmę tokių galutinių produktų atžvilgiu – ir dėl to tokio naudojimo negalima laikyti naudojimu šioms produktams, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 207/2009 42 straipsnio 2 ir 3 dalis.

2. DIZAINAS

Paminėjimo verti du sprendimai dėl Bendrijos dizaino įregistravimo pagal Reglamentą (EB) Nr. 6/2002³⁵.

Pirma, byla, kurioje priimtas 2015 m. gegužės 21 d. Sprendimas *Senz Technologies / VRDT – Impliva (Skėčiai)* (T-22/13 ir T-23/13, Rink. (Ištraukos), EU:T:2015:310), Bendrajam Teismui buvo proga priminti, kad dizainas laikomas atskleistu, kai šalis, kuri remiasi atskleidimu, įrodo tokį atskleidimą sudarančius įvykius ir ši prezumpcija taikoma neatsižvelgiant į tai, kur įvyko atskleidimą sudarantys įvykiai.

Bendrojo Teismo teigimu, klausimas, ar prie atitinkamos srities specialistų priskiriami asmenys galėjo pagrįstai žinoti apie įvykius už Sąjungos teritorijos ribų, yra faktinio pobūdžio ir atsakymas į jį priklauso nuo kiekvienos bylos aplinkybių vertinimo. Atliekant tokį vertinimą reikia išnagrinėti klausimą, ar, remiantis faktinėmis aplinkybėmis, kurias turi pateikti atskleidimą ginčijanti šalis, laikytina, jog šie specialistai iš tikrųjų neturėjo galimybės žinoti apie atskleidimą sudarančius įvykius, atsižvelgiant į tai, ką žinoti apie ankstesnius technologinius sprendimus gali būti pagrįstai reikalaujama iš šių specialistų. Šios faktinės aplinkybės gali būti susijusios su specialistų grupės sudėtimi, jų kvalifikacija, įpročiais ir elgesiu, veiklos apimtimi, dalyvavimu renginiuose, kuriuose pristatomi dizainai, tokiomis nagrinėjamo

35| 2001 m. gruodžio 12 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 6/2002 dėl Bendrijos dizaino (OL L 3, 2002, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 13 sk., 27 t., p. 142).

dizaino savybėmis, kaip tarpusavio ryšys su kitomis prekėmis ar sektoriais, ir prekių, kurioms nagrinėjamas dizainas buvo panaudotas, savybėmis, visų pirma atitinkamos prekės techniško laipsnio. Bet kuriuo atveju, kaip nurodė Bendrasis Teismas, dizainas negali būti laikomas įprastinėje verslo veikloje žinomu atitinkamos srities specialistams, jeigu atitinkamo sektoriaus specialistai jį gali atrasti tik atsitiktinai.

Be to, Bendrasis Teismas pažymėjo, kad pagal Reglamento Nr. 6/2002 7 straipsnio 1 dalį visiškai nereikalaujama, kad ankstesnis dizainas būtų panaudotas prekės gamyboje ar prekyboje. Vis dėlto Bendrasis Teismas pažymėjo, kad tai, jog dizainas niekada nebuvo panaudotas prekei, svarbu tik tada, jei įrodoma, kad atitinkamo sektoriaus specialistai paprastai neieško informacijos patentų registruose arba kad atitinkamo sektoriaus specialistai paprastai nesureikšmina patentų.

Antra, 2015 m. rugsėjo 10 d. Sprendime *H&M Hennes & Mauritz / VRDT – Yves Saint Laurent (Rankinės)* ([T-525/13](#), Rink., EU:T:2015:617) Bendrasis Teismas išdėstė savo poziciją dėl individualių savybių vertinimo kriterijaus, susijusio su Reglamento Nr. 6/2002 6 straipsnyje nurodytu dizainerio laisvės mastu.

Šiuo klausimu Bendrasis Teismas, viena vertus, primena, kad dizainerio laisvės mastas apibrėžiamas, be kita ko, suvaržymais, susijusiais su gaminio arba gaminio sudėtinės dalies techninės paskirties charakteristikomis ar netgi gaminiui taikomomis teisės aktų nuostatomis. Dėl šių suvaržymų nustatomi tam tikrų charakteristikų standartai, kurie tampa bendrai taikomi aptariamam gaminiui naudojamiems dizainams. Todėl kuo didesnė dizainerio laisvė kuriant dizainą, tuo rečiau nedidelių lyginamų dizainų, dėl kurių kilo ginčas, skirtumų pakaks, kad informuotam naudotojui būtų sudarytas skirtingas bendras įspūdis. Priešingai – kuo labiau suvaržyta dizainerio laisvė, tuo dažniau minėtų skirtumų pakaks, kad tokiam naudotojui būtų sudarytas skirtingas bendras įspūdis. Taigi Bendrasis Teismas mano, kad didelis dizainerio laisvės kuriant dizainą mastas sustiprina išvadą, kad iš esmės nesiskiriantys dizainai sukelia informuotam naudotojui tokį patį bendrą įspūdį.

Kita vertus, Bendrasis Teismas pažymėjo, kad Reglamento Nr. 6/2002 6 straipsnio, susijusio su individualių savybių vertinimu, 1 dalyje įtvirtintas dizainų, dėl kurių kilo ginčas, keliamo bendro įspūdžio kriterijus, o 2 dalyje nurodyta, kad šiuo tikslu reikia atsižvelgti į dizainerio laisvės mastą. Iš šių nuostatų matyti, kad Bendrijos dizaino individualios savybės iš esmės vertinamos keturiais etapais. Pirmiausia nustatomas gaminių, kuriuose numatyta pritaikyti dizainą arba kuriuose numatyta tą dizainą panaudoti, sektorius, paskui – informuotas apie šiuos gaminius pagal jų paskirtį naudotojas ir, atsižvelgiant į šį informuotą naudotoją, – ankstesnio dizaino žinomumo lygis ir pastabumo lyginant dizainus, jei įmanoma, tiesiogiai, lygis, trečia, dizainerio laisvės kuriant dizainą mastas ir, ketvirta, nagrinėjamų dizainų palyginimo, atsižvelgiant į atitinkamą sektorių, dizainerio laisvės mastą ir bendrą informuotam naudotojui ginčijamo dizaino ir bet kurio ankstesnio visuomenei paviešinto dizaino keliamą įspūdį, rezultatas. Taigi, Bendrasis Teismas pažymėjo, kad nors veiksnys, susijęs su dizainerio laisvės mastu, gali „sustiprinti“ arba, priešingai, sušvelninti išvadą dėl kiekvieno nagrinėjamo dizaino keliamo bendro įspūdžio, šio laisvės masto vertinimas nėra abstraktus etapas prieš palyginant bendrą nagrinėjamų dizainų keliamą įspūdį.

Nagrinėjamu atveju Bendrasis Teismas padarė išvadą, kad Apeliacinė taryba nepadarė klaidos, kai nurodė, kad vien veiksnys, susijęs su dizainerio laisvės mastu, negali lemti dizaino individualių savybių vertinimo, tačiau jis yra elementas, į kurį reikia atsižvelgti atliekant šį vertinimą. Bendrojo Teismo teigimu, ji pagrįstai nusprendė, kad tai yra veikiau veiksnys, kuris leidžia sušvelninti ginčijamo dizaino individualių savybių vertinimą, nei savarankiškas veiksnys.

BENDRA UŽSIENIO IR SAUGUMO POLITIKA – RIBOJAMOSIOS PRIEMONĖS

2015 m. Bendrojo Teismo praktika, susijusi su ribojamosiomis priemonėmis bendros užsienio ir saugumo politikos srityje buvo labai įvairi. Ypatingą dėmesį reikia atkreipti į kelis sprendimus.

1. TERORIZMAS

2015 m. sausio 14 d. Sprendime **Abdulrahim / Taryba ir Komisija** ([T-127/09](#) RENV, Rink., EU:T:2015:4) Bendrasis Teismas pirmą kartą turėjo progą ginčų, susijusių su ribojamosiomis priemonėmis, priimtomis dėl tam tikrų asmenų ir subjektų kovojant su terorizmu, srityje taikyti 2013 m. liepos 18 d. Teisingumo Teismo sprendime *Komisija ir kt. / Kadi*³⁶ suformuluotus principus, susijusius su tokia Sąjungos teismo vykdytina teismine kontrole. Šioje byloje buvo nagrinėjamos ribojamosios priemonės, priimtose dėl ieškovo pagal Reglamentą (EB) Nr. 881/2002³⁷.

Gavęs grąžintą bylą po to, kai Teisingumo Teismas priėmė sprendimą³⁸, kuriuo panaikino nutartį³⁹, kurioje buvo nutarta, jog, nesant ieškovo suinteresuotumo pareikšti ieškinį teisme, nebereikia priimti sprendimo, Bendrasis Teismas pažymėjo, kad, remiantis minėtame Sprendime *Komisija ir kt. / Kadi* (EU:C:2013:518) suformuluotu požiūriu, tuo atveju, kai atitinkamas asmuo ginčija sprendimo įtraukti ar palikti jo pavardę Reglamento Nr. 881/2002 I priede esančiame sąraše teisėtumą, Sąjungos teismas, atlikdamas motyvų, kuriais pagrįstas toks sprendimas, teisminę kontrolę, privalo įsitikinti, jog šis sprendimas pagrįstas pakankamai svariais faktais.

Šiomis aplinkybėmis teisės į gynybą ir teisės į veiksmingos teisminės apsaugos principo paisymu reikalaujama, pirma, kad kompetentinga Sąjungos institucija atitinkamam subjektui nurodytų motyvus, kuriais pagrįstas jos sprendimas, kad ji jam suteiktų galimybę veiksmingai pareikšti pastabas ir kad išnagrinėtų nurodytų motyvų pagrįstumą, atsižvelgdama į pateiktas pastabas ir šio asmens pateiktus kaltę paneigiančius įrodymus. Antra, šių teisių paisymas reiškia, kad kilus teisminiam ginčui Sąjungos teismas patikrina, be kita ko, ar Sankcijų komiteto pateiktoje motyvų santraukoje nurodyti motyvai yra pakankamai tikslūs ir konkretūs, ir prireikus patvirtina faktų, atitinkančių konkretų motyvą, tikrumą atsižvelgiant į pateiktus duomenis.

Tačiau tai, kad kompetentinga Sąjungos institucija atitinkamam asmeniui, o vėliau – Sąjungos teismui, nepateikė duomenų ar įrodymų, susijusių su motyvų santrauka, kuria pagrįstas nagrinėjamas sprendimas, savaime negali pagrįsti išvados dėl šių teisių pažeidimo. Bet tokiu atveju Sąjungos teismas neturės papildomos informacijos ar įrodymų. Todėl jeigu jis negali konstatuoti šių motyvų pagrįstumo, jie negali būti laikomi ginčijamo sprendimo dėl įtraukimo pagrindu.

Atsižvelgdamas į šiuos svarstymus, Bendrasis Teismas manė, kad, kadangi jokių kaltinimų, suformuluotų ieškovo atžvilgiu Sankcijų komiteto pateiktoje motyvų santraukoje, negalima pateisinti ribojamųjų priemonių jam nustatymo Sąjungos lygiu, o taip yra arba dėl nepakankamo motyvavimo, arba dėl informacijos ar įrodymų, kurie pagrįstų atitinkamą motyvą, atsižvelgiant į suinteresuotojo asmens pagrįstus paneigimus, nepateikimo, reikia panaikinti reglamentą, kuriuo jam nustatytos tokios ribojamosios priemonės.

36| [C-584/10 P](#), [C-593/10 P](#) ir [C-595/10 P](#), Rink., EU:C:2013:518.

37| 2002 m. gegužės 27 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 881/2002, nustatantis tam tikras specialias ribojančias priemones, taikomas tam tikriems asmenims ir subjektams, susijusiems su Usama bin Laden, Al-Qaida tinklu ir Talibanu, ir panaikinantį Tarybos reglamentą (EB) Nr. 467/2001, uždraudžiantį tam tikrų prekių ir paslaugų eksportą į Afganistaną, sustiprinantį skrydžių uždraudimą ir pratęsiantį Afganistano Talibanų lėšų ir kitų finansinių išteklių įšaldymą (OL L 139, p. 9; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 18 sk., 1 t., p. 294).

38| 2013 m. gegužės 28 d. Sprendimas *Abdulrahim / Taryba ir Komisija* ([C-239/12 P](#), Rink., EU:C:2013:331).

39| 2012 m. vasario 28 d. Nutartis *Abdulrahim / Taryba ir Komisija* ([T-127/09](#), Rink., EU:C:2012:93).

2. IRANO ISLAMO RESPUBLIKA

Nagrinėdamas bylas, susijusias su ribojamosiomis priemonėmis Irano Islamo Respublikai siekiant užkirsti kelią branduolinių ginklų platinimui, Bendrasis Teismas turėjo progą trijuose sprendimuose pateikti svarbių paaiškinimų dėl sąvokos „parama Irano vyriausybei“, kaip ji suprantama pagal šioje srityje taikytinus Sąjungos teisės aktus⁴⁰.

Pirma, byloje, kurioje priimtas 2015 m. birželio 25 d. Sprendimas *Iranian Offshore Engineering & Construction / Taryba* (T-95/14, Rink. (Ištraukos), pateiktas apeliacinis skundas, EU:T:2015:433), Bendrajame Teisme buvo pareikštas ieškinys dėl aktų, kuriais Taryba įtraukė ieškovės, Irane įsteigtos bendrovės, pavadinimą į asmenų ir subjektų, kuriems taikomos ribojamosios priemonės, sąrašą motyvuodama tuo, kad kaip svarbus energetikos sektoriaus subjektas, iš kurio Irano vyriausybė gauna daug pajamų, ji teikia šiai vyriausybei finansinę ir logistinę paramą.

Nagrinėdamas įtraukimo motyvą, grindžiamą finansinės paramos Irano vyriausybei teikimu, Bendrasis Teismas primena principą, kad aktų teisėtumas gali būti vertinamas tik atsižvelgiant į tas faktines ir teises aplinkybes, kuriomis remiantis jie buvo priimti, o ne į aplinkybes, kurios Tarybai buvo nurodytos priėmus šiuos aktus, net jei Taryba manytų, kad šios faktinės ir teisinės aplinkybės galėjo teisėtai pagrįsti tokių aktų priėmimą. Kaip pažymėjo Bendrasis Teismas, nagrinėjamu atveju iš kintančių Tarybos argumentų matyti, kad šių ginčijamų aktų priėmimo metu ji neturėjo jokių tikslų duomenų apie ieškovės akcininkų sudėtį. Todėl jis nusprendė, kad motyvas, jog ieškovė teikia dideles pajamas Irano vyriausybei, teisiškai buvo nepakankamai pagrįstas.

Tačiau Bendrasis Teismas pripažino, kad Taryba nepadarė vertinimo klaidos, kai nusprendė, jog ieškovė teikia logistinę paramą Irano vyriausybei. Šiuo klausimu jis nurodė, kad „logistikos“ terminas apima bet kokią veiklą, susijusią su atitinkamos operacijos arba sudėtingo proceso organizavimu ir įgyvendinimu. Todėl konstatavęs, kad dėl savo kokybinės ir kiekybinės svarbos ieškovės veikla yra būtina siekiant patenkinti Irano naftos ir dujų sektoriaus poreikius, ir priminęs, jog iš šio sektoriaus Irano vyriausybė gauna dideles pajamas, leidžiančias jai finansuoti savo branduolinę veiklą, kuri kelia platinimo grėsmę, Bendrasis Teismas nusprendė, kad logistinės paramos kriterijus gali būti laikomas tenkinamu.

Antra, 2015 m. kovo 25 d. Sprendime *Central Bank of Iran / Taryba* (T-563/12, Rink., pateiktas apeliacinis skundas, EU:T:2015:187) Bendrasis Teismas turėjo išnagrinėti Irano Islamo Respublikos centrinio banko pareikštą ieškinį, kuriuo buvo ginčijamos jo atžvilgiu priimtos ribojamosios priemonės.

Bendrasis Teismas visų pirma pažymėjo, kad „paramos Irano vyriausybei“ kriterijus, kuris išplečia ribojamųjų priemonių taikymo sritį siekiant padidinti Irano Islamo Respublikai daromą spaudimą, apima bet kokią atitinkamo asmens ar subjekto veiklą, kuri, net nepaisant jos tiesioginio ar netiesioginio ryšio su branduolinių ginklų platinimu, dėl savo kiekybinės ar kokybinės svarbos gali palengvinti platinimą teikiant Irano vyriausybei materialinę, finansinę arba logistinę paramą išteklių ar priemonėmis, leidžiančiomis jį tęsti. Taigi taikytinuose teisės aktuose preziumuojamas tokios paramos teikimo Irano vyriausybei ir tolesnio branduolinių ginklų platinimo ryšys, ir šiais teisės aktais siekiama atimti iš Irano vyriausybės jos pajamų šaltinius, kad be pakankamų finansinių išteklių ji būtų priversta nutraukti savo branduolinių ginklų platinimo programą.

Tarybos motyvų pagrįstumo vertinimo klausimu Bendrasis Teismas nurodė, kad dėl įstatyme apibrėžtų ieškovo, kaip Irano Islamo Respublikos centrinio banko, funkcijų ir galių gali būti laikoma, kad ieškovas tikrai teikia Irano vyriausybei finansines paslaugas, kurios dėl savo kiekybinės ar kokybinės svarbos gali skatinti branduolinių

40| 2012 m. kovo 23 d. Tarybos reglamento (ES) Nr. 267/2012 dėl ribojamųjų priemonių Iranui, kuriuo panaikinamas Reglamentas (ES) Nr. 961/2010 (OL L 88, p. 1), 23 straipsnio 2 dalies d punktas ir 2010 m. liepos 26 d. Tarybos sprendimo dėl ribojamųjų priemonių Iranui, kuriuo panaikinama Bendroji pozicija 2007/140/BUSP (OL L 195, p. 39), 20 straipsnio 1 dalies c punktas.

ginklų platinimą. Nors ieškovas tvirtino, kad nagrinėjamu laikotarpiu jis neįgyvendino įgaliojimų teikti vyriausybei paskolas ir kreditus bei garantijas ir Irano vyriausybei praktiškai nesuteikė jokių išteklių ar finansinių priemonių, Bendrasis Teismas nusprendė, kad ieškovas šiuo klausimu nepateikė įrodymų. Todėl jis patvirtino, kad paramos Irano vyriausybei kriterijus nagrinėjamu atveju buvo tenkinamas.

Trečia, 2015 m. rugsėjo 8 d. Sprendime **Ministry of Energy of Iran / Taryba** (T-564/12, Rink., EU:T:2015:599) Bendrasis Teismas turėjo galimybę pareikšti savo nuomonę dėl Irano energetikos ministerijai nustatytų ribojamųjų priemonių. Jos šiai ministerijai buvo nustatytos motyvuojant tuo, kad ji yra atsakinga už politiką energetikos sektoriuje, kuri yra svarbus pajamų šaltinis Irano vyriausybei. Ministerija kreipėsi į Bendrąjį Teismą su ieškiniu, kuriame prašė panaikinti aktus, dėl kurių buvo įšaldytos jos lėšos po to, kai Taryba, atsakydama į pastabas, kurias ministerija pateikė prašydama iš naujo išnagrinėti jos pavadinimo įtraukimo į sąrašą klausimą, nusprendė, kad ribojamosios priemonės vis dar yra pagrįstos dėl ginčijamų aktų motyvuose išdėstytų priežasčių.

Paprašytas išnagrinėti nurodytą teisės į gynybą ir teisės į veiksmingą teisminę gynybą pažeidimą, Bendrasis Teismas pažymėjo, kad pagal taikytinus teisės aktus Taryba, atsižvelgdama į subjekto pateiktas pastabas, privalo peržiūrėti to subjekto pavadinimo įtraukimą į sąrašą. Manytina, kad, nesant tikslaus termino, ši peržiūra turi būti atliekama per protingą terminą. Bendrojo Teismo manymu, šiomis aplinkybėmis ilgesnis nei penkiolikos mėnesių atsakymo terminas, praėjęs nagrinėjamu atveju, yra akivaizdžiai neprotingas. Todėl jis nusprendė, kad pareigos per protingą terminą atsakyti į pastabas pažeidimas nebūtinai pateisina ginčijamų aktų panaikinimą. Šiuo klausimu Bendrasis Teismas pažymėjo, kad minėtos pareigos tikslas – užtikrinti, jog asmeniui arba subjektui taikomos ribojamosios priemonės būtų pateisinamos jų priėmimo momentu, atsižvelgiant į to asmens ar subjekto pateiktas pastabas. Nors Taryba iš tiesų išsiuntė ieškovei atsakymą į jos pastabas, šio tikslo, nors ir pavėluotai, buvo laikytasi, todėl Tarybos padarytas pažeidimas nebedarė neigiamo poveikio atitinkamo subjekto situacijai. Todėl ieškove negalėjo remtis tokiu vėlavimu ir reikalauti panaikinti jai nustatytas ribojamąsias priemones.

Dėl priemonės pagrįstumo Bendrasis Teismas nusprendė, jog tai, kad būdama Irano vyriausybės ministerija, ieškovė dalyvauja elektros energijos eksporto veikloje, visų pirma gaudama sumas, kurias moka eksportuojamos elektros energijos pirkėjai, yra finansinė parama Irano vyriausybei, neatsižvelgiant į tai, kad ministerijos veikla iš esmės yra nuostolinga. Be to, Bendrasis Teismas pažymėjo, kad ministerijos lėšų įšaldymas, grindžiamas jos vykdoma elektros energijos eksporto veikla, atitinka tikslą atimti iš Irano vyriausybės jos pajamų šaltinius. Pabrėždamas, kad esminis klausimas svarstant, ar ieškovė teikia finansinę paramą Irano vyriausybei, yra ne bendras jos pelningumas, bet jos vykdomos elektros energijos eksporto veiklos pelningumas arba nepelningumas, ir kad ieškovė neginčija, jog minėta veikla yra pelninga, Bendrasis Teismas nusprendė, kad nustatydamas ieškovei nagrinėjamas ribojamąsias priemones Taryba nepadarė klaidos.

3. SIRIJOS ARABŲ RESPUBLIKA

2015 m. sausio 21 d. Sprendime **Makhlouf / Taryba** (T-509/11, EU:T:2015:33) Bendrasis Teismas turėjo progą patvirtinti ribojamąsias priemones, kurias Taryba priėmė Sirijos prezidento Bachar Al-Assad artimo asmens atžvilgiu. Šis sprendimas priimtas dėl ieškinio, kurį ieškovas pareiškė dėl Tarybos sprendimo įtraukti jo pavardę į asmenų, kuriems skirtos Sirijos Arabų Respublikai priimtose ribojamosios priemonės, sąrašą. Ieškovas prašė panaikinti sprendimą įtraukti jo pavardę į šį sąrašą ir grįsdamas šį prašymą nurodė, be kita ko, savo pagrindinių teisių ir pareigos motyvuoti pažeidimą.

Pažymėjęs, kad Taryba nepažeidė ieškovo teisės į gynybą ir į teisingą procesą, taip pat kad ginčijamuose aktuose nurodytuose motyvuose ieškovi pateikta pakankamai informacijos tam, kad jis galėtų ginčyti tų aktų galiojimą Sąjungos teisme, Bendrasis Teismas manė, jog Taryba pagrįstai pripažino, kad ieškovas vien dėl to, kad yra

Bachar Al-Assad dėdė ir vyriausias šeimos narys, yra susijęs su Sirijos vadovais, nes šeimos dalyvavimas valdžioje Sirijoje yra žinomas faktas, į kurį galima atsižvelgti. Bendrojo Teismo teigimu, Tarybos pateikti įrodymai leidžia pagrįstai manyti, kad ieškovas palaiko ryšius su režimo vadovais arba remia juos ekonomiškai.

Be to, Bendrasis Teismas nusprendė, kad Taryba nepažeidė proporcingumo principo, teisės į nuosavybę ar teisės į privatų gyvenimą. Iš tiesų, atsižvelgiant į lemiamą reikšmę turinčią civilių gyventojų apsaugą Sirijoje ir ginčijamuose aktuose numatytas leidžiančias nukrypti nuostatas, juose nustatyti ieškovo teisės į nuosavybę ir privatų gyvenimą apribojimai nėra neproporcingi siekiamo tikslo atžvilgiu.

4. BALTARUSIJOS RESPUBLIKA

Dviejuose 2015 m. spalio 6 d. sprendimuose **FC Dynamo-Minsk / Taryba** (T-275/12, EU:T:2015:747) ir **Chyzh ir kt. / Taryba** (T-276/12, EU:T:2015:748) Bendrasis Teismas turėjo nuspręsti dėl dviejų ieškinių, pareikštų dėl aktų, kuriais Taryba priėmė ribojamąsias priemones ieškovų, t. y. Baltarusijos futbolo klubo, šio klubo stebėtojų tarybos pirmininko, jam priklausančios Minske (Baltarusija) įsteigtos holdingo bendrovės ir jos patronuojamųjų bendrovių, atžvilgiu dėl to, kad jie teikia finansinę paramą Baltarusijos prezidento režimui arba ja naudojasi.

Visų pirma dėl futbolo klubo stebėtojų tarybos pirmininko Bendrasis Teismas pažymėjo, kad Taryba nepateikė jokių įrodymų, kurie patvirtintų, jog jis finansiškai rėmė Baltarusijos prezidento režimą, todėl jo pavardės įtraukimas į asmenų ir subjektų, kuriems taikomos ribojamosios priemonės, sąrašą buvo nepateisinamas. Bendrasis Teismas visų pirma atmetė Tarybos argumentą, kad ieškovui pavyko gauti sutarčių ir viešųjų koncesijų Baltarusijoje dėl glaudžių su prezidento režimu palaikomų ryšių. Kadangi šių sutarčių ir koncesijų skyrimas šioje valstybėje reglamentuojamas teisės normomis, Taryba privalėjo įrodyti, kad ieškovui pavyko gauti šias sutartis kitaip nei dėl savo nuopelnų.

Toliau dėl holdingo bendrovės Bendrasis Teismas konstatavo, kad Taryba 2012 m. pradžioje negalėjo įtraukti šios bendrovės pavadinimo į minėtus sąrašus motyvuodama tuo, kad ji priklauso į šiuos sąrašus jau įtrauktam asmeniui. Kiek tai susiję su Baltarusija, pažymėtina, kad pagal Sąjungos teisę Tarybai leista asmens lėšų įšaldymą taikyti jam priklausančioms ar jo kontroliuojamoms bendrovėms tik nuo 2012 m. pabaigos. Šiomis aplinkybėmis Bendrasis Teismas taip pat pažymėjo, kad Tarybai nepavyko įrodyti, jog ši holdingo bendrovė finansiškai remia Baltarusijos prezidento režimą.

Galiausiai dėl Baltarusijos futbolo klubo ir kitų bendrovių, kurių pavadinimai buvo įtraukti į nagrinėjamus sąrašus motyvuojant tuo, kad jie yra holdingo bendrovės dukterinės bendrovės, Bendrasis Teismas konstatavo, kad, kadangi neteisėtai buvo įtrauktas holdingo bendrovės pavadinimas, neteisėtai buvo įtraukti ir jos dukterinių bendrovių, įskaitant minėtą futbolo klubą, pavadinimai.

Todėl Bendrasis Teismas panaikino daugumą ginčytų aktų, kiek jie buvo susiję su ieškovais.

5. UKRAINA

Byla, kurioje priimtas 2015 m. spalio 26 d. Sprendimas **Portnov / Taryba** (T-290/14, Rink., EU:T:2015:806), leido Bendrajam Teismui pirmą kartą pareikšti nuomonę dėl ribojamųjų priemonių, priimtų atsižvelgiant į padėtį Ukrainoje ir skirtų asmenims, pripažintiems atsakingais už Ukrainos valstybės lėšų pasisavinimą. Šios priemonės buvusio Ukrainos prezidento patarėjo atžvilgiu priimtose dėl to, kad jo atžvilgiu Ukrainoje vykdomas baudžiamasis procesas siekiant iširti nusikaltimus, susijusius su valstybės lėšų pasisavinimu ir neteisėtu jų pervedimu už nacionalinės teritorijos ribų.

Bendrasis Teismas primena, kad nors Taryba turi didelę diskreciją vertinti bendruosius kriterijus, į kuriuos reikia atsižvelgti siekiant taikyti ribojamąsias priemones, Sąjungos teismas turi įsitikinti, kad šis sprendimas, kuris konkrečiai susijęs su šiuo asmeniu, būtų pagrįstas pakankamai svariomis faktinėmis aplinkybėmis. Tai reiškia, kad turi būti tikrinami dėstant motyvus, kuriais pagrįstas šis sprendimas, nurodyti faktai, todėl teisminė kontrolė yra ne apribota nurodytų motyvų abstrakčios tikimybės vertinimu, bet susijusi su klausimu, ar šie motyvai arba bent vienas jų, laikomas pakankamu pats savaime patvirtinti šį sprendimą, yra pakankamai aiškiai ir konkrečiai pagrįsti.

Toliau, nagrinėdamas Ukrainos generalinio prokuroro raštą Europos Sąjungos vyriausiajai įgaliotinei užsienio reikalams ir saugumo politikai, kurį Taryba nurodė grįsdama ieškovo pavardės įtraukimą į minėtą sąrašą, Bendrasis Teismas pažymėjo, kad nors šis raštas gautas iš trečiosios valstybės aukštos teisėsaugos institucijos, jame yra tik bendro pobūdžio teiginys, kad dėl ieškovo, kaip ir dėl kitų buvusių aukšto rango pareigūnų, vyksta tyrimas dėl valstybės lėšų pasisavinimo ir jų pervedimo į užsienį, tačiau šios veikos detaliau neaprašytos. Todėl Bendrasis Teismas nusprendė, kad šiame rašte nepateikta jokių šių veikų ar ieškovo atsakomybės už jas detalių.

Tai, Bendrojo Teismo nuomone, reiškia, kad šis raštas negalėjo būti pakankamai tvirtas faktinis pagrindas įtraukti ieškovo pavardę į minėtą sąrašą motyvuojant tuo, kad jis buvo pripažintas atsakingu už valstybės lėšų pasisavinimą. Kadangi ieškovo pavardės įtraukimas į sąrašą neatitinka asmenų, kuriems taikomos nagrinėjamos ribojamosios priemonės, identifikavimo kriterijų, Bendrasis Teismas panaikino ieškovo atžvilgiu priimtas priemones.

EUROSISTEMOS PRIEŽIŪROS POLITIKOS PAGRINDAI – ECB KOMPETENCIJA

Minėtame Sprendime *Jungtinė Karalystė / ECB*⁴¹ (EU:T:2015:133) Bendrasis Teismas turėjo nuspręsti dėl ECB kompetencijos reglamentuoti vertybinių popierių tarpuskaitos sistemų veiklą pagal Eurosistemos priežiūros politikos pagrindų reikalavimus.

Šiuo klausimu Bendrasis Teismas pirmiausia konstatavo, kad reikalavimo, jog pagrindinės sandorio šalys, dalyvaujančios vykdančios vertybinių popierių tarpuskaitą, būtų euro zonoje, nustatymas yra daugiau nei paprasta minėtų sistemų priežiūra, veikiau tai yra jų veiklos reglamentavimo dalis.

Toliau Bendrasis Teismas pažymėjo, kad tarp SESV 127 straipsnio 1 ir 2 dalių ir ECB statuto 22 straipsnio yra papildomumo ryšys. Iš tiesų, teisė priimti reglamentus pagal minėto statuto 22 straipsnį yra viena iš priemonių, kuriomis gali naudotis ECB, vykdydamas pagal SESV 127 straipsnio 2 dalį Eurosistemai pavestą uždavinį skatinti sklandų mokėjimo sistemų veikimą. Pats šis uždavinys skirtas SESV 127 straipsnio 1 dalyje nurodytam pagrindiniam tikslui pasiekti. Bet kuriuo atveju ECB statuto 22 straipsnyje esantį žodžių junginį „kliringo sistemos“ reikia aiškinti kartu su tame pačiame straipsnyje nurodytomis „mokėjimo sistemomis“.

Todėl Bendrasis Teismas nusprendė, kad, kadangi ECB statuto 22 straipsnyje vertybinių popierių tarpuskaita nėra aiškiai nurodyta, žodžių junginys „kliringo ir mokėjimo sistema“ skirtas pabrėžti, kad ECB turi teisę priimti reglamentus, norėdamas užtikrinti mokėjimo sistemų, įskaitant tas, kurios apima tarpuskaitos etapą, veiksmingumą ir saugumą, o ne kad jis turi savarankišką kompetenciją reglamentuoti tarpuskaitos sistemų visumą.

41 | Taip pat žr. pirmiau skyriuje „Pagal SESV 263 straipsnį pareikštų ieškinių priimtumas“ pateiktą informaciją dėl akto, dėl kurio panaikinimo galima pareikšti ieškinį, sąvokos.

Galiausiai Bendrasis Teismas pažymėjo, kad iš ESV sutarties nuostatų matyti, jog pripažinimas, kad ECB turi kompetenciją reglamentuoti vertybinių popierių tarpuskaitos sistemas, turi būti aiškus. Todėl ECB turi prašyti Sąjungos teisės aktų leidėjo iš dalies pakeisti savo statuto 22 straipsnį – jame aiškiai nurodyti ir vertybinių popierių tarpuskaitos sistemas, jei mano, kad SESV 127 straipsnio 2 dalies ketvirtoje įtraukoje numatytai užduočiai gerai vykdyti jam būtina kompetencija reglamentuoti infrastruktūras, atliekančias vertybinių popierių sandorių tarpuskaitą.

VISUOMENĖS SVEIKATA

Bendrajame Teisme nagrinėjamos bylos atspindi Sąjungos institucijų įstatymų leidžiamosios ir administracinės veiklos visuomenės sveikatos srityje įvairovę. Taigi, Bendrasis Teismas turėjo nagrinėti veiksmų ar jų neatlikimo teisėtumą maisto saugos ir biocidinių produktų srityje.

Pirma, 2015 m. vasario 11 d. Sprendime *Ispanija / Komisija* (T-204/11, Rink. (Ištraukos), EU:T:2015:91) Bendrasis Teismas priėmė sprendimą dėl Komisijos akto, susijusio su jūrinių biotoksinų gyvuose dvigeldžiuose moliuskuose nustatymo metodais, teisėtumo.

Šiuo atveju Bendrasis Teismas turėjo išnagrinėti prašymą panaikinti Reglamentą (ES) Nr. 15/2011⁴², kuriuo Komisija iš dalies pakeitė jūrinių biotoksinų nustatymo metodus ir iki tol taikytą biologinį metodą pakeitė cheminiu metodu. Tam ji pasirėmė Europos maisto saugos tarnybos (EFSA) nuomone, kurioje buvo atkreiptas dėmesys į biologinio metodo spragas. Grįsdama savo prašymą panaikinti ginčijamą reglamentą, Ispanijos Karalystė nurodė SESV 168 straipsnio pažeidimą ir tvirtino, kad biologinio metodo pakeitimas nauju metodu daro didelę žalą visuomenės sveikatos apsaugai. Ji taip pat teigė, kad pažeisti proporcingumo ir teisėtų lūkesčių apsaugos principai.

Bendrasis Teismas pažymėjo, kad, atsižvelgiant į EFSA pateiktus mokslinius vertinimus, toliau taikant biologinį metodą kiltų pavojus visuomenės sveikatai. Todėl Komisija turėjo nedelsdama imtis priemonių visuomenės sveikatai apsaugoti. Šiuo klausimu Bendrasis Teismas nusprendė, kad Komisija nesiėmė veiksmų per anksti, nes cheminį metodą patvirtino studija, kurią atliko valstybės narės, o darbus koordinavo jūrinius biotoksinius tirianti Sąjungos referencinė laboratorija. Be to, Bendrojo Teismo teigimu, Ispanijos Karalystė neįrodė, kad sprendimas biologinį metodą pakeisti cheminiu metodu kaip referencinį metodą žinomiems biotoksiniams nustatyti pažeidė ESV sutartį ir sukėlė pavojų visuomenės sveikatai. Iš tiesų, Ispanijos Karalystė neįrodė, kad cheminis metodas yra ne toks patikimas kaip biologinis metodas. Ji visų pirma neįrodė, kad analizės laiko atžvilgiu egzistuoja cheminio ir biologinio metodo skirtumas, dėl kurio kilo pavojus visuomenės sveikatai, kad didesnės cheminio metodo sąnaudos lėmė žemesnį visuomenės sveikatos apsaugos lygį ir kad turima referencinė įranga neleidžia vykdyti tinkamos kontrolės.

Bendrasis Teismas taip pat atmetė argumentą, kad pažeistas proporcingumo principas, ir nusprendė, kad Ispanijos Karalystės nurodytos didesnės cheminio metodo sąnaudos negali būti laikomos pernelyg didelėmis, palyginti su vartotojų sveikatos apsaugos tikslu. Viena vertus, biologinis metodas neleidžia pakankamai patikimai nustatyti kai kurių toksinų rūšių. Kita vertus, Ispanijos Karalystė neįrodė, kad ji būtų atsižvelgusi į atitinkamo sektoriaus ūkio subjektų patiriamą išlaidų sumažėjimą dėl cheminio metodo didesnio patikimumo nustatant žinomus toksinus.

Galiausiai Bendrasis Teismas konstatavo, kad teisėtų lūkesčių apsaugos principas irgi nebuvo pažeistas. Iš tiesų, nors ginčijamo reglamento priėmimo metu nebuvo cheminio metodo taikymui būtinos referencinės įrangos, kiek tai susiję su tam tikrais toksinais, vis dėlto buvo įmanoma patenkinamai pasiremti netiesioginiu vertinimu, naudojant esamą referencinę įrangą, skirtą tai pačiai grupei priklausančioms medžiagoms.

42 | 2011 m. sausio 10 d. Komisijos reglamentas (ES) Nr. 15/2011, kuriuo dėl pripažintų jūrinių biotoksinų gyvuose dvigeldžiuose moliuskuose tyrimo metodų iš dalies keičiamas Reglamentas (EB) Nr. 2074/2005 (OL L 6, p. 3).

Antra, byloje, kurioje priimtas 2015 m. gruodžio 16 d. Sprendimas *Švedija / Komisija* (T-521/14, EU:T:2015:976), Bendrasis Teismas nagrinėjo ieškinį dėl neveikimo, kuriuo buvo prašoma pripažinti, kad nepriėmusi Reglamente (ES) Nr. 528/2012⁴³ numatytų deleguotųjų aktų, apibrėžiančių mokslinius kriterijus, kuriais vadovaujantis nustatomos endokrininės sistemos ardymo savybės, Komisija pažeidė šį reglamentą.

Bendrasis Teismas konstatavo, kad iš šio reglamento aiškiai matyti, jog Komisijai tenka aiški, tiksli ir besąlyginė pareiga priimti tokius aktus vėliausiai iki 2013 m. gruodžio 13 d. Tai, kad moksliniai kriterijai, kuriuos ji buvo pasiūliusi šiuo klausimu, 2013 m. buvo kritikuojami dėl to, kad jie mokslškai nepagrįsti ir jų įgyvendinimas paveiks vidaus rinką, neturėjo įtakos tam, kad pareiga imtis veiksmų tenka Komisijai, kuri dėl to neįvykdė jai pagal Reglamentą Nr. 528/2012 tenkančių įsipareigojimų.

CHEMINIŲ MEDŽIAGŲ REGISTRACIJA

Byloje, kurioje priimtas 2015 m. rugsėjo 25 d. Sprendimas *VECCO ir kt. / Komisija* (T-360/13, Rink., pateiktas apeliacinis skundas, EU:T:2015:695), Bendrasis Teismas nagrinėjo ieškinį, kuriuo buvo prašoma iš dalies panaikinti Reglamentą (ES) Nr. 348/2013⁴⁴, kuriuo chromo trioksidas buvo įtrauktas į Reglamento (EB) Nr. 1907/2006⁴⁵ XIV priede numatytą Autorizuotinių cheminių medžiagų sąrašą, nenumatant išimties tam tikriems chromo trioksido naudojimo būdams.

Ieškovės remiasi visų pirma Reglamente Nr. 1907/2006 numatyta galimybe tam tikriems naudojimo būdams netaikyti reikalavimo gauti autorizaciją, kai rizika yra tinkamai kontroliuojama, atsižvelgiant į esamus specialius Sąjungos teisės aktus, nustatančius minimalius reikalavimus, susijusius su žmonių sveikatos ar aplinkos apsauga naudojant cheminę medžiagą.

Šiuo atveju Bendrasis Teismas pirmą kartą nagrinėjo kriterijus, kurie turi būti tenkinami tam, kad Sąjungos aktas galėtų būti laikomas esamu specialiu Sąjungos teisės aktu, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 1907/2006 58 straipsnio 2 dalį.

Šiuo klausimu Bendrasis Teismas pažymėjo, kad tokiu teisės aktu gali būti tik „Sąjungos organo priimta teisės norma, kuria siekiama sukelti privalomų pasekmių“.

Be to, Bendrasis Teismas mano, kad tokiais teisės aktais negali būti direktyvos 98/24/EB⁴⁶ ir 2004/37/EB⁴⁷, kuriomis siekiama apsaugoti darbuotojų sveikatą. Kadangi šiose direktyvose nepaminėta konkreči cheminė medžiaga, jos negali būti laikomos nei specialiomis, nes taikomos apskritai visoms cheminėms medžiagoms, nei nustatančiomis minimalius reikalavimus, nes darbdaviams, kurių darbuotojai susiduria su rizika, susijusia su cheminių medžiagų naudojimu, nustato tik bendrąsias pareigas. Tas pats pasakytina apie aplinkos apsaugos

43| 2012 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 528/2012 dėl biocidinių produktų tiekimo rinkai ir jų naudojimo (OL L 167, p. 1).

44| 2013 m. balandžio 17 d. Komisijos reglamentas (ES) Nr. 348/2013, kuriuo iš dalies keičiamas Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1907/2006 dėl cheminių medžiagų registracijos, įvertinimo, autorizacijos ir apribojimų (REACH) XIV priedas (OL L 108, p. 1).

45| 2006 m. gruodžio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1907/2006 dėl cheminių medžiagų registracijos, įvertinimo, autorizacijos ir apribojimų (REACH), įsteigiantis Europos cheminių medžiagų agentūrą, iš dalies keičiantis Direktyvą 1999/45/EB bei panaikinantį Tarybos reglamentą (EEB) Nr. 793/93, Komisijos reglamentą (EB) Nr. 1488/94, Tarybos direktyvą 76/769/EEB ir Komisijos direktyvas 91/155/EEB, 93/67/EEB, 93/105/EB bei 2000/21/EB (OL L 396, p. 1).

46| 1998 m. balandžio 7 d. Tarybos direktyva 98/24/EB dėl darbuotojų saugos ir sveikatos apsaugos nuo rizikos, susijusios su cheminiais veiksniais darbe (keturioliktoji atskira direktyva, kaip numatyta Direktyvos 89/391/EEB 16 straipsnio 1 dalyje) (OL L 131, p. 11; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 3 t., p. 279).

47| 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/37/EB dėl darbuotojų apsaugos nuo rizikos, susijusios su kancerogenų arba mutagenų poveikiu darbe (šeštoji atskira direktyva, kaip numatyta Tarybos direktyvos 89/391/EEB 16 straipsnio 1 dalyje) (OL L 158, p. 50; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 5 t., p. 35).

sirtyje taikytinas direktyvas 2012/18/ES⁴⁸ ir 2010/75/ES⁴⁹. Dėl pirmosios direktyvos Bendrasis Teismas konstatavo, kad ji neapima nei pavojingų medžiagų konkrečių naudojimo būdų, nei žmonių apsaugos nuo pernelyg didelio pavojingų medžiagų poveikio darbo vietoje. Antroje direktyvoje kalbama apie konkretų pramoninį procesą, kurį vykdančiam tam tikra aukšta tūrio riba, o ne apie konkrečią šiame procese naudojamą medžiagą, ir ji taikoma ne visiems šio proceso tipams, pavyzdžiui, procesams, kuriuos vykdančiam nurodyta riba.

Bendrasis Teismas nusprendė, kad nesant esamų konkrečių Sąjungos teisės aktų, nustatančių minimalius reikalavimus, susijusius su žmonių sveikatos ar aplinkos apsauga naudojant cheminę medžiagą, Komisija neturėjo diskrecijos suteikti prašomą išimtį, ir dėl to atmetė ieškinį.

GALIMYBĖ SUSIPAŽINTI SU INSTITUCIJŲ DOKUMENTAIS

2015 m. teismo praktikoje galimybės susipažinti su dokumentais srityje buvo nagrinėjama, be kita ko, Reglamento Nr. 1049/2001⁵⁰ taikymo sritis, visų pirma dokumento sąvoka, teisės susipažinti su dokumentais išimčių, susijusių su komercinių interesų apsauga ir inspekcijų, tyrimo ir audito veikla, apimtis.

Byloje, kurioje priimtas 2015 m. vasario 27 d. Sprendimas **Breyer / Komisija** (T-188/12, Rink., pateiktas apeliacinis skundas, EU:T:2015:124), Bendrasis Teismas nagrinėjo ieškinį dėl sprendimo, kuriuo Komisija atsisakė leisti ieškovui susipažinti su Teisingumo Teisme vykstant procesui dėl įsipareigojimų neįvykdymo valstybės narės pateiktais pareiškimais (tas procesas prašymo pateikimo dieną jau buvo pasibaigęs), panaikinimo.

Šis sprendimas visų pirma suteikė Bendrajam Teismui progą priminti, kad sąvoka „dokumentas“, kaip ji suprantama pagal Reglamentą Nr. 1049/2001, iš esmės pagrįsta saugomo turinio, kuris gali būti atgamintas ar kuriuo galima vėliau pasinaudoti, buvimu, be to, pirma, laikmenos pobūdis, saugomo turinio rūšis bei pobūdis ir turinio apimtis, ilgis, svarba ar pateikimas neturi reikšmės ir, antra, minėtas turinys turi būti susijęs su į atitinkamos institucijos atsakomybės sritį patenkančiomis politikos kryptimis, veikla ir sprendimais.

Bendrasis Teismas pažymėjo, kad valstybės narės per Komisijos vykdančią savo įgaliojimus pradėtą įsipareigojimų neįvykdymo procesą pateikti pareiškimai, kurių kopijas Teisingumo Teismas perdavė Komisijai ir ji jas turi, yra institucijos turimi dokumentai, kaip jie suprantami pagal Reglamentą Nr. 1049/2001, ir dėl to patenka į šio reglamento taikymo sritį.

Galiausiai nagrinėdamas SESV 15 straipsnio 3 dalies ketvirtos pastraipos poveikį Reglamento Nr. 1049/2001 taikymui nagrinėjamiems pareiškimams Bendrasis Teismas primena, kad tiek iš šios ESV sutarties nuostatos, tiek iš Sąjungos teisės aktų šioje srityje tikslų matyti, jog pati teisminė veikla nepatenka į šiais teisės aktais įtvirtintą teisės susipažinti su dokumentais taikymo sritį. Tačiau, kaip jau yra nusprendęs Teisingumo Teismas, nepaisant to, kad yra atsiradę dėl Sąjungos teismų teisminės veiklos, jiems institucijos pateikti pareiškimai pagal SESV 15 straipsnio 3 dalies ketvirtą pastraipą patenka į teisės susipažinti su dokumentais taikymo sritį. Taigi, Bendrasis Teismas pažymėjo, kad pagal analogiją reikia manyti, kad pareiškimų, kuriuos pateikė valstybė narė vykstant procedūrai dėl įsipareigojimų neįvykdymo, kaip ir Komisijos pareiškimų, neapima išimtis, pagal kurią netaikoma teisė susipažinti su dokumentais, įtvirtinta, kalbant apie Teisingumo Teismo teisminę veiklą, SESV 15 straipsnio 3 dalies ketvirtoje pastraipoje.

48| 2012 m. liepos 4 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2012/18/ES dėl didelių, su pavojingomis cheminėmis medžiagomis susijusių avarių pavojaus kontrolės, iš dalies keičianti ir vėliau panaikinanti Tarybos direktyvą 96/82/EB (OL L 197, p. 1).

49| 2010 m. lapkričio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2010/75/ES dėl pramoninių išmetamų teršalų (taršos integruotos prevencijos ir kontrolės) (OL L 334, p. 17).

50| Žr. 10 išnašą.

Atsižvelgęs į visus šiuos svarstymus, Bendrasis Teismas nusprendė, kad SESV 15 straipsnio 3 dalies ketvirta pastraipa nedraudžiama nagrinėjamus pareiškimus įtraukti į Reglamento Nr. 1049/2001 taikymo sritį, prireikus taikant vieną iš minėto reglamento 4 straipsnyje nurodytų išimčių ir suteikiant valstybei narei šio straipsnio 5 dalyje numatytą galimybę prašyti atitinkamos institucijos neatskleisti jos pareiškimų.

Prie dokumento sąvokos Bendrasis Teismas grįžo 2015 m. liepos 2 d. Sprendime *Typke / Komisija* (T-214/13, Rink., pateiktas apeliacinis skundas, EU:T:2015:448), nagrinėdamas ieškinį dėl prašymo leisti atlikti paiešką duomenų bazėse. Priminęs, kad pagal Reglamento Nr. 1049/2001 3 straipsnio a punktą dokumentas šiame reglamente suprantamas kaip „bet kuria forma <...> pateiktas turinys“, Bendrasis Teismas nurodė, kad, neatsižvelgiant į šią plačią apibrėžtį, Reglamento Nr. 1049/2001 taikymo tikslais būtina atskirti dokumento sąvoką nuo informacijos sąvokos.

Dėl atvejo, kai prašymu dėl galimybės susipažinti su dokumentais siekiama, kad Komisija vienoje ar keliuose iš savo duomenų bazių pagal pareiškėjo nurodytus kriterijus atliktų paiešką, Bendrasis Teismas nurodė, kad Komisija, išskyrus atvejus, kai gali būti taikomas Reglamento Nr. 1049/2001 4 straipsnis, turėtų tenkinti tokį prašymą, jei prašoma paieška galėtų būti atlikta naudojant šioje duomenų bazėje prieinamus paieškos įrankius. Tačiau iš Komisijos negali būti reikalaujama pateikti pareiškėjui visus vienoje ar keliuose jos duomenų bazėse esančius duomenis ar jų dalį, klasifikuotus pagal duomenų bazėje nenumatytą schemą. Darytina išvada, kad, kiek tai susiję su duomenų bazėmis, visa tai, kas gali būti išgauta iš tokių duomenų bazių naudojantis įprasta ar tipine paieška, gali būti pagal Reglamentą Nr. 1049/2001 pateikto prašymo leisti susipažinti su dokumentais objektas.

Bendrasis Teismas pažymėjo, kad nagrinėjamu atveju galimybė susipažinti su prašyme dėl galimybės susipažinti su dokumentais nurodytu duomenų deriniu reiškia, kad turi būti atliktas informatikos programavimo darbas, o tai negali būti prilyginama įprastai ar kasdieniui paieškai. Tuo remdamasis Bendrasis Teismas padarė išvadą, kad ieškovo prašymas pateiktas ne dėl galimybės leisti susipažinti, bent iš dalies, su vienu ar keliais esamais dokumentais, o, atvirkščiai, – dėl naujų dokumentų, kurie negali būti išgauti iš duomenų bazės naudojantis turimu paieškos įrankiu atliekama įprasta ar tipine paieška, parengimo.

Byloje, kurioje priimtas 2015 m. gegužės 12 d. Sprendimas *Unión de Almacenistas de Hierros de España / Komisija* (T-623/13, Rink., EU:T:2015:268), Bendrasis Teismas turėjo nuspręsti dėl sprendimo, kuriuo Komisija atsisakė sudaryti ieškovei galimybę susipažinti su tam tikrais dokumentais, kuriuos Komisijai perdavė Ispanijos konkurencijos institucija vykstant dviem su SESV 101 straipsnio taikymu susijusioms tyrimo procedūroms, teisėtumo. Priimdama tokį sprendimą Komisija iš esmės rėmėsi bendrąja prezumpcija, kad tokių dokumentų kaip nagrinėjamieji atskleidimas pakenktų atitinkamų įmonių komercinių interesų ir tyrimo tikslų apsaugai.

Šiuo klausimu Bendrasis Teismas pažymėjo, kad egzistuoja bendroji prezumpcija, jog atskleidus dokumentus, kuriuos nacionalinė konkurencijos institucija perdavė pagal Reglamento Nr. 1/2003⁵¹ 11 straipsnio 4 dalį vykstant konkurencijos taisyklių pažeidimo procedūrai, iš principo gali būti pakenkta tiek atitinkamų įmonių komercinių interesų apsaugai, tiek su šia apsauga glaudžiai susijusiai nacionalinės konkurencijos institucijos tyrimo tikslų apsaugai. Jis nurodė, kad, kaip jau buvo nuspręsta dėl koncentracijų ir kartelių kontrolės⁵², ši prezumpcija yra taikoma neatsižvelgiant į tai, ar prašymas leisti susipažinti su dokumentais yra susijęs su kontrolės procedūra, kuri jau užbaigta, ar su dar vykdoma procedūra.

Be to, Bendrasis Teismas pabrėžia, kad valdžios institucijų, užtikrinančių Sąjungos konkurencijos taisyklių laikymąsi, tinkle sukurtos keitimosi informacija mechanizmo tinkamas veikimas reiškia, jog taip pasikeista informacija turi išlikti konfidenciali. Jei bet kuris asmuo galėtų pagal Reglamentą Nr. 1049/2001 susipažinti su dokumentais, kuriuos valstybių narių konkurencijos institucijos perdavė Komisijai, kiltų pavojus sustiprintos apsaugos, taikomos perduotai informacijai, garantijai, kuria grindžiamas šis mechanizmas.

51 | Žr. 5 išnašą.

52 | 2012 m. birželio 28 d. Sprendimas *Komisija / Éditions Odile Jacob* (C-404/10 P, Rink., EU:C:2012:393), 2013 m. rugsėjo 13 d. Sprendimas *Nyderlandai / Komisija* (T-380/08, Rink., EU:T:2013:480) ir 2014 m. spalio 7 d. Sprendimas *Schenker / Komisija* (T-534/11, Rink., EU:T:2014:854).

Galiausiai Bendrasis Teismas nurodė, kad nagrinėjamu atveju bendrosios prezumpcijos taikymo laikotarpio apribojimo negalima pateisinti atsižvelgimu į teisę į žalos atlyginimą, kurią turi asmenys, nukentėję dėl SESV 101 straipsnio pažeidimo. Iš tiesų, nagrinėjami dokumentai susiję ne su Komisijos, bet su nacionalinės konkurencijos institucijos vykdytu tyrimu. Todėl būtent šios nacionalinės institucijos tyrimo medžiagoje galbūt galėjo būti įrodymų, reikalingų galimam reikalavimui dėl žalos atlyginimo pagrįsti.

2015 m. liepos 7 d. Sprendimas *Axa Versicherung / Komisija* (T-677/13, Rink., EU:T:2015:473) suteikė Bendrajam Teismui progą pateikti papildomų paaiškinimų dėl bendrųjų prezumpcijų, taikomų tam tikroms dokumentų kategorijoms, problematikos.

Ginčas šioje byloje kilo dėl dviejų prašymų leisti susipažinti su konkurencijos taisyklių taikymo procedūros dokumentais, iš kurių vienas buvo susijęs su atitinkamos bylos turiniu. Kalbant apie pastarąjį prašymą pažymėtina, kad Komisija visiškai neleido ieškovei susipažinti su bylos turinyje esančiomis nuorodomis į atleidimo nuo baudų procedūros dokumentus, remdamasi bendrąja prezumpcija, kad jų atskleidimas pakenktų inspekcijų ir tyrimų tikslų apsaugai.

Bendrasis Teismas pirmiausia pažymėjo, kad Komisija gali manyti, jog su konkurencijos taisyklių taikymo procedūra susijusioje bylos medžiagoje esančių „atleidimo nuo baudų procedūros dokumentų“ pateikimas gali pakenkti jos atleidimo nuo baudų programos veiksmingumui, jeigu dėl to tretiesiems asmenims atskleidžiama šiuose dokumentuose esanti neskelbtina komercinė informacija arba konfidencialios nuorodos, susijusios su šalių bendradarbiavimu. Tačiau tokie svarstymai nepateisina to, kad gali būti sistemingai atsisakoma leisti susipažinti su tokiais dokumentais, nes kiekvienas prašymas leisti susipažinti su dokumentais kiekvienu atveju turi būti vertinamas atskirai. Visų pirma, atsižvelgiant į nacionaliniuose teismuose siekiant apsaugoti veiksmingą konkurenciją Sąjungoje pareikštų ieškinių dėl žalos atlyginimo svarbą, vien nuorodos į riziką, jog leidus susipažinti su konkurencijos taikymo procedūros medžiagoje esančiais įrodymais gali būti pakenkta atleidimo nuo baudų programos, pagal kurią šie dokumentai buvo pateikti kompetentingai konkurencijos tarnybai, veiksmingumui, negali pakakti, siekiant pateisinti atsisakymą leisti susipažinti su tokia informacija. Atvirkščiai, kadangi toks atsisakymas gali sukliudyti pareikšti minėtus ieškinius, reikalaujama, kad jis būtų pagrįstas svarbesniais pagrindais, susijusiais su nurodyto intereso apsauga ir taikomais kiekvienam dokumentui, su kuriuo neleistą susipažinti. Taigi, Komisija arba nacionaliniai teismai, sprenddami dėl galimybės susipažinti su dokumentais, surinktais įgyvendinant atleidimo nuo baudų programą ir esančiais konkurencijos taisyklių taikymo procedūros bylos medžiagoje, kiekvienu konkrečiu atveju turi nustatyti pusiausvyrą tarp skirtingų interesų, pateisinančių atitinkamų dokumentų pateikimą arba jų apsaugą, atsižvelgiant į visas reikšmingas bylos aplinkybes.

Šie svarstymai juo labiau taikomi tuomet, kai asmuo, kuris laiko save nukentėjusiu nuo konkurencijos taisyklių pažeidimo ir kuris pareiškė ieškinį dėl žalos atlyginimo nacionaliniame teisme, prašo leisti susipažinti ne su „atleidimo nuo baudų procedūros dokumentais“, esančiais su procedūra, kurioje priimtas šį pažeidimą konstatuojantis sprendimas, susijusioje bylos medžiagoje, o tik su nuorodomis į šiuos dokumentus, esančiomis bylos turinyje. Be to, dėl visiško atsisakymo leisti susipažinti su tokiais nuorodomis, įskaitant neutraliausius ar nereikšmingiausius jų elementus, ieškovei tampa neįmanoma arba bent jau pernelyg sunku identifikuoti bet kokius „atleidimo nuo baudų procedūros dokumentus“ ir tai neleidžia jai susidaryti nuomonės, ar šie dokumentai gali būti būtini jos pareikštam ieškiniai dėl žalos atlyginimo pagrįsti, ir juo labiau paaiškinti tokios būtinybės priežastis, nors teismų praktika būtent su šio reikalavimo laikymusi susieja šių dokumentų atskleidimą ir pateikimą teismui, kai nagrinėjami nacionaliniame teisme pareikšti ieškiniai dėl žalos atlyginimo ir kai Komisija pripažįsta viršesnę viešąją interesą, jei jai pateikiamas prašymas pagal Reglamentą Nr. 1049/2001.

IŠORĖS SANTYKIAI

Minėtame Sprendime *Front Polisario / Taryba*⁵³ (EU:T:2015:953) Bendrasis Teismas nusprendė, kad Sąjungos institucijos turi plačią diskreciją sprendžiamos, ar reikia su trečiaja valstybe sudaryti susitarimą, kuris būtų taikomas atitinkamoje teritorijoje, tuo labiau, jei šioje srityje taikytinos tarptautinės teisės normos ir principai yra sudėtingi ir nekonkretūs. Remiantis tuo darytina išvada, kad teismas turi tikrinti tik tai, ar kompetentinga Sąjungos institucija, šiuo atveju – Taryba, patvirtindama susitarimo, kuris buvo patvirtintas ginčijamu sprendimu, sudarymą, padarė akivaizdžių vertinimo klaidų.

Pirmiausia Sąjungos teismas turi patikrinti, ar institucija rūpestingai ir nešališkai išnagrinėjo visas aptariamu atveju svarbias aplinkybes, kuriomis grindžiamos jos padarytos išvados. Nors iš Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos negalima daryti išvados, kad Sąjungai yra nustatytas absoliutus draudimas sudaryti susitarimą, kuris gali būti taikomas ginčijamoje teritorijoje, tiesa ir tai, kad tokios teritorijos gyventojų pagrindinių teisių apsauga turi ypatingą reikšmę, todėl tai yra klausimas, kurį Taryba privalo išnagrinėti prieš patvirtindama tokį susitarimą. Bendrojo Teismo teigimu, konkrečiai kalbant apie susitarimą, kuriuo siekiama palengvinti, be kita ko, įvairių iš nagrinėjamos teritorijos kilusių prekių eksportą į Sąjungą, pažymėtina, kad Taryba turi atidžiai ir nešališkai išnagrinėti visas reikšmingas aplinkybes siekdama įsitikinti, kad eksportui skirtų prekių gamybos veikla nėra vykdoma nagrinėjamos teritorijos gyventojų nenaudai ir kad ja nėra pažeidžiamos jų pagrindinės teisės. Visų pirma atsižvelgiant į tai, kad Maroko Karalystės suvereniteto Vakarų Sacharoje nėra pripažinusi nei Sąjunga, nei jos valstybės narės, nei apskritai JTO, be to, kadangi nėra jokių tarptautinių įgaliojimų, galinčių pateisinti Maroko buvimą šioje teritorijoje, Taryba turėjo pati įsitikinti, kad nėra Maroko kontroliuojamos Vakarų Sacharos teritorijos gamtinių išteklių eksploatavimo, kuris gali būti nenaudingas jos gyventojams ir pažeisti jų pagrindines teises, įrodymų. Kadangi nei iš Tarybos argumentų, nei iš jos byloje pateiktos informacijos negalima daryti išvados, kad Taryba atliko tokį patikrinimą, Bendrasis Teismas nusprendė, jog Taryba neįvykdė pareigos prieš priimant ginčijamą sprendimą išnagrinėti visas bylos aplinkybes. Todėl jis nusprendė, kad reikia patenkinti ieškinį ir panaikinti ginčijamą sprendimą, kiek juo patvirtinamas jame nurodyto susitarimo taikymas Vakarų Sacharai.

II. GINČAI DĖL ŽALOS ATLYGINIMO

2015 m. gruodžio 3 d. Sprendime *CN / Parlamentas* (T-343/13, Rink., EU:T:2015:926) Bendrasis Teismas turėjo nuspręsti dėl buvusio Tarybos pareigūno pateikto prašymo atlyginti žalą, kurią jis, jo teigimu, patyrė Parlamento interneto svetainėje paskelbus tam tikrus su juo susijusius asmens duomenis. Nagrinėjamu atveju Parlamentas savo interneto svetainėje paskelbė pranešimą, kuriame glaustai aprašytas jam ieškovo pateiktos peticijos turinys, taip pat nurodyta ieškovo pavardė ir pažymėta, kad jis serga sunkia liga, o jo sūnus turi sunkią psichinę ar fizinę negalią.

Bendrasis Teismas pažymėjo, kad neskelbtinų ieškovo asmens duomenų tvarkymas turi būti nagrinėjamas atsižvelgiant į Reglamento (EB) Nr. 45/2001⁵⁴ 10 straipsnį, kuriuo draudžiama tvarkyti asmens duomenis apie sveikatą, išskyrus, be kita ko, atvejį, kai duomenų subjektas davė aiškų sutikimą. Šiomis aplinkybėmis jis primena, kad šio reglamento 2 straipsnio h punkte duomenų subjekto sutikimas apibrėžiamas kaip reiškiantis „bet kurį savanoriškai ir žinomai duotą konkretų duomenų subjekto pareiškimą, kuriuo duomenų subjektas nurodė savo

53| Dėl šio sprendimo taip pat žr. 3 dalyje („Teisė būti ieškovu byloje dėl sprendimo sudaryti susitarimą“) ir 4 punkte („Teisė pareikšti ieškinį“) pateiktus svarstymus dėl „pagal SESV 263 straipsnį pareikštų ieškinių priimtumo“.

54| 2000 m. gruodžio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 45/2001 dėl asmenų apsaugos Bendrijos institucijoms ir įstaigoms tvarkant asmens duomenis ir laisvo tokių duomenų judėjimo (OL L 8, 2001, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 13 sk., 26 t., p. 102).

sutikimą, kad būtų tvarkomi su juo susiję duomenys“. Atsižvelgęs į visas nagrinėjamo atvejo aplinkybes, Bendrasis Teismas nusprendė, kad ieškovas davė „savanorišką <...> sutikimą tvarkyti duomenis <...> jam žinomu tikslu“. Iš tiesų protingai pastabus peticijos teikėjas, atidžiai perskaitęs Parlamento pateiktą informaciją, galėjo įvertinti savo prašymo reikšmę ir pasekmes. Be to, šis sutikimas buvo konkretus, nes Parlamentas informavo ieškovą, kad jo skundas, kurio dalykas buvo susijęs su tuo, kad Sąjungos institucija ieškovo karjeros tikslais tariamai neatsižvelgė į jo ligą ir jo sūnaus negalią, bus prieinamas internetu. Galiausiai Bendrasis Teismas nusprendė, kad ieškovas davė aiškų sutikimą, kai pažymėjo formos langelius, susijusius su viešu tvarkymu ir įtraukimu į internetu prieinamą registrą, ir jo sutikimas neturi būti netiesiogiai nustatytas iš kokių nors veiksmų. Bendrojo Teismo teigimu, šie argumentai turi būti *mutatis mutandis* taikomi kitų asmens duomenų nei ieškovo neskelbtini asmens duomenys tvarkymui.

Tačiau atsižvelgiant į tai, kad pranešime nurodyta, jog ieškovo sūnus turi sunkią psichinę ar fizinę negalią, jame taip pat yra su ieškovo sūnumi susijusių neskelbtinų asmens duomenų, nors jo pavardė ir neįvardyta. Kadangi nėra jokių duomenų, jog ieškovas yra teisėtas savo sūnaus atstovas, jo duotas aiškus sutikimas negali būti Parlamento atlikto minėtų duomenų tvarkymo pagrindas. Vis dėlto Bendrasis Teismas nusprendė, kad savo ieškinyje ieškovas negali remtis neteisėtais veiksmais dėl tariamo trečiojo asmens, būtent jo sūnaus, teisių pažeidimo.

Be to, nagrinėdamas Parlamento elgesį gavus prašymą atšaukti sutikimą Bendrasis Teismas pažymėjo, kad Reglamente Nr. 45/2001 aiškiai nenumatyta galimybė atšaukti iš pradžių duotą sutikimą. Jis nurodė, kad ieškovas nesirėmė teisės normos ar principo pažeidimu tuo atveju, jeigu Parlamento atliktas pirminis duomenų paskelbimas būtų buvęs teisėtas, kaip yra šiuo atveju. Kai, kaip yra nagrinėjamu atveju, prašymas nėra pagrįstas, bet priimamas geranoriškai, nėra pagrindo nustatyti pareigos vykdyti „nedelsiant“. Šiuo atveju Parlamentas turėjo tik įvykdyti įsipareigojimą per protingą terminą.

III. APELIACINIAI SKUNDAI

Iš Bendrojo Teismo apeliacinių bylų kolegijos 2015 m. priimtų sprendimų paminėjimo verti trys sprendimai.

Pirma, 2015 m. birželio 19 d. Sprendime **Z / Teisingumo Teismas** ([T-88/13 P](#), Rink. (Ištraukos), EU:T:2015:393) Bendrasis Teismas nusprendė, kad, kalbant apie Europos Sąjungos pareigūnų tarnybos nuostatų 90 straipsnyje numatytą skundo nagrinėjimo procedūrą, skundo pareiškėjas turi turėti teisę į tai, kad Sąjungos teismas atliktų sprendimo atmeti skundą, o ne tik pradinio akto, dėl kurio pateiktas skundas, teisėtumo kontrolę. Iš tiesų, skundo pareiškėjo interesas, kad skundo nagrinėjimo procedūra būtų vykdoma teisėtai ir kad dėl šios priežasties pažeidimo atveju būtų panaikintas sprendimas atmeti jo skundą, turi būti vertinamas savarankiškai, o ne siejant su galimu ieškiniu dėl pradinio akto, kuris yra skundo dalykas. Jeigu būtų kitaip, suinteresuotasis asmuo niekada negalėtų tvirtinti, kad pažeista skundo nagrinėjimo procedūra, nes negalėtų pasinaudoti galimybe teisėtai ikiteismine tvarka peržiūrėti administracijos sprendimą kiekvieną kartą, kai nagrinėjamas ieškinys pareikštas dėl pradinio akto, dėl kurio pateiktas skundas. Taip jis prarastų galimybę pasinaudoti procedūra, kurios tikslas – leisti ir skatinti draugiškai išspręsti tarp pareigūno ir administracijos kilusį nesutarimą ir nurodyti institucijai, kurioje dirba pareigūnas, laikantis taisyklių peržiūrėti savo sprendimą, atsižvelgiant į galimus šio pareigūno prieštaravimus.

Antra, 2015 m. rugsėjo 16 d. Sprendime **EMA / Drakeford** ([T-231/14 P](#), Rink. (Ištraukos), EU:T:2015:639) Bendrasis Teismas patvirtino Tarnautojų teismo poziciją, kad Kitų Europos Sąjungos tarnautojų įdarbinimo sąlygų 8 straipsnio pirmos pastraipos tikslas yra neleisti, jog tuo atveju, kai pagal terminuotą sutartį dirbantis laikinasis tarnautojas kyla karjeros laiptais arba paaukštinamos jo pareigos, administracija galėtų piktnaudžiauti sudarydama formaliai skirtingas sutartis ir taip vengti šiame straipsnyje numatyto perkvalifikavimo. Tačiau šio perkvalifikavimo prielaida yra ta, kad laikinasis tarnautojas, kuris kyla karjeros laiptais arba kurio pareigos

paaukštinamos, išlaiko tęstinius darbo santykius su savo darbdaviu. Paaiškėjus, kad tarnautojas sudarė sutartį, numatančią ne vien formalų, bet esminį jo pareigų pobūdžio pakeitimą, minėtų sąlygų 8 straipsnio pirmos pastraipos taikymo prielaida nebegalioja. Pripažinimas, kad taikant šioje nuostatoje numatytą taisyklę galima atsižvelgti į bet kokią pratęsimą, prieštarautų pačiai šios nuostatos esmei. Bendrasis Teismas nurodė, kad, lyginant vykdomas užduotis, sektoriaus vadovo pareigos yra esminis pakeitimas, palyginti su vadovo pavaduotojo pareigomis, lemiantis karjeros nutraukimą, kaip ji suprantama pagal Tarnautojų teismo įtvirtintą sąvoką. Iš tiesų, jeigu pasilikimas toje pačioje veiklos srityje automatiškai nelemia vykdomų pareigų tęstinumo, šis tęstinumas iš esmės negali būti pripažintas tuo atveju, kai sektoriaus vadovo pareigoms užimti organizuojama tarpinstitucinė atranka. Tačiau, kadangi suinteresuotasis asmuo prieš jo paskyrimą sektoriaus vadovu ėjo laikinojo sektoriaus vadovo pareigas, iš tiesų negalima daryti išvados, kad jo paskyrimas sektoriaus vadovu, net jei tai įvyko po išorinės procedūros, faktiškai reiškė jo ankstesnių pareigų nutraukimą.

Trečia, 2015 m. spalio 13 d. Sprendime **Komisija / Verile ir Gjergji** ([T-104/14 P](#), Rink., EU:T:2015:776) Bendrasis Teismas pirmiausia nusprendė, kad pagal Europos Sąjungos pareigūnų tarnybos nuostatų VIII priedo 11 straipsnio 2 dalį nereikalaujama, kad prieš suinteresuotajam asmeniui priimant sprendimą, ar jis pasinaudos savo teise pervesti į Sąjungos pensijų sistemą pagal kitą sistemą įgytas teises į pensiją, jam būtų užtikrinta galimybė sužinoti tiksliai, kiek pensijų draudimo stažo metų jam bus pripažinta po šio pervedimo. Šioje nuostatoje taip pat nereikalaujama, kad galimą ginčą tarp suinteresuotojo asmens ir jo institucijos dėl atitinkamų nuostatų aiškinimo ir taikymo spręstų Sąjungos teismas prieš suinteresuotajam asmeniui nusprendžiant, ar jis nori pervesti pagal kitą sistemą įgytas teises į pensiją į Sąjungos pensijų sistemą.

IV. PRAŠYMAI TAIKYTI LAIKINĄSIAS APSAUGOS PRIEMONES

2015 m. Bendrasis Teismas gavo 32 prašymus taikyti laikinąsias apsaugos priemones ir priėmė nutartis 31 byloje⁵⁵.

2015 m. rugsėjo 1 d. nutartimis **Prancūzija / Komisija** ([T-344/15 R](#), Rink., EU:T:2015:583), **Pari Pharma / EVA** ([T-235/15 R](#), Rink. (Ištraukos), pateiktas apeliacinis skundas, EU:T:2015:587) ir 2015 m. gruodžio 15 d. Nutartimi **CCPL ir kt. / Komisija** ([T-522/15 R](#), Rink. (Ištraukos), EU:T:2015:1012) Bendrojo Teismo pirmininkas patenkino tris prašymus sustabdyti vykdymą.

Minėtoje Nutartyje **Pari Pharma / EVA** (EU:T:2015:587), susijusioje su Europos vaistų agentūros (EVA) pagal Reglamentą Nr. 1049/2001 ketinamos atskleisti tariamai konfidencialios informacijos problematika, Bendrojo Teismo pirmininkas buvo tos pačios nuomonės, kokios jis buvo atitinkamose 2014 m. nutartyse⁵⁶.

Bendrojo Teismo pirmininkas pripažino, kad egzistuoja *fumus boni juris*, ir konstatavo, kad reikia išnagrinėti ataskaitų, kuriose pateiktas dviejų vaistų panašumo ir vieno jų klinikinio panašumo prieš kitą vertinimas, konfidencialumą. Šis vertinimas, susijęs su specifiniu farmacijos sektoriumi, būtent su retaisiais vaistais, ir, be kita ko, su farmakokinetikos ir biologinio tinkamumo tyrimais, kėlė klausimų, susijusių su labai techniškais moksliniais vertinimais. Taigi, nagrinėdamas ginčijamas ataskaitas ir, be kita ko, klausimą, ar EVA, atmesdama ieškovės prašymą tvarkyti dokumentus konfidencialiai, padarė klaidų, Bendrojo Teismo pirmininkas susidūrė su sudėtingomis problemomis, kurios negali būti iš karto išspręstos – jas turi kruopščiai ištirti bylą iš esmės nagrinėjantys teisėjai.

55| Tris nutartis priėmė laikinąsias apsaugos priemones taikantis teisėjas, pagal Bendrojo Teismo procedūros reglamento 157 straipsnio 4 dalies ir 12 straipsnio nuostatas pavaduojantis Bendrojo Teismo pirmininką, būtent 2015 m. balandžio 17 d. Nutartį **CGI Luxembourg ir Intrasoft International / Parlamentas** ([T-769/14 R](#), EU:T:2015:227), 2015 m. birželio 12 d. Nutartį **Cofely Solelec ir kt. / Parlamentas** ([T-224/15 R](#), EU:T:2015:377) ir 2015 m. spalio 15 d. Nutartį **Ahrend Furniture / Komisija** ([T-482/15 R](#), EU:T:2015:782).

56| Tai yra 2014 m. vasario 13 d. Nutartis **Luxembourg Pamol (Cyprus) ir Luxembourg Industries / Komisija** ([T-578/13 R](#), EU:T:2014:103) ir 2014 m. liepos 25 d. Nutartis **Deza / ECHA** ([T-189/14 R](#), EU:T:2014:686), dėl kurių apeliacinis skundas nebuvo paduotas (žr. 2014 m. metinio pranešimo p. 161 ir 162).

Bendrojo Teismo pirmininko teigimu, interesų palyginimas buvo ieškovės naudai. Iš tiesų, bylą iš esmės nagrinėjantis teismas turės nuspręsti, ar sprendimas, kuriuo EVA išreiškė savo ketinimą trečiajam asmeniui atskleisti nagrinėjamas ataskaitas, turi būti panaikintas dėl to, kad neatsižvelgta į tai, jog šios ataskaitos yra konfidencialios. Norėdama išsaugoti šį sprendimą panaikinančio teismo sprendimo veiksmingumą, ieškovė turėjo turėti galimybę siekti, kad EVA neatskleistų minėtų ataskaitų. Iš tiesų, toks teismo sprendimas būtų neveiksmingas, jei būtų atmestas prašymas taikyti laikinąsias apsaugos priemones, nes jį atmetus EVA galėtų atskleisti šias ataskaitas ir faktiškai nulemti būsimo sprendimo dėl esmės turinį.

Dėl skubos pažymėtina, kad Bendrojo Teismo pirmininkas pripažino nurodytos žalos rimtumą ir pabrėžė, jog laikinųjų apsaugos priemonių taikymo procedūros tikslais reikia preziumuoti, kad nagrinėjamose ataskaitose esanti informacija yra konfidenciali. Šios ataskaitos, kuriose kalbama apie ieškovės gamybinę ir komercinę veiklą, yra nematerialus turtas, kuris gali būti naudojamas konkurencijos tikslais ir kurio vertė galėtų labai sumažėti, jei jos nebebūtų slaptos. Dėl nurodytos žalos, kuri gali būti padaryta atskleidus nagrinėjamas ataskaitas trečiajam asmeniui, kuris, remdamasis Reglamentu Nr. 1049/2001, pateikė prašymą leisti su jomis susipažinti, nepataisomumo Bendrojo Teismo pirmininkas nurodė, kad ieškovė patektų į pažeidžiamą padėtį, kuri būtų tokia pat grėsminga, kaip ir ta, kuri susidarytų paskelbus informaciją internete. Iš tiesų, trečiasis asmuo nedelsdamas susipažintų su neskelbtina informacija ir galėtų bet kada ją pasinaudoti konkurencijos tikslais bei taip susilpninti ieškovės konkurencinę padėtį. Kadangi dokumento atskleidimas pagal Reglamentą Nr. 1049/2001 įgyja *erga omnes* poveikį, nepanašu, kad nurodyta žala galėtų būti įvertinta kiekybiškai, nes šias ataskaitas gali gauti neapibrėžtas ir neribotas esamų ir potencialių konkurentų visame pasaulyje skaičius tam, kad jomis masiškai pasinaudotų trumpalaikėje, vidutinio laikotarpio ir ilgalaikėje perspektyvoje.

Be to, net jei nurodyta žala negalėjo būti laikoma nepataisoma, Bendrojo Teismo pirmininkas negalėjo išnagrinėti kiekvieno atskiro nagrinėjamose ataskaitose esančio duomenų konfidencialumo, kad prašymą taikyti laikinąsias apsaugos priemones patenkintų tik iš dalies. Atsižvelgiant į bylos, kurioje siekiama apsaugoti tariamai konfidencialius dokumentus, ypatumus, Bendrojo Teismo pirmininkui taip pat būtų netinkama numatyti dalinę išėitį – apsaugoti tik tam tikrus duomenis, o su kitais duomenimis leisti susipažinti. Iš tiesų, jei bylą iš esmės nagrinėjanti kolegija pripažintų, kad nagrinėjamoms ataskaitoms taikomas bendrosios konfidencialumo prezumpcijos principas, šios ataskaitos nebūtų atskleistos net iš dalies. Taigi laikinąsias apsaugos priemones taikantis teisėjas, atsižvelgiant į jo grynai papildomą kompetenciją, negali leisti su duomenimis susipažinti iš dalies, neatimdamas bylą iš esmės nagrinėjančios teismo kolegijos sprendimo veiksmingumo.

Galiausiai Bendrojo Teismo pirmininkas priminė, kad su nurodytos finansinės žalos nepataisomumu susijęs kriterijus, suformuluotas tik teismų praktikoje ir nenurodytas nei Sutartyse, nei Procedūros reglamente, turi būti netaikomas, kai tai nesuderinama su veiksmingos laikinos apsaugos reikalavimais. SESV 278 ir 279 straipsniais, kurie yra pirminės teisės nuostatos, laikinąsias apsaugos priemones taikančiam teisėjui leidžiama nurodyti atidėti vykdyti sprendimą, jei jis mano, „kad tai reikalinga dėl susiklosčiusių aplinkybių“, ir nustatyti „reikalingas“ laikinąsias priemones. Bendrojo Teismo pirmininko teigimu, šios sąlygos nagrinėjamu atveju yra tenkinamos, tuo labiau kad tiek pagrindinio ieškinio pareiškimas, tiek prašymo taikyti laikinąsias apsaugos priemones pateikimas negali būti laikomas ieškovės bandymu vilkinti, siekiant nepagrįstai atidėti nagrinėjamų ataskaitų atskleidimą.

Minėta Nutartimi *Prancūzija / Komisija* (EU:T:2015:583) Bendrojo Teismo pirmininkas patenkino Prancūzijos Respublikos prašymą taikyti laikinąsias apsaugos priemones, kuriuo ji prašė sustabdyti Komisijai pateiktų dokumentų, kuriuos ši nusprendė pateikti atitinkamą prašymą pagal Reglamentą Nr. 1049/2001 pateikusiam trečiajam asmeniui, atskleidimą.

Pagrindinėje byloje Komisija ginčijo nagrinėjamų dokumentų konfidencialumą ir nemanė, kad laikinąsias apsaugos priemones taikantis teisėjas turi užkirsti kelią šių dokumentų atskleidimui, nes priešingu atveju panaikintų būsimo sprendimo pagrindinėje byloje veiksmingumą.

Bendrojo Teismo pirmininkas pripažino, kad egzistuoja *fumus boni juris*, ir nurodė, jog šalių ginčas atskleidžia svarbią teisinę kontroversiją dėl Reglamento Nr. 1049/2001 4 straipsnio 5 dalies, kuria rėmėsi Prancūzijos Respublika, apimties; pagal šią nuostatą valstybėms narėms suteikiamas privilegijuotas statusas, palyginti su kitais dokumentų turinčiais asmenimis, nes numatyta, kad bet kuri valstybė narė, skirtingai nei minėti asmenys, gali prašyti, jog institucija neatskleistų iš tos valstybės gauto dokumento be jos „išankstinio sutikimo“. Savo 2012 m. birželio 21 d. Sprendime *IFAW Internationaler Tierschutz-Fonds / Komisija*⁵⁷ Teisingumo Teismas nusprendė, kad institucija, į kurią kreiptasi, neturi vykdyti išsamesnės kontrolės nei paprastas patikrinimas, ar egzistuoja motyvai, kuriuose daroma nuoroda į Reglamento Nr. 1049/2001 4 straipsnio 1–3 dalyse numatytas išimtis, o Bendrasis Teismas savo 2012 m. vasario 14 d. Sprendime *Vokietija / Komisija*⁵⁸ nurodė, kad šiai institucijai leidžiama *prima facie* nagrinėti motyvų, kuriuos atitinkama valstybė narė pateikė grįsdama savo prieštaravimą dėl nagrinėjamų dokumentų atskleidimo, pagrįstumą.

Interesų palyginimas buvo Prancūzijos Respublikos naudai. Bendrojo Teismo pirmininkas konstatavo, kad bylą iš esmės nagrinėjantis teismas turės nuspręsti, ar Komisijos sprendimas, kuriuo ji išreiškė savo ketinimus atskleisti nagrinėjamus dokumentus, turi būti panaikintas dėl to, kad neatsižvelgta į tai, jog jie yra konfidencialūs. Taigi, norėdama išsaugoti šį sprendimą panaikinančio teismo sprendimo veiksmingumą Prancūzijos Respublika turi teisę imtis veiksmų, kad Komisija pirma laiko neatskleistų minėtų dokumentų, nes tai faktiškai nulėmė būsimo sprendimo dėl bylos esmės turinį.

Dėl skubos Prancūzijos Respublika tvirtino, kad nagrinėjami dokumentai yra svarbūs vykstant procedūrai tarp jos ir Komisijos ir kuri yra labai panaši į procedūros dėl įsipareigojimų neįvykdymo iktėmsminį etapą, nes apima dialogą su Komisija, kurio tikslas – suderinti skirtingas pozicijas. Prancūzijos Respublikos teigimu, šio tikslo galima pasiekti tik esant abipusiam pasitikėjimui, kuris būtų sugriautas pirma laiko atskleidus dokumentus, kuriais pasikeista per šią procedūrą, nes toks atskleidimas kelia grėsmę jos gynybos strategijai vėlesniuose ginčo sprendimo etapuose. Bendrojo Teismo pirmininkas nusprendė, kad tokia gynyba yra Prancūzijos Respublikos vykdomų valstybinių užduočių dalis ir dokumentų atskleidimas, dėl kurio vyksta ginčas, keltų rimtą grėsmę šių užduočių vykdymui. Be to, dėl šio atskleidimo patirta žala būtų nepataisoma, nes vėliau panaikinus ginčijamą sprendimą ji nebūtų pašalinta ir, kadangi ši žala yra ne piniginė, jos nebūtų galima atlyginti pareiškus Komisijai ieškinį dėl žalos atlyginimo.

Byloje, kurioje priimta minėta Nutartis *CCPL ir kt. / Komisija* (EU:T:2015:1012), kooperatyvinei struktūrai priklausančios penkios bendrovės, kurioms buvo skirtos baudos už jų dalyvavimą kartelyje maisto produktų pakavimo rinkoje, pateikė prašymą taikyti laikinąsias apsaugos priemones, kuriuo prašė atleisti nuo pareigos pateikti banko garantiją joms skirtų baudų sumai. Savo nutartyje Bendrojo Teismo pirmininkas priminė, kad atleisti nuo pareigos galima tik tuo atveju, jei pareiškėjas pateikia įrodymų, kad dėl objektyvių priežasčių banko garantijos pateikti negali arba kad ją pateikus kiltų grėsmė jo ekonominiam išlikimui. Pripažinęs, kad ieškovės stengėsi laiku ir atsakingai gauti tokią garantiją, Bendrojo Teismo pirmininkas konstatavo, jog šios pastangos buvo bevaisės, nes dvylika bankų, į kuriuos buvo kreiptasi šiuo klausimu, atsisakė suteikti garantiją motyvuodamos bloga finansine ieškovių padėtimi. Šiomis aplinkybėmis Bendrojo Teismo pirmininkas atsisakė taikyti grupės koncepciją kooperatyvinei aplinkai, kuriai priklauso ieškovės, motyvuodamas tuo, kad nėra pakankamai artimų interesų.

Bendrojo Teismo pirmininkas pripažino, kad *fumus boni juris* egzistuoja, kiek tai susiję su papildomu prašymu dėl baudų sumažinimo, pagrįstu tuo, kad atsisakyta atsižvelgti į ieškovių nepajėgumą sumokėti baudas, nes Bendrojo Teismo pirmininkas manė, kad negalima atmesti galimybes, jog bylą iš esmės nagrinėjantis teismas pasinaudos turima neribota jurisdikcija baudų srityje ir sumažins skirtų baudų dydį.

57 | [C-135/11 P](#), Rink., EU:C:2012:376, 63 ir 64 punktai.

58 | [T-59/09](#), Rink., EU:T:2012:75, 51–53 ir 57 punktai.

Todėl Bendrojo Teismo pirmininkas nurodė, kad ieškovės atleidžiamos nuo minėtos pareigos, tačiau su sąlyga, kad jos reguliariai teiks Komisijai informaciją apie CCPL grupės restruktūrizavimo plano įgyvendinimą ir kaip įmanoma anksčiau dalimis sumokės skirtas baudas, pervesdamos jai sumą, atitinkančią atidėjinį, kurį jos numatė šiame plane, ir mėnesinius mokėjimus iš pajamų, gautų pardavus tam tikrų bendrovių akcijas.

Viešųjų pirkimų srityje priimtos kelios nutartys, kuriomis toliau vykdomi teismų praktikos pakeitimai, atlikti 2014 m. gruodžio 4 d. Nutartyje *Vanbreda Risk & Benefits / Komisija*⁵⁹, kurių principas patvirtintas apeliacinėje instancijoje priimta 2015 m. balandžio 23 d. Nutartimi *Komisija / Vanbreda Risk & Benefits*⁶⁰. Primintina, kad, remiantis šia nauja teismų praktika, skubos sąlyga šioje konkrečioje byloje sušvelninama taip, kad didelės, tačiau ne nepataisomos žalos gali pakakti šiai sąlygai įvykdyti, jeigu įrodytas *fumus boni juris* yra labai rimtas. Tačiau šis sušvelninimas taikomas tik jeigu konkurso dalyvis, kurio pasiūlymas atmestas, pateikia prašymą taikyti laikinąsias apsaugos priemones prieš perkančiąją organizacijai ir įmonei konkurso laimėtojai sudarant sutartį per dešimties dienų atidėjimo laikotarpį⁶¹, tačiau su sąlyga, kad perkančioji organizacija paisė šio atidėjimo laikotarpio prieš sudarydama sutartį, o konkurso dalyvis, kurio pasiūlymas atmestas, turėjo pakankamai duomenų, kad galėtų pasinaudoti savo gynybos teisėmis per minėtą laikotarpį.

Minėtose nutartyse *CGI Luxembourg ir Intrasoftware International / Parlamentas* (EU:T:2015:227), *Cofely Solelec ir kt. / Parlamentas* (EU:T:2015:377) ir 2015 m. birželio 25 d. Nutartyje *Banimmo / Komisija* (T-293/15 R, EU:T:2015:438) laikinąsias apsaugos priemones taikantis teisėjas, kuris *inaudita altera parte* buvo pritaikęs laikinąsias apsaugos priemones, kurių prašė konkurso dalyviai, kurių pasiūlymai buvo atmesti, nusprendė, kad nereikia priimti sprendimo, po to, kai sužinojo, kad perkančioji organizacija atšaukė sprendimus atmesti šių konkurso dalyvių pasiūlymus.

Tačiau 2015 m. birželio 15 d. Nutartyje *Close ir Cegelec / Parlamentas* (T-259/15 R, Rink. (Ištraukos), EU:T:2015:378), konstatavęs, kad perkančioji organizacija, prieš sudarydama sutartį su įmone konkurso laimėtoja, deramai laikėsi atidėjimo laikotarpio, o konkurso dalyviai, kurių pasiūlymai atmesti ir kurie buvo laiku informuoti apie jų pasiūlymo atmetimą, turėjo galimybę veiksmingai pareikšti ieškinius dėl panaikinimo ir prašymą taikyti laikinąsias apsaugos priemones, Bendrojo Teismo pirmininkas nusprendė, kad skubos sąlygos sušvelninimas šioje byloje netaikytinas, nes ieškiniai nebuvo pareikšti per dešimties dienų atidėjimo laikotarpį tarp pranešimo apie sprendimą atmesti pasiūlymą ir sutarties sudarymo. Kadangi konkurso dalyviai neįrodė, kad yra pavojus, jog jie patirs didelę ir nepataisomą žalą, jų prašymas taikyti laikinąsias apsaugos priemones buvo atmestas⁶².

59 | T-199/14 R, Rink. (Ištraukos), EU:T:2014:1024.

60 | C-35/15 P(R), Rink., EU:C:2015:275.

61 | Reglamentuotas 2012 m. spalio 29 d. Komisijos deleguotojo reglamento (ES) Nr. 1268/2012 dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES, Euratomas) Nr. 966/2012 dėl Sąjungos bendrajam biudžetui taikomų finansinių taisyklių taikymo taisyklių (OL L 362, p. 1) 171 straipsnio 1 dalyje.

62 | Kiti viešųjų pirkimų srityje pateikti prašymai taikyti laikinąsias apsaugos priemones buvo atmesti dėl to, kad nebuvo labai rimto *fumus boni juris* ir skubos (2015 m. kovo 24 d. Nutartis *Europower / Komisija*, T-383/14 R, Rink. (Ištraukos), EU:T:2015:190; 2015 m. liepos 17 d. Nutartis *GSA ir SGI / Parlamentas*, T-321/15 R, EU:T:2015:522, ir minėta Nutartis *Ahrend Furniture / Komisija*, EU:T:2015:782).

B | BENDROJO TEISMO SUDĖTIS

(bendra nuotrauka 2015 m. gruodžio 31 d. vyresniškumo tvarka)

Pirmoje eilėje iš kairės į dešinę:

Bendrojo Teismo kolegijų pirmininkai G. Berardis, M. Van der Woude, A. Dittrich, S. Papasavvas; pirmininko pavaduotojas H. Kanninen; pirmininkas M. Jaeger; kolegijos pirmininkė M. E. Martins Ribeiro; kolegijų pirmininkai M. Prek, S. Frimodt Nielsen ir D. Gratsias.

Antroje eilėje iš kairės į dešinę:

teisėjas C. Wetter, teisėja M. Kancheva, teisėjas J. Schwarcz, teisėja I. Pelikánová, teisėjai O. Czúcz ir F. Dehousse, teisėjos I. Wiszniewska-Białecka ir I. Labucka, teisėjai A. Popescu ir E. Buttigieg.

Trečioje eilėje iš kairės į dešinę:

teisėjai I. S. Forrester, S. Gervasoni, A. Collins ir E. Bieliūnas, teisėja V. Tomljenović, teisėjai V. Kreuschitz, I. Ulloa Rubio ir L. Madise, kancleris E. Coulon.

2. BENDROJO TEISMO SUDĖTIES PASIKEITIMAI 2015 M.

2015 m. spalio 7 d. Teisingumo Teisme įvyko iškilmingas posėdis, surengtas, pirma, kai kurių teisėjų paskyrimo naujai kadencijai ir, antra, naujų Bendrojo Teismo teisėjų priesaikos davimo ir pareigų ėjimo pradžios proga.

Nicholas James Forwood baigus eiti pareigas, 2015 m. rugsėjo 16 d. sprendimu valstybių narių vyriausybių atstovai Bendrojo Teismo teisėju paskyrė Ian Stewart Forrester, pakeitusį teisėją Nicholas James Forwood likusiam pastarojo kadencijos laikui, t. y. nuo 2015 m. spalio 1 d. iki 2019 m. rugpjūčio 31 d. Šios ceremonijos metu I. S. Forrester davė Teisingumo Teisme priesaiką.

2. VYRESNIŠKUMO TVARKA

NUO 2015 M. SAUSIO 1 D. IKI 2015 M. SPALIO 6 D.

Bendrojo Teismo pirmininkas M. JAEGER
Pirmininko pavaduotojas H. KANNINEN
Kolegijos pirmininkė M. E. MARTINS RIBEIRO
Kolegijos pirmininkas S. PAPASAWAS,
Kolegijos pirmininkas M. PREK
Kolegijos pirmininkas A. DITTRICH
Kolegijos pirmininkas S. FRIMODT NIELSEN
Kolegijos pirmininkas M. VAN DER WOUDE
Kolegijos pirmininkas D. GRATSIAS
Kolegijos pirmininkas G. BERARDIS
Teisėjas N. J. FORWOOD
Teisėjas F. DEHOUSSE
Teisėjas O. CZÚCZ
Teisėja I. WISZNIEWSKA-BIAŁECKA
Teisėja I. PELIKÁNOVÁ
Teisėja I. LABUCKA
Teisėjas J. SCHWARCZ
Teisėjas A. POPESCU
Teisėja M. KANCHEVA
Teisėjas E. BUTTIGIEG
Teisėjas C. WETTER
Teisėja V. TOMLJENOVIC
Teisėjas E. BIELIŪNAS
Teisėjas V. KREUSCHITZ
Teisėjas A. COLLINS
Teisėjas I. ULLOA RUBIO
Teisėjas S. GERVASONI
Teisėjas L. MADISE

Kancleris E. COULON

NUO 2015 M. SPALIO 7 D. IKI 2015 M. GRUODŽIO 31 D.

Pirmininkas M. JAEGER
Pirmininko pavaduotojas H. KANNINEN
Kolegijos pirmininkė M. E. MARTINS RIBEIRO
Kolegijos pirmininkas S. PAPASAVVAS
Kolegijos pirmininkas M. PREK
Kolegijos pirmininkas A. DITTRICH
Kolegijos pirmininkas S. FRIMODT NIELSEN
Kolegijos pirmininkas M. van der WOUDE
Kolegijos pirmininkas D. GRATSIAS
Kolegijos pirmininkas G. BERARDIS
Teisėjas F. DEHOUSSE
Teisėjas O. CZÚCZ
Teisėja I. WISZNIEWSKA-BIAŁECKA
Teisėja I. PELIKÁNOVÁ
Teisėja I. LABUCKA
Teisėjas J. SCHWARCZ
Teisėjas A. POPESCU
Teisėja M. KANCHEVA
Teisėjas E. BUTTIGIEG
Teisėjas C. WETTER
Teisėja V. TOMLJENović
Teisėjas E. BIELIŪNAS
Teisėjas V. KREUSCHITZ
Teisėjas A. M. COLLINS
Teisėjas I. ULLOA RUBIO
Teisėjas S. GERVASONI
Teisėjas L. MADISE
Teisėjas I. S. FORRESTER

Kancleris E. COULON

3. BUVĘ BENDROJO TEISMO NARIAI

(pagal pareigų ėjimo pradžios datą)

Edward David Alexander Ogilvy (1989–1992 m.)
Yeraris Christos (1989–1992 m.)
Da Cruz Vilaça José Luis (1989–1995 m.), pirmininkas (1989–1995 m.)
Biancarelli Jacques (1989–1995 m.)
Barrington Donal Patrick Michael (1989–1996 m.)
Schintgen Romain Alphonse (1989–1996 m.)
Kirschner Heinrich (1989–1997 m.)
Saggio Antonio (1989–1998), pirmininkas (1995–1998 m.)
Briët Cornelis Paulus (1989–1998 m.)
Lenaerts Koen (1989–2003 m.)
Vesterdorf Bo (1989–2007 m.), pirmininkas (1998–2007 m.)
García-Valdecasas y Fernández Rafael (1989–2007 m.)
Kalogeropoulos Andreas (1992–1998 m.)
Bellamy Christopher William (1992–1999 m.)
Potocki André (1995–2001 m.)
Gens de Moura Ramos Rui Manuel (1995–2003 m.)
Lindh Pernilla (1995–2006 m.)
Tiili Virpi (1995–2009 m.)
Azizi Josef (1995–2013 m.)
Cooke John D. (1996–2008 m.)
Pirrung Jörg (1997–2007 m.)
Mengozi Paolo (1998–2006 m.)
Meij Arjen W. H. (1998–2010 m.)
Vilaras Mihalīs (1998–2010 m.)
Forwood Nicholas James (1999–2015 m.)
Legal Hubert (2001–2007 m.)
Trstenjak Verica (2004–2006 m.)
Šváby Daniel (2004–2009 m.)
Cremona Ena (2004–2012 m.)
Vadapalas Vilenas (2004–2013 m.)
Jürimäe Küllike (2004–2013 m.)
Moavero Milanesi Enzo (2006–2011 m.)
Wahl Nils (2006–2012 m.)
Tchipev Teodor (2007–2010 m.)
Ciucă Valeriu M. (2007–2010 m.)
Soldevila Fragoso Santiago (2007–2013 m.)
Truchot Laurent (2007–2013 m.)
O'Higgins Kevin (2008–2013 m.)

PIRMININKAI

Da Cruz Vilaça José Luis (1989–1995 m.)

Saggio Antonio (1995–1998 m.)

Vesterdorf Bo (1998–2007 m.)

KANCLERIS

Jung Hans (1989–2005 m.)

C | BENDROJO TEISMO TEISMINĖS VEIKLOS STATISTIKA

BENDRIEJI BENDROJO TEISMO VEIKLOS DUOMENYS

1. Gautos, baigtos, dar neišnagrinėtos bylos (2011–2015 m.)

GAUTOS BYLOS

2. Procedūrų pobūdis (2011–2015 m.)
3. Ieškinių pobūdis (2011–2015 m.)
4. Ieškinio dalykinė sritis (2011–2015 m.)

BAIGTOS BYLOS

5. Procedūrų pobūdis (2011–2015 m.)
6. Ieškinio dalykinė sritis (2015 m.)
7. Ieškinio dalykinė sritis (2011–2015 m.) (sprendimai ir nutartys)
8. Teismo sudėtis (2011–2015 m.)
9. Proceso trukmė mėnesiais (2011–2015 m.) (sprendimai ir nutartys)

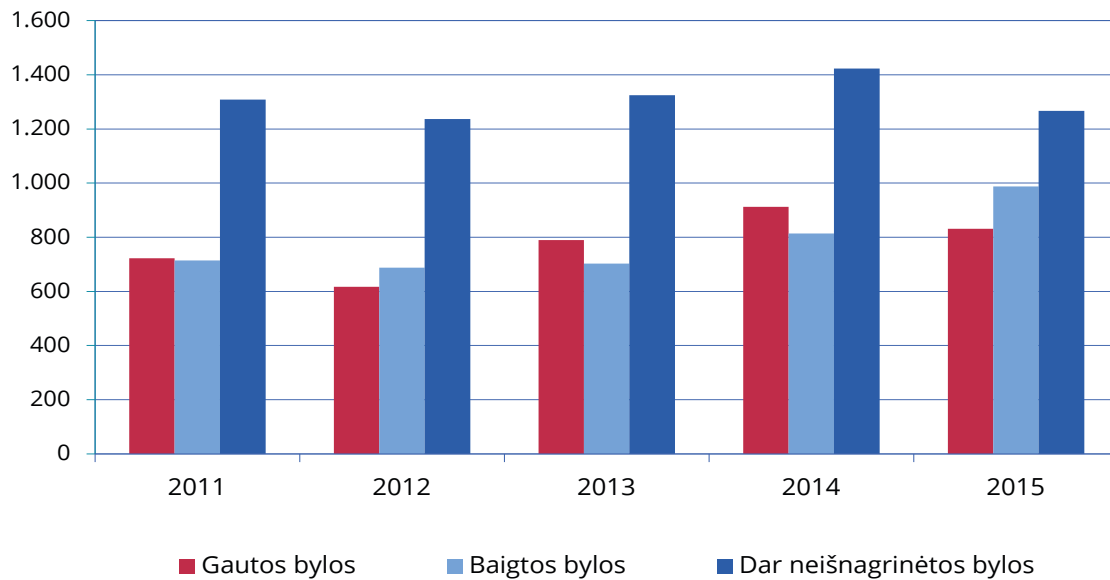
GRUODŽIO 31 D. DAR NEIŠNAGRINĖTOS BYLOS

10. Procedūrų pobūdis (2011–2015 m.)
11. Ieškinio dalykinė sritis (2011–2015 m.)
12. Teismo sudėtis (2011–2015 m.)

KITA

13. Prašymai dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo (2011–2015 m.)
14. Pagreitinotos procedūros (2011–2015 m.)
15. Teisingumo Teismui apskųsti Bendrojo Teismo sprendimai (1990–2015 m.)
16. Teisingumo Teismui pateiktų apeliacinių skundų pasiskirstymas pagal procedūros pobūdį (2011–2015 m.)
17. Apeliacinių skundų nagrinėjimo Teisingumo Teisme rezultatai (2015 m.) (sprendimai ir nutartys)
18. Apeliacinių skundų nagrinėjimo Teisingumo Teisme rezultatai (2011–2015 m.) (sprendimai ir nutartys)
19. Bendra raida (1989–2015 m.) (gautos, baigtos, dar neišnagrinėtos bylos)

1. BENDRIEJI BENDROJO TEISMO VEIKLOS DUOMENYS – GAUTOS, BAIGTOS, DAR NEIŠNAGRINĖTOS BYLOS (2011–2015)^{1 2}

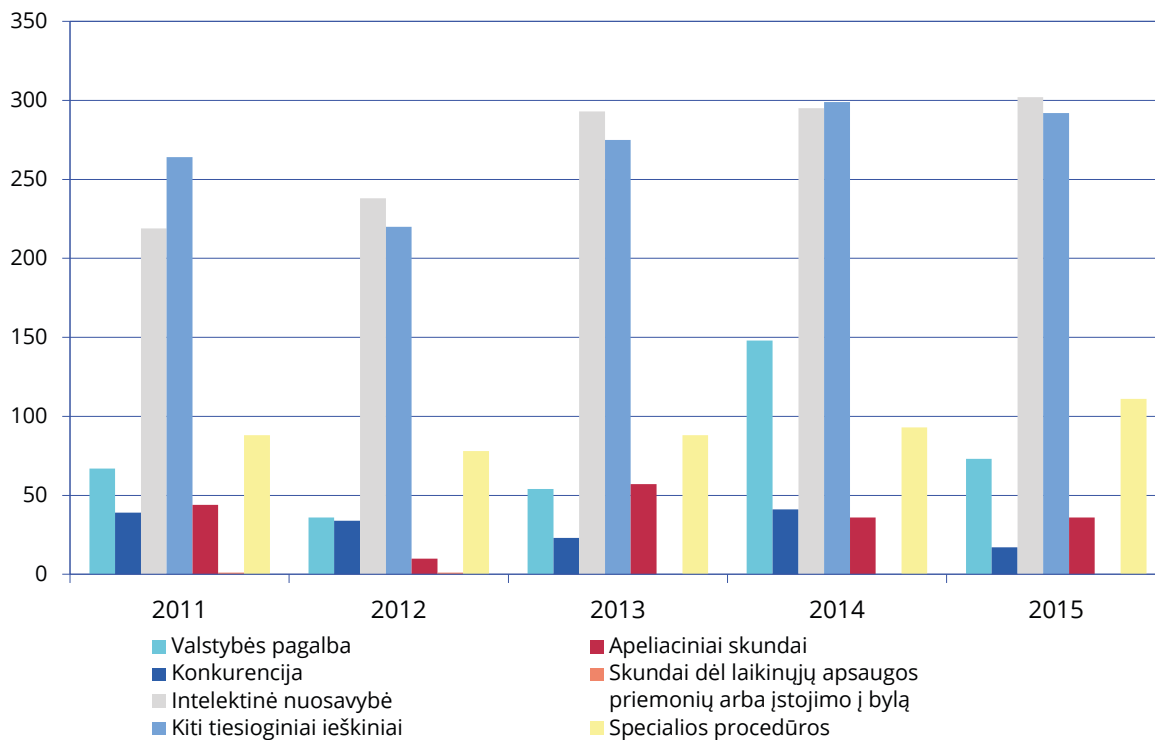
	2011	2012	2013	2014	2015
Gautos bylos	722	617	790	912	831
Baigtos bylos	714	688	702	814	987
Dar neišnagrinėtos bylos	1308	1237	1325	1423	1267

1 | Išskyrus atvejus, kai nurodyta kitaip, šioje lentelėje ir kituose puslapiuose pateikiamose lentelėse atsižvelgta ir į specialias procedūras.

Specialiomis procedūromis laikomi: procesas dėl priimto už akių sprendimo panaikinimo (Teisingumo Teismo statuto 41 straipsnis, Bendrojo Teismo procedūros reglamento 166 straipsnis), procesas pagal trečiojo asmens skundą (Teisingumo Teismo statuto 42 straipsnis, Bendrojo Teismo procedūros reglamento 167 straipsnis), sprendimo išaiškinimas (Teisingumo Teismo statuto 43 straipsnis, Bendrojo Teismo procedūros reglamento 168 straipsnis), bylos atnaujinimas (Teisingumo Teismo statuto 44 straipsnis, Bendrojo Teismo procedūros reglamento 169 straipsnis), nemokamos teisinės pagalbos suteikimas (Bendrojo Teismo procedūros reglamento 148 straipsnis), sprendimo ištaisyimas (Bendrojo Teismo procedūros reglamento 164 straipsnis), ginčas dėl atlygintinų bylinėjimosi išlaidų (Bendrojo Teismo procedūros reglamento 170 straipsnis).

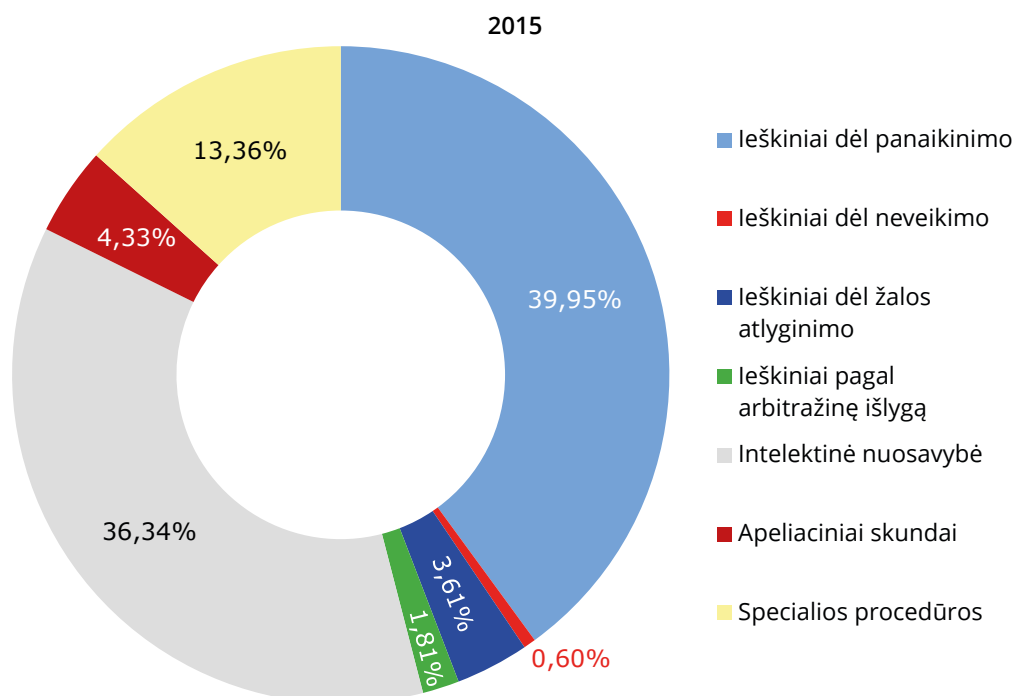
2 | Išskyrus atvejus, kai nurodyta kitaip, šioje lentelėje ir kituose puslapiuose pateikiamose lentelėse neatsižvelgta į procedūras dėl laikinųjų apsaugos priemonių.

2. GAUTOS BYLOS – PROCEDŪRŲ POBŪDIS (2011–2015)

	2011	2012	2013	2014	2015
Valstybės pagalba	67	36	54	148	73
Konkurencija	39	34	23	41	17
Intelektinė nuosavybė	219	238	293	295	302
Kiti tiesioginiai ieškiniai	264	220	275	299	292
Apeliaciniai skundai	44	10	57	36	36
Skundai dėl laikinųjų apsaugos priemonių arba įstojimo į bylą	1	1			
Specialios procedūros	88	78	88	93	111
Iš viso	722	617	790	912	831

3. GAUTOS BYLOS – IEŠKINIO POBŪDIS (2011–2015)

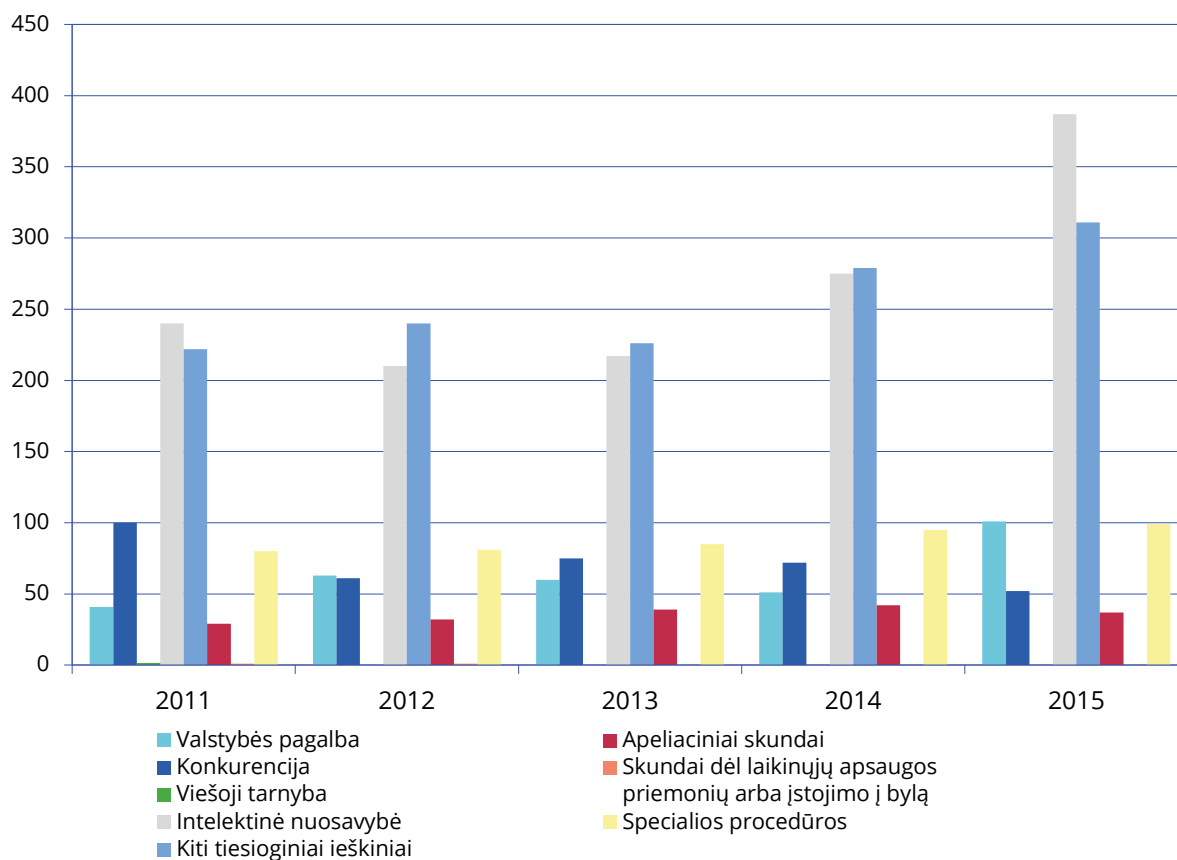

	2011	2012	2013	2014	2015
ieškiniai dėl panaikinimo	341	257	319	423	332
ieškiniai dėl neveikimo	8	8	12	12	5
ieškiniai dėl žalos atlyginimo	16	17	15	39	30
ieškiniai pagal arbitražinę išlygą	5	8	6	14	15
Intelektinė nuosavybė	219	238	293	295	302
Apeliaciniai skundai	44	10	57	36	36
Skundai dėl laikinųjų apsaugos priemonių arba įstojimo į bylą	1	1			
Specialios procedūros	88	78	88	93	111
Iš viso	722	617	790	912	831

4. GAUTOS BYLOS – IEŠKINIO DALYKINĖ SRITIS (2011–2015)¹

	2011	2012	2013	2014	2015
Aplinka	6	3	11	10	5
Arbitražinė išlyga	5	8	6	14	15
Asociacija su užjūrio šalimis ir teritorijomis			1		
Bendra užsienio ir saugumo politika			2		
Cheminių medžiagų registracija, įvertinimas, autorizacija ir apribojimai (REACH reglamentas)	3	2	12	3	5
Darbuotojų migrantų socialinė apsauga			1		
Ekonominė ir pinigų politika	4	3	15	4	3
Ekonominė, socialinė ir teritorinė sanglauda	3	4	3	3	5
Energetika	1		1	3	3
Europos Sąjungos išorės veiksmai	2	1		2	1
Finansinės nuostatos (biudžetas, finansinė perspektyva, nuosavi ištekliai, kova su sukčiavimu)		1		4	7
Įmonių teisė				1	1
Institucinė teisė	44	41	44	67	53
Intelektinė ir pramoninė nuosavybė	219	238	294	295	303
Įsisteigimo laisvė				1	
Konkurencija	39	34	23	41	17
Kultūra			1		
Laisvas asmenų judėjimas					1
Laisvas kapitalo judėjimas					2
Laisvas prekių judėjimas			1		2
Laisvė teikti paslaugas		1		1	
Laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė	1		6	1	
Mokesčiai	1	1	1	1	1
Mokslo tyrimai, technologijų plėtra bei kosmosas	4	3	5	2	10
Muitų sąjunga ir bendrasis muitų tarifas	10	6	1	8	
Naujų valstybių įstojimas			1		
Pramonės politika				2	
Prekybos politika	11	20	23	31	6
Ribojamosios priemonės (išorės veiksmai)	93	59	41	69	55
Sąjungos pilietybė				1	
Socialinė politika	5	1		1	
Susipažinimas su dokumentais	21	18	20	17	48
Švietimas, profesinis mokymas, jaunimas ir sportas	2	1	2		3
Teisės aktų derinimas			13		1
Transeuropiniai tinklai			3		
Transportas	1		5	1	
Turizmas			2		
Užimtumas			2		
Valstybės pagalba	67	36	54	148	73
Vartotojų apsauga			1	1	2
Viešieji pirkimai	18	23	15	16	23
Visuomenės sveikata	2	12	5	11	2
Žemės ūkis	22	11	27	15	37
Žuvininkystės politika	3		3	3	
Iš viso pagal EB sutartį / SESV	587	527	645	777	684
Pareigūnų tarnybos nuostatai	47	12	57	42	36
Specialios procedūros	88	78	88	93	111
IŠ VISO BENDRAI	722	617	790	912	831

5. BAIGTOS BYLOS – PROCEDŪRŲ POBŪDIS (2011–2015)

	2011	2012	2013	2014	2015
Valstybės pagalba	41	63	60	51	101
Konkurencija	100	61	75	72	52
Viešoji tarnyba	1				
Intelektinė nuosavybė	240	210	217	275	387
Kiti tiesioginiai ieškiniai	222	240	226	279	311
Apeliaciniai skundai	29	32	39	42	37
Skundai dėl laikinųjų apsaugos priemonių arba įstojimo į bylą	1	1			
Specialios procedūros	80	81	85	95	99
Iš viso	714	688	702	814	987

6. BAIGTOS BYLOS – IEŠKINIO DALYKINĖ SRITIS (2015)

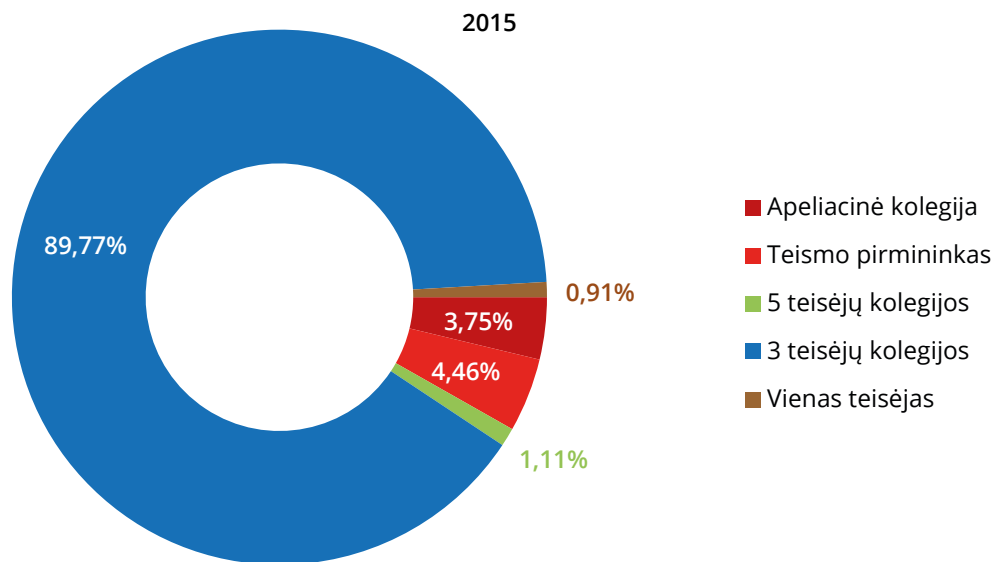
	Sprendimai	Nutartys	Iš viso
Aplinka	2	16	18
Arbitražinė išlyga	2		2
Bendra užsienio ir saugumo politika		1	1
Cheminių medžiagų registracija, įvertinimas, autorizacija ir apribojimai (REACH reglamentas)	4	5	9
Ekonominė ir pinigų politika	5	4	9
Ekonominė, socialinė ir teritorinė sanglauda	3	3	6
Energetika	1		1
Europos Sąjungos išorės veiksmai	1	1	2
Finansinės nuostatos (biudžetas, finansinė perspektyva, nuosavi ištekliai, kova su sukčiavimu)	1	4	5
Įmonių teisė		1	1
Institucinė teisė	19	39	58
Intelektinė ir pramoninė nuosavybė	299	89	388
Įsisteigimo laisvė		1	1
Konkurencija	47	5	52
Laisvas asmenų judėjimas		1	1
Laisvas kapitalo judėjimas		2	2
Laisvas prekių judėjimas		2	2
Mokesčiai		1	1
Mokslo tyrimai, technologijų plėtra bei kosmosas	2		2
Muitų sąjunga ir bendrasis muitų tarifas	3	1	4
Naujų valstybių įstojimas	1		1
Pramonės politika		2	2
Prekybos politika	15	9	24
Ribojamosios priemonės (Išorės veiksmai)	38	22	60
Susipažinimas su dokumentais	15	6	21
Transportas	2	1	3
Valstybės pagalba	34	67	101
Vartotojų apsauga	1	1	2
Viešieji pirkimai	12	10	22
Visuomenės sveikata	10	5	15
Žemės ūkis	28	4	32
Žuvininkystės politika	1	2	3
Iš viso pagal EB sutartį / SESV	546	305	851
Pareigūnų tarnybos nuostatai	23	14	37
Specialios procedūros	1	98	99
IŠ VISO BENDRAI	570	417	987

7. BAIGTOS BYLOS – IEŠKINIO DALYKINĖ SRITIS (2011–2015)¹

(SPRENDIMAI IR NUTARTYS)

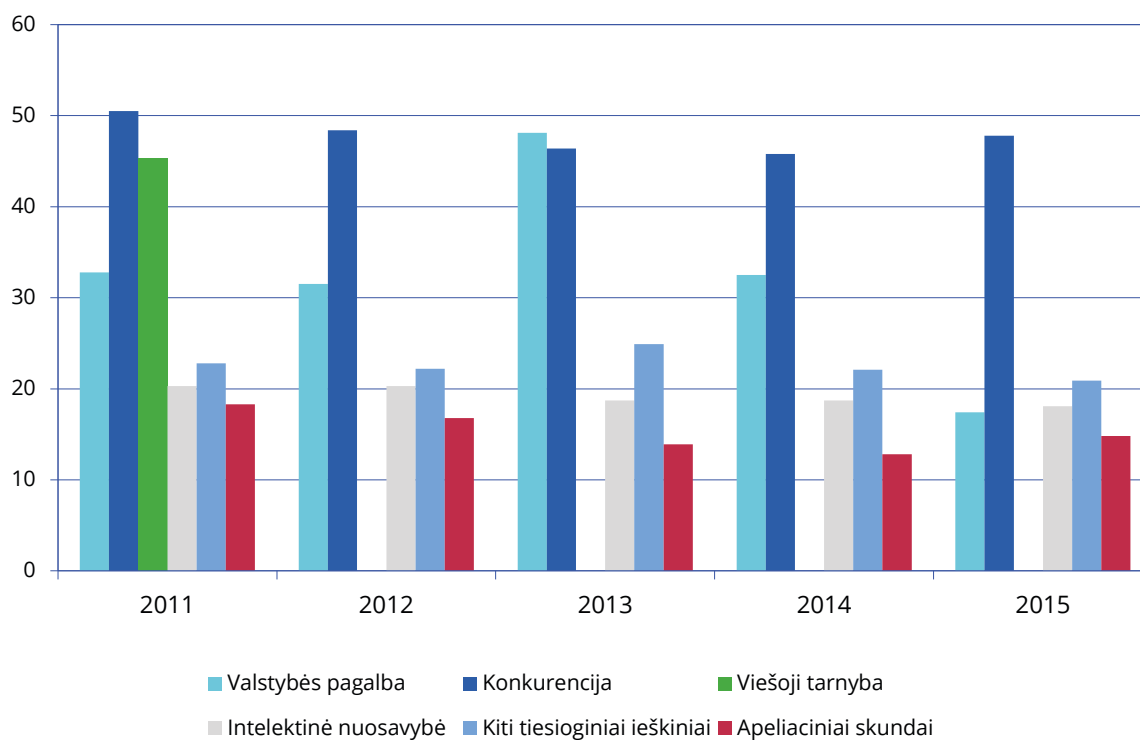
	2011	2012	2013	2014	2015
Aplinka	22	8	6	10	18
Arbitražinė išlyga	6	11	8	10	2
Asociacija su užjūrio šalimis ir teritorijomis				1	
Bendra užsienio ir saugumo politika				2	1
Cheminių medžiagų registracija, įvertinimas, autorizacija ir apribojimai (REACH reglamentas)	4	1	6	3	9
Darbuotojų migrantų socialinė apsauga			1		
Ekonominė ir pinigų politika	3	2	1	13	9
Ekonominė, socialinė ir teritorinė sanglauda	9	12	14	1	6
Energetika			1	3	1
Europos Sąjungos išorės veiksmai	5		2		2
Finansinės nuostatos (biudžetas, finansinė perspektyva, nuosavi ištekliai, kova su sukčiavimu)		2			5
Įmonių teisė					1
Institucinė teisė	36	41	35	33	58
Intelektinė ir pramoninė nuosavybė	240	210	218	275	388
Įsisteigimo laisvė					1
Konkurencija	100	61	75	72	52
Laisvas asmenų judėjimas	2	1			1
Laisvas kapitalo judėjimas					2
Laisvas prekių judėjimas			1		2
Laisvė teikti paslaugas	3	2		1	
Laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė		2	7	1	
Mokesčiai		2		2	1
Mokslo tyrimai, technologijų plėtra bei kosmosas	5	3	4	1	2
Muitų sąjunga ir bendrasis muitų tarifas	1	6	9	6	4
Naujų valstybių įstojimas					1
Pramonės politika					2
Prekybos politika	10	14	19	18	24
Ribojamosios priemonės (Išorės veiksmai)	32	42	40	68	60
Sąjungos pilietybė				1	
Socialinė politika	5	1	4		
Susipažinimas su dokumentais	23	21	19	23	21
Švietimas, profesinis mokymas, jaunimas ir sportas	1	1	1	2	
Teisės aktų derinimas				13	
Transeuropiniai tinklai				1	
Transportas	1	1		3	3
Turizmas			1	1	
Užimtumas			2		
Valstybės pagalba	41	63	59	51	101
Vartotojų apsauga	1				2
Viešieji pirkimai	15	24	21	18	22
Visuomenės sveikata	3	2	4	10	15
Žemės ūkis	26	32	16	15	32
Žuvininkystės politika	5	9	2	15	3
Iš viso pagal EB sutartį / SESV	599	574	576	673	851
Iš viso pagal AP sutartį			1		
Iš viso pagal AE sutartį	1				
Pareigūnų tarnybos nuostatai	34	33	40	46	37
Specialios procedūros	80	81	85	95	99
IŠ VISO BENDRAI	714	688	702	814	987

8. BAIGTOS BYLOS – TEISMO SUDĖTIS (2011–2015)

	2011			2012			2013			2014			2015		
	Sprendimai	Nutartys	Iš viso	Sprendimai	Nutartys	Iš viso	Sprendimai	Nutartys	Iš viso	Sprendimai	Nutartys	Iš viso	Sprendimai	Nutartys	Iš viso
Apeliacinė kolegija	15	16	31	17	23	40	13	47	60	21	32	53	23	14	37
Teismo pirmininkas		54	54		47	47		38	38		46	46		44	44
5 teisėjų kolegijos	19	6	25	9		9	7	1	8	9	7	16	8	3	11
3 teisėjų kolegijos	359	245	604	328	264	592	378	218	596	398	301	699	538	348	886
Vienas teisėjas													1	8	9
Total	393	321	714	354	334	688	398	304	702	428	386	814	570	417	987

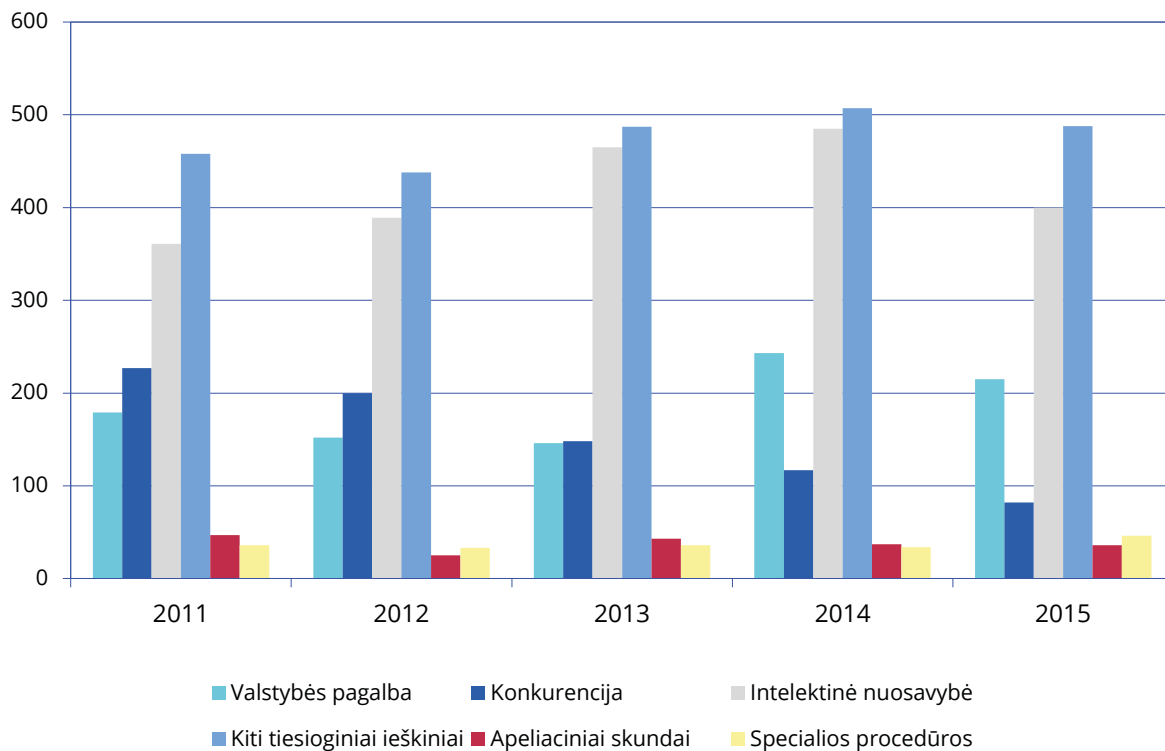
9. BAIGTOS BYLOS – PROCESO TRUKMĖ MĖNESIAIS (2011–2015)¹ (SPRENDIMAI IR NUTARTYS)

	2011	2012	2013	2014	2015
Valstybės pagalba	32,8	31,5	48,1	32,5	17,4
Konkurencija	50,5	48,4	46,4	45,8	47,8
Viešoji tarnyba	45,3				
Intelektinė nuosavybė	20,3	20,3	18,7	18,7	18,1
Kiti tiesioginiai ieškiniai	22,8	22,2	24,9	22,1	20,9
Apeliaciniai skundai	18,3	16,8	13,9	12,8	14,8
Visos bylos	26,7	24,8	26,9	23,4	20,6

1] Apskaičiuojant vidutinę proceso trukmę neatsižvelgta į bylas, kuriose priimtas tarpinis sprendimas, specialias procedūras, skundus dėl laikinųjų apsaugos priemonių arba įstojimo į bylą. Trukmė nurodyta mėnesiais ir dešimtosiomis mėnesio dalimis.

10. GRUODŽIO 31 D. DAR NEIŠNAGRINĖTOS BYLOS – PROCEDŪRŲ POBŪDIS (2011–2015)

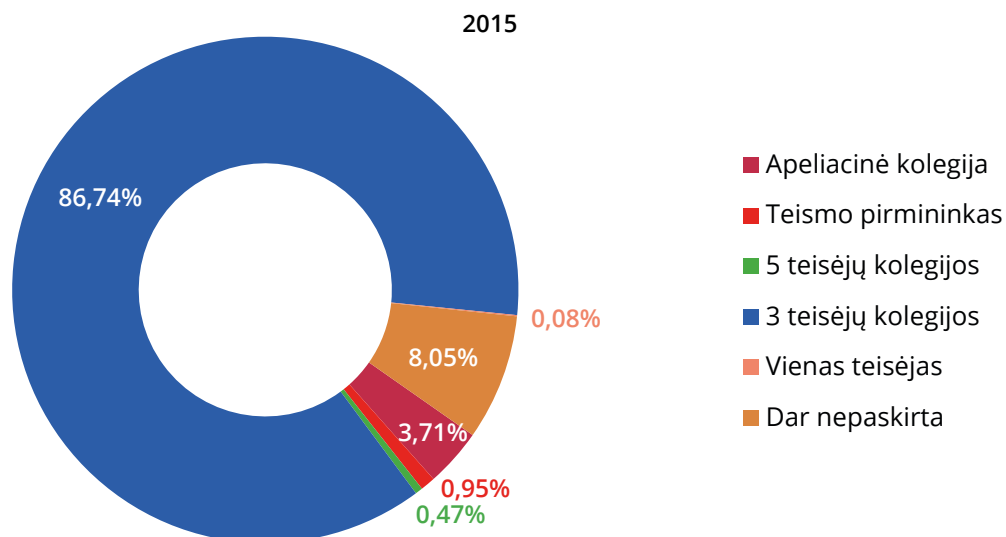

	2011	2012	2013	2014	2015
Valstybės pagalba	179	152	146	243	215
Konkurencija	227	200	148	117	82
Intelektinė nuosavybė	361	389	465	485	400
Kiti tiesioginiai ieškiniai	458	438	487	507	488
Apeliaciniai skundai	47	25	43	37	36
Specialios procedūros	36	33	36	34	46
Iš viso	1308	1237	1325	1423	1267

11. GRUODŽIO 31 D. DAR NEIŠNAGRINĖTOS BYLOS – IEŠKINIO DALYKINĖ SRITIS (2011–2015)

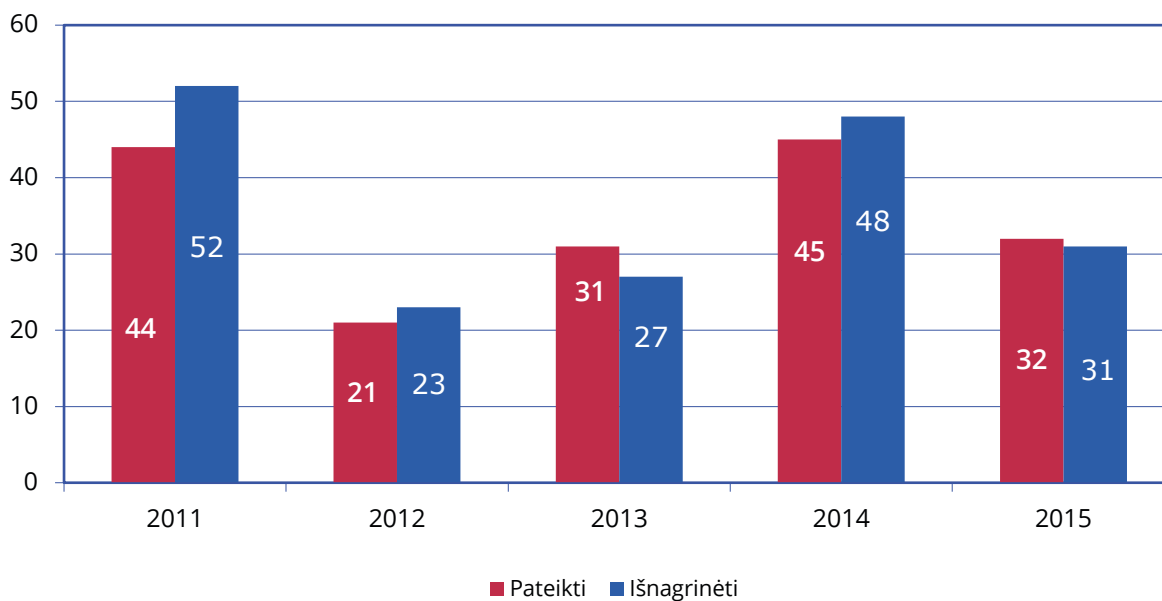
	2011	2012	2013	2014	2015
Aplinka	18	13	18	18	5
Arbitražinė išlyga	18	15	13	17	30
Asociacija su užjūrio šalimis ir teritorijomis			1		
Bendra užsienio ir saugumo politika	1	1	3	1	
Cheminių medžiagų registracija, įvertinimas, autorizacija ir apribojimai (REACH reglamentas)	7	8	14	14	10
Ekonominė ir pinigų politika	3	4	18	9	3
Ekonominė, socialinė ir teritorinė sanglauda	32	24	13	15	14
Energetika	1	1	1	1	3
Europos Sąjungos išorės veiksmai	2	3	1	3	2
Finansinės nuostatos (biudžetas, finansinė perspektyva, nuosavi ištekliai, kova su sukčiavimu)	2	1	1	5	7
Įmonių teisė				1	1
Institucinė teisė	41	41	50	84	79
Intelektinė ir pramoninė nuosavybė	361	389	465	485	400
Įsisteigimo laisvė				1	
Konkurencija	227	200	148	117	82
Kultūra			1	1	1
Laisvas asmenų judėjimas	1				
Laisvė teikti paslaugas	1				
Laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė	3	1			
Mokesčiai	1		1		
Mokslo tyrimai, technologijų plėtra bei kosmosas	7	7	8	9	17
Muitų sąjunga ir bendrasis muitų tarifas	15	15	7	9	5
Naujų valstybių įstojimas			1	1	
Pramonės politika				2	
Prekybos politika	35	41	45	58	40
Ribojamosios priemonės (Išorės veiksmai)	89	106	107	108	103
Socialinė politika	4	4		1	1
Susipažinimas su dokumentais	40	37	38	32	59
Švietimas, profesinis mokymas, jaunimas ir sportas	1	1	2		3
Teisės aktų derinimas			13		1
Transeuropiniai tinklai			3	2	2
Transportas	1		5	3	
Turizmas			1		
Valstybės pagalba	178	151	146	243	215
Vartotojų apsauga			1	2	2
Viešieji pirkimai	43	42	36	34	35
Visuomenės sveikata	5	15	16	17	4
Žemės ūkis	61	40	51	51	56
Žuvininkystės politika	25	16	17	5	2
Iš viso pagal EB sutartį / SESV	1223	1176	1245	1349	1182
Iš viso pagal AP sutartį	1	1			
Pareigūnų tarnybos nuostatai	48	27	44	40	39
Specialios procedūros	36	33	36	34	46
IŠ VISO BENDRAI	1308	1237	1325	1423	1267

12. GRUODŽIO 31 D. DAR NEIŠNAGRINĖTOS BYLOS – TEISMO SUDĖTIS (2011–2015)

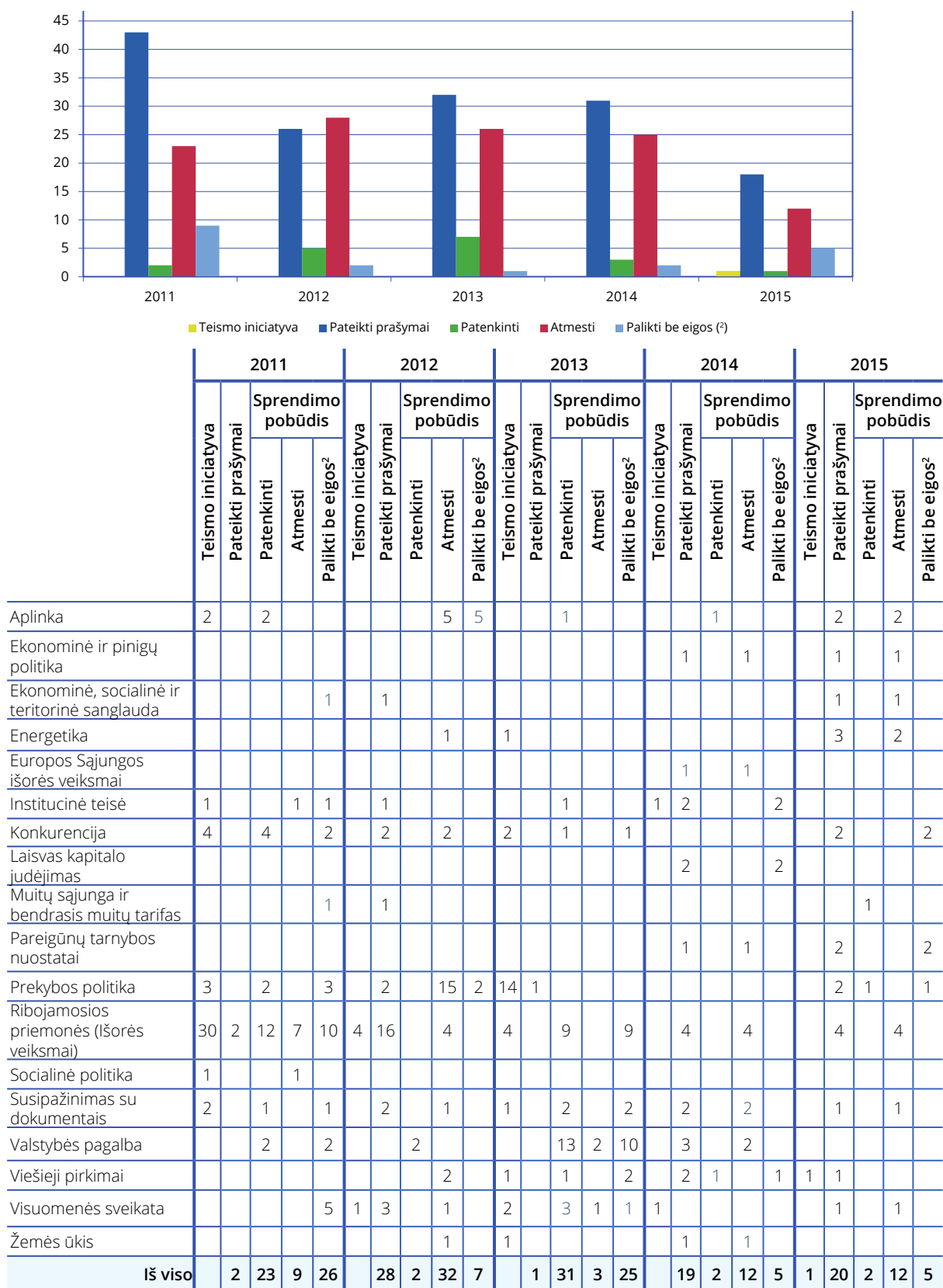
	2011	2012	2013	2014	2015
Apeliacinė kolegija	52	40	51	37	47
Teismo pirmininkas	2	1	1	1	12
5 teisėjų kolegijos	16	10	12	15	6
3 teisėjų kolegijos	1134	1123	1146	1272	1099
Vienas teisėjas					1
Dar nepaskirta	104	63	115	98	102
Iš viso	1308	1237	1325	1423	1267

13. KITA – PRAŠYMAI DĖL LAIKINŲJŲ APSAUGOS PRIEMONIŲ (2011–2015)

Pasiskirstymas 2015 m.

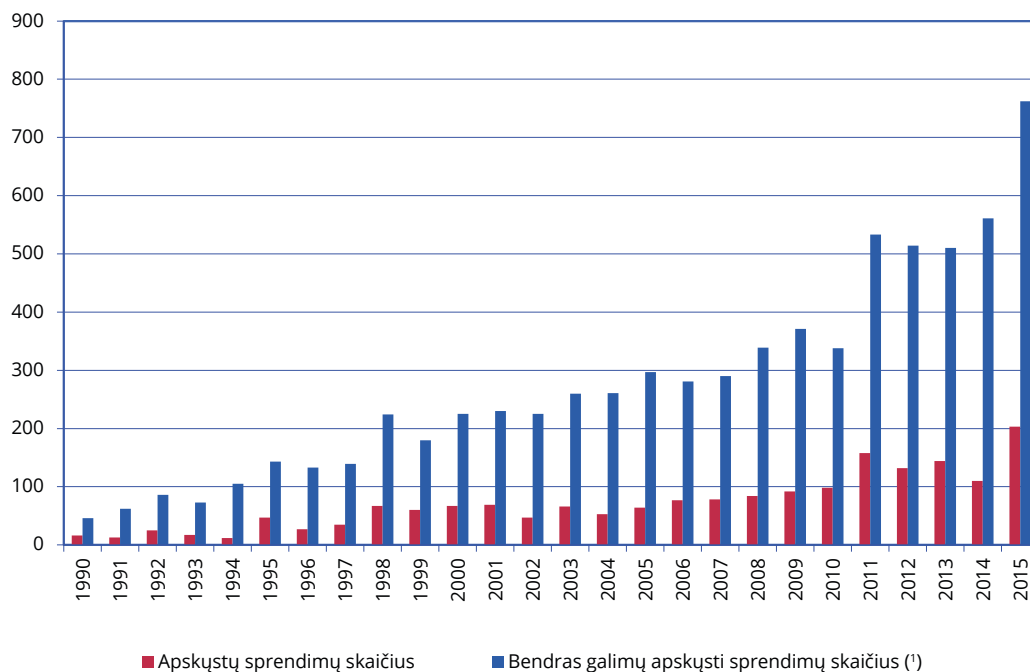
	Pateikti prašymai	Išnagrinėti prašymai	Sprendimo pobūdis		
			Tenkinti	Išbraukti iš registro / Nėra pagrindo priimti sprendimą	Netenkinti
Aplinka	2	1			1
Cheminių medžiagų registracija, įvertinimas, autorizacija ir apribojimai (REACH reglamentas)	3	3			3
Ekonominė ir pinigų politika	1	1			1
Energetika	1	1			1
Institucinė teisė	2	2		1	1
Konkurencija	2	2	1		1
Laisvas kapitalo judėjimas	1	1			1
Ribojamosios priemonės (Išorės veiksmai)	4	4			4
Susipažinimas su dokumentais	4	2	2		
Valstybės pagalba		2			2
Vartotojų apsauga	1	1			1
Viešieji pirkimai	5	7		3	4
Žemės ūkis	6	4			4
Iš viso	32	31	3	4	24

14. KITA – PAGREITINTOS PROCEDŪROS (2011–2015)¹

1 | Byla Bendrajame Teisme gali būti sprendžiama taikant pagreitintą procedūrą pagal pagrindinės šalies prašymą, o nuo 2015m. liepos 1 d. – Bendrojo Teismo iniciatyva.

2 | Prie „Palikti be eigos“ kategorijos priskiriami atvejai, kai atsiimamas prašymas, atsisakoma ieškinio arba kai byla išsprendžiama nutartimi dar prieš prašymo dėl pagreitintos procedūros nagrinėjimą.

15. KITA – TEISINGUMO TEISMUI APSKŪSTI BENDROJO TEISMO SPRENDIMAI (1990–2015)

	Apskųstų sprendimų skaičius	Bendras galimų apskųsti sprendimų skaičius ¹	Apskųstų sprendimų procentinė išraiška
1990	16	46	35%
1991	13	62	21%
1992	25	86	29%
1993	17	73	23%
1994	12	105	11%
1995	47	143	33%
1996	27	133	20%
1997	35	139	25%
1998	67	224	30%
1999	60	180	33%
2000	67	225	30%
2001	69	230	30%
2002	47	225	21%
2003	66	260	25%
2004	53	261	20%
2005	64	297	22%
2006	77	281	27%
2007	78	290	27%
2008	84	339	25%
2009	92	371	25%
2010	98	338	29%
2011	158	533	30%
2012	132	514	26%
2013	144	510	28%
2014	110	561	20%
2015	203	762	27%

1 | Galimi apskųsti sprendimai – teismo sprendimai, taip pat nutartys dėl laikinųjų apsaugos priemonių, prašymo leisti įstoti į bylą atmetimo ir proceso užbaigimo kitais nei bylos išbraukimo iš registro ar perdavimo kitam teismui pagrindais, kurių apskundimo terminas pasibaigė arba kurie buvo apskųsti.

16. KITA – TEISINGUMO TEISMUI PATEIKTŲ APELIACINIŲ SKUNDŲ PASISKIRSTYMAS PAGAL PROCEDŪROS POBŪDĮ (2011–2015)

	2011			2012			2013			2014			2015		
	Apskųsti sprendimai	Galimi apskųsti sprendimai	Skundų %	Apskųsti sprendimai	Galimi apskųsti sprendimai	Skundų %	Apskųsti sprendimai	Galimi apskųsti sprendimai	Skundų %	Apskųsti sprendimai	Galimi apskųsti sprendimai	Skundų %	Apskųsti sprendimai	Galimi apskųsti sprendimai	Skundų %
Valstybės pagalba	10	37	27%	18	52	35%	16	52	31%	15	77	19%	22	75	29%
Konkurencija	49	90	54%	24	60	40%	28	73	38%	15	44	34%	32	61	52%
Viešojo tarnyba	1	1	100%												
Intelektinė nuosavybė	39	201	19%	41	190	22%	38	183	21%	33	209	16%	64	334	19%
Kiti tiesioginiai ieškiniai	59	204	29%	47	208	23%	62	202	31%	47	231	20%	85	290	29%
Apeliaciniai skundai					2									2	
Specialios procedūros				2	2	100%									
Iš viso	158	533	30%	132	514	26%	144	510	28%	110	561	20%	203	762	27%

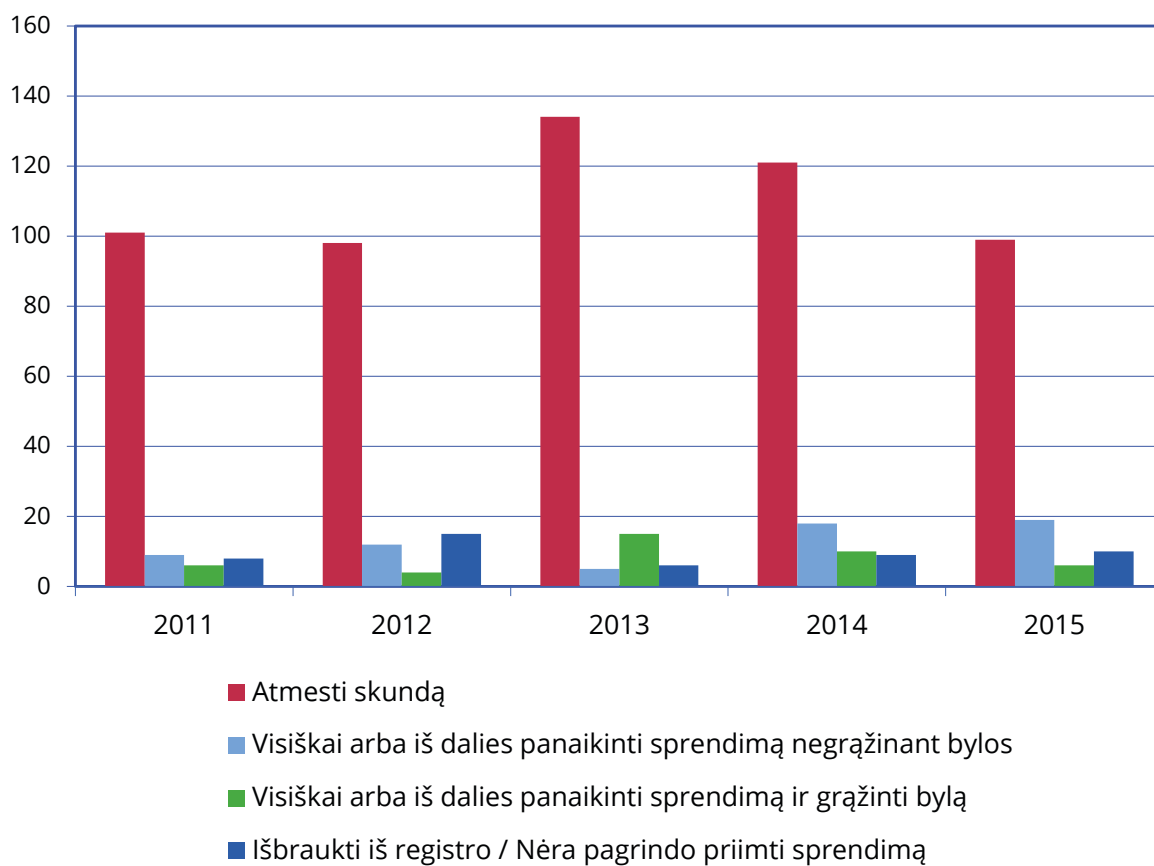
17. KITA – APELIACINIŲ SKUNDŲ NAGRINĖJIMO TEISINGUMO TEISME REZULTATAI (2015)

(SPRENDIMAI IR NUTARTYS)

	Atmesti skundą	Visiškai arba iš dalies panaikinti sprendimą negrąžinant bylos	Visiškai arba iš dalies panaikinti sprendimą ir grąžinti bylą	Išbraukti iš registro / Nėra pagrindo priimti sprendimą	Iš viso
Aplinka	1	5			6
Bendra užsienio ir saugumo politika	6				6
Ekonominė ir pinigų politika	1				1
Ekonominė, socialinė ir teritorinė sanglauda	1	3			4
Energetika			1		1
Institucinė teisė	10	1	1	4	16
Intelektinė ir pramoninė nuosavybė	31		2	3	36
Konkurencija	14	3		2	19
Laisvė teikti paslaugas	1				1
Mokslo tyrimai, technologijų plėtra bei kosmosas	1				1
Muitų sąjunga ir bendrasis muitų tarifas	5				5
Prekybos politika	1		1		2
Sąjungos pilietybė	1				1
Sąjungos teisės principai	1				1
Susipažinimas su dokumentais	1	2			3
Užimtumas	1				1
Valstybės pagalba	12	1	1	1	15
Viešieji pirkimai	3	1			4
Visuomenės sveikata	3				3
Žemės ūkis	4	3			7
Žuvininkystės politika	1				1
Iš viso	99	19	6	10	134

18. KITA – APELIACINIŲ SKUNDŲ NAGRINĖJIMO TEISINGUMO TEISME REZULTATAI (2011–2015)

(SPRENDIMAI IR NUTARTYS)

	2011	2012	2013	2014	2015
Atmesti skundą	101	98	134	121	99
Visiškai arba iš dalies panaikinti sprendimą negrąžinant bylos	9	12	5	18	19
Visiškai arba iš dalies panaikinti sprendimą ir grąžinti bylą	6	4	15	10	6
Išbraukti iš registro / Nėra pagrindo priimti sprendimą	8	15	6	9	10
Iš viso	124	129	160	158	134

19. KITA – BENDROJI RAIDA (1989–2015)

(GAUTOS, BAIGTOS, DAR NEIŠNAGRINĖTOS BYLOS)

	Gautos bylos ¹	Baigtos bylos ²	Gruodžio 31 d. dar neišnagrinėtos bylos
1989	169	1	168
1990	59	82	145
1991	95	67	173
1992	123	125	171
1993	596	106	661
1994	409	442	628
1995	253	265	616
1996	229	186	659
1997	644	186	1117
1998	238	348	1007
1999	384	659	732
2000	398	343	787
2001	345	340	792
2002	411	331	872
2003	466	339	999
2004	536	361	1174
2005	469	610	1033
2006	432	436	1029
2007	522	397	1154
2008	629	605	1178
2009	568	555	1191
2010	636	527	1300
2011	722	714	1308
2012	617	688	1237
2013	790	702	1325
2014	912	814	1423
2015	831	987	1267
Iš viso	12483	11216	

1 | 1989 m. naujai sukuriam Pirmosios instancijos teismui (dabar – Bendrasis Teismas) Teisingumo Teismas perdavė 153 bylas.

1993 m. pirmą kartą išplėtus šio teismo kompetenciją, Teisingumo Teismas jam perdavė 451 bylą.

1994 m. antrą kartą išplėtus šio teismo kompetenciją, Teisingumo Teismas jam perdavė 14 bylą.

2004–2005 m. trečią kartą išplėtus šio teismo kompetenciją, Teisingumo Teismas jam perdavė 25 bylas.

2 | 2005–2006 m. Pirmosios instancijos teismas (dabar – Bendrasis Teismas) perdavė 118 bylą naujai sukuriam Tarnautojų teismui.

III SKYRIUS

TARNAUTOJŲ TEISMAS

A | TARNAUTOJŲ TEISMO VEIKLA 2015 M.

Parengė pirmininkas **Sean Van RAEPENBUSCH**

Iš 2015 m. Tarnautojų teismo teisminės veiklos statistikos matyti, kad gautų bylų skaičius (167 gautos bylos), palyginti su praėjusiais metais (157 gautos bylos), padidėjo. 2015 m. baigtų bylų skaičius (152 bylos) identiškas praėjusiais metais baigtų bylų skaičiui.

2015 m. gruodžio 31 d. dar neišnagrinėtų bylų skaičius yra 231 byla, o 2014 m. tokių bylų buvo 216. Vis dėlto reikia pabrėžti, kad per pastaruosius dvejus metus Tarnautojų teismas turėjo sustabdyti didelio skaičiaus bylų, susijusių, pirma, su anksčiau įgytų pensinių teisių perkėlimu į Europos Sąjungos pensijų sistemą ir, antra, su Europos Sąjungos pareigūnų tarnybos nuostatų (toliau – PTN) ir kitų Europos Sąjungos tarnautojų įdarbinimo sąlygų (toliau – KTJS) reformos įgyvendinimu¹, nagrinėjimą laukdamas Europos Sąjungos Bendrojo Teismo sprendimų. Todėl, nors po 2015 m. spalio 13 d. priimtų Europos Sąjungos Bendrojo Teismo sprendimų 54 ieškinių dėl pensinių teisių perkėlimo nagrinėjimas atnaujintas, 23 tokio pobūdžio bylų ir 28 bylų, susijusių su PTN ir KTJS reforma, nagrinėjimas 2015 m. gruodžio 31 d. dar buvo sustabdytas. Kartu su kitomis bylomis, kurių nagrinėjimas buvo sustabdytas dėl įvairių priežasčių, metų pabaigoje iš viso buvo vis dar sustabdytas 69 bylų nagrinėjimas, t. y. apie 30 % visų nagrinėjamų bylų.

Vidutinė proceso trukmė (neskaičiuojant galimo bylos nagrinėjimo sustabdymo trukmės) 2015 m. sutrumpėjo iki 12,1 mėnesio (2014 m. ji buvo 12,7 mėnesio). Primintina, kad 2013 m. ši trukmė buvo 14,7 mėnesio.

Be to, per aptariamą laikotarpį Tarnautojų teismo pirmininkas priėmė 2 nutartis dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo. Šis skaičius patvirtina jau ilgą laiką mažėjančią prašymų dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo viešosios tarnybos bylose skaičių, nes 2012 m. tokių prašymų buvo 11, 2013 m. – 3, o 2014 m. – 5.

Iš 2015 m. teisminės veiklos statistikos taip pat matyti, kad neskaičiuojant po peržiūros grąžintų bylų Europos Sąjungos Bendrajam Teismui buvo pateikti 35 apeliaciniai skundai dėl 33 Tarnautojų teismo sprendimų, t. y. beveik tiek pat kaip 2014 m. (36 apeliaciniai skundai). Taigi 33 apskūsti sprendimai sudaro tik 28,21 % galimų apskūsti Tarnautojų teismo priimtų sprendimų (2014 m. – 36,36 %, o 2013 m. – 38,89 %). Be to, iš 37 per 2015 m. išnagrinėtų apeliacinių skundų 22 buvo atmesti, 14 – visiškai arba iš dalies patenkinti; 7 bylos, kuriose Tarnautojų teismo sprendimai buvo panaikinti, buvo grąžintos iš naujo nagrinėti. Vienas apeliacinis skundas buvo išbrauktas iš registro. Atsižvelgiant į tai, reikia pastebėti, kad 7 sprendimų panaikinimo atvejai, kitaip tariant, pusė patenkintų apeliacinių skundų, grindžiami Tarnautojų teismo ir Europos Sąjungos Bendrojo Teismo pateikiamu skirtingu aiškinimu tik dviejose srityse: KTJS reglamentuojamų sutarčių ir pensinių teisių perkėlimo.

Be to, 14 bylų pagal Procedūros reglamentą baigtos ginčą išsprendus draugiškai, o 2014 m. tokių bylų buvo 12. Tai yra šiuo atžvilgiu geriausias Tarnautojų teismo pasiektas rezultatas.

Toliau pristatomi svarbiausi Tarnautojų teismo sprendimai.

1| 2013 m. spalio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES, Euratomas) Nr. 1023/2013, kuriuo iš dalies keičiami Europos Sąjungos pareigūnų tarnybos nuostatai ir kitų Europos Sąjungos tarnautojų įdarbinimo sąlygos (OL L 287, p. 15).

I. PROCESINIAI KLAUSIMAI

Pagal PTN 91 straipsnio 1 dalį, nepaisant skundo pateikimo procedūros paprastai ieškinys turi būti pateikiamas dėl pirminio asmens nenaudai priimto akto. Dėl to teismo praktikoje nustatyta, kad ieškiniu, net formaliai pareikštu dėl sprendimo atvesti skundą, teismui skundžiamas asmens nenaudai priimtas aktas, dėl kurio buvo pateiktas skundas, išskyrus atvejus, kai sprendimo atvesti skundą tikslas skiriasi nuo akto, dėl kurio pateiktas šis skundas, tikslo. Vis dėlto 2015 m. liepos 15 d. Nutartyje *De Esteban Alonso / Komisija* (F-35/15, EU:F:2015:87, dėl kurios pateiktas apeliacinis skundas) Tarnautojų teismas pabrėžė, kad, net darant prielaidą, kad ieškinį reikia laikyti pareikštu dėl pirminio akto, atsižvelgiant į tai, kad skundo tikslas – suteikti administracijai galimybę peržiūrėti šį aktą, ikiteisminė procedūra yra kintamojo pobūdžio, todėl paskyrimų tarnyba ar sudaryti tarnybos sutartis įgaliota tarnyba (toliau – STSJT) atmesdamos skundą gali būti priverstos pakeisti motyvus, kuriais remdamosi priėmė ginčijamą aktą. Tai padaryti jos gali net jeigu skunde nenurodyta jokia nauja ir esminė aplinkybė. Todėl Tarnautojų teismas nusprendė, kad net jeigu ieškinį reikia laikyti pareikštu dėl pirminio akto, jį reikia nagrinėti atsižvelgiant į sprendimą atvesti skundą.

II. DĖL BYLŲ ESMĖS

BENDRIEJI AKTŲ GALIOJIMO REIKALAVIMAI

1. EUROPOS SAJUNGOS PAGRINDINIŲ TEISIŲ CHARTIJA

2015 m. birželio 30 d. Sprendime *Petsch / Komisija* (F-124/14, EU:F:2015:69) Tarnautojų teismas nurodė, kad, nors darbuotojų teisė į informaciją ir konsultacijas ir teisė į kolektyvines derybas, numatytos atitinkamai Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 27 ir 28 straipsniuose, gali būti taikomos Sąjungos institucijų ir jų personalo santykiams, pagal pačių šių straipsnių formuluotę jų įgyvendinimas turi būti numatytas Sąjungos teisėje. Tarnautojų teismas šiuo klausimu nusprendė, jog bendrosios įgyvendinimo nuostatos (toliau – BJN) gali būti laikomos tokiomis įgyvendinimo priemonėmis, kuriomis Sąjungos teisėje patikslinami minėtų teisių taikymo atvejai ir sąlygos.

2. NORMŲ HIERARCHIJA

Iš Tarnautojų teismo 2015 m. birželio 30 d. Sprendimo *Petsch / Komisija* (F-124/14, EU:F:2015:69) ir 2015 m. liepos 8 d. Sprendimo *DP / ACER* (F-34/14, EU:F:2015:82) matyti, kad kai institucijai ar agentūrai suteikiami įgaliojimai priimti PTN 110 straipsnio pirmos pastraipos BJN, kuriomis siekiama papildyti arba įgyvendinti aukštesnės privalomosios galios PTN arba KTJS nuostatas, kompetentinga įstaiga negali veikti *contra legem*, pavyzdžiui, priimti nuostatas, kurias taikant būtų pažeistos ar netektų veiksmingumo PTN nuostatos, ar nesilaikyti bendrųjų teisės principų. Iš esmės BJN gali būti nustatyti kriterijai, padedantys administracijai įgyvendinti diskreciją arba patikslinantys nelabai aiškias PTN nuostatas. Atvirkščiai, jomis negali būti ribojama PTN ar KTJS taikymo sritis ar nustatytos nuo tokių aukštesnės galios nuostatų arba nuo bendrųjų teisės principų nukrypstančios normos.

3. TEISĖ BŪTI IŠKLAUSYTAM

Nagrinėdamas sąlygas, kurioms esant teisės būti išklaustyam pažeidimas yra esminio reikalavimo pažeidimas ir pateisina ginčijamo sprendimo panaikinimą, 2015 m. rugsėjo 9 d. Sprendime **De Loecker / EIVT** ([F-28/14](#), EU:F:2015:101) ir 2015 m. spalio 8 d. Sprendime **DD / FRA** ([F-106/13](#) ir [F-25/14](#), EU:F:2015:118, dėl kurio pateiktas apeliacinis skundas) Tarnautojų teismas taikė teismo praktiką, pagal kurią reikia išnagrinėti, ar procedūra galėjo baigtis kitaip, jei nebūtų padarytas šis pažeidimas. Byloje **De Loecker / EIVT** Tarnautojų teismas konstatavo, kad ieškovas buvo įdarbintas delegacijos vadovu ir buvo įrodyta, jog vadovaudamas šiai delegacijai jis padarė šiurkščius pažeidimus, dėl ko prarado STSJT pasitikėjimą jo gebėjimais vadovauti šiai delegacijai, galiausiai, kad prieš priimant sprendimą perkelti jį į darbą EIVT būstinėje jis buvo išklaustas Europos išorės veiksmų tarnybos (toliau – EIVT) dėl šių pažeidimų, ir padarė išvadą, kad procedūra negalėjo baigtis kitaip. Vis dėlto byloje **DD / FRA** Tarnautojų teismas nurodė, kad atsižvelgiant į esminį Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 41 straipsnio 2 dalies a punkte įtvirtintos teisės būti išklaustyam pobūdį, būtent atsakovė, kuri priėmė ginčijamą sprendimą ir kuri dėl šios priežasties geriausiai žino aplinkybes, lėmusias šio sprendimo priėmimą, turi įrodyti, kad net jei ieškovas būtų buvęs tinkamai išklaustas, ji nebūtų galėjusi priimti kitokio sprendimo. Šį sprendimą galima palyginti su 2015 m. gruodžio 16 d. Sprendimu **DE / EMA** ([F-135/14](#), EU:F:2015:152), kuriame Tarnautojų teismas dėl teisės būti išklaustyam pažeidimo panaikino sprendimą laikinai nušalinti ieškovą nuo pareigų, konstatavęs, jog nebuvo galima atmesti galimybes, kad išklausiusi suinteresuotąjį asmenį STSJT būtų galėjusi priimti kitą sprendimą, kuriuo asmuo būtų paliktas tarnyboje, nes Europos vaistų agentūra (EMA) nepateikė jokie įrodymo, kuriuo remdamasis teismas galėtų daryti išvadą, jog ji bet kuriuo atveju būtų priėmusi ginčijamą sprendimą, be to, ieškovas nurodė, jog galėjo paaiškinti STSJT, kad EMA sprendimas pagrįstas klaidingu faktinių aplinkybių aiškinimu.

Be to, 2015 m. spalio 8 d. Sprendime **DD / FRA** ([F-106/13](#) ir [F-25/14](#), EU:F:2015:118, dėl kurio pateiktas apeliacinis skundas) Tarnautojų teismas nurodė, jog kai įrodyta, kad ieškovo teisė į gynybą buvo pažeista, administracija negali teigti, kad jos vis dėlto buvo paisoma *a posteriori*, nes suinteresuotasis asmuo galėjo pateikti savo argumentus dėl jo nenaudai priimto sprendimo per skundo pateikimo procedūrą, numatytą PTN 90 straipsnio 2 dalyje. Iš tiesų pagal šią nuostatą pateikus skundą ginčijamo sprendimo vykdymas nesustabdomas, taigi, nepaisant skundo, šis sprendimas iš karto neigiamai paveikė ieškovo, kuris neturėjo galimybes padaryti įtakos minėtam sprendimui, situaciją.

4. FORMALUS MOTYVAVIMAS

2015 m. lapkričio 18 d. Sprendime **Diamantopoulos / EIVT** ([F-30/15](#), EU:F:2015:138) Tarnautojų teismas atkreipė dėmesį į tai, kad motyvavimu pirmiausia siekiama sumažinti savivalės riziką įpareigojant administraciją visus savo motyvus išdėstyti nuosekliai ir savo nuomonę ir sprendimo turinį pagrįsti svarbiais, nedviprasmiškais, neprieštariniais ir pakankamais argumentais.

5. AKIVAIZDI VERTINIMO KLAIDA

2015 m. gegužės 18 d. Sprendime **Bischoff / Komisija** ([F-36/14](#), EU:F:2015:48) Tarnautojų teismas turėjo galimybę priminti savo ankstesnę praktiką, pagal kurią klaidą galima laikyti akivaizdžia tik jeigu ją galima lengvai nustatyti taikant kriterijus, kuriuos teisės aktų leidėjas siekė nustatyti administracijai, kai ši naudojasi savo plačia diskrecija. Todėl tam, kad nustatytų, jog padaryta akivaizdi faktinių aplinkybių vertinimo klaida, kuria galima pateisinti sprendimo panaikinimą, reikia, kad įrodymai, kuriuos turi pateikti ieškovas, būtų pakankami administracijos sprendime nurodyto faktinių aplinkybių vertinimo pagrįstumui paneigti. Kitaip tariant, akivaizdžia

klaida pagrįstas pagrindas turi būti atmestas, jeigu, nepaisant ieškovo pateiktų įrodymų, užginčytą vertinimą ir toliau galima laikyti teisingu ar tinkamu.

6. ANKSTESNIO SPRENDIMO DĖL PANAIKINIMO VYKDYMAS

Pagal teismo praktiką tam, kad laikytųsi teismo sprendimo dėl panaikinimo ir visiškai jį įvykdytų, aktą, kuris vėliau buvo panaikintas, priėmusi institucija turi paisyti ne tik sprendimo rezoliucinės dalies, bet ir motyvų, kurie lėmė tokią rezoliucinę dalį ir kurie yra būtinas jos pagrindas. 2015 m. lapkričio 18 d. Sprendime **Diamantopulos / EIVT** (E-30/15, EU:F:2015:138) Tarnautojų teismas, be kita ko, pabrėžė, pirma, kad priemonės, kurių imamasi vykdant sprendimą dėl panaikinimo, taip pat turi atitikti visas Sąjungos teisės nuostatas, pirmiausia PTN, kaip jie išaiškinti teismo praktikoje, ir, antra, kad sprendimai dėl panaikinimo turi būti vykdomi paisant sąžiningumo principo, kurio, vykdydama savo veiklą, administracija visuomet turi laikytis.

Šiame sprendime Tarnautojų teismas, be kita ko, padarė išvadą, kad pirmiausia nurodyta pareiga motyvuoti ir pagal SESV 266 straipsnį administracijai tenkančios pareigos, kai vienas iš jos aktų panaikinamas dėl motyvavimo stokos, reikalauja, kad administracija atliktų du veiksmus. Pirmiausia administracija, atsižvelgdama į motyvus, kuriais būtinai paremta teismo sprendimo dėl panaikinimo rezoliucinė dalis, turi veiksmingai peržiūrėti motyvus, kurie, nors nebuvo išdėstyti panaikintame sprendime, būtų galėję padėti jį pagrįsti. Paskui administracija turi perkelti peržiūrėtus motyvus į sprendimo, kuris turi pakeisti panaikintą sprendimą, motyvuojamąją dalį.

PAREIGŪNŲ IR TARNAUTOJŲ TEISĖS IR PAREIGOS

1. PAREIGA PADĖTI

2015 m. liepos 15 d. Nutartyje **De Esteban Alonso / Komisija** (E-35/15, EU:F:2015:87, dėl kurios pateiktas apeliacinis skundas) Tarnautojų teismas turėjo galimybę priminti PTN 24 straipsnyje nustatytos pareigos padėti tikslą. Šia pareiga siekiama pareigūnams ir tarnautojams užtikrinti saugumą dabar ir ateityje, kad jie galėtų kuo geriau vykdyti pareigas vadovaudamiesi tarnybos interesais. Taigi institucijos pareiga padėti siekiama apsaugoti tiek jos darbuotojus, tiek jos pačios interesus ir ji grindžiama bendrų interesų principu. Tuo remdamasis, Tarnautojų teismas priminė, kad pareiga padėti siekiama, kad institucija apsaugotų pareigūnus nuo trečiųjų asmenų, o ne nuo pačios institucijos veiksmų, kurie kontroliuojami pagal kitas PTN normas. Remdamasis šiuo argumentu, Tarnautojų teismas padarė išvadą, kad ieškovas negalėjo remtis PTN 24 straipsniu ir prašyti Komisijos atlyginti jam su gynyba susijusias išlaidas, patirtas vis dar nagrinėjamoje baudžiamojoje byloje, kurioje institucija kaip civilinė šalis siekė priešingo intereso.

2. PSICHOLOGINIS PRIEKABIAVIMAS

2015 m. kovo 26 d. Sprendime **CW / Parlamentas** (E-124/13, EU:F:2015:23) Tarnautojų teismas nurodė, jog kreipimasis į psichologinio priekabiavimo patariamąjį komitetą nėra būtina išankstinė sąlyga kiekvieno pareigūno galimybei pateikti pagalbos prašymą pagal PTN 24 straipsnį, laikantis šių nuostatų 90 ir 91 straipsniuose nustatytų reikalavimų, net jeigu tam tikrais atvejais toks konsultavimasis yra pageidautinas, pavyzdžiui, siekiant tarpininkavimo.

Be to, 2015 m. spalio 6 d. Sprendime **CH / Parlamentas** (E-132/14, EU:F:2015:115), susijusiame su Europos Parlamento nariui pareikštais kaltinimais, Tarnautojų teismas pabrėžė, kad, kai atitinkamai tarnybai pagalbos

prašymas buvo pateiktas laikantis nustatytų reikalavimų, kuomet tiek tarnautojas, tiek atitinkamas Parlamento narys vykdė institucijoje savo pareigas, ir kai šiame prašyme išdėstyti kaltinimai, galintys sukelti rimtų abejonių dėl psichologinio priekabiavimo buvimo, ši tarnyba turi pradėti administracinį tyrimą, kad nustatytų faktines aplinkybes, ir jį užbaigti, net jeigu atitinkamas Parlamento narys ar tarnautojas išėjo iš darbo institucijoje. Tuo atveju, jeigu kaltinimai pasitvirtintų, remiantis tyrimo išvadomis reikėtų nustatyti priemones, konkrečiu atveju tinkamas situacijai ištaisyti ir užkirsti kelią panašios situacijos kartojimuisi ateityje. Tarnautojų teismas taip pat nurodė, kad tyrimas gali būti naudingas psichologinį priekabiavimą patyrusiam asmeniui siekiant tariamai padarytos žalos atlyginimo; priešingu atveju, kai tyrimo išvados paneigia tariamai psichologinį priekabiavimą patyrusio asmens kaltinimus, toks tyrimas gali leisti apkaltintam asmeniui gauti dėl šių kaltinimų patirtos žalos atlyginimą.

Tame pačiame 2015 m. spalio 6 d. Sprendime **CH / Parlamentas** (F-132/14, EU:F:2015:115) Tarnautojų teismas taip pat nustatė, kad institucija turi taikyti nuobaudas skunde dėl priekabiavimo nurodytam asmeniui tik tuo atveju, kai ėmusis tyrimo priemonių aiškiai įrodoma, kad kaltinamas asmuo savo elgesiu pažeidė tinkamą tarnybos eigą ar padarė žalos psichologinį priekabiavimą patyrusio asmens orumui ar reputacijai. Tarnautojų teismas taip pat pabrėžė, kad tokios išvados *a fortiori* taikomos ir tuomet, kai kaltinamas asmuo turi Sutartyse numatytą išrinktojo mandatą.

3. LOJALUMO PAREIGA IR PAREIGA PAISYTI PAREIGŲ PRESTIŽO

2015 m. kovo 26 d. Sprendime **CW / Parlamentas** (F-124/13, EU:F:2015:23) Tarnautojų teismas galiausiai konstatavo, kad lygiai taip pat, kaip vadovų elektroniniai laiškai, kuriuose pavartotos šmeižiamojo ar piktavališko pobūdžio formuluotės, gali būti laikomi priekabiavimo pagal PTN 12a straipsnį išraiška, jų 11 straipsnyje nurodyta lojalumo pareiga ir kiekvieno pareigūno pareiga pagal PTN 12 straipsnį susilaikyti nuo bet kokio veiksmo ar elgesio, galinčio pakenkti jo pareigų prestižui, apima kiekvieno pavaldinio pareigą susilaikyti nuo nepagrįstos savo vadovų kompetencijos kritikos. Bet kuriuo atveju abiem šiomis nuostatomis nustatoma pareiga jausti saiką ir būti santūriam tiek siunčiant tokius kritinius elektroninius laiškus, tiek pasirenkant tų elektroninių laiškų adresatus.

4. RŪPESTINGUMO PAREIGA

2015 m. gegužės 18 d. Sprendime **Bischoff / Komisija** (F-36/14, EU:F:2015:48) Tarnautojų teismas priminė teismo praktiką, susijusią su rūpestingumo pareiga. Pagal šią praktiką administracijos rūpestingumo pareiga tarnautojų atžvilgiu atspindi abipusių teisių ir pareigų pusiausvyrą, PTN sukurtą viešosios valdžios institucijos ir viešojoje tarnyboje dirbančių tarnautojų santykiams. Ši pareiga, be kita ko, reiškia, kad sprendama dėl pareigūno ar tarnautojo situacijos kompetentinga tarnyba turi atsižvelgti į visas aplinkybes, kurios gali lemti jos sprendimą, ir kad tai darydama ji turi atsižvelgti ne tik į tarnybos, bet ir į atitinkamo pareigūno interesus. Vis dėlto Tarnautojų teismas kartu priminė, kad pareigūnų teisės ir interesai visuomet turi būti saugomi nepažeidžiant galiojančių normų.

PAREIGŪNŲ IR TARNAUTOJŲ KARJERA

1. ĮDARBINIMAS

2015 m. spalio 6 d. Sprendime **FE / Komisija** ([F-119/14](#), EU:F:2015:116, dėl kurio pateiktas apeliacinis skundas) Tarnautojų teismas nurodė, kad pranešimas apie konkursą prarastų savo tikslą, jeigu paskyrimų tarnyba galėtų pašalinti iš rezervo sąrašo konkursą laimėjusį asmenį, remdamasi dalyvavimo konkurse sąlyga ar reikalavimu, kuris nenurodytas nei šiame pranešime, nei PTN, ir apie kurį bet kuriuo atveju nebuvo paskelbta taip, kad su juo galėtų susipažinti atrankos komisija ir suinteresuotieji kandidatai, ar pastarieji tikrai apie jį žinotų, prieš patvirtinant pranešimą apie konkursą. Pranešimas apie konkursą yra visų atrankos procedūrų, skelbiamų laisvoms pareigoms Sąjungos institucijose užimti, teisėtumo pagrindas, nes jame, laikantis aukštesnės galios PTN normų, viena vertus, reglamentuojamas įgaliojimų paskirstymas tarp paskyrimų tarnybos ir atrankos komisijos organizuojant konkurso egzaminus ir prižiūrint jų eigą ir, kita vertus, nustatytos su kandidatų dalyvavimu konkurse susijusios sąlygos, konkrečiai kalbant, jų specifiniai gebėjimai, teisės ir pareigos.

Be kita ko, 2015 m. sausio 22 d. Sprendime **Kakol / Komisija** ([F-1/14](#) ir [F-48/14](#), EU:F:2015:5, dėl kurio pateiktas apeliacinis skundas) Tarnautojų teismas taikė teismo praktiką, pagal kurią, kai vėlesniuose pranešimuose apie konkursą dalyvavimo konkurse sąlygų formuluotė yra identiška arba panaši, kandidato kvalifikacijos arba jo profesinės patirties vertinimas gali būti mažiau palankus už vertinimą ankstesniuose konkursuose tik tiek, kiek sprendimo motyvai aiškiai pagrindžia tokį skirtingą vertinimą, tačiau tokia pareiga motyvuoti taikoma tik jeigu suinteresuotasis asmuo atkreipė atrankos komisijos dėmesį į tai, kad jam buvo leista dalyvauti panašiam konkurse. Šiame sprendime Tarnautojų teismas padarė išvadą, kad ginčijamas konkursas buvo panašus į konkursą, kuriame ieškovei buvo leista dalyvauti, nepaisant to, kad vienas iš jų buvo su „plėtra“ susijęs konkursas, todėl jam buvo taikomos „nukrypti leidžiančios nuostatos“, o kitas – atviras „įprastas“ konkursas; ši aplinkybė, Komisijos manymu, reiškė, jog kandidatų kvalifikacijos svarba neturėtų būti vertinama vienodai. Tarnautojų teismas šiuo klausimu nusprendė, kad konkurso tikslai matyti iš funkcijų, kurias konkurso laimėtojai turės vykdyti, aprašymo, o ne iš pilietybės reikalavimo, kurį jie turi įvykdyti.

Dėl bandomųjų laikotarpių, kurie gali būti taikomi pareigūnams ar tarnautojams, 2015 m. liepos 16 d. Sprendime **Murariu / EDPPI** ([F-116/14](#), EU:F:2015:89) Tarnautojų teismas iš esmės konstatavo, kad įgyvendindama teisę organizuoti savo tarnybų darbą administracija gali nustatyti naują bandomąjį laikotarpį pareigūnui, jau paskirtam į nuolatinę tarnybą, konkursą laimėjusiam prie aukšto lygio pareigų grupės priskirtam asmeniui ar tarnautojui, vykdančiam pareigas pasibaigus bandomajam laikotarpiui, kai suinteresuotasis asmuo turi vykdyti naujas pareigas, dėl kurių iš esmės pasikeičia jo funkcijų pobūdis.

2. PAREIGŲ PAAUKŠTINIMAS

2015 m. kovo 18 d. Sprendime **Ribeiro Sinde Monteiro / EIVT** ([F-51/14](#), EU:F:2015:11, dėl kurio pateiktas apeliacinis skundas), 2015 m. rugsėjo 22 d. Sprendime **Silvan / Komisija** ([F-83/14](#), EU:F:2015:106, dėl kurio pateiktas apeliacinis skundas) ir 2015 m. gruodžio 15 d. Sprendime **Bonazzi / Komisija** ([F-88/15](#), EU:F:2015:150) Tarnautojų teismas priminė, kad, kiek tai susiję su pareigūnų pareigų paaukštinimu, paskyrimų tarnyba turi teisę atlikti nuopelnų palyginimą taikydama, jos nuomone, labiausiai tinkamą procedūrą arba metodą, nes institucijos neprivalo nustatyti specialios vertinimo ir pareigų paaukštinimo tvarkos, kadangi turi plačią diskreciją remdamasi savo personalo organizavimo ir valdymo poreikiais įgyvendinti PTN 45 straipsnyje numatytus tikslus. Vis dėlto nurodytuose sprendimuose Tarnautojų teismas kartu priminė, jog tokia paskyrimų tarnybai pripažinta diskrecija ribojama būtinybe pareigūnų nuopelnus lyginti rūpestingai ir nešališkai laikantis tarnybos interesų ir vienodo požiūrio principo, todėl šis palyginimas turi būti atliekamas remiantis panašiais informacijos

šaltiniais ir duomenimis. Šiuo klausimu Tarnautojų teismas patikslino, jog, be jokių abejonių, negalima tvirtinti, kad pagal PTN 43 straipsnį reikalaujama skaičiais išreikšto analitinio vertinimo, vis dėlto PTN 45 straipsniu grindžiama pareiga palyginti nuopelnus vienodomis sąlygomis, remiantis panašiais informacijos šaltiniais ir duomenimis reikalaujama taikyti procedūrą ar metodą, kuriuo galima pašalinti skirtingų vertintojų pateiktų vertinimų subjektiškumą. Darydamas tokias prielaidas Sprendime *Silvan / Komisija* ir Sprendime *Bonazzi / Komisija* Tarnautojų teismas konstatavo, jog skirtingai nuo EIVT patvirtintos pareigų paaukštinimo sistemos, aprašytos Sprendime *Ribeiro Sinde Monteiro / EIVT*, Komisijos taikoma pareigų paaukštinimo sistema atitinka PTN reikalavimus, nes iš vertinimo ataskaitų pavyzdžių, pridėtų prie bylos medžiagos, matyti, jog vertinimas buvo atliktas kruopščiai, remiantis vienodais kriterijais ir parametrais, pagal kuriuos visi atitinkami pareigūnai buvo įvertinti vienodomis sąlygomis, ir dėl to, kad Komisija pateikė įtikinamų įrodymų dėl vertintojams pateiktų nurodymų ir organizuojamų mokymų, skirtų užtikrinti vienodą vertinimo ir pareigų paaukštinimo tvarką.

Be to, 2015 m. rugsėjo 22 d. Sprendime *Silvan / Komisija* (E-83/14, EU:F:2015:106, dėl kurio pateiktas apeliacinis skundas) Tarnautojų teismas patikslino, kad atlikdama visų pareigūnų, kurių pareigos gali būti paaukštinamos, nuopelnų palyginimą paskyrimų tarnyba gali kreiptis pagalbos į įvairių hierarchijos lygių administracines tarnybas vadovaudamasi kiekvienos hierarchinės administracinės struktūros veikimui būdingais principais, įtvirtintais PTN 21 straipsnio pirmoje pastraipoje, pagal kurią bet kurio rango pareigūnai padeda ir teikia pasiūlymus savo vadovams. Vis dėlto Tarnautojų teismas pridūrė, kad išankstinis pareigūnų, kurių pareigos gali būti paaukštinamos, bylų nagrinėjimas kiekviename generaliniame direktorate negali pakeisti palyginimo, kurį vėliau turi atlikti, jei tai numatyta, paaukštinimų komitetas, o paskui – paskyrimų tarnyba. Konkrečiai kalbant, neleistina, kad ši tarnyba palygintų tik pareigūnų, esančių įvairių tarnybų ar generalinių direktoratų parengtų sąrašų viršuje, nuopelnus, priešingu atveju visų pareigūnų, kurių pareigos gali būti paaukštinamos, nuopelnų palyginimas taptų beprasmiškas.

Taip pat primindamas, kad sprendžiant dėl pareigų paaukštinimo darbo stažas einant to paties lygio pareigas ar darbo stažas tarnyboje nėra veiksnys, į kurį turi būti tiesiogiai atsižvelgta atliekant pagal PTN 45 straipsnį reikalaujamą nuopelnų palyginimą, 2015 m. gruodžio 15 d. Sprendime *Bonazzi / Komisija* (E-88/15, EU:F:2015:150) Tarnautojų teismas nustatė, kad tam tikro pareigų grupės lygio turėjimas tam tikrą metų skaičių visiškai neįrodo, jog suinteresuotasis asmuo turi specialią nuopelnų. Jeigu darbo stažas einant to paties lygio pareigas būtų laikomas lemiamu kriterijumi, pareigos būtų paaukštinamos automatiškai, o tai prieštarautų viešosios tarnybos principui, pagal kurį turi būti paaukštinamos tik gabiausių, našiausių ir principingiausių pareigūnų, kaip numatyti PTN 27 straipsnio pirmoje pastraipoje ir 43 straipsnio pirmoje pastraipoje, pareigas.

Galiausiai tame pačiame sprendime Tarnautojų teismas konstatavo, kad kai patariamasis organas, įgaliotas padėti paskyrimų tarnybai palyginti pareigūnų, kurių pareigos gali būti paaukštinamos, nuopelnus, neatlieka savo užduoties ir neparengia rekomendacijų, kurias turi parengti, paskyrimų tarnyba negali elgtis taip, kad nuo to nukentėtų pareigų paaukštinimo procedūra. Tokiu atveju paskyrimų tarnyba turi pati atlikti šį palyginimą ir priimti sprendimus paaukštinti pareigas, nes reikia priminti, jog PTN paskyrimų tarnybai nenumatyta pareiga vadovautis tokio patariamojo organo, kurio steigimas priklauso nuo kiekvienos institucijos pasirinkimo, nuomone.

3. GALUTINIS TARNYBOS NUTRAUKIMAS

2015 m. gegužės 18 d. Sprendime *Bischoff / Komisija* (E-36/14, EU:F:2015:48) Tarnautojų teismas priminė, kad kai paskyrimų tarnyba, kad priimtų sprendimą dėl pareigūno, sulaukusio PTN 52 straipsnio pirmos pastraipos a punkte nustatyto automatiško išleidimo į pensiją amžiaus, prašymo palikti tarnyboje, atsižvelgia į tarnybos interesą, ji turi plačią diskreciją, ir Tarnautojų teismas gali panaikinti paskyrimų tarnybos vertinimą tik jeigu ji padarė akivaizdžią vertinimo klaidą ar piktnaudžiavo įgaliojimais.

Šiame sprendime Tarnautojų teismas patikslino, kad būtent taikant PTN 52 straipsnio antrą pastraipą į atitinkamo

pareigūno interesą jau yra atsižvelgta laikantis rūpestingumo pareigos dėl to, kad jo prašymas yra būtinas bet kuriam sprendimui palikti jį tarnyboje, kai jis sulaukia PTN nustatyto amžiaus, nuo kurio automatiškai išleidžiama į pensiją, priimti. Kadangi pareigūno interesas jau išreikštas pateikiant tokį prašymą, sprendimą, kurį dėl šio prašymo turi priimti paskyrimų tarnyba, lemia vien tarnybos interesas, kaip tai, be kita ko, matyti iš paties PTN 52 straipsnio antros pastraipos teksto. Taigi Tarnautojų teismas nusprendė, kad pareigūnas paskyrimų tarnybai neprivalo įrodyti asmeninio intereso likti tarnyboje, nes šis interesas neturi įtakos nagrinėjant jo prašymą.

PARIGŪNŲ IR TARNAUTOJŲ DARBO SĄLYGOS

Prieš įsigaliojant PTN ir KTJS pakeitimams darbo savaitės trukmė buvo 37 valandų ir 30 minučių. Reglamentu Nr. 1023/2013 buvo pakeista PTN 55 straipsnio 2 dalis numatant, kad ši trukmė gali svyruoti tik nuo mažiausiai 40 iki daugiausia 42 valandų per savaitę atsižvelgiant į sprendimą, kurį šiuo atveju gali priimti pareigūnus ir tarnautojus įdarbinusi institucija, įstaiga ar organas, tačiau šiuo reglamentu nebuvo pakeistos nuostatos, reglamentuojančios tokių pareigūnų ir tarnautojų bazinį darbo užmokestį. Šiuo klausimu 2015 m. balandžio 23 d. Nutartyje **Bensai / Komisija** (F-131/14, EU:F:2015:34) ir 2015 m. birželio 30 d. Sprendime **Petsch / Komisija** (F-124/14, EU:F:2015:69) Tarnautojų teismas pažymėjo, kad tarnautojams, kurie priimami į darbą sudarius sutartį, darbo užmokestis mokamas atsižvelgiant į jų lygį ir pakopą, ir jie gauna mėnesinį darbo užmokestį ne už įprastą darbo trukmę. Priminę, kad teisės aktų leidėjas iš principo bet kada gali pakeisti pareigūnų ir tarnautojų teises ir pareigas, Tarnautojų teismas atitinkamai konstatavo, kad teisės aktų leidėjas galėjo pailginti darbo savaitės trukmę, nepadidindamas darbo užmokesčio.

PARIGŪNŲ TARNYBINĖS PAJAMOS IR SOCIALINIO DRAUDIMO IŠMOKOS

1. ĮSIKŪRIMO IŠMOKA

2015 m. lapkričio 18 d. Sprendime **FH / Parlamentas** (F-26/15, EU:F:2015:137) Tarnautojų teismas priminė, jog įsikūrimo išmoka siekiama suteikti pareigūnui galimybę padengti ne tik su jo persikėlimu susijusias išlaidas, kurios atlyginamos atskirai, bet ir išlaidas, neišvengiamai patirtas dėl jo ilgalaikės integracijos naujoje darbo vietoje. Remdamasis tuo, jis padarė išvadą, kad PTN VII priedo 5 straipsnio 4 dalies paskutiniame sakinyje numatyta galimybė nemokėti įsikūrimo išmokos pareigūnui, kuris, turėdamas teisę gauti namų ūkio išmoką, įsikuria jo šeimos gyvenamojoje vietoje, gali būti taikoma tik tuo atveju, kai šis pareigūnas su savo šeima įsikuria būtent jo darbo vietoje, nes šiuo atveju toks pareigūnas nepatiria jokių papildomų įsikūrimo išlaidų. Tačiau ši nuostata netaikoma, kai pareigūnas, kuris turi teisę gauti namų ūkio išmoką, neįsikuria su savo šeima arba nepakeičia įsikūrimo vietos, kad gyventų su šeima, dėl darbo vietos pakeitimo, net jeigu jo šeima gyvena naujoje darbo vietoje. Tokiu atveju suinteresuotasis asmuo gali patirti papildomų faktinio įsikūrimo kitoje vietoje, nei gyvena jo šeima, išlaidų, todėl gali prašyti mokėti jam įsikūrimo išmoką, kurios dydis šiuo atveju lygus vieno mėnesio baziniam darbo užmokesčiui.

2. PENSIJOS

Pagal PTN VIII priedo 27 straipsnio pirmą pastraipą pareigūno arba buvusio pareigūno buvęs sutuoktinis turi teisę į maitintojo netekimo pensiją, jeigu įrodo, jog turėjo teisę į išlaikymo išmoką, mokamą jo buvusio sutuoktinio ir, be kita ko, nustatytą abiejų buvusių sutuoktinių susitarimu. 2015 m. kovo 23 d. Sprendime **Borghans / Komisija** (F-6/14, EU:F:2015:19) Tarnautojų teismas nurodė, kad buvusių sutuoktinių išlaikymo išmoka yra

vienas iš teismo sprendimo dėl santuokos nutraukimo turtinių padarinių. Todėl Tarnautojų teismas nusprendė, kad nustatant, ar pareigūno ar buvusio pareigūno buvęs sutuoktinis turi teisę į maitintojo netekimo pensiją dėl abiejų sutuoktinių sudaryto susitarimo, reikia remtis nacionaliniu įstatymu, reglamentuojančiu santuokos nutraukimo padarinius, o ne pateikti savarankišką aiškinimą.

DRAUSMINĖS PRIEMONĖS

Dėl teisės į gynybą paisymo PTN reglamentuojamoje drausminėje procedūroje 2015 m. spalio 8 d. Sprendime **DD / FRA** ([F-106/13](#) ir [F-25/14](#), EU:F:2015:118, dėl kurio pateiktas apeliacinis skundas) Tarnautojų teismas nustatė, kad PTN IX priedo 2 straipsnio 2 dalyje ir 3 straipsnyje paskyrimų tarnybai, kai ji ketina pradėti drausminę procedūrą remdamasi po administracinio tyrimo parengta ataskaita, nustatyta pareiga iš anksto pranešti apie tyrimo ataskaitos išvadas ir pateikti visus bylos dokumentus atitinkamam pareigūnui tam, kad turėdamas protingą terminą pasirengti gynybai jis galėtų pateikti bet kokias naudingas pastabas. Vien minėto tyrimo ataskaitos išvadų žodžiu pranešimo atitinkamam pareigūnui per PTN IX priedo 3 straipsnyje numatytą posėdį nepakanka šių nuostatų laikymuisi užtikrinti.

2015 m. birželio 3 d. Sprendime **Bedin / Komisija** ([F-128/14](#), EU:F:2015:51) Tarnautojų teismas, be kita ko, padarė išvadą, jog PTN IX priedo 25 straipsniu teisės aktų leidėjas norėjo apriboti paskyrimų tarnybos įgaliojimus, kai ši vertina pažeidimų, dėl kurių pradėta drausminė procedūra, tikrumą tuo atveju, kai dėl šių pažeidimų taip pat pradėtas baudžiamasis persekiojimas. Tačiau remiantis šia nuostata negalima daryti išvados, jog paskyrimų tarnyba negali nukrypti nuo drausmės komisijos išvados. Vis dėlto, nors paskyrimų tarnyba nėra saistoma tokios išvados, iš drausmės komisijos neatimama jos pagrindinė konsultacinio organo funkcija ir atitinkamam pareigūnui visuomet užtikrinamas šios komisijos dalyvavimas, nes paskyrimų tarnybai tenka pareiga motyvuoti kiekvieną sprendimą nukrypti nuo drausmės komisijos išvados, įskaitant kiek tai susiję su minėtų pažeidimų vertinimu.

2015 m. kovo 17 d. Sprendime **AX / ECB** ([F-73/13](#), EU:F:2015:9) Tarnautojų teismas, be kita ko, nusprendė, kad Europos Centrinio Banko (ECB) tarnautojams taikomose taisyklėse numatyta teisė susipažinti su drausmės byla susijusi tik per drausminę procedūrą ir (arba) administracijos galutiniam sprendimui priimti naudotais dokumentais. Konkrečiai kalbant, atitinkamas tarnautojas neturi teisės gauti visos informacijos ar dokumentų, kurie yra ar gali būti prieinami, remiantis vien tuo, kad pats atlikdamas ginčijamų pažeidimų tyrimą jis tikisi, kad šie dokumentai ar informacija turės jo kaltę paneigiančią įrodomąją galią. Be to, suinteresuotojo asmens teisė į gynybą nepažeidžiama, kai jam atsisakoma pateikti veiklos ataskaitą, jei ši ataskaita yra parengiamasis raštas, surašytas prieš pradėdant drausminę procedūrą ir jei atitinkama tarnyba ja nesirėmė priimdama sprendimą skirti drausminę nuobaudą.

Šiame sprendime Tarnautojų teismas galiausiai konstatavo, jog ECB, įgyvendindamas savo institucinę autonomiją, gali pateikti nacionaliniams teismams duomenų dėl vieno iš jo tarnautojų elgesio, kad šie išnagrinėtų, ar šį elgesį galima laikyti neteisėta veika pagal nacionalinę teisę ir šiuo pagrindu pradėti baudžiamąjį persekiojimą.

IŠ SUTARTINIŲ SANTYKIŲ KILĘ GINČAI

Primindamas, kad laikinojo tarnautojo ir tam tikros institucijos ar agentūros darbo santykių pagrindas yra darbo sutartis, 2015 m. liepos 16 d. Sprendime **Murariu / EDPPI** ([F-116/14](#), EU:F:2015:89) Tarnautojų teismas dėl galimybės nustatyti darbo santykių pabaigos terminą nurodė: kadangi šie santykiai nustatomi šalių laisva valia, STSJT veikia ne vienašališkai, analogiškai paskyrimų tarnybai, o saistoma konkrečių sutarties nuostatų, siejančių ją su savo tarnautoju, ir bet kuriuo atveju KTJS 14 ir 47 straipsnių. Todėl, išskyrus šiuose straipsniuose numatytus

atvejus, STSJT negali vienašališkai atsisakyti savo sutartinių įsipareigojimų suinteresuotojo tarnautojo atžvilgiu. Konkrečiai kalbant, kandidatui pateiktas darbo pasiūlymas siekiant jį įdarbinti kaip laikinąjį tarnautoją yra tik ketinimas, taigi – parengiamasis aktas, nesukuriantis teisių; šį pasiūlymą galima atsiimti, pavyzdžiui, tuo atveju, kai pateikusi darbo pasiūlymą STSJT išsiaiškina, jos suinteresuotasis asmuo neatitinka vieno iš KTJS, pranešime apie laisvą darbo vietą arba vidaus nuostatose nustatytų įdarbinimo reikalavimų. Tačiau, jeigu šis pasiūlymas buvo priimtas, dėl išreikštos susitariančiųjų šalių valios kyla naujos sutartinio pobūdžio pareigos, dėl kurių ribojama šios tarnybos teisė vienašališkai imtis veiksmų, kurių neapima KTJS būtent jų 47 straipsnyje aiškiai numatyti atvejai, ir bet kuriuo atveju tai daryti atgaline data.

B | TARNAUTOJŲ TEISMO SUDĖTIS

(2015 m. gruodžio 31 d. vyresniškumo tvarka)

Iš kairės į dešinę:

teisėjai E. Perillo ir H. Kreppel; kolegijos pirmininkas R. Barents, Teismo pirmininkas S. Van Raepenbusch, kolegijos pirmininkas K. Bradley, teisėja M. I. Rofes i Pujol, teisėjas J. Svenningsen, kanclerė W. Hakenberg.

1. TARNAUTOJŲ TEISMO SUDĖTIES PASIKEITIMAI 2015 M.

2015 m. Tarnautojų teismo sudėtis nesikeitė.

2. VYRESNIŠKUMO TVARKA

nuo 2015 m. sausio 1 d. iki 2015 m. gruodžio 31 d.

Teismo pirmininkas S. VAN RAEPENBUSCH

Kolegijos pirmininkas R. BARENTS

Kolegijos pirmininkas K. BRADLEY

Teisėjas H. KREPPEL

Teisėja M. I. ROFES i PUJOL

Teisėjas E. PERILLO

Teisėjas J. SVENNINGSEN

Kanclerė W. HAKENBERG

3. BUVĘ TARNAUTOJŲ TEISMO NARIAI

(pagal pareigų ėjimo pradžios datą)

Heikki Kanninen (2005–2009 m.)

Haris Tagaras (2005–2011 m.)

Stéphane Gervasoni (2005–2011 m.)

Irena Boruta (2005–2013 m.)

PIRMININKAS

Paul J. Mahoney (2005–2011 m.)

C | TARNAUTOJŲ TEISMO TEISMINĖS VEIKLOS STATISTIKA

BENDRIEJI TARNAUTOJŲ TEISMO VEIKLOS DUOMENYS

1. Gautos, baigtos, dar neišnagrinėtos bylos (2011–2015 m.)

GAUTOS BYLOS

2. Procentais išreikštas bylų pasiskirstymas pagal instituciją pagrindinę atsakovę (2011–2015 m.)
3. Proceso kalba (2011–2015 m.)

BAIGTOS BYLOS

4. Sprendimai ir nutartys — Teismo sudėtis (2015 m.)
5. Sprendimo pobūdis (2015 m.)
6. Laikinosios apsaugos priemonės (2011–2015 m.)
7. Proceso trukmė mėnesiais (2015 m.)

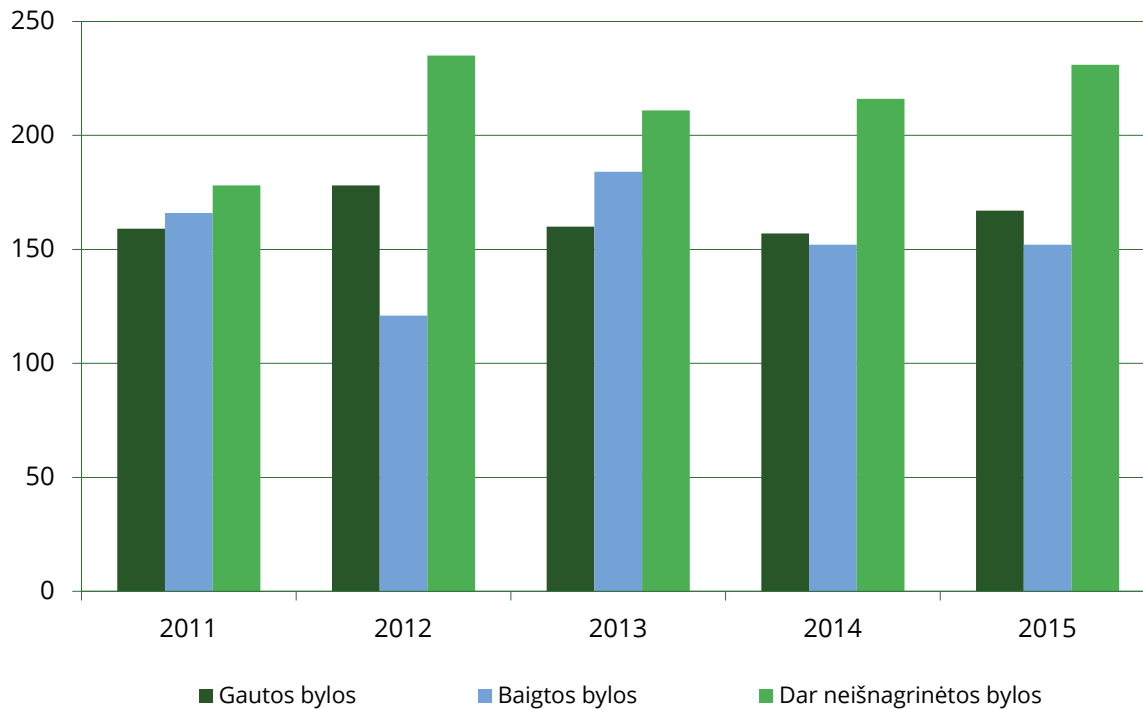
GRUODŽIO 31 D. DAR NEIŠNAGRINĖTOS BYLOS

8. Teismo sudėtis (2011–2015 m.)
9. Ieškovų skaičius

KITA

10. Tarnautojų teismo sprendimai, apskųsti Bendrajam Teismui (2011–2015 m.)
11. Skundų nagrinėjimo Bendrajame Teisme rezultatai (2011–2015 m.)

1. BENDRIEJI TARNAUTOJŲ TEISMO VEIKLOS DUOMENYS GAUTOS, BAIGTOS, DAR NEIŠNAGRINĖTOS BYLOS (2011–2015)

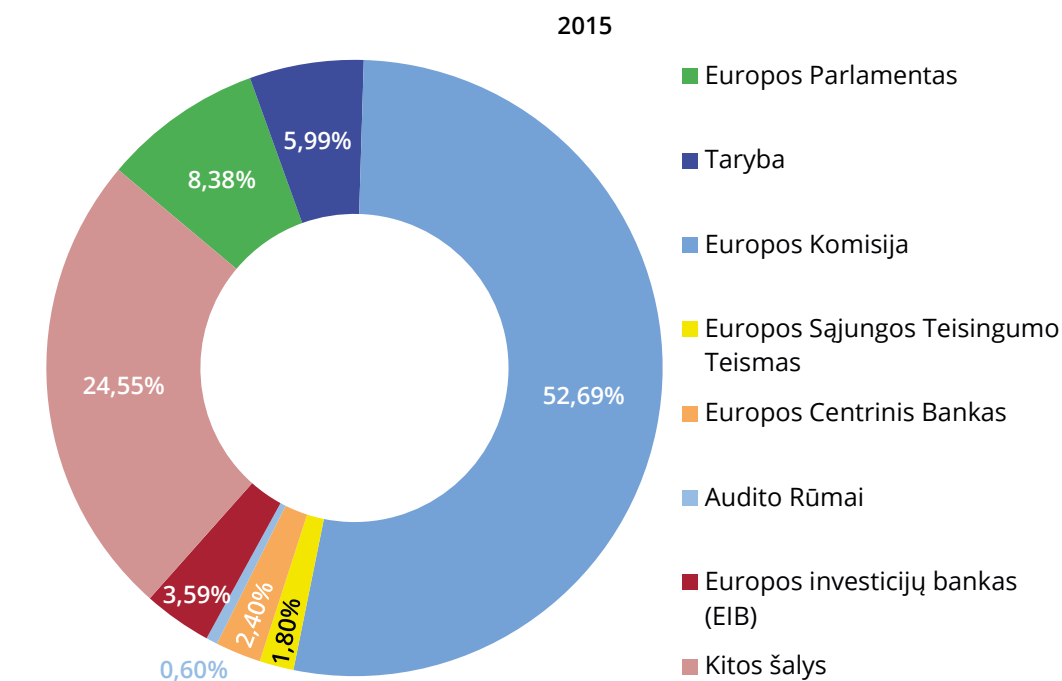

	2011	2012	2013	2014	2015
Gautos bylos	159	178	160	157	167
Baigtos bylos	166	121	184	152	152
Dar neišnagrinėtos bylos	178	235	211	216	231 ¹

Skaičiai (bruto) nurodyti neatsižvelgiant į tai, kad kai kurios bylos sujungtos dėl tarpusavio ryšio (vienas bylos numeris = viena byla).

1 | Iš jų 69 bylų nagrinėjimas sustabdytas.

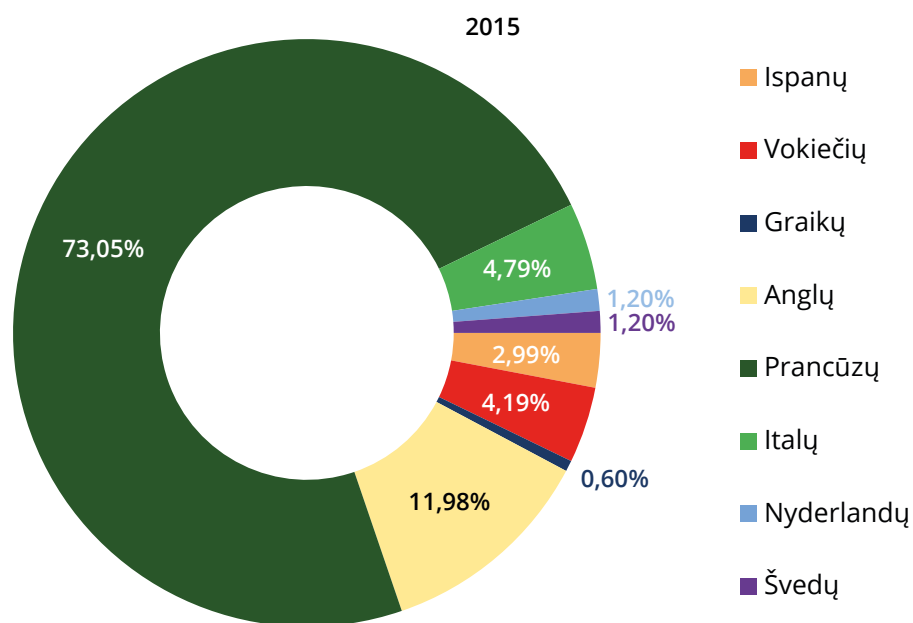
2. GAUTOS BYLOS – PROCENTAIŠ IŠREIKŠTAS BYLŲ PASISKIRSTYMAS PAGAL INSTITUCIJĄ PAGRINDINĘ ATSAKOVĘ (2011–2015)

	2011	2012	2013	2014	2015
Europos Parlamentas	6,29%	6,11%	5,66%	11,80%	8,38%
Taryba	6,92%	3,89%	3,77%	8,70%	5,99%
Europos Komisija	66,67%	58,33%	49,69%	45,96%	52,69%
Europos Sąjungos Teisingumo Teismas	1,26%		0,63%		1,80%
Europos Centrinis Bankas	2,52%	1,11%	1,89%	1,24%	2,40%
Audito Rūmai	0,63%	2,22%	0,63%	1,24%	0,60%
Europos investicijų bankas (EIB)	4,32%	4,44%	5,03%	1,24%	3,59%
Kitos šalys	11,40%	23,89%	32,70%	29,81%	24,55%
Iš viso	100%	100%	100%	100%	100%

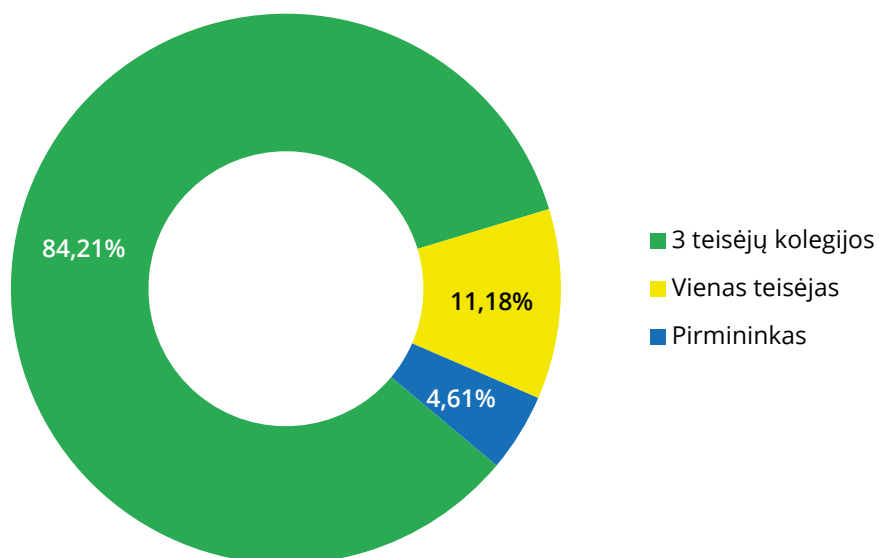
3. GAUTOS BYLOS – PROCESO KALBA (2011–2015)

Proceso kalba yra ta, kuria surašytas ieškinys, o ne ieškovo gimtoji ar šalies, kurios pilietis jis yra, valstybinė kalba.

Proceso kalba	2011	2012	2013	2014	2015
Bulgarų		2			
Ispanų	2	3		2	5
Vokiečių	10	5	2	9	7
Graikų	4	1	4	2	1
Anglų	23	14	26	23	20
Prancūzų	87	108	95	113	122
Italų	29	35	21	8	8
Vengrų	1				
Nyderlandų	1	6	12		2
Lenkų	1	2			
Rumunų		2			
Slovakų	1				
Švedų					2
Iš viso	159	178	160	157	167

4. BAIGTOS BYLOS – SPRENDIMAI IR NUTARTYS – TEISMO SUDĖTIS (2015)

	Sprendimai	Nutartys dėl bylos išbraukimo iš registro draugiškai išsprendus ginčą ¹	Nutartys, kuriomis procesas užbaigtas kitais pagrindais	Iš viso
Plenarinė sesija				
3 teisėjų kolegijos	60	14	54	128
Vienas teisėjas	15	0	2	17
Dar nepaskirtos bylos				
Pirmininkas			7	7
Iš viso	75	14	63	152

1 | 2015 m. Tarnautojų teismas ėmėsi iniciatyvos draugiškai išspręsti ginčą dar 7 bylose, tačiau šiuo būdu jų išspręsti nepavyko.

5. BAIGTOS BYLOS – SPRENDIMO POBŪDIS (2015)

	Sprendimai		Nutartys				Iš viso
	Visiškai arba iš dalies patenkinti ieškinį	Visiškai atmesti ieškinį arba nėra pagrindo priimti sprendimą	Dėl (akivaizdžiai) nepriimtino arba nepagrįsto ieškinio / prašymo	Dėl draugiško išsprendimo Tarnautojų teismui pasiūlius	Dėl išbraukimo iš registro kitu pagrindu, pagrindo priimti sprendimą nebuvimo arba bylos perdavimo	Dėl prašymo visiškai arba dalinio patenkinimo (specialios procedūros)	
Paskyrimas / Perskyrimas	2			2			4
Konkursas	2	2	4	2			10
Darbo sąlygos / Atostogos			1				1
Vertinimas / Pareigų paaugstinimas	7	11	3	3	3		27
Invalidumo pensijos ir išmokos	2		2		1		5
Drausminės procedūros	3	5		1	1		10
Įdarbinimas / Paskyrimas / Pareigų lygio nustatymas	2	3	6				11
Atlyginimas ir išmokos	4	4	8	2			18
Socialinė apsauga / Profesinė liga / Nelaimingi atsitikimai	1		1	2	1		5
Tarnautojo sutarties nutraukimas arba nepratęsimas	7	8	5	1	5		26
Kita	4	8	9	1	9	4	35
Iš viso	34	41	39	14	20	4	152

6. LAIKINOSIOS APSAUGOS PRIEMONĖS (2011–2015)

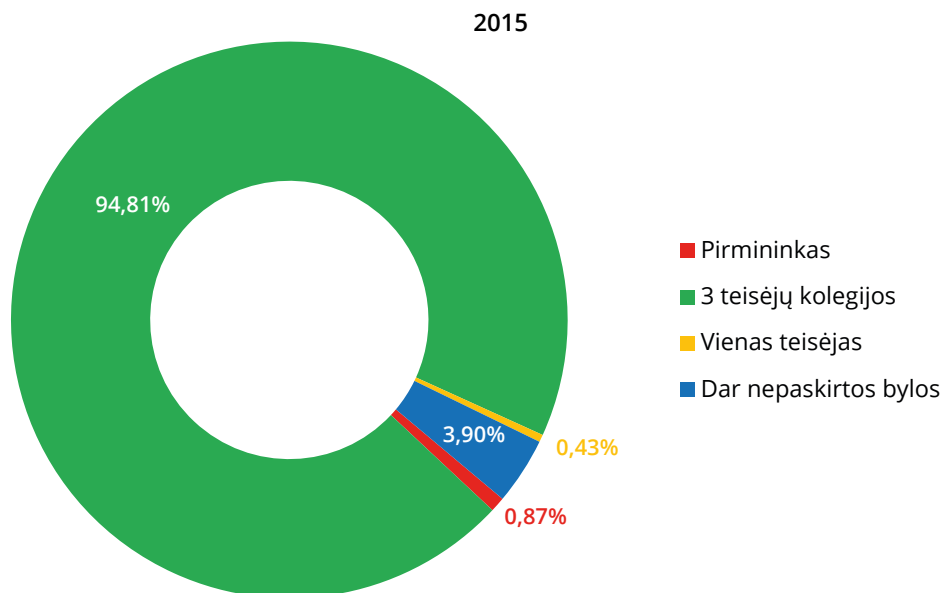
Baigtos procedūros dėl laikinųjų apsaugos priemonių		Sprendimo pobūdis		
		Visiškai arba iš dalies patenkinti prašymą	Atmesti prašymą	Išbraukti iš registro
2011	7		4	3
2012	11		10	1
2013	3		3	
2014	5	1	4	
2015	2		2	
Iš viso	28	1	23	4

7. BAIGTOS BYLOS – PROCESO TRUKMĖ MĖNESIAIS (2015)

Baigtos bylos		Vidutinė trukmė	
		Viso proceso trukmė	Proceso trukmė neįskaitant galimo bylos nagrinėjimo sustabdymo
Sprendimai	75	16,1	15,9
Nutartys	77	9,9	8,3
Iš viso	152	13,0	12,1

Trukmė nurodyta mėnesiais ir dešimtosiomis mėnesio dalimis.

8. GRUODŽIO 31 D. DAR NEIŠNAGRINĖTOS BYLOS – TEISMO SUDĖTIS (2011–2015)

	2011	2012	2013	2014	2015
Plenarinė sesija		1	1		
Pirmininkas	1		2	1	2
3 teisėjų kolegijos	156	205	172	201	219
Vienas teisėjas	2	8	3	2	1
Dar nepaskirtos bylos	19	21	33	12	9
Iš viso	178	235	211	216	231

9. GRUODŽIO 31 D. DAR NEIŠNAGRINĖTOS BYLOS – IEŠKOVŲ SKAIČIUS

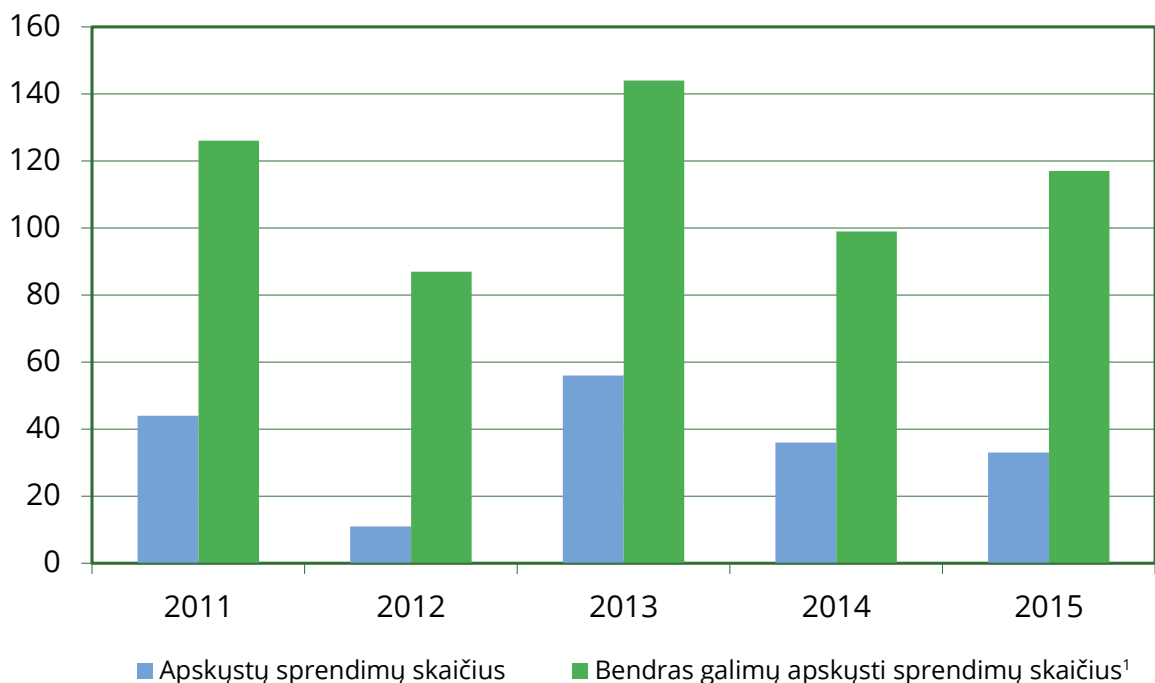
ieškovų skaičius	Sritys
486	Tarnybos nuostatai – EIB – Darbo užmokestis – Metinis darbo užmokesčių tikslinimas
484	Tarnybos nuostatai – EIB – Darbo užmokestis – EIB darbo užmokesčio ir jo augimo sistemos reforma
451	Tarnybos nuostatai – EIB – Darbo užmokestis – Nauja veiklos rezultatų sistema – Premijų skyrimas
386 (2 bylos)	Tarnybos nuostatai – EIB – Darbo užmokestis – Metinis darbo užmokesčių tikslinimas
35	Tarnybos nuostatai – Grąžinimas po Tarnautojų teismo sprendimo peržiūros – EIB – Pensijos – 2008 m. reforma
33	Tarnybos nuostatai – EIB – Pensijos – Pensijų sistemos reforma
32 (8 bylos)	Tarnybos nuostatai – Pareigūnų tarnybos nuostatai – 2014 m. sausio 1 d. Pareigūnų tarnybos nuostatų reforma – Naujos taisyklės kelionės iš darbo vietos į kilmės vietą išlaidoms apskaičiuoti – Šių išmokų skyrimo ryšys su ekspatrijuoto arba užsienyje gyvenančio asmens statusu
30 (4 bylos)	Tarnybos nuostatai – Europos investicijų fondas (EIF) – Darbo užmokestis – Metinis darbo užmokesčių tikslinimas
29	Tarnybos nuostatai – Europos investicijų fondas (EIF) – Darbo užmokestis – EIF darbo užmokesčio ir jo augimo sistemos reforma
26 (4 bylos)	Tarnybos nuostatai – Pareigūnų tarnybos nuostatai – 2014 m. sausio 1 d. Pareigūnų tarnybos nuostatų reforma – Naujos taisyklės kelionės iš darbo vietos į kilmės vietą išlaidoms apskaičiuoti – Šių išmokų skyrimo ryšys su ekspatrijuoto arba užsienyje gyvenančio asmens statusu – Kelionei namo skirtų atostogų panaikimas

„Tarnybos nuostatai“ reiškia Europos Sąjungos pareigūnų tarnybos nuostatus ir kitų Sąjungos tarnautojų įdarbinimo sąlygas.

Iš viso ieškovų visose dar neišnagrinėtose bylose (2011–2015)

	Iš viso ieškovų	Iš viso dar neišnagrinėtų bylų
2011	1006	178
2012	1086	235
2013	1867	211
2014	1902	216
2015	2333	231

10. KITA – TARNAUTOJŲ TEISMO SPRENDIMAI, APSKŪSTI BENDRAJAM TEISMUI (2011–2015)

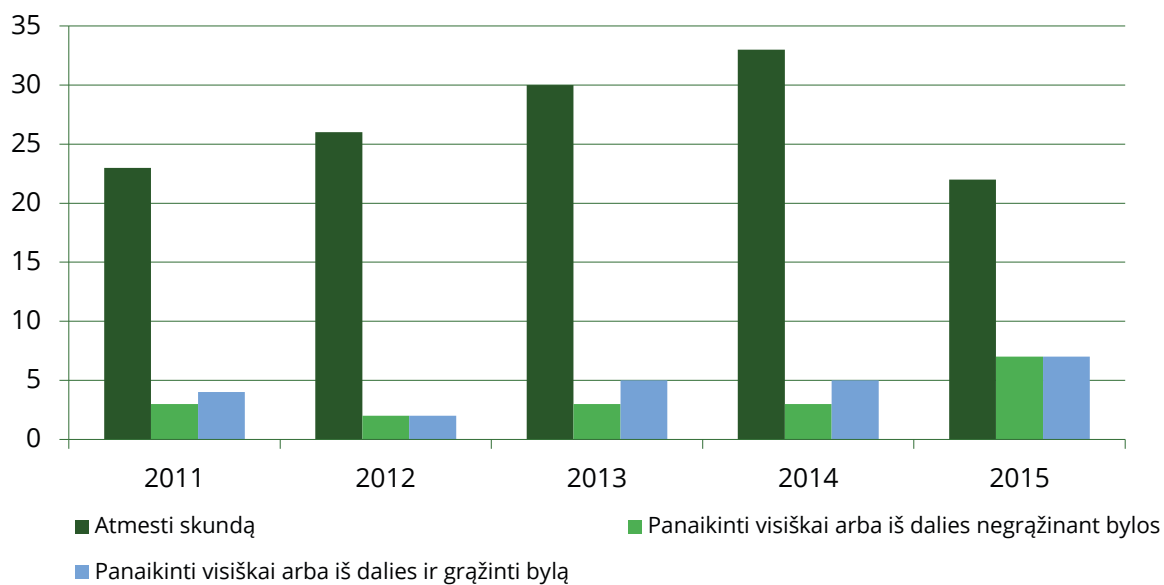

	Apskųstų sprendimų skaičius	Bendras galimų apskųsti sprendimų skaičius ¹	Apskųstų sprendimų procentinė išraiška ²
2011	44	126	34,92%
2012	11	87	12,64%
2013	56	144	38,89%
2014	36	99	36,36%
2015	33	117	28,21%

1 | Tai per atitinkamus metus paskelbti arba priimti sprendimai ir nutartys, kuriais ieškinys pripažintas nepriimtiniu, akivaizdžiai nepriimtiniu arba akivaizdžiai nepagrįstu, nutartys dėl laikinųjų apsaugos priemonių, pagrindo priimti sprendimą nebuvimo arba prašymo leisti įstoti į bylą atmetimo.

2 | Ši procentinė išraiška nebūtinai atitinka per ataskaitinius metus priimtus apskųsti galimus sprendimus, nes skundo pateikimo terminas gali persikelti iš vieno kalendorinio metų į kitus.

11. KITA – SKUNDŲ NAGRINĖJIMO BENDRAJAME TEISME REZULTATAI (2011–2015)

	2011	2012	2013	2014	2015
Atmesti skundą	23	26	30	33	22
Panaikinti visiškai arba iš dalies negrąžinant bylos	3	2	3	3	7
Panaikinti visiškai arba iš dalies ir grąžinti bylą	4	2	5	5	7
Išbraukti iš registro / Nėra pagrindo priimti sprendimą		3		1	1
Iš viso	30	33	38	42	37

KAIP ĮSIGYTI EUROPOS SĄJUNGOS LEIDINIŲ

Nemokamų leidinių galite įsigyti:

- vieną egzempliorių:

svetainėje *EU Bookshop* (<http://bookshop.europa.eu>);

- daugiau negu vieną egzempliorių / plakatą / žemėlapi:

Europos Sąjungos atstovybėse (http://ec.europa.eu/represent_lt.htm),

ES nepriklausančių šalių delegacijose (http://eeas.europa.eu/delegations/index_lt.htm),

susisiekę su tarnyba *Europe Direct* (http://europa.eu/europedirect/index_lt.htm)

arba paskambinę numeriu 00 800 6 7 8 9 10 11 (nemokamai visoje ES (*)).

(*) Informacija teikiama nemokamai, daugelis skambučių taip pat nemokami (nors kai kurie ryšio paslaugų teikėjai gali imti mokestį, taip pat gali reikėti mokėti, jeigu skambinsite taksofonu arba viešbučio telefonu).

Parduodamų leidinių galite įsigyti:

- svetainėje *EU Bookshop* (<http://bookshop.europa.eu>).

EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMAS